

TAMPEREEN YLIOPISTO

Thony Valli

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan lehti *Teisku* Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ja sen opiskelijoiden, sekä opiskelijamuodosteen kehitykseen liittyvien ristiriitojen ja identiteettien ilmentäjänä ja rakentajana 1948-1960

Historian pro gradu-tutkielma

Tampere 2015

Tampereen yliopisto

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

Thony Valli: Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan lehti Teisku Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ja sen opiskelijoiden, sekä opiskelijamuodosteen kehitykseen liittyvien ristiriitojen ja identiteettien ilmentäjänä ja rakentajana 1948-1960

Pro Gradu-tutkielma, s. 144.

Historia

Huhtikuu 2015

Yhteiskunnallinen Korkeakoulu - siis Kansalaiskorkeakoulu, kuten nimitys kuului vuonna 1930 toteutettuun nimenvaihdokseen saakka - sai alkunsa vuonna 1917 ja vakinainen opetustoiminta käynnistyi vuonna 1925. Uusi perustettu oppilaitos oli olemukseltaan suomalaisessa yhteiskunnassa totuttujen legitimoituneiden instituutioiden kannalta täysin uudenlainen oppilaitos yhteiskuntatieteellisine ja – opetuksellisine lähtökohtineen. Uudenlainen ja outo se oli myös siksi, että se tarjosi akateemisia opiskelumahdollisuuksia myös ei-ylioppilaille.

Helsingin yliopisto, ja ylioppilaat, instituutiona oli suomalaisessa sääty-yhteiskunnassa valtiollisen ja yhteiskunnallisen todellisuuden määrittämisessä ja rakentamisessa sivistyksellisesti ja yhteiskunnan keskeisten toimijoiden kasvattamisessa hegemonisessa asemassa ja tämä asetelma jatkui myös osin sääty-yhteiskunnan hajoamisenkin jälkeen aina 1900-luvun puoliväliin saakka. Toisaalta 1900-luvun alun ja ensi vuosikymmenien yhteiskunnalliset murrokset ja ristiriidat avasivat välttämättömyyksiä, mutta siten myös mahdollisuuksia, yhteiskunnallisten olosuhteiden uudennaiselle tarkastelulle, kehittämiselle ja muutospyrkimyksille. Helsingin yliopistolla ja Suomen perinteisen sivistyneistön edustamalla tieteellisellä ja sivistyksellisellä todellisuudella ei ollut riittävää kykyä vastata muuttuvan suomalaisen yhteiskunnan tarpeisiin, mikä johti ennen pitkää kriisiin ja uusien toimijoiden esiinmarssiin. Yhteiskunnallinen Korkeakoulu sai alkunsa ja muotonsa näiden kriisien seurauksena.

Yksilöiden ja yhteisöjen todellisuus, roolit ja identiteetit rakentuvat ja institutionalisoituvat dialektisessa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Toisaalta kulloinenkin nykyisyys syntyy eilisessä,

sillä kulloisenkin nykyisyyden puitteet ja mahdollisuudet rakennetaan eilisessä ja siten edellisten sukupolvien aikaansaamat instituutiot, olosuhteet, todellisuuskäsitykset arvoineen, valintoineen ja tekoineen, ilmenevät kulloisessakin nykyisyydessä. Yhteiskunnassa muutosprosessit ovat siten hitaita, sillä sosiaalistuminen ja yhteiskunnallisten valtasuhteiden ja mahdollisuuksien sisäistäminen rakentuu aina näiden kulloinkin eri todellisuuden tasoilla vallitsevien instituutioiden varaan.

Yhteiskunnallinen Korkeakoulu oli alusta saakka monin tavoin ristiriitojen kenttä, sillä ensinnäkin koko oppilaitoksen suhde ympäröivään yhteiskuntaan oli enemmän tai vähemmän epäselvä, ristiriitainen ja paikkaansa hakeva. Toisekseen myös Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sisällä esiintyi jyrkkiä vastakkaisuuksia, jotka johtuivat opiskelijoiden pohjasivistyksellisistä, poliittisista ja sosioekonomisista eroista, ja sisäisiä ristiriitoja toi myös Korkeakoulun jakautuminen akateemiseen ja opistotasoiseen koulutukseen.

Miten nämä eri todellisuuseroissa vallinneet ristiriidat näkyvät Teiskussa ja mitä Teisku paljastaa siitä, miten oppilaitos itsessään ja sen eri opiskelijaryhmät rakensivat identiteettejään ja pyrkivät legitimoimaan ja institutionalisoimaan itseään suhteessa suomalaiseen yhteiskuntaan? Miten identiteettien rakentaminen ja institutionalisoitumispyrkimys näkyy Teiskun kautta tarkasteltuna Korkeakoulun virallisissa rakenteissa ja oppilasmuodosteissa ja miten tulevien ammattien edustajina? Miten Teiskun sivuilla ilmenee Korkeakoulun taholta opiskelijoihin suunnatut laajemmat kasvatukselliset tavoitteet ja pyrkimykset? Millaisia olivat nämä diskurssit ja lehden funktiot? Teisku oli tiedottava, mutta samalla myös todellisuutta ja - tavoiteltavaa todellisuutta - ilmentävä ja sitä rakentava. Miten identiteetit ja niiden muutokset, valtarakenteet ja niiden kehittyminen ja järjestäytyminen näkyivät sen sivuilla?

Olkoonkin, että Teisku oli kulloisenkin pienen joukon toimittama lehti ja sitä kohtaan kohdistui voimakasta kritiikkiä, samanaikaisesti se kuitenkin koettiin Korkeakoulun itsensä taholta tarpeelliseksi ja juuri se tekee siitä tutkimuskohteena tärkeän ja siksi se avaa mielenkiintoisen näköalan Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ja sen opiskelijamuodosteiden todellisuuteen, ihanteisiin ja pyrkimyksiin.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
1.1. Opiskelijalehti tutkimuksen kohteena.....	1
1.2. Tutkimusala, metodit, lähdemateriaali ja esityksen eteneminen.....	4
2. Yhteiskunnallinen Korkeakoulu	7
2.1. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun lähtökohdat ja perustaminen.....	7
2.2. Opetustoiminta saa vakiintuneempia muotoja	14
2.3. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun esikuvat.....	16
2.4. Oppiaineiden ja tutkintojen kehittyminen.....	17
2.5. Uudentyyppisen yhteiskunnallisen oppilaitoksen yhteiskunnallinen tarve	20
3. Teisku – ykkösläisten lehti	27
3.1. Poliittisista olosuhteista ja Ylioppilaslehden asemasta Suomessa sotien jälkeisenä vuosikymmenenä	27
3.2. Teiskun historiaa pähkinäkuoressa	29
4. Teisku Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opetuksen, opiskelun ja arvostuksen ilmentäjänä	37
4.1. Tiedekunta.....	37
4.2. Yhteiskuntatieteiden kandidaatintutkinnon arvostus	52
4.3. Yhteiskunnallinen opetusjaosto, sanomalehtitutkinto.....	56
4.4. Yhteiskunnallinen opetusjaosto, yhteiskunnallinen tutkinto	71
4.5. Yhteiskunnallinen opetusjaosto, kirjastotutkinto	74
4.6. Sosiaalihuollon opetusjaosto, sosiaalihoitajatutkinto	77
4.7. Sosiaalihuollon opetusjaosto, nuoriso-ohjaajatutkinto	95
4.8. Kunnallishallinnon opetusjaosto, kunnallistutkinto	103
5. Opiskelijayhteisö ja opiskelijayhteisön henki	110
5.1. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunta ja ylioppilaat.....	110
5.2. Opinto-osastot ja kerhot	124
5.3. Hengestä vielä	134
6. Kasvatuksen lähtökohtia	137
7. Johtopäätökset	139
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	144

1. JOHDANTO

1.1. Opiskelijalehti tutkimuksen kohteena

Suomessa ylioppilaat olivat jo 1800-luvulta pyrkineet synnyttämään ja ohjaamaan julkista mielipidettä ja jo 1830-luvulla alkaen alkoi Suomessa ilmestyä erinäisiä ylioppilaiden ja osakuntien piirissä kehkeytyneitä lehtiä, mutta yleensä näiden elinikä jäi varsin lyhyeksi. Sivistyseliitin lehtien perustamisinto oli sittemmin huipussaan 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa, jolloin muun ohessa alkoi ilmestyä myös ylioppilaille suunnattuja poliittisia, kuin kristillisiä lehtiä ja raittiuslehtiäkin. Varsinaisia tiedelehtiäkin kustannettiin, mutta ne eivät olleet suosittuja ylioppilaiden keskuudessa. Yleisemmin lehdistön kehitystä Suomessa tarkasteltaessa on huomattavissa, että 1800-luvun lopulla yleinen aikakausilehdistö erkani sanomalehdistöstä omaan genreensä ja sanomalehdistö puolestaan jakautui puoluepoliittisesti, sanomalehdistön kaupallistuen sitten vasta 1930-luvulla.¹

Kun suomenkielisten ylioppilaiden määrä Helsingin yliopistossa juuri tuohon aikaan 1900-luvun alussa moninkertaistui, eivät yhteiset yleiset kokoukset olleet enää mahdollisia yhteisten asioiden hoitamiseksi ja tiedottamiseksi, ja oli alettu turvautua siksi päivälehtienkin apuun yleisenä ylioppilaiden asioiden tiedotuskanavana. Sanomalehtien politisoituminen aiheutti kuitenkin oman ongelmansa tiedottamisessa, kun lehtiä tilattiin nyt poliittisten kantojen perusteella ja lukijakunta hajaantui. Yhteinen tiedotuskanava ja ylioppilaiden foorumi oli paitsi entistä tarpeellisempi, se myös nyt puuttui.²

Ruotsinkieliset ylioppilaat perustivat oman varsinaisen ylioppilaslehtensä *Studentbladetin*, joka on pohjoismaiden ensimmäinen perustettu ylioppilaslehti ja siten pohjoismaiden vanhin, noin vuonna 1910 ja suomenkielisessä, Helsingin yliopiston Karjalaisessa Osakunnassa otettiin oman suomenkielisen ylioppilaslehden perustamisajatus esiin vuonna 1912. Asia eteni siten, että samana vuonna Karjalainen Osakunta asetti toimikunnan asiaa edistämään ja ehdottamaan suomenkielisen ylioppilaslehden perustamista muille Helsingin yliopiston suomenkielisille osakunnille. Yhteisen lehden perustamisen tarvetta perusteltiin yleisemmin ylioppilaiden yhteiskunnallisen aseman heikentymisellä sen aikaisissa yhteiskunnallisissa olosuhteissa käynnissä olleiden muutosten myötä ja käytännönläheisemmin mm. Helsingin yliopiston osakuntien yhteisten taloudellisten asioiden

¹ Kortti, Jukka, *Ylioppilaslehden vuosisata*. Gaudeamus Oy: Tallinna Raamatutrukikoda, 2013, 22 – 32.

² sama, 22 – 24.

hoidon foorumitarpeen täyttämällä, mutta siis myös siksi, että suomenkielinen nuori sivistyneistö, siis ylioppilasnuoriso, tarvitsi paikan yleiselle keskustelulle, jossa osoittaa ”mitä sen keskuudessa liikkuu”. Siinä mielessä *Ylioppilaslehdellä* oli heti alusta saakka myös kasvatuksellinen lähtökohtansa. *Ylioppilaslehden* tuli sisältää kaikki Ylioppilaskuntaa koskevat viralliset tiedot ja siten ylläpitää nuorison harrastusta Ylioppilaskunnan asioihin, jonka lisäksi sen tuli olla ylioppilasnuorison henkisenä äänenkannattajana käsitellen opiskelevan nuorison elämää ja opintoja koskevia asioita, neuvoa erityisesti nuorempia opiskelijoita, esitellä uusia yleissivistäviä teoksia, käsitellä yhteiskunnallisia, sekä taiteen ilmiöitä, selostaa ulkomaisista yliopisto- ja ylioppilaskunnallisia asioita ja antaa ylioppilaiden aineellista elämää koskevia tietoja. Ensimmäinen ylioppilaslehden numero ilmestyi vuonna 1913.³

Helsingin yliopisto, ja ylioppilaat, instituutiona oli suomalaisessa sääty-yhteiskunnassa valtiollisen ja yhteiskunnallisen todellisuuden määrittämisessä ja rakentamisessa sivistyksellisesti ja yhteiskunnan keskeisten toimijoiden kasvattamisessa hegemonisessa asemassa ja tämä asetelma jatkui myös osin sääty-yhteiskunnan hajoamisenkin jälkeen aina 1900-luvun puoliväliin saakka. Toisaalta 1900-luvun alun ja ensi vuosikymmenien yhteiskunnalliset murrokset ja ristiriidat avasivat välttämättömyyksiä, mutta siten myös mahdollisuuksia, yhteiskunnallisten olosuhteiden uudentalaiselle tarkastelulle, kehittämislle ja muutospyrkimyksille. Helsingin yliopistolla ja Suomen perinteisen sivistyneistön edustamalla tieteilisellä ja sivistyksellisellä todellisuudella ei ollut riittävää kykyä vastata muuttuvan suomalaisen yhteiskunnan tarpeisiin, mikä johti ennen pitkää kriisiin ja uusien toimijoiden esiinmarssiin. Yhteiskunnallinen Korkeakoulu sai alkunsa ja muotonsa näiden kriisien seurauksena.

Yhteiskunnallinen Korkeakoulu - siis Kansalaiskorkeakoulu, kuten nimitys kuului vuonna 1930 toteutettuun nimenvaihdokseen saakka - sai alkunsa vuonna 1917, mutta sen opetustoiminta saatiin käynnistettyä vakinaisemmin vasta vuonna 1925. Uusi perustettu oppilaitos oli olemukseltaan suomalaisessa yhteiskunnassa totuttujen legitimoituneiden instituutioiden ulkopuolelta tuleva täysin uudenlainen oppilaitos yhteiskuntatieteellisine ja – opetuksellisine lähtökohtineen. Uudenlainen ja outo se oli myös siksi, että se tarjosi akateemisia opiskelumahdollisuuksia myös ei-ylioppilaille.

Jo ennen Yhteiskunnallisen Korkeakoulun oppilaskunnan yhteisen lehden *Teiskun* perustamista Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa (YK) ilmestyi sen erinäisten opiskelijaryhmien toimesta

³ sama, 2013, 22 – 32.

joitakin monistelehtiä,⁴ kuten esimerkiksi käsin tai koneella kirjoitettu *Äänenkannattaja* ja *Exelcior*, sekä myöhemmin *Kansalainen* ja *YKO:n uutiset*.⁵ Varsinainen koko Korkeakoulun oppilaskunnan lehti kuitenkin puuttui, mutta sellaisen perustaminen koettiin tarpeelliseksi, ja *Teisku* aloitti edeltäneiden useiden epäonnistuneiden perustamisyritysten jälkeen vihdoinkin ilmestymisensä marraskuussa vuonna 1948.⁶

Teiskun ensinumeron pääkirjoituksessa kiteytettiin perustetun lehden tehtäväksi käsitellä ”niitä tapahtumia ja asioita, jotka tavalla tai toisella sivusivat Yhteiskunnallista Korkeakoulua, siellä annettavaa opetusta, oppilaita ja opettajia, korkeakoulun opiskelijain yhteenliittymien toimintaa, yksityisiä opiskelijoita ja korkeakoulusta jo valmistuneiden opiskelijoiden edesottamuksia, erityisesti eri tutkintoja suorittaneiden yhdistystoimintaa, sekä akateemista opiskelijamaailmaa”.⁷ Samainen pääkirjoitus jatkaa seuraavasti: ”Huomioon ottaen, että Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun on keskitetty koko maan tulevan lehtimieskunnan pääasiallinen koulutus, on yhteislehtiajatuksen toteutuminen tällä taholla – samoin kuin koko Yhteiskunnallisen Korkeakoulun piirissä – mitä suurimmalla ilolla ja myötämielisyydellä otettu vastaan. Korkeakoulun kaikkien opinto-osastojen ja opiskelijain yhteislehden tänään nähdessä päivänvalon, on vuosikausien haave vihdoinkin toteutunut”.⁸

Yksilöiden ja yhteisöjen todellisuus, roolit ja identiteetit rakentuvat ja institutionalisoituvat dialektisessa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.⁹ Toisaalta kulloinenkin nykyisyys syntyy eilisessä, sillä kulloisenkin nykyisyyden puitteet ja mahdollisuudet rakennetaan eilisessä ja siten edellisten sukupolvien aikaansaamat instituutiot, olosuhteet, todellisuuskäsitykset arvoineen, valintoineen ja tekoineen, ilmenevät kulloisessakin nykyisyydessä. Yhteiskunnassa muutosprosessit ovat siten hitaita, sillä sosiaalistuminen ja yhteiskunnallisten valtasuhteiden ja mahdollisuuksien sisäistäminen rakentuu aina näiden kulloinkin eri todellisuuden tasoilla vallitsevien instituutioiden varaan.

Yhteiskunnallinen Korkeakoulu oli alusta saakka monin tavoin ristiriitojen kenttä, sillä ensinnäkin koko oppilaitoksen suhde ympäröivään yhteiskuntaan oli enemmän tai vähemmän epäselvä, ristiriitainen ja paikkaansa hakeva. Toisekseen myös Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sisällä esiintyi jyrkkiä vastakkaisuuksia, jotka johtuivat opiskelijoiden pohjasivistyksellisistä, poliittisista

⁴ *Teisku* 1/1948, 4.

⁵ *Teisku* 7-8/1955, 5.

⁶ *Teisku* 1/1948, 1.

⁷ sama, 3.

⁸ sama, 3.

⁹ Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas, *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*, Gaudeamus: Yliopistopaino, Helsinki 2000, 195 - 199.

ja sosioekonomisista eroista, ja sisäisiä ristiriitoja toi myös Korkeakoulun jakautuminen akateemiseen ja opistotaseiseen koulutukseen.

Miten nämä eri todellisuuseroissa vallinneet ristiriidat näkyvät *Teiskussa* ja mitä *Teisku* paljastaa siitä, miten oppilaitos itsessään ja sen eri opiskelijaryhmät rakensivat identiteettejään ja pyrkivät legitimoimaan ja institutionalisoimaan itseään suhteessa suomalaiseen yhteiskuntaan? Miten identiteettien rakentaminen ja institutionalisoitumispyrkimys näkyy *Teiskun* kautta tarkasteltuna Korkeakoulun virallisissa rakenteissa ja oppilasmuodosteissa ja miten tulevien ammattien edustajina? Miten *Teiskun* sivuilla ilmenee Korkeakoulun taholta opiskelijoihin suunnatut laajemmat kasvatukselliset tavoitteet ja pyrkimykset? Millaisia olivat nämä diskurssit ja lehden funktiot? *Teisku* oli tiedottava, mutta samalla myös todellisuutta ja - tavoiteltavaa todellisuutta - ilmentävä ja sitä rakentava. Miten identiteetit ja niiden muutokset, valtarakenteet ja niiden kehittyminen ja järjestäytyminen näkyivät sen sivuilla?

Olkoonkin, että *Teisku* oli kulloisenkin pienen joukon toimittama lehti ja sitä kohtaan kohdistui voimakasta kritiikkiä, samanaikaisesti se kuitenkin koettiin Korkeakoulun itsensä taholta tarpeelliseksi ja juuri se tekee siitä tutkimuskohteena tärkeän ja siksi se avaa mielenkiintoisen näköalan Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ja sen opiskelijamuodosteiden todellisuuteen, ihanteisiin ja pyrkimyksiin.

1.2. Tutkimusala, metodit, lähdemateriaali ja esityksen eteneminen

Tutkimus kuuluu mediahistorian, lehdistötutkimuksen alaan, mutta se sivuaa myös sosiaalishistoriallista ja tiede- ja koulutushistoriallista näkökulmaa.

Erkki Teräväinen määrittää lähdeaineistoonsa nojautuen lehdistötutkimuksen lähtökohdat siten, että aineistosta on ensinnä erotettava arvovapaa, tiedottava aineisto, kuten ilmoitukset, tiedotukset ja ne uutiset, jotka sen syvemmin arvottamatta toteavat, ”*mitä tapahtui*”. Uutisvalinta sinänsä voi kuitenkin yhdessä otsikoinnin kanssa antaa viitteitä toimituksen ja sen taustalla olevien tahojen arvojärjestelmästä. Toiseksi on erotettava nk. normatiivinen aineisto, johon lukeutuvat pääkirjoitukset, pakinat ja lehteen lähetetyt kirjoitukset ja jotka ilmaisevat asenteita, tavoitteita, tai tunnettujen tavoitteiden perusteluja. Kolmanneksi on erotettava normatiivis-kognitiivinen aineisto, johon luokitellaan arvoväritteiset uutiset, tapahtumaselostukset ja useat artikkelit. Tämä kategoria kertoo lehden asennoitumisen kannan, siis ”*mitä todella tapahtui*”. Voidaan siis Teräväisen

artikkelin kysymyksiä soveltaen kysyä, miksi *Teisku* kirjoitti juuri tietyistä asioista ja juuri tietyllä tavalla? Edelleen kysymyksiä voidaan tarkentaa kysymällä kiinnostus- eli kohdeanalyysillä ”mitä”, asenneanalyysillä ”miten”, tavoiteanalyysillä ”mistä syystä” ja motiivianalyysillä ”mihin pyrkien”.¹⁰ Sinänsä tutkimus on lähtökohdiltaan historiallis-kvalitatiivinen analyysi, siis laadullinen sisällönanalyysi, diskurssianalyysi. Uskottavamman otteen saavuttamiseksi käytän apuna myös kvantitatiivisia menetelmiä ja käytän siltä osin Jukka Kortin *Ylioppilaslehden vuosisata*-teoksessa muodostamaa ja käyttämää luokittelua osin hieman sovellettuna *Teiskun* rakenteelliseksi analysoimiseksi.¹¹ Koska *Teiskua* ilmestyi vain kolmetoista vuosikertaa, joista ensimmäinen ja viimeinen olivat lisäksi sellaisina vajaita ja koska pitkän aikaa joka toinen *Teiskun* numero oli sivumäärältään vähäisempi tiedotusnumero, niin tutkimuksessa tausta luokitellaan lehden kaikki ilmestyneet numerot jokaisen vuosikerran osalta, jotta saataisiin riittävä kvantitatiivis-kvalitatiivinen kuva siitä, mitä lehdessä eri ajanjaksoilla kulloinkin julkaistiin ja pyritään löytämään tutkimuskysymysten kannalta keskeiset linjat ja kirjoitukset.

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun oppilaskunnan lehden – *Teiskun* – pyrkimyksiä ja merkitystä on vaikea käsitellä ja ymmärtää ilman laajempia tarvittavia taustatietoja asiassa. Vaikka *Teisku* ei sinänsä, vain yhtenä lukuisista Suomessa ilmestyneistä opiskelijalehdistä, olekaan verrattavissa instituutioksi muodostuneisiin *Studentbladetiin* tai *Ylioppilaslehteen* - eihän *Teisku* varsinaisesti ollut edes ylioppilaslehti -, niin sen syvempi, laajempi ja ymmärtävämpi tarkastelu ei kuitenkaan ole mahdollista ilman jonkinlaista vertailua. *Teisku* tulee osaltaan ymmärrettävämmäksi, kun sen perustamis- ja julkaisutarkoitusta tavoittelee em. 1900-luvun alussa perustettujen ylioppilaslehtien ymmärtämisen kautta. Tässä tutkimuksessa kuitenkin sivuutetaan *Studentbladet* ja taustaymmärrystä haetaan suomenkielisen *Ylioppilaslehden* olemassaolon tarkoituksen kautta, tosin suppeasti kiteytettynä, sillä laajempi analyysi laajentaisi työtä huomattavasti. *Studentbladet* lienee ollut *Teiskun* toimittamisen ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun oppilaskunnan todellisuuden kannalta kaukainen. Valinta on myös lähdeaineistollinen. *Teiskun* merkitys ja tarkoitus julkaisuna ei avaudu myöskään ilman riittävää katsantoa 1900-luvun ensi vuosikymmenien yhteiskunnallisiin ja aatteellisiin, sekä koulutus- ja korkeakoulupoliittisiin kehityslinjoihin Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tarkastelun kautta ja siksi tässä esityksessä on käsiteltävä myös riittävästi Yhteiskunnallisen Korkeakoulun perustamiseen, alkuun ja kehitykseen liittyviä kehityskulkuja,

¹⁰Teräväinen, Erkki, Artikkeleja historiasta ja lehdistöstä 1, [www.ango.fi/UserData/ango/dokumentit/lehdistö/lehdistö1pdf.pdf]

¹¹ Kortti, Jukka, *Ylioppilaslehden vuosisata*. Gaudeamus Oy: Tallinna Raamatutrükikoda, 2013, 734.

mutta jotka edelsivät siis ”*Teiskun* aikaa” – *Teiskuhan* näki päivänvalon vuonna 1948 ja se ilmestyi vuoteen 1960.

Päälähteen muodostavat *Teiskun* vuosikerrat vuodesta 1948 vuoteen 1960, sillä tässä työssä on tarkoitus selvittää nimenomaan sitä, miten tutkimuskysymyksessä esitetyt seikat ilmenivät *Teiskun* kautta tarkasteltuna.

Kirjallisuuslähdeaineisto ei ole lopulta laaja. Lopulliseen työhön on otettu työn kannalta vain tarkoituksenmukaisin ja välttämättömin kirjallisuuslähdeaineisto. Yhteiskunnallista Korkeakoulua ei ole juurikaan systemaattisesti tutkittu professori Viljo Rasilan¹² tutkimuksen lisäksi, joka käsittää vuodet 1917 (1925) – 1960. Rasilan teos on tämän työn kannalta keskeinen, Tohtori Mervi Kaarnisen tutkimus¹³ puolestaan on kronologisesti jatkoa professori Rasilan tutkimuksille. Itsessään *Teiskua* lehtenä ei ole tutkittu varsinaisesti lainkaan.

Jotta olisi mahdollista ymmärtää niitä olosuhteita ja lähtökohtia ja asettaa Yhteiskunnallinen Korkeakoulu yhteiskunnalliseen ja historialliseen kontekstiinsa, on välttämätöntä käsitellä myös suomalaisen yhteiskunnan 1900-luvun alun murrosta ja jonkin verran Helsingin yliopiston asemaa, sekä myös ylioppilaiden yhteiskunnallista asemaa, arvoja ja heidän käsitystä stereotyyppisenä ryhmänä itsestään, suhtautumisestaan ja tavoitteistaan koskien ympäröivää yhteiskuntaa. Tältä osin Matti Klingen¹⁴, Laura Kolben¹⁵ ja Jukka Kortin¹⁶ tutkimukset antavat tässä esitetyn kannalta Rasilan teoksen lisäksi aineistoksi liitettynä riittävän hyvän kuvan ja taustaymmärryksen.

Teorian osalta tarkastelun pohjana on konstruktivistinen todellisuusteoria.¹⁷ Lehdistö-, mediatutkimuksen tutkimuslähtökohdat on kiteytetty Erkki Teräväisen esittämiin määritelmiin. Lisäksi joissakin detaljeissa on käytetty *Suomen lehdistön historiasarjan* osia selventämään sanomalehdistä ja aikakauslehdistöä koskevia seikkoja.

Teiskuun liittyvän materiaalin sisällöllisen laajuuden vuoksi arvovapaata tiedottavaa aineistoa, joka liittyy usein Korkeakoulun ja Korkeakoulun opiskelijoiden arkielämään on jouduttu sivuuttamaan tässä esityksessä. Normatiivisen aineiston osalta käsitellään pääkirjoitukset, sekä joitakin muita

¹² Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen Korkeakoulu 1925-1966*, Werner Söderström Osakeyhtiön kirjapaino: Porvoo, 1973.

¹³ Kaarninen, Mervi, *Murros ja mielikuva – Tampereen yliopisto 1960-2000*, Vastapaino: Tampere, 2000.

¹⁴ Klinge, Matti, *Helsingin Yliopisto 1640 – 1990, kolmas osa*. Otava: Keuruu, 1990, 35; Klinge, Matti, et. al., *Helsingin Yliopisto 1917 – 1990, kolmas osa*, Otava: Keuruu, 1990, Klinge, Matti, *Ylioppilaskunnan historia, neljäs osa 1918 - 1960*, WSOY: Porvoo, 1968.

¹⁵ Kolbe, Laura, *Sivistyneistön rooli – Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunta 1944 - 1959*. Otava: Keuruu, 1993.

¹⁶ Kortti, Jukka, *Ylioppilaslehden vuosisata*. Gaudeamus Oy: Tallinna Raamatutrukikoda, 2013.

¹⁷ Berger, Peter L. & Luckmann Thomas, *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*, Gaudeamus: Yliopistopaino, Helsinki 2000.

kirjoituksia, jotka tyypiesimerkkeinä kuvaavat Korkeakoulun yhteiskunnallista ja kulttuurista arvopohjaa, ihanteita, asenteita ja tavoitteita. Normatiivis-kognitiivisen aineiston osalta *Teiskun* välittämää todellisuuskuvaa pyritään tuomaan esiin niiden artikkeleiden ja tapahtumaselostusten kautta, jotka liittyvät ennen kaikkea opinto-osastoihin, oppilasmuodosteisiin ja niiden kautta kehittyneeseen toimintaan. Korkeakoulun sijaintikysymystä ei tässä esityksessä käsitellä, vaikka siihen jossain kohdin viitataan. Todetaan, että hienoisesta alun vastustuksesta muuttoa kohtaan, *Teisku* asettui nopeasti muuton puolelle. Professori Rasila on käsitellyt Yhteiskunnallisen Korkeakoulun muuttokysymystä kattavasti.¹⁸

Esitys etenee osin kronologisesti ja osin temaattisesti.

2. Yhteiskunnallinen Korkeakoulu

2.1. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun lähtökohdat ja perustaminen

Jo vuoden 1906 eduskuntauudistus avasi portit kansanvaltaiselle yhteiskuntakehitykselle, jolloin ilmeni vakava sivistyksen puute. Kansaa oli siksi sivistettävä, jotta se olisi ollut valmis osallistumaan vastuullisesti kansanvaltaisesti yhteiskunnan asioiden hoitoon ja kun sääty-yhteiskunta Suomessa murtui ja kun Suomi itsenäistyi vuonna 1917, hajosivat valtiolliset ja yhteiskunnalliset valta- ja hallintorakenteet.¹⁹ Niissä olosuhteissa valtiollinen valta keskittyi merkittävin osin Helsingin yliopiston eliitin käsiin, jolla oli historiassa ollut jo sääty-yhteiskunnan aikana keskeinen osa suomalaisessa valtio-, yhteiskunta- ja kulttuurielämässä niin toimijana kuin keskeisten toimijoiden kasvattajanakin ja Helsingin yliopiston opettajilla oli pitkään itsenäisyyden ajalle hyvin keskeinen asema Suomen valtion johdossa; eduskunnassa, mutta erityisesti valtioneuvostossa.²⁰ Toisaalta yliopisto koki samanaikaisesti ankaraa arvostelua, eikä vähiten kielikysymyksen vuoksi ja juuri tästä johtuen jo 1905 - 1907 tapahtumien jälkeen ruotsinkieliset suuntasivat katseensa Turkuun yksityisin varoin perustettavan yliopiston suuntaan,²¹ sittemmin myös suomenkieliset. Turun ruotsinkielinen yliopisto – Åbo Akademi – aloitti toimintansa vuonna 1919 ja Turun suomenkielinen yliopisto vuonna 1922.²² Helsingin yliopiston ohella toisena, ennen

¹⁸ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen Korkeakoulu 1925-1966*, Werner Söderström Osakeyhtiön kirjapaino: Porvoo, 1973, 140-191.

¹⁹ sama, 11-12.

²⁰ Klinge, Matti, et. al. *Helsingin Yliopisto 1640 – 1990, kolmas osa*. Otava: Keuruu, 1990, 35, 9 - 60.

²¹ sama, 107.

²² sama 110.

Turun em. mainittujen opinahjojen perustamista, yliopistotasoisena korkeakouluna Suomessa toimi vuonna 1908 perustettu Suomen Teknillinen Korkeakoulu, mutta joka ei sinänsä suoraan kilpaillut Helsingin yliopiston kanssa ollen nimenomaan tekniikan alan korkeampi oppilaitos.

Vuonna 1917 pidettiin Suomen Nuorison Liiton kesäkokous Helsingissä, jossa yhtenä puhujana oli filosofian tohtori Leo Harmaja²³, aiheella ”Miten suomalaista yhteiskuntaa ja parlamentaarista kansanvaltaa voitaisiin lujittaa yhteiskuntatieteellisen opetuksen avulla?”. Venäjän keisarivalta oli kukistunut ja olosuhteet Suomessa olivat kaikin puolin valtiollisesti ja yhteiskunnallisesti sekavat. Suomessa oli kymmenen vuotta aikaisemmin toteutettu yleinen ja yhtäläinen äänioikeus valtiollisissa vaaleissa ja kunnallisvaalilaki odotti hyväksymistään, mutta oliko kansa kuitenkaan valmis kansanvaltaan, pohti Harmaja puheessaan. Puolueet harjoittivat omaa valistustaan ja kansanopistoissa saattoi saada alkeistietoja, mutta Harmajan näkemyksenä oli, että tarvittiin nimenomaan puolueetonta valtiollista ja yhteiskunnallista laajempaa opetusta. Lisäksi Suomesta puuttui käytännössä tyystin yhteiskuntatieteellinen yliopisto-opetus. Tästä syystä Harmaja esitti, että oli ryhdyttävä toimiin erityisen valtiollisen- ja yhteiskuntatieteellisen oppilaitoksen perustamiseksi. Nuorisoseuraliike ei kuitenkaan ryhtynyt asiassa Harmajan mielestä riittäviin toimiin, mutta koska yhteiskunnallinen tilanne näytti olevan edelleen vaikeutumassa, Harmaja esitelmöi sitten asiastaan vastaperustetun Kansanpuolueen kokouksessa, jossa olleet kyseisen puolueen kansanedustajat kiinnostuivat Harmajan ehdotuksesta ja asiassa päätettiin perustaa kannatusosakeyhtiö, jota valmistelevaan asetettiin toimikunta. Erityistä hankkeessa oli myös se, että perustettavaan oppilaitokseen pääsisivät opiskelemaan valtio- ja yhteiskuntatieteellisiä aineita myös ei-ylioppilaat.²⁴

Harmaja toi esiin, miten yhteiskunta oli sittemmin ymmärretty muuttuvaksi järjestelmäksi, mikä näkyi jo elinkeino- ja talouselämässä kuin laajemminkin yhteiskunnassa. Ihmisen kohtaloa ei tullut siten määrätä syntyperä, eikä sääty, vaan jokaisella yksilöllä, sosio-ekonomisesta taustastaan huolimatta, tuli olla mahdollisuus rakentaa itse elämänsä ja osallistua yhteiskuntaan, yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja yhteiskunnan kehittämisen. Muutos asetti vaatimuksia myös koulutusjärjestelmän kehittämiseksi. Kansa- ja oppikoulujen oppilasmäärät olivat menneiden kolmen vuosikymmenen aikana kuusinkertaistuneet ja maan ainoan yliopiston – Helsingin

²³ Harmaja, Leo, kansantaloustieteen, finanssiopin ja tilastotieteen tuntiopettaja 1925 - 1935 ja vakinaisen opettajaviran hoitaja 1935 - 1938 YK:ssa. Syntysanat lausueessaan toimi sosiaalishallituksen aktuaarina, katso Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen Korkeakoulu 1925-1966*, Werner Söderström Osakeyhtiön kirjapaino: Porvoo, 1973, 21. Harmajalle myönnettiin sittemmin kanslianeuvoksen arvonimi, hän menehtyi vuonna 1949, *Teisku*/4, 1949, 6.

²⁴ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 11 - 13.

yliopiston²⁵ – oppilasmäärä kaksinkertaistunut ja sen suomenkielisten opiskelijoiden määrä oli noussut tuhannesta kolmeen tuhanteen. Suuri epäkohta oli Harmajan mielestä se, että tarve yhteiskunnallisen tietouden alueella oli kasvanut, mutta tieteellisellä tasolla yhteiskuntatieteitä edusti ainoastaan, oikeustieteiden ja humanistisiin tieteisiin luetun historian rinnalla, Helsingin yliopiston vuonna 1908 perustettu kansantaloustieteen professuuri, jonka lisäksi yliopistoon perustettiin vuonna 1921 valtio-oppi ja finanssioppi.²⁶ Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta perustettiin vasta vuonna 1945, eivätkä kansansivistysmahdollisuudet vakavassa mielessä olleet käytännöllisesti katsoen millään tolalla.²⁷

Vuonna 1917 alkanut kyseinen Korkeakouluhanke koki kuitenkin taloudellisia käynnistysvaikeuksia ja myös asiaa ajaneiden suomenkielisten porvarillisten piirien intressien laantumista poliittisen olojen ja voimasuhteiden muututtua niille jälleen edullisemmaksi ja siksi Korkeakoulun perustamishanke käytännössä tyssäsi useaksi vuodeksi. Mainittakoon, että poliittinen vasemmisto ei ollut tuossa vaiheessa missään kohdin myötämielinen hankkeelle.²⁸

Ratkaiseva merkitys Korkeakouluhankeen uudelleen viriämiseksi oli Väinö Voinmaan²⁹ ja Yrjö Ruthin³⁰ (myöhemmin Ruutu) mukaan tulemisella. Ruutu oli mukana jo em. mainittujen allekirjoittaneiden joukossa, mutta Voionmaa tuli mukaan vasta vuonna 1921.³¹

Vaikeuksista huolimatta Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opetus alkoi kahden kuukauden pituisina kursseina kuntien toimihenkilöille ja sellaisiksi aikoville yhdessä Maalaiskuntien Liiton kanssa ja eduskunnan myöntämän määrärahan turvin vuonna 1922. Maalaiskuntien Liitto jatkoi ko. koulutuksia seuraavina vuosina kuitenkin yksin. Seuraavan vuoden, 1923 syksyllä Korkeakoulu kuitenkin järjesti yhteistyössä Suomen Sanomalehtimiesten Liiton kanssa viikon pituisen sanomalehtimieskurssin.³² Alun vaikeuksia kuvaa osaltaan myös se, että kun Työväen Sivistysliitto ja vasta perustettu Työväen Akatemia saivat Eduskunnalta 1920-luvun alussa auliisti rahoitusta, niin

²⁵ Suomen Tekninen Korkeakoulu oli teknillisen alan erikoisoppilaitos.

²⁶ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 14 - 15.

²⁷ sama, 16.

²⁸ sama, 26 - 28.

²⁹ Voionmaa, Väinö, professori ja sivistyneistösosiaalidemokraatti, Kolbe, Laura, *Sivistyneistön rooli - Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunta 1944 - 1959*. Otava: Keuruu, 1993, 37, 59. Voionmaa oli sittemmin Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa mm. kansleri, mutta myös sosiaalidemokraattisen puolueen kansanedustaja ja puolueen tunnetuimpia johtomiehiä, Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 97.

³⁰ Ruuth (Ruutu), Yrjö Oskar, valtio-opin ja historian tuntiopettaja 1925 - 1928, valtio-opin ja kansainvälisen politiikan vakinainen opettaja 1928 -1944, kansainvälisen politiikan vakinainen opettaja 1944 - 1945, vt. professori 1945 -1949, professori 21.2.1949 - 26.12.1954, rehtori 1925 - 1932, 1935-1945, 1949-53 YK:ssa, katso Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973. Ruutu erosi Korkeakoulun palveluksesta vuonna 1955, *Teisku* 2/1955, 10.

³¹ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 28.

³² sama, 33.

Korkeakoulun anomukset tulivat valtiopäivillä sosiaalidemokraattien toimesta hylätyiksi, sillä poliittinen vasemmisto ei tuntenut Korkeakouluhanketta omakseen.³³ Tässäkin mielessä Väinö Voionmaan toiminta oli Korkeakoulun kannalta merkityksellistä, sillä hänen toimintansa toi vähän kerrallaan Korkeakoululle työväenliikkeen tuen. Väinö Voionmaa on siis kiistatta yksi merkittävistä Korkeakoulun alkutaipaleen toimijoista, työväenliikkeen tuen lisäksi hän hankki ensimmäisen valtionavun ja toimi pitkään korkeakoulun tarkastajana ja kanslerina³⁴, mutta ilman Yrjö Ruudun osallisuutta Korkeakoulun synty ja kehitys ei olisi onnistunut.

1920-luvun alkupuolen kurssikokeilujen jälkeen Eduskunnan sivistysvaliokunta myönsi valtion vuoden 1926 talousarvioesitykseen Korkeakoululle määrärahan ja sen perusteella Korkeakoulun hallintoelimissä tehtiin 29.4.1925 sitten päätös vakinaisemman opetustoiminnan aloittamisesta ja josta ajankohdasta tuli sittemmin Korkeakoulun perustamisen juhlapäivä.³⁵ Kansalaiskorkeakoulussa, kuten sen nimi tuohon aikaan kuului, varsinainen ensimmäinen lukuvuosi käynnistettiin 1. lokakuuta 1925.³⁶

Sosionomi, Viljam Laasonen, joka oli Kansalaiskorkeakoulun ensimmäisten opiskelijoiden joukossa, muisteli myöhemmin V. Voionmaan lausuneen Korkeakoulun perustamistilaisuudessa näin: *"On ilon päivä Kansalaiskorkeakoulun perustajille ja ystäville tämä päivä, jolloin he riemumielin saavat nähdä aatteensa toteutumisen alkavan"*. Laasonen kertoi edelleen, miten jo tuohon aikaan opiskelijoita saapui aina Suomen lapista saakka ja jopa Inkeristä ja Vianan Karjalasta.³⁷

Niin ikään Korkeakoulun ensimmäisiä oppilaita ollut Juhani Konkka³⁸ puolestaan muisteli *Teiskussa* vuonna 1959 alkuaikoja omasta näkökulmastaan, miten hän oli tullut suoraan seminaarista, jossa hän ei ollut viihtynyt ja oli ollut usein opettajien kanssa siellä vastakkain. Hän oli pitänyt seminaarin ilmapiiriä kireänä ja kaavamaisena, sen sijaan Kansalaiskorkeakoulussa ilmapiiri oli Konkkan mukaan vapaa ja miellyttävää oli hänen mielestään myös se, että opettajat luennoivat, eivätkä esittäneet kysymyksiä: *"Sai vain kuunnella ja kysymykset jäi tentteihin ja seminaareihin."* Opettajat olivat mukavia, välittömiä ja auttavaisia.³⁹ Konkka muisteli edelleen, että opettajat eivät asettuneet millegään jalustalle, vaan olivat kansanomaisia ja helposti lähestyttäviä. Konkka muisteli, miten hänellä ei ollut ensimmäisenä lukuvuonna tarpeeksi juhlavia vaatteita, joilla

³³ sama, 35.

³⁴ sama, 34.

³⁵ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 38.

³⁶ *Teisku* 5-6/1950, 12.

³⁷ sama, 31.

³⁸ Juhani Konkasta tuli myöhemmin kirjailija.

³⁹ Kettunen, Lauri, *suomen kielen ja kirjallisuuden tuntiopettaja 1925 - 1935*.

olisi saattanut osallistua oppilaitoksen juhlallisempiin tilaisuuksiin, mutta että joku ystävällinen henkilö oli sitten antanut vihjeen eräälle suurliikkeelle asiasta ja tuo liike oli siksi lahjoittanut toisen lukuvuoden alussa hänelle mustan puvun, jonka jälkeen hän oli alkanut käydä Korkeakoulun iltamissa. Kyseisissä iltamissa oli Konkan mukaan kova kuri ja myöhästyä ei saanut ja jos osallistuja oli tullessaan maistanut alkoholia, evättiin häneltä sisäänpääsy. Oppilasaines oli alkuaikoina Konkan mukaan kirjavaa, sillä mukana oli kansakoulun käyneitä, ylioppilaita, kunnankirjureita, konttoristeja, kansakoulunopettajia, kotirouvia, kreikkalaiskatolinen pappi ja puoluetoimitsijoita. Näistä alkuvuosien oppilaista pisimmälle pääsivät yhteiskunnallisella urallaan Jussi Raatikainen, joka sittemmin eteni ministeriksi ja Tyyne Leiwo-Larsson, joka toimi myöhemmin mm. Suomen suurlähettiläänä Oslissa.⁴⁰

Viljam Laasonen⁴¹ puolestaan muisteli opiskelunsa alkuaajoissa sitä, miten seminaarit, kuten muutkin, opintotilaisuudet olivat muodostuneet lähinnä väittelytilaisuuksiksi, kun erilaiset poliittiset kannat törmäsivät toisiinsa. Oppilasaines oli myös hänen mukaansa monenkirjvaa ja opiskelijoiden joukossa oli niin sivistymättömiä, kansakoulua käymättömiä itseopiskelijoita kuin filosofian maisterikin, opiskelijoiden ikähaarukan ollen paristakymmenestä ikävuodesta aina viisikymppisiin saakka. Ammattitausta opiskelijoiden keskuudessa vaihteli aina ”*känsäkouraisesta maanviljelijästä ja työmiehestä kreikkalaiskatoliseen pappiin ja kaupunginkamreeriin*”. Naisia ei mukana alkuun ollut kuin muutamia ja väittelyt koskivat yleensä yhteiskunnallisia ja valtiollisia kysymyksiä.⁴²

Ensimmäinen lukuvuosi aloitettiin siis 1.10.1925 ja heti seuraavana vuonna 29.3.1926 Korkeakoulu alistettiin opetusministeriön päätöksellä välittömästi opetusministeriön alaisuuteen,⁴³ jolloin myös opetusministeriö ja sosiaaliministeriö, kumpikin erikseen, asettivat omat edustajansa Korkeakoulun hallintoelimiin ja oppilaitos pääsi valtionavun piiriin.⁴⁴ Helsingin kaupungin edustus tuli mukaan kaupungin avustusten myötä vuonna 1927 ja Helsingin yliopiston edustus vuonna 1928.⁴⁵ Ensimmäisenä Korkeakoulun tarkastajana toimi 1925 professori Rafael Erich, jonka siirryttyä lähettilääksi Berliiniin, tehtävään tuli 1926 V. Voionmaa, ja josta tuli vakinainen tarkastaja ja jossa

⁴⁰ *Teisku* 3/1959, 23.

⁴¹ Laasonen, Viljam, kanslia- ja kirjastoapulainen 1929 - 1937, kirjastonhoitaja 1937 -1948, alikirjastonhoitaja 1948 - 18.11.1961 YK:ssa.

⁴² *Teisku* 3/1959, 23.

⁴³ *Teisku* 4/1959, 3.

⁴⁴ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 58. Sosiaaliministeriön edustaja, hallitusneuvos Niilo Mannio kuului vielä vuonna 1950 Yhteiskunnallisen Korkeakoulun hallitukseen ja toimi tuohon aikaan Korkeakoulun talousvaliokunnan puheenjohtajana, kts. *Teisku* 5-6/1950, 12.

⁴⁵ sama, 59.

tehtävässä hän toimi vuoteen 1931. Voionmaan pyydettyä eroa, tehtävään tuli tuolloin valtiovarainministerinä toiminut professori Kyösti Järvinen.⁴⁶

Sinänsä Korkeakoulu oli yksityinen oppilaitos, jota ylläpiti Kansalaiskorkeakoulun Kannatusosakeyhtiö. Kannatusosakeyhtiö oli perustettu 12.6.1919 pitkälti osuustoimintaliikkeiden avustuksella. Vuonna 1933 Korkeakoulun hallintoa uudistettiin siten, että johtokunta lakkautettiin ja sen tehtävät siirrettiin Korkeakoulun hallitukselle, josta tuli hallinnon määräävin osa.⁴⁷

Korkeakoulun ensimmäisinä opetusvuosina opiskelijoita oli alkuun vajaa sata, määrän nousten tasaisesti siten, että vuonna 1931 opiskelijoita oli 156. Opiskelijat ilmoittivat vuosien 1925 – 1931 välisenä aikana useimmiten ammatilliseksi taustakseen opiskelijan, mutta mukana oli myös mm. maanviljelijöitä, virkamiehiä, virkailijoita, konttoristeja, konttoripäälliköitä, teknikoita, työmiehiä, opettajia, kasvattajia, maatalousneuvoja, aliupseereita, sanomalehden toimittajia.⁴⁸

Jo toisena toimintavuonna 1926 annettiin Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa etusija opiskelijapaikkaan ylioppilaille, keskikoulun, kansanopiston tai ammatillisen opiston suorittaneille ja tämä pohjakouluvaatimus vakiintui ehdottomaksi vuonna 1930, jolloin kansakoulupohjalla ei Korkeakouluun enää päässyt. Helsingin yliopistoon saattoi päästä opiskelemaan ainoastaan ylioppilastutkinnon suorittanut ja niin olleen voidaan todeta, että teknillisen opiston tutkinnon, kauppaopistotutkinnon, tai vaikkapa kansakoulunopettajaseminaarin suorittanut ei voinut ilman ylioppilastutkintoa jatkaa akateemisissa opinnoissa yliopistossa, sen sijaan Yhteiskunnallinen Korkeakoulu tarjosi tämän mahdollisuuden.⁴⁹ Vuodesta 1927 saattoi kuka tahansa opiskella Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa kuitenkin yksittäisiä kursseja ns. kuuntelijaoppilana ja vuosien 1932 – 1939 välisenä aikana oli voimassa koeoppilaskäytäntö, joka tarkoitti sitä, että jos opiskelija osoitti ensimmäisenä vuonna olevansa kykenevä opiskelemaan, otettiin hänet varsinaiseksi opiskelijaksi. Professori Rasila kertoo, että kuuntelijaoppilaskäytäntö otettiin käyttöön Ruudun toivomuksesta siinä tarkoituksessa, että Kallion kaupunginosan, jossa Yhteiskunnallinen Korkeakoulu vuodesta 1931 sijaitsi aina Tampereelle muuttoon saakka, väki olisi käyttänyt sen tuomaa opiskelumahdollisuutta hyväkseen.⁵⁰

Yrjö Ruutu toimi alkuun rehtorintoimensa ohessa ainoana oppilaitoksen vakinaisena opettajana ja muu opetus oli järjestetty tuntiopettajajärjestelmän puitteissa. Vararehtorina toimi ensin Eino

⁴⁶ sama, 58.

⁴⁷ sama, 21-22, 24,60.

⁴⁸ sama, 52 - 53.

⁴⁹ *Teisku* 3/1949, 3.

⁵⁰ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 87.

Kuusi⁵¹ ja hänen siirryttyä Tarttoon vuonna 1928⁵², tuli hänen tilalleen vararehtoriksi Elpiö Kaila⁵³.⁵⁴ Kuusen palattua takaisin vuonna 1931⁵⁵, toimi hän sitten sosiaalipolitiikan opettajana aina kuolemaansa saakka, ja rehtorina vuosina 1932 – 1935.⁵⁶ Eino Kuusi oli tullessaan mukaan Korkeakoulun toimintaan sosiaaliministeriön työnvälitystarkastajana ja asuntoasiain esittelijä ja hän oli toiminut hieman aiemmin myös sosiaaliministerinä Cajanderin⁵⁷ virkamieshallituksessa. Kuusen seuraajaksi tuli aikanaan Heikki Waris⁵⁸. Kolmantena toimintavuonna 1927 liittyi Korkeakoulun toimintaan mukaan mm. Viljo Tarkiainen⁵⁹, joka myöhemmin, ensimmäisen kanslerin V. Voionmaan kuoltua, vuonna 1947 nimitettiin kansleriksi ja, joka osaltaan tehtävässään YK:n korkeimpana hallintomiehenä teki mittavan työn Korkeakoulun arvovallan vakiinnuttamiseksi.⁶⁰ Tri Leo Harmaja – Korkeakoulun syntysanojen lausuja itse – oli Korkeakoulun aloittaessa tilastollisen päätoimiston sosiaalitilastollisen osaston johtaja, minkä lisäksi hän oli laatinut kansantalouden oppikirjan ja toimi myös Suomen tullipolitiikan tutkijana ja valtiotieteiden käsikirjan päätoimittajana. Korkeakoulussa hän opetti kansantaloutta, finanssioppia ja tilastotiedettä aina vuoteen 1939, jolloin hänen seuraajakseen tuli V. J. Sukselainen⁶¹. Osuustoiminnan opettajana toimi Kulutusosuuskuntien Keskusliiton toinen johtaja, kansanedustaja J. W. Keto vuoteen 1934, jolloin hänen tilalleen tuli Kulutusosuuskuntien Keskusliiton sihteeri Antero Rinne⁶². Valtiosääntö-

⁵¹ Kuusi, Eino, sosiaalipolitiikan tuntiopettaja 1925 - 1928, vakainainen opettaja 27.5.1931 lukien ja uudelleen tuntiopettaja 1935 – 1936; rehtori 1932 – 1935 YK:ssa, sama, 288.

⁵² Klinge, Matti, *Ylioppilaskunnan historia, neljäs osa 1918 – 1960*. WSOY: Porvoo, 1968, 357.

⁵³ Elpiö, Kaila, yksityisoikeuden (vuodesta 1927 yksityis- ja talousoikeuden) tuntiopettaja 1926 – 1935, vakainaisen opettajanviran hoitaja 1935 – 1938 YK:ssa, Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 287; roomalaisen ja kansainvälisen yksityisoikeuden professori Helsingin Yliopistossa 1929 – 1938, Klinge, Matti, *Ylioppilaskunnan historia, neljäs osa 1918 – 1960*. WSOY: Porvoo, 1968, 353.

⁵⁴ sama, 60 – 61.

⁵⁵ Klinge, Matti, *Ylioppilaskunnan historia, neljäs osa 1918 – 1960*. WSOY: Porvoo, 1968, 357.

⁵⁶ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 49.

⁵⁷ Cajander, Aimo Kaarlo, metsänhoidon professori 1911 – 1934, metsähallituksen pääjohtaja 1918 – 1934, poliitikko, toimi pääministerinä kahteen eri otteeseen, Klinge, Matti, *Ylioppilaskunnan historia, neljäs osa 1918 – 1960*. WSOY: Porvoo, 1968, 339.

⁵⁸ Waris, Heikki, sosiaalihistorian ja sosiaalipolitiikan tuntiopettaja 1936 – 1937, vakainainen opettaja 1937 – 1945, vt. professori 1945 – 1948, vararehtori 1938 – 1944 YK:ssa, Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 293. Sosiaalipolitiikan professori 1948 – 1968, vararehtori 1962 – 1968 Helsingin yliopistossa, Klinge, Matti, *Ylioppilaskunnan historia, neljäs osa 1918 – 1960*. WSOY: Porvoo, 1968, 386.

⁵⁹ estetiikan ja kirjallisuuden tuntiopettaja 1926 – 1947, kansleri 1947 – 1951 YK:ssa, Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 292. Toimi ennen YK:ta Helsingin Yliopiston kotimaisen kirjallisuuden professorina, Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 50.

⁶⁰ *Teisku* 5-6/1950, 13.

⁶¹ Sukselainen V. J., kansantaloustieteen, finanssiopin ja tilastotieteen tuntiopettaja 1939, kansantaloustieteen vakainaisen opettajanviran hoitaja 1939 – 1945, vt. professori 1945 -1950, professori 1.8.1951 – 31.10.1954, rehtori 1953 – 1954, kansleri 30.10.1969 alkaen YK:ssa/Tampereen yliopistossa, Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 292. Kansaneläkelaitoksen pääjohtaja 1954, professori, Klinge, Matti, *Ylioppilaskunnan historia, neljäs osa 1918 – 1960*. WSOY: Porvoo, 1968, 380.

⁶² Rinne, Antero, osuustoimintaopin tuntiopettaja 1934 – 1943, sosiologian ja sosiaalipsykologian vakainainen opettajanviran hoitaja 1944 – 1945, vt. professori 1945 – 1947, professori 1.9.1947 – 5. 8.1950, rehtori 1948 – 1949, Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 291.

ja hallinto-oikeuden opettajan tehtävää hoiti eduskunnan oikeusasiamies Y.W. Puhakka.⁶³ Metsäpolitiikkaa opetti vuodesta 1928 vuoteen 1938 Helsingin Yliopiston metsäpolitiikan professori Eino Saari, josta myös sittemmin tuli Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kansleri.⁶⁴ Jotakuinkin em. kaltainen oli siis Korkeakoulun alkuvuosien opetussisältöjen kehitys ja opettajakunnan koostumus, muitakin henkilöitä opettajana siellä toki toimi lyhyempiä ja pidempiä jaksoja, mutta edellä oleva kuvaa kuitenkin sitä, mitä ja millaiselle asiantuntevuudelle Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opetus jo sen alkuaikoina rakentui.

2.2. Opetustoiminta saa vakiintuneempia muotoja

Kolmen ensimmäisen toimintavuoden jälkeen Korkeakoulu muutti ensimmäisestä osoitteestaan, Ratakatu 1:n ullakolta, Itäiselle Teatterikujalle entiseen kerhohuoneistoon, jossa sillä oli käytettävissään kaksi luentosalia ja joitakin sivuhuoneita, mutta jo samoihin aikoihin vuonna 1928 jätettiin valtiovarainministeriöön laina-anomus oman toimitalon rakentamiseksi. Lisäksi omaa toimirakennusta varten oli haettu ja saatiin Helsingin kaupungilta ilmainen tontti ja pienempi laina. Kaikkinainen rahoitus järjestyi ja rakennuspiirustukset Väinö Vähäkankaan arkkitehtitoimistolta, jossa Veikko Leisten käytännössä suoritti ko. rakennuksen suunnittelun. Uuden, oman toimitalon peruskivi laskettiin pienimuotoisessa juhlatilaisuudessa maaliskuussa vuonna 1930.⁶⁵

Oma talo rakennettiin Franzéninkadulle ja ko. tontin lahjoitti siis Helsingin kaupunki ja valtiolta saatiin lopulta rakennuslainaa rakentamista varten 3 miljoonaa markkaa. Tuohon aikaan oli muuten Tasavallan presidenttinä L. K. Relander, pääministerinä Kyösti Kallio, opetusministerinä Antti Kukkonen, Eduskunnan puhemiehenä Paavo Virkkunen, Helsingin kaupunginvaltuuston puheenjohtajana Ivar Lindfors, Helsingin kaupunginjohtajana Arthur Castren ja Kansalaiskorkeakoulun tarkastajana Väinö Voionmaa, mikä nimiluettelo tallennettiin peruskiven laskemisen yhteydessä kupariarkkuun ja sijoitettiin tulevan rakennuksen kivijalkaan. Herman Paavilainen, jolla oli siis pitkän matkaa osaltaan tärkeä asema Yhteiskunnallisen Korkeakoulun perustamisessa ja kehittämisessä, oli tuolloin sosiaaliministerinä.⁶⁶ Vihkiäispuheen tilaisuudessa

⁶³ sama, 49.

⁶⁴ sama, 50.

⁶⁵ *Teisku* 5-6/1950, 13.

⁶⁶ sama.

lausui opetusministeriön esittelijäneuvos Yrjö Loimaranta, joka oli osaltaan mukana Korkeakouluhankkeessa jo sen perustamisesta, siis vuodesta 1917.⁶⁷

Kun oppilaitos oli muuttanut uuteen toimirakennukseensa, joka itse asiassa sijaitsi Helsingin Kalliossa, vuonna 1931, myös sen nimi vaihdettiin entisestä ”Kansalaiskorkeakoulusta” paremmin sen luonnetta ja tarkoitusta vastaavaksi ”Yhteiskunnalliseksi Korkeakouluksi”⁶⁸.⁶⁹ Yrjö Ruutu totesi uuden toimitalon peruskiven muurauksen yhteydessä vuonna 1930, miten jo aluin kävi selväksi, että aikuisilla ihmisillä ei ollut mahdollisuutta opiskella ja oleskella Helsingissä pelkän yleissivistyksen vuoksi ja siksi ammattikasvatus ja varsinaiset tutkinnot sanomalehti-, kunnallis- ja huoltoalalla muodostuivat jo heti Kansalaiskorkeakouluvaiheessa keskeisiksi, ja vuosina 1927 - 1930 päästiin em. mainittujen alojen opetuksen lisäämiseen,⁷⁰ ja miten siksi Kansalaiskorkeakoulu nimenä antoi oppilaitoksen luonteesta ja tavoitteista harhaanjohtavan kuvan. Rakennuksen peruskiveä oli ollut siis muuraamassa vuonna 1930 myös tasavallan presidentti Relander. Mielenkiintoisesti tuon ajan yhteiskunnallisia oloja kuvaa osaltaan se, että kun vasta keväällä 1931 virkaansa astunut tasavallan presidentti K. J. Ståhlberg kutsuttiin Korkeakoulun toimesta talon vihkiäisiin, sen valmistuttua, niin hän kieltäytyi sillä perusteella, että professori V. Voionmaa tulisi siellä pitämään tervehdyspuheen; hän, Ståhlberg, ei tulisi juhlaan, jossa sosiaalidemokraatti pitäisi ko. puheen.⁷¹

Vihkiäistilaisuudessa vuonna 1931 Maalaisliittoon kuuluva Herman Paavilainen muotoili juhlapuheessaan Yhteiskunnallisen Korkeakoulun olemassaolon tarkoituksen näin: ”*Yhteiskunnallinen Korkeakoulu pyrkii työnsä kautta lujittamaan maan valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen perusteita, sillä oikeiden tietojen jakaminen valtiosta ja yhteiskunnasta vuodesta vuoteen uusiutuville kansalaispiireille, jotka tässä oppilaitoksessa nauttivat opetusta, on kansakunnan tietopuolisen puolustusvalmiuden lujittamista sekä ulkonaisia että sisäisiä vihollisia vastaan. Tämä lujittamistyö on yhtä tärkeää kuin taloudellisen ja sotilaallisen puolustusvalmiuden lujittaminen.*”⁷²

Korkeakoulun varsinaiset tutkinnot muotoutuivat varhain ammattitutkinnoiksi yhteiskunnallisiin tehtäviin valmistautuville, mutta joita kuitenkin saattoi suorittaa käytännössä pieni osa kansalaisia ja jotta toiminnan päämäärä laajemmasta kansansivistystyön edistämisestä olisi toteutunut, luotiin uudeksi oppiaineeksi Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa kansansivistysoppi, sittemmin vuonna

⁶⁷ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 68.

⁶⁸ Yhteiskunnallinen Koulu käytti nimestään lyhennettä YK.

⁶⁹ sama, 70.

⁷⁰ *Teisku* 5-6/1950, 14.

⁷¹ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 95.

⁷² sama, 99 - 100.

1965 Aikuiskasvatukseksi nimetty, jonka avulla oli tarkoitus kouluttaa kansan- ja työväenopistojen johtajia, jotka puolestaan kentällä olisivat kykeneviä opastamaan, organisoimaan, johtamaan ja kehittämään varsinaista kansansivistystoimintaa. Kyseisen oppiaineen muotoilemisen otti tuolloin vuonna 1928 vastuulleen Helsingin Työväenopiston johtaja Z. Castrén⁷³, joka sitten hoiti ko. alan opetusta Korkeakoulussa aina ko. oppiaineen perustamisvuodesta kuolinvuoteensa 1938 saakka. Vuonna 1942 tehtävää valittiin hoitamaan professori Urpo Harva⁷⁴, joka osaltaan ansiokkaasti kehitti edelleen ko. alaa ja sen tutkimusta Suomessa.⁷⁵

2.3. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun esikuvat

On todettu, että Yhteiskunnallisella Korkeakoululla ei olisi ollut varsinaisia esikuvia ja omanlaisensa siitä muotoutuikin, mutta mallia otettiin, tosin soveltaen. Professori Rasila kertoo miten Ruutu oli lähetetty syksyllä 1924 Tukholmaan tutustumaan sikäläiseen alan oppilaitokseen, joka oli aloittanut toimintansa vuonna 1921.⁷⁶ Kyseessä oli Institutet för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning niminen oppilaitos, joka oli siis jonkin verran Yhteiskunnallista Korkeakoulua vanhempi oppilaitos. Myöhemmin 1940-luvulla samankaltaiset oppilaitokset perustettiin myös Göteborgiin ja Lundiin.⁷⁷

”Tukholman Instituutissa” opetus oli suppeampaa kuin Korkeakoulussa ja siellä saattoi suorittaa vain opistoasteen tutkintoja, joita olivat sosiaalinen tutkinto, sosiaalis-kunnallinen tutkinto, hallinnollinen tutkinto ja teoreettinen tutkinto. Kyseisellä tutkintorakenteella se vastasi lähinnä Korkeakoulun hallinnollis-lainopillista, sekä huoltotyön opetusjaostoa. Opetuksen sisällöissä oli Korkeakoulun opetussisältöihin verrattuna kuitenkin suuria eroja. Opiskelijoita siellä oli vuonna 1948 noin 300 – 400 ja pääsyvaatimuksena oli ”tieteellisten opintojen harjoittamiseen tarvittava kypsyys”. Käytännössä opiskelijoista puolella oli oppikoulua suppeampi peruskoulutus.⁷⁸

Harmaja oli jo alussa suunnitelmissaan hahmottanut ja ilmaissut, miten Kansankorkeakoulun opetusohjelmaan tuli sisältyä yhteiskunta- ja taloushistoria, kansantaloustiede, maatalous- ja yhteiskuntapolitiikka, sosiologia, valtiotiede ja valtio- ja hallinto-oikeus ja näiden lisäksi tuli

⁷³ Castrén, Zachris, kansansivistysopin tuntiopettaja 1928 - 1937.

⁷⁴ Harva, Urpo, kansansivistysopin ja sosiaalipsykologian vakinaisen opettajanviran hoitaja 1.9.1940 ja vakinainen opettaja 1.7.1942 lukien, sekä kansansivistysopin (vuodesta 1965 aikuiskasvatuksen) vt. professori 1945 - 1946, professori 19.2.1946 - 31.8.1973, rehtori 1945 - 1948, vararehtori 1944 - 1945, 1949 - 1955, 1962 - 1964.

⁷⁵ Teisku 5-6/1950, 14.

⁷⁶ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 36 - 37.

⁷⁷ Teisku 1/1948, 9.

⁷⁸ sama, 9.

järjestää lyhyitä kursseja kunnallismiehille ja osuus- ja vakuutustoimen parissa toimiville tahoille.⁷⁹ Varsinaisiksi tutkinnoiksi aluksi muodostui sitten Tukholman sosiaalipoliittisen ja kunnallisen instituutin mallin perusteella sosiaalipoliittinen tutkinto, kunnallistutkinto ja yleinen yhteiskuntaopin tutkinto.⁸⁰

Toisaalta vuonna 1949 *Teiskussa* kerrottiin, miten Yhteiskunnallisen Korkeakoulun esikuvana olisi ollut, joidenkin muiden ulkomaisten korkeakoulujen ohella, siis edellä mainitun lisäksi, London School of Economics and Political Science, joka oli perustettu vuonna 1895 ja jossa oli opiskelijoita ympäri maailman.⁸¹ Kyseinen oppilaitos oli sitten siirretty vuonna 1900 Lontoon yliopiston yhteyteen ja sen mesenaattina toimi huomattavin lahjoituksin John D. Rockefeller säätiö, joka esimerkiksi lahjoitti sittemmin vuoden 1948 kesällä Yhteiskunnalliselle Korkeakoulullekin 1,5 miljoonaa markkaa.⁸²

Lontoon koulussa saattoi suorittaa sellaisia tutkintoja joihin liittyi yliopistollinen oppiarvo ja sellaisia tutkintoja, joista annettiin diplomi tai sertifikaatti ilman oppiarvoa. Yliopistolliset oppiarvot antoi Lontoon yliopisto ja diplomit ja sertifikaatit London School. Akateemisia tutkintoja suorittamaan pyrkivät valitsi Lontoon yliopisto ja käytännössä London Schooliin otettiin pohjakoulutetumpaa oppilasainesta kuin Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun.⁸³ Esikuvana oli varmaan myös jo alussa mainittu Pariisin L'École libre des sciences politiques- oppilaitos, johon Ruutu oli kirjallisesti tutustunut ja jonka tausta lienee ollut lähellä hänen valtiollisia ja yhteiskunnallisia näkemyksiään.

Aivan ainutlaatuinen ei Yhteiskunnallinen Korkeakoulu Suomessa alallaan ja olemuksellaan kuitenkaan ollut, nimittäin sillä oli ruotsinkielinen sisaroppilaitos, Svenska Medborgarhögskolan, joka toimi Helsingissä ja jossa opinnot kestivät viisi lukukautta teoria- ja harjoittelujaksoineen. Vuoden 1949 loppuun mennessä sieltä oli valmistunut viisi sosionomikurssia.⁸⁴

2.4. Oppiaineiden ja tutkintojen kehittyminen

Vuoteen 1929 mennessä Yhteiskunnallisen Korkeakoulun, Kansalaiskorkeakoulu vuoteen 1931 saakka, tutkinnot olivat muotoutuneet siten, että Korkeakoulussa saattoi suorittaa seuraavat

⁷⁹ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen Korkeakoulu 1925-1966*, WSOY: Porvoo, 1973, 25.

⁸⁰ sama, 39.

⁸¹ *Teisku* 1/1949, 12.

⁸² sama, 13.

⁸³ sama.

⁸⁴ *Teisku* 6-7/1949, 36.

opistotasoiset tutkinnot: sanomalehtitutkinto, yleinen hallinnollinen tutkinto, kunnallistutkinto, osuustoimintatutkinto, lastensuojelututkinto, lainopillinen tutkinto ja kansansivistystutkinto. Ensimmäiset opiskelijat olivat jo valmistuneet, mutta mitään takeita Korkeakoulun ammattitutkintojen pätevydestä työmarkkinoilla ei ollut. Opistotasoisten tutkintojen yläpuolelle perustettiin seuraavaksi vähintään kolmen vuoden opiskelua vaativa yhteiskunnallinen tutkinto, jonka suorittanut sai yhteiskuntatieteiden kandidaatin oppiarvon. Kandidaatin tutkinto tuli käytännössä opinto-ohjelmaan lukuvuonna 1930 – 1931.⁸⁵

Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa suoritettujen tutkintojen muodollisia pätevyyskysymyksiä virkoja ja toimia haettaessa selvitettiin vuonna 1929 asiaa koskevissa neuvotteluissa mm. opetusministeriön, Helsingin Yliopiston, Helsingin kaupungin ja joidenkin järjestöjen ja laitosten kanssa. Päästötutkintojen osalta valmistuneiden sijoittuminen työmarkkinoille jäi kuitenkin tässä vaiheessa riippumaan heidän käytännön taidoistaan sillä tehtäviin joihin tutkinnot valmistivat, ei voitu erinäisistä syistä johtuen asettaa lainsäätämisen kautta pätevyyssehtoja. Esimerkiksi, kunnilla oli itsemääräämisoikeus ja siksi mitään yleisiä virkakelpoisuuskriteerejä ei voitu määrätä. Lastensuojelualan työntekijöiden palkkaamista periaatteessa avitti Genevessä pidetty alan konferenssi, jossa suositeltiin palkkaamaan erityisesti koulutettua väkeä lastensuojelutehtäviin. Osuustoiminnan kenttä Suomessa taas oli jakautunut ideologisesti kahteen leiriin, mikä hankaloitti tilannetta ja sanomalehtialalla ei ollut minkäänlaisia varsinaisia pätevyysvaatimuksia.⁸⁶ Kaikki oli siis lopulta kiinni yksilön kyvyistä – ja miksei periaatteessa myös suhdeverkostoista.

Yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnon ja lainopillisen diplomitutkinnon osalta selvitystyö jatkui ja vuonna 1932 Korkeakoulu pyysi opetusministeriötä asettamaan komitean selvittämään erityisesti Korkeakoulun lainopillisen diplomitutkinnon rinnastamista Helsingin yliopiston alempaan lainopilliseen tutkintoon valtion virkoja ja toimia täytettäessä. Opetusministeriö ei asettanut pyydettyä selvityskomiteaa, vaan pyysi sen sijaan asiassa lausuntoa Helsingin yliopistolta, mutta jossa rinnastamisen kannalla olleet jäivät vähemmistöksi ja asia tuli hylätyksi. Rinnastamisen kannalla olleilla yliopistomiehillä oli henkilökohtaiset suhteet Korkeakouluun.⁸⁷ Mutta vaikka asia tuli hylätyksi niin vuonna 1933, ilmeisesti Korkeakoulun tuolloisen rehtorin Eino Kuusen⁸⁸ ansiosta, sosiaaliministeriö antoi kuitenkin ”oman asetuksensa”, jossa eräisiin ko. ministeriön virkoihin mainittiin kelpoisuusvaatimuksiksi alempi oikeustutkinto tai vastaava lainopillinen korkeakoulututkinto ja samassa ”asetuksessa” määrättiin tiettyihin muihin virkoihin

⁸⁵ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 72 - 74.

⁸⁶ sama, 74-77.

⁸⁷ sama, 78.

⁸⁸ sosiaaliministeriön pitkäaikainen virkamies ennen Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun tuloaan, sama, 77.

sosiaaliministeriössä vaadittavan virkakelpoisuutena filosofian kandidaatin tutkinto tai vastaava muu korkeakoulututkinto, joilla ilmeisesti viitattiin Yhteiskunnallisen Korkeakoulun lainopin diplomitutkintoon ja yhteiskuntatieteiden kandidaatintutkintoon.⁸⁹

Vuodesta 1925 vuoteen 1939 Korkeakoulussa opiskelevista suurimmalla osalla oli pohjakoulutuksenaan keskikoulu, osuuden vaihdellessa eri ajanjaksoina noin 40 %:sta 50 %:iin. Alkuun toiseksi suurin joukko muodostui kansakoulun käyneistä, joita ensimmäisellä kolmanneksella (1925 – 1930) oli noin 40 % opiskelijoista, mutta toisella kolmanneksella (1930 – 1935) enää runsas viidennes, määrän pysyessä kolmannella kolmanneksella (1935 – 1939) suunnilleen samana. Kolmanneksi suurimman joukon muodostivat ylioppilastutkinnon suorittaneet, joita ensimmäisellä kolmanneksella oli opiskelijoista noin 10 %, mutta näiden osuus kasvoi siten, että toisella kolmanneksella määrä oli yli 16 % ja kolmannella kolmanneksella jo lähes 30 %. Viimeisellä kolmanneksella ylioppilaiden osuus opiskelijoista oli siten noussut kansakoulun suorittaneiden osuuden ohi. Kolmen edellä mainitun pohjakoulutuksen saaneiden lisäksi Korkeakoulussa opiskeli ko. ajanjaksolla muun pohjakoulutuksen saaneita siten, että kahdella ensi kolmanneksella ko. opiskelijoiden osuus oli noin 10 %, mutta viime kolmanneksella vajaa 7 % opiskelijoista. Oppilaiden keski-ikä oli noin kaksikymmentä kolme vuotta, nuorimpien ollessa seitsemäntoista vuotta täyttäneitä ja vanhimpien yli viisikymmenvuotiaita. Opiskelijamäärä pysytteli vuositasolla koko 1930-luvun ajan Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa noin kahdessa sadassa opiskelijassa, vaihdellen jonkin verran sen molemmin puolin. Opintojen keskeytys oli tavallisempaa kuin Helsingin yliopistossa. Kun Yliopistossa keskeytysprosentti oli 34,5 %, niin Korkeakoulussa se oli jopa 70 %, syynä keskeyttämisiin saattoi olla työllistyminen, mutta todennäköisesti ennen kaikkea opintojen vaativuus, opiskeluvarojen puute ja epävarmuus tutkintojen kelpoisuudesta työmarkkinoilla, ja saattaa olla, että Korkeakoulun osin pakolliset käytännön harjoittelujaksotkin karsivat opiskelijoita. Tutkinnoista suosituin oli alkuun sanomalehtitutkinto, mutta se hävisi suosiossaan kunnallistutkinnolle 1930-luvun puolivälistä alkaen. Kolmanneksi suosituin tutkinto vuosien 1925 - 1939 välisenä aikana oli hallinnollinen tutkinto. Vuoteen 1939 tultaessa tutkintoja oli suoritettu kaiken kaikkiaan seuraavasti: kunnallistutkintoja 66, hallinnollisia tutkintoja 54, lastensuojelututkintoja 50 ja sanomalehtitutkintoja 42.⁹⁰ Määrät eivät ole suuria.

⁸⁹ sama, 77.

⁹⁰ sama, 88-89.

2.5. Uudentyyppisen yhteiskunnallisen oppilaitoksen yhteiskunnallinen tarve

Suomen 1930-luvulle olivat leimaa antavia kieliriidat, muut poliittis-ideologiset kiistat ja yliopistokysymys. 1920-luvun lopun talouslama ja pulakausi ja niistä johtunut sosiaalinen kurjuus olivat paljastaneet taloudellisen liberalismiin ja klassisen parlamentaarisen demokratian heikkouden, joka sai aikaan yleisen lamanjälkeisen pyrkimyksen kohti sosiaalivaltiota ja siten yksityisen egoismin ja vapaiden markkinavoimien tilalle oli saatava valtiojärjestelmä, joka takaisi työllisyyden ja sosiaaliturvan kaikille kansalaisille vanhuuden, sairauden, ym. varalle. Ymmärrettiin, että kansan hyvinvoinnin kannalta oli keskeistä kehittää yhteiskunnallista lastenhoitoa, nuorison terveyttä ja koulutusjärjestelmää. Kyseiset tavoitteet sinänsä mukailivat yleistä länsimaista Suuren Laman jälkeistä kehityslinjaa, mutta - kuten tiedämme - jonka sisällä pyrkimykset saivat toisistaan merkittävästikin poikkeavia suuntia eri maissa 1930-luvulla. Suomessakin suuntaus kohti sosiaalivaltiota merkitsi tarvetta kasvattaa valtion ja yleensä julkisen sektorin toimintaa ja palveluja, ja em. toteuttamiseksi koulutusta tuli yhteiskunnassa kehittää ja määrällisesti lisätä.⁹¹

Helsingin yliopiston valtiollista ja yhteiskunnallista keskeisyyttä kannattavienkin keskuudessa oli siis nyt 1930-luvulla herätty siihen, että olosuhteet sen ympärillä olivat radikaalisti muuttuneet ja, että sen tieteelliset ja opetukselliset rakenteet eivät enää oleellisilta osin vastanneet yhteiskunnan kehitystarpeita, eikä niiden avulla kyetty enää pitämään yllä sitä sivistyksellisesti, valtiollisesti ja yhteiskunnallisesti keskeistä asemaa, joka sillä oli ollut. Asiassa ryhdyttiin sen piirissä toimenpiteisiin sillä seurauksella, että opetusministerin pyynnöstä syntynyt neuvottelukunta laati mietinnön vuonna 1936 Helsingin yliopiston toimintaedellytysten ja toiminnan parantamiseksi ja nykyaikaistamiseksi ja yliopisto tuli saamaan seuranneina vuosina merkittävää taloudellista tukea valtiolta yliopiston tarvittavan kehittämisen toteuttamiseksi.⁹² Yliopistotutkintojen rajallisuus yhteiskunnan tarpeita ajatellen oli siis todettu ja vuonna 1937 asetettiin osaltaan valtionkomitea pohtimaan hallintovirkamiesten koulutusta. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kannalta, ja erityisesti sen lainopillisen diplomitutkinnon kannalta, tulos oli kuitenkin heikko, sillä kyseisen komitean työn seurauksena päätettiin perustaa Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta.⁹³ Sota tosin tuli väliin ja ko. tiedekunta perustettiin siksi vasta vuonna 1945.

⁹¹ Klinge, Matti, et. al., *Helsingin Yliopisto 1640 – 1990*, kolmas osa, Otava: Keuruu, 1990, 121.

⁹² sama, 125 – 134.

⁹³ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 78 - 79.

1930-luvun lopulle tultaessa Yhteiskunnallinen Korkeakoulu kärsi varojen puutteesta, sen opiskelijamäärä oli pieni, sen edustama opetusala nuori ja koulutuksen teoreettiset ja ammatilliset sisällöt ja painopisteet kokeilevia ja vasta muotoaan hakevia tosielämän tarpeita vastaaviksi. Yleisen uskottavuuden kannalta ei ollut eduksi myöskään se, että opintoja saattoivat suorittaa myös muut kuin ei-ylioppilaat ja otettiinpa Korkeakouluun opiskelemaan nekin halukkaat, joilta poliittisista syistä oli evätty opinto-oikeus muissa korkeakouluissa,⁹⁴ oppilaiden perussivistyksen, poliittisten näkemysten ja opiskeluvalmiuksien vaihdellessa merkittävästi ja keskeyttämisprosentin ollen siis erittäin suuri.

Samanaikaisesti, kun Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ovet olivat avoinna kaikille, pohjakoulutuksesta riippumatta, 1930-luvun Suomessa puhuttiin ylioppilastulvasta ja ylioppilaiden määrä olikin kasvanut huomattavasti teollistumisen, kaupunkeihin suuntautuneiden muuttoliikkeiden, koululaitoksen kasvun ja kohonneen elintason seurauksena. Vuonna 1934 oli muuten enemmän kuin koskaan aikaisemmin tai myöhemmin Helsingin yliopistossa opiskelevista opiskelijoista - 22 % - lähtöisin työväenluokasta, ja tuolloin siellä kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, että oppiin lähtenyt työläisnuoriso osoittautui yliopisto-opiskelussa erittäin sitkeäksi. Ylioppilasmäärien kasvun katsottiin tuohon aikaan johtuneen myös siitä, että ”kansan syvissä riveissä oli virinnyt pyrkimys yhteiskunnalliseen ylenemiseen”, mikä herätti yhteiskunnan yläkerroksissa myös huolta.⁹⁵

On ymmärrettävissä, että Yhteiskunnallinen Korkeakoulu ei pienenä oppilaitoksena ajanjaksolla vuodesta 1925 aina 1930-luvun loppuun varsinaisesti kilpaillut yliopiston kanssa samassa sarjassa, yliopiston ollessa vahva ja vanha instituutio ja, kun yliopiston ja Korkeakoulun välillä syntyi intressi-, resurssi-, tai kompetenssiristiriitoja, oli luonnollista, että ko. oloissa Helsingin yliopisto koettiin joka suhteessa uskottavammaksi vastuunkantajaksi. Sinänsä Yhteiskunnallinen Korkeakoulu oli perusrakenteeltaan yhteiskunnallisesti tarpeellinen, sillä Helsingin yliopiston tiedekuntarakenne ei siis yksinään kyennyt käytännössä vastaamaan korkeamman tutkimuksen ja opetuksen kannalta muuttuvan yhteiskunnan tarpeisiin. Yliopistossa oli seuraavat tiedekunnat: teologinen tiedekunta, oikeustieteellinen tiedekunta, lääketieteellinen tiedekunta, historiallis-kielitieteellinen tiedekunta, matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta, maatalous-metsätieteellinen

⁹⁴ sama, 98.

⁹⁵ Klinge, Matti, et. al., *Helsingin Yliopisto 1640 – 1990, kolmas osa*, Otava: Keuruu, 1990, 525-526.

tiedekunta, voimistelulaitos, farmasian laitos ja valtiotieteellinen tiedekunta⁹⁶, Helsingin Yliopiston opiskelijamäärien ollen vuodesta 1918 vuoteen 1940 välisenä aikana seuraavat⁹⁷:

1918-1920	1921-1923	1924-1926	1927-1929	1930-1932	1933-1935	1936-1938
2292	2637	3154	4445	5793	6481	6339
1939-1940						
6158						

Todettakoon, että Helsingin yliopiston opiskelijamääriin verrattuna Yhteiskunnallinen Korkeakoulu oli 1930-luvulla noin kahden sadan opiskelijan oppilaitoksena varsin pieni.

Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa yhtenä oleellisena seikkana oli ei-ylioppilaiden oikeus akateemisen tason opintoihin, mikä juonsi osin siitä, että koettiin tarpeelliseksi tarjota mahdollisuus opiskeluun sellaisille yksilöille, joilla ei ollut lahjakkuudesta huolimatta, syystä tai toisesta, mahdollisuutta oppikouluopintoihin ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Ei-ylioppilaiden opintien mahdollistaminen ei ollut kuitenkaan itse tavoite, vaan perustajien varsinaisena pyrkimyksenä oli ennen kaikkea yhteiskunnallinen kokonaisvaltainen muutos, joka tuli aloittaa akateemisen koulujärjestelmän demokratisoimisesta, yhteiskunnallista liikkuvuutta alhaalta ylöspäin lisäämällä ja uusien, kansasta nousevien asiantuntijoiden ja virkamiesten kasvattamisella. Ruutuhan oli 1920-luvulla, kuten tässä esityksessä on todettu, mukana myös nk. Clarté-liikkeessä, joka oli siis lähtöisin Ranskasta ensimmäisen maailmansodan jälkeen ja joka oli puolueista riippumaton liike, jonka tavoitteena oli toimia yhdessä työväenliikkeen kanssa kapitalismia vastaan ja johon liittymällä sen tavoitteena oli sivistyneistön ja älymystön saaminen sosialistisen yhteiskuntajärjestyksen kannattajiksi ja mukaan yhteistoimintaan valtion ja yhteiskunnan kehittämiseksi edustamaansa ideologiseen suuntaan. Suomeen ko. liike rantautui ensimmäisen kerran vuonna 1926, mutta sen toiminta ei tuolloin jatkunut perustuskokousta pidemmälle. Vuonna 1931 tapahtunut toinen juurruttamispyrkimys sitten katkaistiin viranomaisten toimesta,⁹⁸ mutta vaikka liike ei Suomeen etabloitunutkaan, kuten professori Kolbe toteaa, niin oliko kokonaisuudessaan Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kehittämisessä tavallaan kuitenkin kyse em. Clarté-liikkeen mukaisesta ideologisesta toiminnasta? Yrjö Ruutu osaltaan toi Yhteiskunnallisen Korkeakoulun lähtökohtana ponnekkaasti

⁹⁶ vuodesta 1945, sama, 526.

⁹⁷ sama, 526.

⁹⁸ Kolbe, Laura, *Sivistyneistön rooli – Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunta 1944 - 1959*. Otava: Keuruu, 1993, 34.

esiin sen, että kyseinen oppilaitos oli todella avoinna kaikille kansanluokille, poliittisista ja puoluekannoista riippumatta ja, että se oli poliittisesti sitoutumaton yhteiskunnallinen oppilaitos.⁹⁹

Yhteiskunnallinen Korkeakoulu pysyi koko kiihkeän 1930-luvun aikaisen poliittisen taiston ajan poliittisesti puolueettomana. Eräs opiskelija oli todennut vuonna 1931, miten Korkeakoulu ei ollut poliittisesti väritty, mutta, että se oli poliittisesti valveilla. Professori Rasila muistuttaa tässä kohdin, että Korkeakoulu oli perustettu nimenomaan valtiollista ja yhteiskunnallista opiskelua varten ja sellaisena se oli siis puolueeton ja kaikille avoin oppilaitos. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun juhlasalissa pidettiin maaliskuussa vuonna 1938 Tshekkoslovakian pitkäaikaisen presidentin T. Masarykin muistojuhla, johon ottivat osaa myös Tasavallan Presidentti Kyösti Kallio ja useat ajan valioneuvoston jäsenet.¹⁰⁰

Opiskelijamäärä lisääntyi 1940-luvun puolivälin jälkeen nopeasti ja, kun *Teiskun* ensimmäinen numero ilmestyi marraskuussa vuonna 1948, oli Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa opiskelijoita yhteensä 690.¹⁰¹ Yhteiskunnallinen Korkeakoulu näyttää olleen melko naisvaltainen oppilaitos, sillä miespuolisia opiskelijoita siellä oli vuonna 1949 kahden ja puolensadan verran kokonaisoppilasmäärästä.¹⁰²

Ensimmäisenä lukuvuonna 1925 – 1926 Korkeakoulussa oli ollut 12 opettajaa ja oppilaita syyslukukaudella 72 ja kevätkaudella 54. Lukuvuonna 1930 – 1931 opettajia oli 20 ja syyskaudella opiskelijoita 195 ja kevätkaudella 156. Lukuvuonna 1940 – 1941 opettajia niin ikään 20 ja opiskelijoita 227 syyskaudella ja 222 kevätlukukaudella. Sotien jälkeen opettajamäärä nousi siten, että opettajien määrä pysyi noin 50:ssä ja opiskelijamäärä 600 – 800 opiskelijassa.¹⁰³

Kun vuosien 1925 - 1939 aikavälillä opiskelijoita oli ollut vuosittain kahdensadan verran ja tutkintoja oli suoritettu kaiken kaikkiaan siten, että koko tarkasteluvälillä kunnallistutkintoja 66, hallinnollisia tutkintoja 54, lastensuojelututkintoja 50 ja sanomalehtitutkintoja 42,¹⁰⁴ niin tarkasteluvälillä vuodesta 1925 vuoden 1948 loppuun mennessä tutkintoja oli suoritettu vastaavasti niin, että yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkintoja yhteensä 64, lainopillisia diplomitutkintoja 23, kirjastotutkintoja 55, sanomalehtitutkintoja 62, yhteiskunnallisia tutkintoja 3, kunnallistutkintoja 138, hallinnollisia tutkintoja 79, sosiaalihuoltajatutkintoja 160, nuoriso-ohjaajatutkintoja 39 kappaletta. Lisäksi vuodesta 1925 vuoteen 1948 mennessä matkan varrella perustettuja ja lopetettuja tutkintoja oli suoritettu ko. vuoteen mennessä seuraavasti: osuustoimintatutkintoja 17,

⁹⁹ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 98.

¹⁰⁰ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 98-99.

¹⁰¹ *Teisku* 1/1948, 14.

¹⁰² *Teisku* 6-7/1949, 48.

¹⁰³ *Teisku* 5-6/1950, 32.

¹⁰⁴ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 89.

kansansivistystutkintoja 11, lastensuojelututkintoja 57, ylempiä hallinnollisia tutkintoja 1, ylempiä kunnallistutkintoja 1, ylempiä kansansivistystutkintoja 1, ylempiä osuustoimintatutkintoja 1.¹⁰⁵

Vuonna 1949 tutkintoja suoritettiin sitten yhteensä jo 129 kappaletta ja ne jakautuivat siten, että yhteiskunnallisessa opetusjaostossa suoritettiin yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkintoja 25, kirjastotutkintoja 29, sanomalehtitutkintoja 6 ja yhteiskunnallisia tutkintoja 3. Hallinnollis-lainopillisessa opetusjaostossa suoritettiin lainopillisia diplomitutkintoja 1, kunnallistutkintoja 32 ja hallinnollisia tutkintoja 2. Huoltotyön opetusjaostossa suoritettiin sosiaalihuoltajan tutkintoja 20 ja nuoriso-ohjaajatutkintoja 11.¹⁰⁶ On syytä kertoa, että vain kahdeksan ei-ylioppilasta oli suorittanut yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnon vuoteen 1949 mennessä, mikä luku oli itse asiassa pienempi kuin ei-ylioppilasdiplomi-insinöörien tai ei-ylioppilasekonomien määrä.¹⁰⁷ Tämä seikka kertoo siitä, että valikoituvuus ja tasovaatimukset olivat erittäin korkeita, mutta toisaalta opistotason tutkinnotkin olivat vaativia lopputöineen ja kypsyysnäytteineen¹⁰⁸ ja sellaisenkin suorittaminen takasi jo roiman sosiaalisen nousun ja usein kohtuullisen hyvän työpaikan.

Tiedekuntakysymys erikoisprofessoreineen otettiin Korkeakoulussa esiin ensimmäisen kerran jo 1930-luvun lopulla.¹⁰⁹ Vuonna 1945 opetusministeriö vahvisti Korkeakoululle uuden perussäännön, jonka mukaan siellä tuli olla professoreja tieteellistä opetusta varten ja yliopettajia ja lehtoreita käytännöllistä opetusta varten,¹¹⁰ ja Opetusministeriö vahvisti 9.6.1949 Korkeakoulun tavoitteleman sääntömuutoksen pitkän ja monia lausuntoja vaatineen suunnitteluvaiheen lopputuloksena. Siinä todettiin, että Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tiedekunnassa olivat kelvollisia opiskelemaan ylioppilaat ja ne ei-ylioppilaat, jotka olivat suorittaneet Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa päästötutkinnon ja määrätty lukion oppimäärät, jotka nekin oli siis mahdollista suorittaa tiedekuntaan valmentavissa opinnoissa päästötutkinnon suorittamisen ohella. Näin Yhteiskunnallinen Korkeakoulu jakautui siis akateemistasoiseen tiedekuntaan ja opistotasoihin opinto-osastoihin. Lopputuloksena komiteamietinnöissä oli siis Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tiedekunnan perustaminen; professorit muodostaisivat tiedekunnan ja siellä saattoivat ylioppilaat ja tietyin edellytyksin päästötutkinnon suorittaneet suorittaa yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnon ja yhteiskuntatieteiden tohtorin tutkinnon.¹¹¹ Tohtorintutkinnon saattoi suorittaa Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tutkintovaatimusten mukaisesti yhteiskuntatieteen, filosofian,

¹⁰⁵ *Teisku* 2/1948, 7.

¹⁰⁶ *Teisku* 4/1949, 6.

¹⁰⁷ sama, 7.

¹⁰⁸ Kypsyysnäyte otettiin myös päästötutkinnoissa käyttöön vuonna 1949, *Teisku* 4/1949, 2.

¹⁰⁹ *Teisku* 7/1950, 6.

¹¹⁰ sama, 7.

¹¹¹ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen Korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 124 - 125.

valtiotieteen tai kasvatustieteen kandidaatti ja tietyissä oppiarvoissa näitä korkeampi henkilö.¹¹² Korkeakoulun tutkintorakenne muotoutui siten virallisesti vuonna 1949 annetun opetusministeriön perussääntömuutoksen perusteella kutakuinkin seuraavanlaiseksi¹¹³:

TIEDEKUNTA

yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinto
yhteiskuntatieteiden lisensiaatin tutkinto
yhteiskuntatieteiden tohtorin tutkinto

OPISTOTASOISET PÄÄSTÖTUTKINNOT, jotka jakautuivat seuraavasti:

YHTEISKUNNALLINEN OPETUSJAOSTO

sanomalehtitutkinto
yhteiskunnallinen tutkinto
kirjastotutkinto

HALLINNOLLIS-LAINOPILLINEN OPETUSOSASTO

kunnallistutkinto
lainopillinen diplomitutkinto
hallintotutkinto

HUOLTOTYÖN OPETUSJAOSTO

sosiaalihuoltajan tutkinto
nuoriso-ohjaajatutkinto
vankeinhoitotutkinto

Tutkintorakenteeseen tehtiin sitten vielä muutoksia ja vuodesta 1951 se oli seuraavanlainen:

TIEDEKUNTA

yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinto
yhteiskuntatieteiden lisensiaatin tutkinto
yhteiskuntatieteiden tohtorin tutkinto

OPISTOTASOISET PÄÄSTÖTUTKINNOT, jotka jakautuivat seuraavasti:

KUNNALLISHALLINNON OPETUSJAOSTO

¹¹²*Teisku* 5/1949, 13.

¹¹³9.8.1951 valtioneuvosto vahvisti Yhteiskunnallisen Korkeakoulun uuden perus-/ohjesäännön, jonka mukaan tiedekunnan ja opetusjaostojen nimitykset olivat sittemmin seuraavat: Yhteiskunnallinen tiedekunta, Yhteiskunnallinen opetusjaosto, Sosiaalihuollon opetusjaosto, Kunnallishallinnon opetusjaosto. Tiedekunnassa saatettiin suorittaa yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinto ja yhteiskuntatieteiden lisensiaatin tutkintoa ja tiedekunnassa hyväksytyn väitöskirjan perusteella yhteiskuntatieteiden tohtorin arvo. Opettajien pätevyysvaatimuksia kiristettiin ja tarkennettiin. *Teisku* 4-5/1951, 2-3.

kunnallistutkinto

SOSIAALIHUOLLON OPETUSJAOSTO

sosiaalihuoltajatutkinto

nuoriso-ohjaajatutkinto

YHTEISKUNNALLINEN OPETUSJAOSTO

kirjastotutkinto

sanomalehtitutkinto

yhteiskunnallinen tutkinto¹¹⁴

Syksyllä vuonna 1950 aloitti uusina opiskelijoina Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa 245 uutta opiskelijaa, joista tiedekunnassa 20 ja eri yhteiskunnallisissa opetusjaostoissa yhteensä 75.¹¹⁵ Uusista opiskelijoista filosofian maistereista ja – kandidaatteja oli kahdeksan, agronomeja yksi, ekonomeja yksi, alemman oikeustutkinnon suorittaneita kaksi, sekä yksi terveyssisar- ja sairaanhoitajatutkinnon suorittanut.¹¹⁶ Ylioppilastutkinnon suorittaneita oli aloittaneista 77 ja 6-9 luokkaa oppikoulua käyneitä oli kolme, seminaarilaisia kaksi ja teknisen opiston käyneitä yksi. Ebeneser-tutkinnon suorittaneita yksi ja kauppaopiston käyneitä niin ikään yksi. Keskikoulun käyneitä uusia opiskelijoita oli 60, kansanopistolaisia, kansankorkeakoululaisia ja Työväen Akatemian käyneitä tuli kaikkiaan 47. Lisäksi uusien opiskelijoiden joukossa oli joitakin ammattikoulun tai myynti- ja mainoskoulun käyneitä.¹¹⁷

Vuoden 1950 lopussa opiskelijoita oli koko Korkeakoulussa yhteensä 661, joista 233 ylioppilastutkinnon suorittaneita. Miespuolisia opiskelijoita kaikista opiskelijoista oli 291 ja naisia 370. Työn ohella opiskelevia oli 224 ja ilman ansiotyöpaikkaa opiskelevia 349. Poissaolevaksi oli ilmoittautunut 60 ja kuuntelijaoppilaita oli 28.¹¹⁸

Tiedekunnassa opiskelijoita oli 135, yhteiskunnallisessa opetusjaostossa 253, hallinnollis-lainopillisessa opetusjaostossa 104, ja huoltotyön opetusjaostossa 169 opiskelijaa. Eniten työn ohessa opiskelijoita oli yhteiskunnallisessa opetusjaostossa, so. 122 opiskelijaa. Ilman ansiotyöpaikkaa opiskelevia oli eniten huoltotyön opetusjaostossa, joista vain 25 opiskeli työn ohessa.¹¹⁹ Tiedekunnassa 129 opiskeli päämääränään yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinto ja kuusi opiskelijaa luki erillisiä aineita. Yhteiskunnallisen opetusjaoston 253 opiskelijasta 75 oli

¹¹⁴ *Teisku* 4/1958, 17.

¹¹⁵ sama, 7.

¹¹⁶ sama, 7.

¹¹⁷ *Teisku* 1-2/1951, 7.

¹¹⁸ *Teisku* 7/1950, 7.

¹¹⁹ *Teisku* 1-2/1951, 7.

ilmoittanut päämääräkseen sanomalehtitutkinnon, 116 yhteiskuntatieteellisen tutkinnon ja 43 kirjastotutkinnon, 19 ollen ko. opetusjaostossa kuuntelijaoppilaina. Hallinnollis-lainopillisessa opetusjaostossa 104stä opiskelijasta 95 opiskeli kunnallistutkintoa, 1 lainopillista diplomitutkintoa ja 2 hallintotutkintoa. Kuuntelijaoppilaita oli 6. Huoltotyön opetusjaostossa opiskeli 169, joista 87 sosiaalihoitajaksi, 48 nuoriso-ohjaajaksi ja 32 vankeinhoitotutkintoa. Kuuntelijaoppilaita oli 2.¹²⁰

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun funktion oli siis kehittää yhteiskunnallista tutkimusta, valmistaa asiantuntijoita ja työvoimaa julkisyhteisöillisiin ja joihinkin muihin yhteiskunnallisesti keskeisille toimialoille. Lisäksi sen erityispiirteenä oli se, että siellä saattoi myös ei-ylioppilaat opiskella akateemisia oppisisältöjä, tietyn edellytyksin aina loppututkintoihin saakka.

3. Teisku – ykkölaisten lehti

3.1. Poliittisista olosuhteista ja Ylioppilaslehden asemasta Suomessa sotien jälkeisenä vuosikymmenenä

Vuonna 1944 Neuvostoliiton kanssa solmitun välirauhansopimuksen rauhannehtojen täyttämiseksi Suomessa lakkautettiin kaikki äärioikeistolainen yhteiskunnallinen julkinen toiminta ja siten myös Akateeminen Karjala – Seura. *Ylioppilaslehteä* teki kuitenkin myös sotien jälkeen pääosin sama ydinjoukko kuin ennen sotiakin. Nyt lehti kuitenkin suuntasi suomalaisen yhteiskunnan itsekasvatukseen ja siksi kulttuurityöhön, kotimaisen korkeakulttuurin esiintuomiseen ja suomalaisen kulttuurin tason nostamiseen, monipuolistamiseen ja kansainvälisten vaikutteiden hakemiseen ja oppimiseen, sekä kansainväliseen vuorovaikutukseen kulttuurin saralla. *Ylioppilaslehden* linjan muutosta kuvaa osaltaan se, että kun ennen sotia aatteellisena lähtökohtana oli fokuksessa yhteiskuntaa johtava sivistynyt Akateemisen Karjala- Seuran ja ylioppilashegemonian ihanteiden varaan rakentava ylioppilaseliitti, joukkovoima ja yhteiskunnan kehittäminen kyseisistä lähtökohdasta, niin sotien jälkeen tilalle ja keskiöön nousi individuaali, luova, elitistinen ylioppilas, joka yksilönä olemisensa ja luovuutensa kautta hyödytti ja rikastutti kansakuntaa. *Ylioppilaslehden* uutta linjaa muotoiltaessa ei aatteista tuolloin puhuttu mitään, vaan siitä miten kyseisessä lehdessä oli kirjoitettava ja käsiteltävä ylioppilaita kiinnostavia sosiaalisia ja kulttuurillisia kysymyksiä. Kulttuurikysymykset käsittivät taiteen, kirjallisuuden, teatterin, musiikin

¹²⁰ sama, 7.

ja arkkitehtuurin. Kortin mukaan kulttuurikirjoittelun korostumisella täytettiin kuitenkin pakon alla aatteellista tyhjiötä, mutta samanaikaisesti Ylioppilaslehti toimi myös sotien jälkeisessä Suomessa ahkerasti rakentaakseen ja lujittaakseen ideologisia ja yhteiskunnallisia asemiaan.¹²¹

Joka tapauksessa hävityn sodan seuraukset ja Suomen geopoliittisen aseman ja suurvaltapolitiikka ja kylmä sota vaikuttivat suomalaiseen ilmapiiriin, politiikanteon mahdollisuuksiin, suuntiin ja tekoihin. Äärioikeistolaisia mielipiteitä, eikä siten aiemman kaltaista toimintaa voinut enää harjoittaa. Kommunistit, ja vasemmisto kokonaisuutena, saivat Suomessa toimintamahdollisuutensa takaisin ja siis vasemmistokulttuurilähtöinen yhteiskunnan kehittäminen sai merkittävästi jalansijaa. Toisaalta Kortti mainitsee, että viisikymmenluvun alkuun tultaessa myös antikommunismi pääsi jälleen esiin ja on huomattava siis, että vaikka Akateeminen Karjala – Seura oli kielletty, niin sen piirissä toimineet ja kasvaneet henkilöt jatkoivat sotien jälkeen toimintaansa erinäisissä valtiollisesti ja yhteiskunnallisesti merkityksellisissä ja keskeisissä tehtävissä. Muutos sotia edeltävään aikaan oli kuitenkin se, että ”talvisodan hengen” ja yhteisten sotarintamakokemusten seurauksena oikeisto ja sosiaalidemokraatit olivat sodan jälkeen lähentyneet toisiaan.

Sodan jälkeen vallinneissa olosuhteissa kaiken kaikkiaan *Ylioppilaslehti* muutti toimituksellista luonnettaan siten, että siitä tuli maltillisempi, ”kaikkien Ylioppilaiden lehti” ja kulttuuri nousi siinä määrin keskeiseksi toimitukselliseksi sisällöksi, että Kortin mukaan 1950-luvulla yhtenä lehden tärkeimpänä avustajana toiminut Pekka Louhela oli todennut, että: ”*Ylioppilaslehti* oli 50-luvun ainoa kulttuuripoliittinen viikkolehti ja huolimatta selvästä kohderyhmästään sitä seurailtiin päivälehdistössä pääkirjoituspaloja myöten.” Kortti: *”Ylioppilaslehti oli ennen kaikkea nuoren taide- ja kulttuurikritiikin ja kulttuuripoliittisen osallistumisen areena, jonka voi katsoa puhdistaneen myös suomalaista taide-elämää.”* Lehden tuonaikaista linjaa kuvaa osaltaan myös, Kortin mukaan, Yrjö Ruudun toteamus siitä, miten hän oli kertonut lukeneensa *Ylioppilaslehteä* sen perustamisesta alkaen ja miten se Ruudun vuonna 1950 esittämän kommentin mukaan oli hänen mielestään *”kenties parhaimmillaan, pirteä, asiallinen ja sisältörikas”*. Ja, miten *Ylioppilaslehti* *”laventaa ylioppilaskunnan harrastuksia ja sen elämää ja juuri sellaisena se kiinnostaa meitä vanhoja”*.¹²² Ruudun esittämä kommentti on kiinnostava myös *Teiskua* tarkasteltaessa.

¹²¹Kortti, Jukka, *Ylioppilaslehden vuosisata*. Gaudeamus Oy: Tallinna Raamatutrükikoda, 2013, 176 - 186.

¹²² sama, 185 – 186.

3.2. *Teiskun historiaa pähkinäkuoressa*

Teisku oli tarkoitettu alun perin Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sanomalehtimiesopiskelijoiden harjoituslehdeksi ja toimittamaksi, mutta jo ensimmäisen toimintavuoden aikana kävi selväksi, että sanomalehtimiesopiskelijat eivät olleet kiinnostuneita osallistumaan *Teiskun* toimitustyöhön. Lehti suunniteltiin seitsemän numeroa vuodessa ilmestyväksi, mutta käytännössä numeromäärät ja lehden sivumääräkin tuli vaihtelevaan tulevien vuosien aikana. Vaikka sanomalehtiopiskelijoiden piirissä ei juuri tunnettukaan mielenkiintoa *Teiskun* toimittamiseen, niin jo aluin sanomalehtiharjoittelussa olleet sinänsä levittivät sen numeroita työharjoittelussa ollessaan eri toimituksiin, minkä sinänsä osaltaan toivottiin edesauttavan yleistä tietoisuutta siitä, että ”Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelijat voivat saada lehden toimittamisessa, ja yleisemminkin, jotakin aikaan”. Lehden sisältöä ja tasoa tuli kuitenkin pyrkiä jatkuvasti kehittämään.¹²³ Suomen Ylioppilaskuntien Liiton vuonna 1949 julkaisemassa ja uusille ylioppilaille tarkoitettussa hakuteoksessa *Ylioppilaan Kirja VIII* myös *Teiskun* nimi löytyi jo hakemistosta, vaikkakin sen, kuten myös Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan, asiatiedot olivat puutteellisia.¹²⁴

Teiskua toimitti alusta saakka pieni kulloinenkin ydinjoukko Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelijoita, päätoimittajasta lähtien. Sitä julkaisi Korkeakoulun Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Ylioppilasyhdistys (YY) yhdessä Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan (YKO) kanssa, kustantajana toimi YKO ja sen oli määrä ilmestyä seitsemän numeroa vuodessa.¹²⁵

Vuonna 1950 alkuvuodesta *Teiskun* toimituksellinen sisältö sai ensimmäisen vakavamman toimituksellisen tason nousun, kun mukaan tuli kirjoittajiksi Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opettajia artikkeleineen. Itse asiassa *Teiskun* numerosta 1-2/1950 otettiin ylipainos ja sitä levitettiin eri oppikoulujen teinikunnille ja jaettiin mainoksena ja tiedotteena maan oppikoulujen vuoden 1950 abiturienteille ja sen sisältö oli suunniteltu ja toteutettu erityisesti tätä varten kyseisine opettajien kirjoittamine artikkeleineen, koskien yhteiskunnallisia tieteitä ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opintotarjontaa.¹²⁶ Vuonna 1950 *Teisku* saatiin osittain myös muodostettua sanomalehtialaa opiskelevien harjoituslehdeksi ja siksi Korkeakoulu otti nyt osaa sen kustantamisesta johtuviin

¹²³ *Teisku* 5/1949, 5.

¹²⁴ *Teisku* 6-7/1949, 45.

¹²⁵ *Teisku* 5-6/1950, 2.

¹²⁶ *Teisku* 1-2/1950, 2.

kustannuksiin.¹²⁷ Toisaalta, näyttää siltä, että harjoituslehtenä *Teisku* oli edelleen opiskelijoiden näkökulmasta mielenkiinnoton ja että tämä ”harjoituslehdeksi muodostuminen” antoi ennen kaikkea virallisen perusteen lehden tukemiseksi Korkeakoulun rahavaroista. *Teisku* oli nimittäin aluin julkilausutun ”harjoituslehtenä sanomalehtiopiskelijoille tarkoituksensa” lisäksi ilmeisen tärkeä kasvatus- ja tiedotuskanava, ei vain opiskelijamuodosteille, vaan erityisesti itse Korkeakoululle. *Teiskuja* jäi yleensä tuohon aikaan kuitenkin myymättä ja varastoon ja ylijääneitä vanhoja numeroita yritettiin myydä jälkikäteen kyseisessä lehdessä ilmoittamalla, kuten esimerkiksi *Teiskun* numerosta 1-2 vuonna 1950 ilmenee.¹²⁸ Toisaalta lehden sivuilla vedottiin jatkuvasti Oppilaskunnan jäseniin tilausten hankkimiseksi ja todettiin, miten innostus niiden hankkimiseksi ei ollut riittävää, mutta että jotkut olivat kuitenkin hankkineet tilauksia ahkerastikin.¹²⁹ Tilauksien hankinnasta maksettiin palkkiota.

Teiskun kolmen ensimmäisen numeron päätoimittajana vuoden 1948 marraskuusta vuoden 1949 alkupuolelle saakka toimi Kauko Väyrynen. Päätoimittaja vaihtui ensimmäisen kerran vuonna 1949, jolloin päätoimittajaksi tuli Kauko Pentikäinen. Loppuvuodesta 1950 vaihtui sitten jälleen, kun uudeksi päätoimittajaksi tuli yhteiskuntatieteiden ylioppilas Alva Nuotio.¹³⁰ Päätoimittaja Nuotio oli aktiivisesti mukana Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sosialistikerhossa ja tämän päätoimittajavaihdoksen jälkeen ilmestynyt numero sai heti osakseen arvostelua ja tiukkaa kritiikkiä. Toimittaminen oli edelleen sisällöllisesti vaikeaa, sillä lukijakunnan keskuudessa *Teiskun* koettiin olevan suuntaan, jos toiseen ”vihamielinen tai kaksimielinen”. Lehti vastasi tuolloin sivuillaan lukijoittensa kritiikkiin, että ”Yhteiskunnallinen Korkeakoulu on pienenisyhteiskunta eri intressipiireineen, jotka taistelevat keskenään” ja, että *Teiskun* pyrkimyksenä oli toimia kaikkien Korkeakoulun piirissä olevien tahojen ajatusten ja näkemysten ilmentäjänä ja siksi se ei voinut lähteä vain yhdenlaisten totuuksien äänitorveksi, mikä lehden mukaan olisi ollut vaarallista ja epädemokraattista ja olisi johtanut koko *Teiskun* olemassaolon oikeutuksen kyseenalaistamiseen. Lehden linjaa koskeva kritiikki kohdistui erityisesti siihen, että Korkeakoulun Ylioppilasyhdistys (YY) sai äänensä kuuluviin lehdessä, mutta toisaalta monet eivät hyväksyneet Sosialistikerhon esiintymistä *Teiskussa*, vaikka kyseisellä kerholla oli aktiivisena toimijana sinänsä huomattavasti vaikutusvaltaa Yhteiskunnallisen Korkeakoulun oppilaitoselämässä. *Teisku* huomautti arvostelijoilleen tässä suhteessa, että myös *Ylioppilaslehti* antoi palstatilaa sivuillaan niin Sosiaalidemokraattiselle yhdistykselle kuin Akateemiselle Sosialistiseuralle (ASS), siinä kuin

¹²⁷ sama, 2.

¹²⁸ sama, 13.

¹²⁹ sama, 23.

¹³⁰ *Teisku* 7/1950, 2.

muillekin maailmankatsomuksille. *Teisku* ojensi edelleen arvostelijoitaan huomauttamalla, miten Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa esiintyi puolin ja toisin yhden asian puolesta puhumista ja epäluuloisuutta muunlaisia kuin omista näkemyksistä poikkeavia näkemyksiä kohtaan.¹³¹

Vuonna 1951 *Teisku* lähestyi Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Seniorijärjestöjä yhteistyön merkeissä, sillä lehden talous oli edelleen heikko, eikä sen levikkiä ollut kyetty ponnisteluista huolimatta riittävästi kasvattamaan elinkelpoisuuden ja kehityksen varmistamiseksi.¹³² Toisaalta *Teisku* oli siis eittämättä julkaisuna hyvin tärkeä Korkeakoululle ja sen opiskelijamuodosteille monessakin suhteessa.

Pääkirjoituksessaan vuonna 1951 lehti otti taas kantaa sisältöönsä: *”Toimittajan asema ei ole kadehdittava, sillä jos kirjoitat näin, halveeraat Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskuntaa ja suosit muka Korkeakoulun Ylioppilaiden Yhdistyksen separatismia. Jos taas kirjoitat noin, ampuu sinut alas Ylioppilaiden Yhdistys tai Hallat¹³³, Huoltajat¹³⁴, Nursot¹³⁵, Sosialistikerho, tai joku muu. Seurauksena on, että et uskalla kirjoittaa mitään ja kuitenkin kirjoitat jotakin, sovinnasta, mitäänsanomaton, jolloin sinut teillaa koko lukijakunta.”*¹³⁶ Päätoimittaja vaihtui seuraavaksi vuoden 1951 lopussa, kun uutena päätoimittajana aloitti Rainer Salovaara.¹³⁷

Vuonna 1952 lehti uskottiin Oppilaskunnan hallituksen käsiin sillä tavoitteella, että sanomalehtiopinto-osaston opiskelijat olisivat tuottaneet sille sisältöä, mutta mikä ei kuitenkaan käytännössä edelleenkään toteutunut riittävässä laajuudessa.¹³⁸

Mainittakoon tässä ohimennen, että *Teiskun* lisäksi Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa ilmestyi kerholehtiä, kuten Maaseutukerhon *Varsta*, Kirjallisen kerhon *Kirke*, Sosialistikerhon *Tyytymätön*, Sanomalehtiopinto-osaston *Neekerin uni* ja Karjalaisten kerhon oma lehti.¹³⁹

Ensimmäisellä puoliskolla vuotta 1953 *Teisku* muutti kustannussäästösyistä painatuskustannusten puolittamiseksi ulkoasuaan pienempään kokoon. Numeron 2/1953 pääkirjoituksessa kerrottiin, miten kyseisen lehden toimittaminen oli jäänyt sittemmin välillä vain muutamien, oikeastaan

¹³¹ sama, 2.

¹³² *Teisku* 3/1951, 3.

¹³³ Hallat ovat Hallinnollis-lainopillisessa opetusjaostossa opiskelevien opiskelijamuodoste.

¹³⁴ Huoltajat ovat Huoltotyön opetusjaostossa sosiaalihuoltajan tutkintoa opiskelevien opiskelijamuodoste.

¹³⁵ Nursot ovat Huoltotyön opetusjaostossa nuorisonohjaajan tutkintoa opiskelevien opiskelijamuodoste.

¹³⁶ *Teisku* 3/1951, 2.

¹³⁷ *Teisku* 6-7/1951, 3.

¹³⁸ *Teisku* 1/1953, 3.

¹³⁹ *Teisku* 3/1951, 9.

pitkälti kahden henkilön, vastuulle ja, miten - kuten edelläkin on jo tullut esiin - se oli sisällöltään joutunut vuosien varrella eri puolilta oppilaskuntaa kovan kritiikin kohteeksi.¹⁴⁰

Vuonna 1953 lehden tehtäväksi ja merkitykseksi nähtiin Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tunnetuksi tekeminen ja Korkeakoulun markkinointi suomalaisessa yhteiskunnassa. Sen toimitussisällöllistä tasoa oli pyritty jatkuvasti ilmenneistä vaikeuksista huolimatta kehittämään ja pitämään korkeana ja sillä oli tavoiteltu jopa julkaisupalkintoja, mutta joita ei kuitenkaan ollut saatu. *Teiskun* kustantamisen todettiin tuleen kalliiksi, taloudellisen tuloksen ollen jatkuvasti tappiollista. 16.2.1953 pidettiin siksi Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan hallituksen kokous kriisissä olleen *Teiskun* tulevaisuuden käsittelemiseksi. Vaikeuksien ratkaisemiseksi päätettiin tuolloin muodostaa *Teiskulle* erityinen toimikunta, johon eri opinto-osastot valitsivat edustajansa. Samassa kokouksessa määrättiin toimihenkilöiden palkat ja valittiin uusi päätoimittaja Voitto Talonen¹⁴¹; myöhemmin päätoimittajaksi valittu henkilö valittiin myös toimitussihteeriksi.¹⁴² *Teiskun* painatus siirrettiin Kirjapaino Teho Oy:stä Helsingistä¹⁴³ Maalaiskuntien Liiton Kirjapainossa painettavaksi¹⁴⁴. *Teiskun* toimitusneuvostoksi asetettiin tässä vaiheessa Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan hallitus.¹⁴⁵ Päätoimittajavaihdon lisäksi – entinen päätoimittaja erosi siirtyessään toiselle paikkakunnalle - lehden toimitus vaihdettiin kokonaan nyt siten, että koko uusi toimituskunta päätoimittajasta toimittajiin muodostui sanomalehtitutkintoa opiskelevista, mikä oli ollut aluin sellaisenaan julkilausuttu lehden perustamistarkoituksin. Nyt *Teisku* siis toimisi käytännössä tulevien journalistien harjoittelu- ja kokeilulehtenä ja siksi se sai Korkeakoulun apurahaakin, joka sille oli tosiasiallisesti siksi myönnetty jo vuodesta 1950 alkaen.

Teiskun toimittaminen oli ollut siis alusta saakka raskasta siihen kohdistuneen kritiikin lisäksi myös siksi, että Korkeakoulun opiskelijoilla ei ollut riittävää intoa lehden toimitukselliseen avustamiseen, eikä aiheita ja juttuja ollut toimitukselle juurikaan tarjottu, vaan piti niitä suorastaan anoa opiskelijoiden piiristä.¹⁴⁶ Nyt kuitenkin sanomalehtiopin professori Eino Suovan¹⁴⁷ johdolla sanomalehtiopiskelijat ottivat lehden toimittamisen vastuulleen.¹⁴⁸ *Teisku* oli siis aluin perustettu

¹⁴⁰ *Teisku* 2/1953, 3.

¹⁴¹ sama.

¹⁴² *Teisku* 2/1953, 34.

¹⁴³ *Teisku* 1/1953, 16.

¹⁴⁴ *Teisku* 2/1953, 36.

¹⁴⁵ *Teisku* 4/1953, 79.

¹⁴⁶ *Teisku* 5/1953, 2.

¹⁴⁷ Suova, Eino, sanomalehtiopin ja -tekniikan vakinainen opettaja (vuodesta 1945 sanomalehtiopin lehtori, vuodesta 1947 sanomalehtitekniikan lehtori) 1.12.1943 - 30.11.1956, korkeakoulun sihteeri 1943 - 1947, sanomalehtiopin dosentti 1.11.1954 - 30.11.1956, sanomalehtiopin vt. professori 1947 - 1951, 1953 - 1954, 1955 - 1956 ja professori 1.12.1956 - 27.9.1960.

¹⁴⁸ *Teisku* 5/1953, 23.

sanomalehtioppia opiskelevien harjoituslehdiksi, mutta siitä ei sellaista ollut tullut ja sittemmin rahapulasta johtuen *Teiskun* ilmestyminenkin oli harventunut alun seitsemästä täydestä numerosta vuodessa siten, että jotkut numeroista olivat kaksoisnumeroita ja myöhemmin joka toinen numero oli ohut ja kanneton tiedotusnumero, sillä toimittaminen ja taittaminen pienillä resursseilla ei ollut mahdollista laadukkaasti. Tuolloin pohdittiin siten siirtymistä toisenlaiseen, sanomalehtimäiseen julkaisuun, jolloin paperinlaatu olisi voinut olla heikompi, mutta toisaalta lehden koko olisi saattanut olla isompi ja sen tekeminen olisi tullut edullisemmaksi. Edelleen tuolloin kaavailtiin, miten professori Suova olisi toiminut päätoimittajana ja toimitus olisi vaihtunut aina kahden kuukauden välein ja lehti siten todella toiminut harjoittelulehtenä. Professori Suovan päätoimittajana toimiminen ei kuitenkaan toteutunut. Vuonna 1953 *Teiskussa* kirjoitettiin, miten se, siis *Teisku*, ei sellaisenaan tuohon aikaan ollut eduksi Suomen ainoalle sanomalehtimieskorkeakoululle.¹⁴⁹ Talonen ehti olla päätoimittaja *Teiskun* kolmessa numerossa, kunnes keskellä vuotta 1953 päätoimittajaksi tuli Juhani Oksanen.¹⁵⁰

Seuraavana vuonna 1954 *Teiskun* toimitukseen kuului kahdeksan toimittajaa, mikä oli suurin määrä koko *Teiskun* olemassaolon aikana. Kyseisen vuoden ensimmäisen numeron julkaiseminen kuitenkin viivästyi, koska toimitukselliseen työhön päästiin käsiksi vasta helmikuun lopulla, sillä toimituskunnan valinta oli kestänyt kauan. Tuolloin vahingosta viisastuneena esitettiin toive, että toimituskunta valittaisiin seuraavan kerran jo edellisen vuoden lopussa, jotta se voisi aloittaa työnsä jo lukukauden vaihduttua joulun jälkeen ja siten seuraavan vuoden ensi numero saataisiin ulos jo tammi-helmikuun vaihteessa ja siksi Oppilaskunnan hallituksen toivottiin suorittavan toimituksen valintavaalin jo riittävän ajoissa ennen seuraavaa toimituksellista toimikautta. *Teiskun* oli nyt määrä ilmestyä kahdeksan numeroa vuodessa, mutta siten, että joka toinen *Teisku* olisi ns. tiedotusnumero, joka olisi vain muutaman sivun julkaisu ja johon oli tarkoitus sisällyttää vain tärkeimmät uutiset Yhteiskunnallisen Korkeakoulun piiristä. Nämä tiedotusnumerot olisivat siten kuivempia ja virallisempia ja myös kansikuva oli tiedotusnumeroista poistettu. Lisäksi *Teiskun* painatus oli jälleen siirretty taloudellisesti edullisempaan, nyt Salasteen kirjapainoon Hyvinkäälle,¹⁵¹ jolloin lehden varsinaisten numeroiden sivumäärää kyettiin kasvattamaan – joka toinen numero oli siis varsinainen numero ja joka toinen tiedotusnumero. Tiedotusnumerot painettiin kustannusten alentamiseksi, ruskealle, halvemmalle, värilliselle paperille, sen sijaan varsinaiset numerot painettiin edelleen valkoiselle paperille.¹⁵² *Teiskua* painatettiin kutakuinkin vuoden ajan

¹⁴⁹ *Teisku* 6/1953, 5-6.

¹⁵⁰ *Teisku* 3/1953; *Teisku* 4/1953; *Teisku* 5/1953.

¹⁵¹ *Teisku* 1/1954, 8.

¹⁵² sama, 2.

Hyvinkäällä Salasteen Kirjapainossa, josta sen painattaminen siirrettiin Helsinkiin Kirjapaino Oy Librikseen vuoden 1955 alun tietämillä.¹⁵³

Teiskun vaikeudet kuitenkin jatkuivat ja josta esimerkkinä kielii se, että sen taloudenhoitajan tehtävään ei tullut määräajassa vuonna 1954 yhtäkään hakemusta ja tehtävä päätettiin laittaa siksi kyseisen vuoden syksyllä uudelleen hakuun.¹⁵⁴ Taloudellisten vaikeuksien lisäksi *Teiskun* kirjoituksissa edelleen viitattiin myös toimituksellisiin vaikeuksiin, jotka johtuivat opiskelijoiden välisistä aatteellisista ja ideologisista, sekä sosiaalisista ristiriidoista ja siten *Teiskun* heikkoon asemaan Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa tuomalla esiin, miten Yhteiskunnallisen Korkeakoulun oppilasmuodosteiden välillä oli riittävästi raja-aitoja eri ryhmittymien välillä ja, että kerhojen ja opinto-osastojen ei tullut suhtautua välinpitämättömästi Oppilaskunnan julkaisemaan *Teiskuun*, josta esimerkkinä mainittiin, että eri opiskelijamuodosteiden johtajat eivätkä sihteerit olleet ajanpuutteeseensa vedoten myöntäneet *Teiskulle* haastattelua.¹⁵⁵

Vuonna 1953 oli Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan hallitus asetettu vastuulliseksi toimijaksi *Teiskun* asioiden hoidossa, mutta se ei ollut toiminut toivotun aktiivisesti lehden sisällön eikä talouden kehittämiseksi ja siksi vuonna 1955 perustettiin erillinen *Teiskun* neuvottelukunta ja jonka sittemmin todettiin toimineen aktiivisesti lehden toiminnan kehittämiseksi, vaikka sillä ei varsinaista lehtialan tietotaitoa ollutkaan, mutta innostusta ja kiinnostusta sitä enemmän.¹⁵⁶

Päätoimittaja vaihtui vuoden 1956 alusta, kun uutena päätoimittajana aloitti Risto Taimi, joka oli tehtävää ennen toiminut viimeksi *Teiskun* toimitussihteerinä.¹⁵⁷ *Teisku* ilmestyi edelleen vuonna 1956 kahdeksan kertaa vuodessa siten, että joka toinen numero oli tiedotusnumero, siis ohut ja ilman kansia.¹⁵⁸ Tuolloin Suomessa oli pienten painettujen ylioppilas- ja osakuntalehtien määrä suuri ja yleensä ottaenkin niiden talous usein heikko, tämä ei siten koskenut vain *Teiskua*. Jo pidemmän aikaa oli tuolloin yleisestikin ko. opiskelijalehtien keskuudessa etsitty asiaan ratkaisua ja tunnusteltu erilaisia yhteistyömahdollisuuksia. Tammikuussa 1956 sitten Teekkareiden järjestämässä tilaisuudessa oli kuulemma päästy ehkä asiassa hieman eteenpäinkin ja marraskuussa 1955 asetetun viisihenkisen työryhmän työn tuloksena päätettiin ko. tammikuun 1956 tilaisuudessa perustaa Suomen Ylioppilaslehtien Liitto,¹⁵⁹ mutta ainakaan *Teiskun* osalta yhteistyöpyrkimykset

¹⁵³ *Teisku* 1/1955, 28.

¹⁵⁴ *Teisku* 3/1954, 9.

¹⁵⁵ *Teisku* 4/1954, 2.

¹⁵⁶ *Teisku* 4/1955, 2.

¹⁵⁷ *Teisku* 7-8/1955; *Teisku* 1/1956.

¹⁵⁸ *Teisku* 1/1956.

¹⁵⁹ *Teisku* 2/1956, 2.

eivät kuitenkaan johtaneet sen pidemmälle. *Teiskun* painatus siirrettiin kyseisen vuoden kolmannelta numerosta alkaen Luoteis-Uusimaan kirjapainoon Vihtiin.¹⁶⁰

Teiskun toisen numeron pääkirjoituksessa vuonna 1956 kerrottiin, miten edeltävinä vuosina Yhteiskunnallisesta Korkeakoulusta oli paljonkin kirjoitettu suomalaisessa lehdistössä ja miten ko. kirjoituksissa oli paisuteltu Korkeakoulun asioita. Samassa pääkirjoituksessa todettiin Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan osaltaan pohtivan keinoja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun mainostamiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi laajalle yleisölle suomalaisessa yhteiskunnassa. Kirjoituksessa todettiin kuitenkin edelleen, että Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnalta ja *Teiskulta* puuttuivat sellaiset taloudelliset edellytykset tarvittaviin toimiin kuin esimerkiksi Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunnalla ja *Ylioppilaslehdellä* oli, mutta samanaikaisesti sen 1956 kevään viimeisimmästä numerosta suunniteltiin tehtävän taloudellisin ja toimituksellisin uhrauksin noin 20 – 24 sivun erikoisnumero, jossa esiteltäisiin mahdollisimman monipuolisesti Korkeakoulun opiskelumahdollisuudet, Oppilaskunnan harrastustoimintaa ja että kyseinen numero lähetettäisiin kaikille 1956 kevään ylioppilaille ja niille viidesluokkalaisille, jotka olivat päättämässä kyseisenä keväänä oppikoulunsa keskikouluun. Painosmäärä olisi siten mittava ja taloudellisia resursseja vaativa suoritus. Vastavalmistuneille ylioppilaille oli tapana Suomessa jakaa keväisin kaksi julkaisua *Nuori ylioppilas* ja *Valkolakki*, jotka kumpikin kertoivat ja valistivat akateemisista jatko-opintomahdollisuuksista, mutta jotka sivuuttivat Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tarjonnan; ensimmäinen tyystin, jälkimmäisen tyytyen pelkkään mainintaan Yhteiskunnallisen Korkeakoulun osalta.¹⁶¹ *Teiskun* piirissä tehty suunnitelma kyseisenlaisesta erikoisnumerosta ilmeisesti kuitenkin tuolloin kariutui ja kariutumiseen vaikutti todennäköisesti ainakin osin maaliskuussa 1956 puhjennut yleislakko ja samasta syystä *Teiskun* kyseisen vuoden toisen numeron julkaisu oli viivästynyt kuukaudella. Yleislakko jatkui aina syyskuuhun saakka.¹⁶² Suunnitelma vastavalmistuneille suunnatusta numerosta toteutui kuitenkin seuraavan vuoden keväällä, kun *Teiskun* numero 4 vuonna 1957 esitteli Yhteiskunnallista Korkeakoulua ja lähetettiin, alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen nyt laajemmalle kohderyhmälle, koulunsa päättäneille ylioppilaille, keskikoulujen viidenneltä luokalta valmistuneille ja Kansankorkeakouluihin.¹⁶³ Päätoimittaja vaihtui jälleen vuoden 1956 jälkipuolella, kun uudeksi päätoimittajaksi valittiin Tatu Vanhanen.¹⁶⁴

¹⁶⁰ *Teisku* 3/1956.

¹⁶¹ *Teisku* 2/1956, 3.

¹⁶² *Teisku* 8/1956, 11.

¹⁶³ *Teisku* 4/1957, 3.

¹⁶⁴ *Teisku* 5-6/1956, 3.

Vuonna 1958 *Teiskussa* todettiin, että se ei näyttänyt kulttuurilehdeltä, eikä toisaalta tieteelliseltä julkaisultaakaan, sillä sitä julkaisi Oppilaskunta ja itse lehden toimittaminen oli kulloinkin pienen oppilasryhmän varassa, jonka lisäksi rahaa kustantamiseen ja toimittamiseen oli niukasti. Eikä lehden levikkiäkään ollut saatu, yrityksistä huolimatta, nostettua merkittävälle tasolle ja loppujen lopuksi sitä tilasivat lähinnä Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelijat. Tilannetta vaikeutti *Teiskun* kyseisen kirjoituksen mukaan se, että tuohon aikaan Helsingissä muutenkin ilmestyi runsaasti lehtiä. Tuolloin ajankohtaistuneen Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Tampereelle muuton toivottiinkin kohentavan *Teiskun* olemassaolon ja kehittymisen edellytyksiä, koska siellä ei ilmestynyt kilpailevia opiskelijalehtiä, eikä aikakausilehtiäkään ja toiveena oli, että sellaisessa ympäristössä *Teiskua* kehittämällä siitä saataisiin kehkeytymään laajempaa kiinnostusta herättävä julkaisu, joka saisi tilaajia myös itse Korkeakoulun ulkopuolisista tahoista. *Teiskua* tuli siis kehittää sellaiseen suuntaan.¹⁶⁵ Tässä vaiheessa *Teiskun* suunnitteluun tuli mukaan varsinaisen neuvottelukunnan lisäksi toimitusneuvosto, johon kuuluivat lehtori Pentti Salmelin¹⁶⁶, toimittaja Pentti Särämä, neuvottelukunnan puheenjohtaja Pekka Holopainen ja *Teiskun* vastavalittu uusi päätoimittaja Alpo Aaltonen.¹⁶⁷ Näihin aikoihin kävi toisaalta ilmi, että Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Ylioppilaskunnalla oli tavoitteenaan oman ylioppilaslehti-julkaisun perustaminen¹⁶⁸ ja kysymys kuului siksi, että miten *Teiskua* tuli siinä tapauksessa kehittää?¹⁶⁹ Samoihin aikoihin *Teiskun* pitkäaikainen päätoimittaja Tatu Vanhanen erosi, valmistuttuaan yhteiskuntatieteiden kandidaatiksi ja siirtyessään muihin tehtäviin. Ja siis uudeksi päätoimittajaksi valittiin nyt Aaltonen.

Vuoden 1959 alusta päätoimittajana aloitti Tuomas Kaasalainen,¹⁷⁰ joka oli hankkinut pääasiallisesti sanomalehtikokemuksensa sanomalehti *Ilkassa*, Vaasassa. Kaasalainen toimitti sitten *Teiskua* vuoden 1959.¹⁷¹ Kyseisen vuoden kolmas numero painettiin Tampereen kirjapainossa,¹⁷² ja neljäs numero Kirjapaino Tehossa Helsingissä.¹⁷³ Kaasalaisen jälkeen päätoimittajana oli vielä vuonna 1960 ensimmäisestä numerosta neljänteen saakka Juhani Numminen¹⁷⁴ ja vielä hänen jälkeensä viidennessä ja siis viimeisessä numerossa Tuomo Loikkanen¹⁷⁵.

¹⁶⁵ *Teisku* 1/1958, 1.

¹⁶⁶ Salmelin, Pentti, sanomalehtiopin vt. lehtori 1957, lehtori 1.1.1958 lukien, lehdistöhistorian ja -tekniikan dosentti 1.7.1969 lukien.

¹⁶⁷ *Teisku* 2/1958, 9.

¹⁶⁸ Ei siis *Ylioppilaslehti*.

¹⁶⁹ *Teisku* 4/1958, 3.

¹⁷⁰ *Teisku* 1/1959.

¹⁷¹ *Teisku* 6-8/1958, 1.

¹⁷² *Teisku* 3/1959.

¹⁷³ *Teisku* 4/1959.

¹⁷⁴ *Teisku* 1/1960; *Teisku* 2/1960, 3; *Teisku* 3/1960; *Teisku* 4/1960.

¹⁷⁵ *Teisku* 5/1960, 3; *Teisku* 6/1960.

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Ylioppilaskunta aloitti vuonna 1958 oman lehtensä perustamisen ja toimittamisen ja kyseisen lehden ensimmäinen numero ilmestyi helmikuussa 1959. Lehti sai nimekseen *Awiisi* ja sitä oli suunnitelmien mukaisesti määrä julkaista kerran kuukaudessa. Lehden ensimmäisen pääkirjoituksen mukaan se perustettiin Yhteiskuntatieteiden Kandidaattiyhdistyksen ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Ylioppilaiden Yhdistyksen tiedotuslehdeksi ja sen toimitussisällöllisenä tarkoituksena oli liikkua akateemisella tasolla, kun *Teiskulla* ei siihen perustettavan lehden piirissä katsottu olevan mahdollisuuksia. Perustettavan lehden historia ulotettiin aina 1600-luvun Strasbourgiin saakka, jossa tuolloin ilmestyi esikuvaksi otettu *Avisa-*niminen julkaisu.¹⁷⁶

Loikkasen aloittaessa tehtävässä, sovittiin *Teiskun* lakkauttamisesta ja että sen sijaan tehtäisiin tilaa korkeakouluun suunnitellulle yhteisjulkaisulle, joka palvelisi koko oppilaitosta, mutta olisi sisällöltään akateemisempi. *Teisku* ilmestyi siten kaiken kaikkiaan 13 vuosikertaa, vuodesta 1948 vuoteen 1960.

Kaasalaisen jälkeen päätoimittajana oli vielä vuonna 1960 ensimmäisestä numerosta neljanteen saakka Juhani Numminen¹⁷⁷ ja vielä hänen jälkeensä viidennessä ja viimeisessä numerossa Tuomo Loikkanen¹⁷⁸. *Teiskun* viimeinen ilmestynyt numero painettiin Tammer paino Oy:ssä Tampereella.¹⁷⁹

4. Teisku Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opetuksen, opiskelun ja arvostuksen ilmentäjänä

Teisku ilmensi Korkeakoulun julkaisuna myös oppilaitoksen aatteellisia lähtökohtia, ihanteita ja pyrkimyksiä, sekä opiskeluun ja tutkintoihin liittyviä käytännön seikkoja ja kehityskulkuja ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun toimien ja tutkintojen yhteiskunnallista merkitystä.

4.1. Tiedekunta

¹⁷⁶ *Teisku* 1/1959, 4.

¹⁷⁷ *Teisku* 1/1960; *Teisku* 2/1960, 3; *Teisku* 3/1960; *Teisku* 4/1960.

¹⁷⁸ *Teisku* 5/1960, 3.

¹⁷⁹ sama.

Maaliskuussa vuonna 1950 ilmestyi *Teiskun* Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tiedekuntaa esittelevä teemanumero,¹⁸⁰ mutta myös monessa muussa numerossa tiedekunta sai palstatilaa.

Ottamatta tässä kantaa siihen, mitkä olivat Korkeakouluun hakeutumisen motiivit ylioppilaspohjakoulutuksen saaneiden keskuudessa, tuotakoon esiin, että Helsingin yliopiston vuonna 1945 perustettu valtiotieteellinen tiedekunta vaikutti sotien jälkeen merkittävästi koko yliopiston opiskelijamäärän lisääntymiseen sillä, kun yliopisto muuten oli siirtymässä opiskelijatulvan vuoksi karsintajärjestelmään, niin valtiotieteellinen tiedekunta otti koko 1950-luvun ajan uusia ylioppilaita, siis opiskelijoita rajoituksessa ja siirtyi numerus clausus -periaatteeseen vasta 1960-luvun puolella. Merkittävä näkökulma on myös se, että toisaalta myös Helsingin yliopisto oli käynyt sotien jälkeisen opiskelijatulvan seurauksena ahtaaksi ja siksi oli pohdittu paitsi opiskelijamäärien rajoittamista, myös uuden valtionyliopiston perustamista, mutta asia oli kaatunut alkuun siihen, että sen todettiin toteutettuna vähentävän Helsingin yliopiston määrärahoja. 1950-luvulla ylioppilastutkinnon suorittaminen ja suorittaneiden hakeutuminen korkeakoulu- ja yliopisto-opiskeluihin kuitenkin edelleen huomattavasti ja yleisesti lisääntyi, mikä johti sitten Oulun yliopiston perustamiseen vuonna 1958 ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun edelleen kehittämiseen ja siirtämiseen Tampereelle vuonna 1960.¹⁸¹

Tarkasteltaessa *Teiskua* kokonaisuutena, on todettavissa, että se oli tiedotuslehti ja keskustelufoorumi, sallien eri näkökulmia sivuillaan, jotka eivät aina olleet toki imagon rakentamisen kannalta pelkästään positiivisia. Siten *Teiskua* saattaa kuvata avoimeksi keskustelukentäksi.. Toisaalta se pyrki ilmentämään ja rakentamaan hallitusti Yhteiskunnallisen Korkeakoulun identiteettiä uskottavuutta ja olemusta Korkeakoulussa sisäisesti, mutta myös ulkoisesti, vakavasti otettavana ylempää opetusta antavana ja tasokasta asiantuntijatyövoimaa yhteiskunnan tarpeisiin kouluttavana oppilaitoksena Suomessa. Ulkoisesti sen tietyt numerot olivat erityisesti suunnatut perussivistyksellisistä opinnoista valmistuneille siinä tarkoituksessa, että uusi kehityskelpoinen opiskelija-aines olisi tullut siitä ja sen tarjonnasta tietoiseksi ja kiinnostuneeksi, joista syistä se esitteli sivuillaan Korkeakoulun tiedekuntaa ja eri opetusjaostoja. Samalla sen voidaan käsittää toimittaneen opinto-ohjauksen tehtävää, ei pelkästään tiedekunnan, vaan myös opinto-osastojen osalta.

¹⁸⁰ *Teisku* 1-2/1950.

¹⁸¹ Klinge, Matti, *Helsingin yliopisto 1640-1990, kolmas osa*, Kustannusosakeyhtiö Otava: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset, Keuruu, 1990, 546-551.

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinto oli perustettu yhteiskunnalliseen opetusjaostoon vuonna 1931 ja vuonna 1949 opetusministeriön päätöksellä Korkeakouluun perustettiin varsinainen tiedekunta, jossa saattoi suorittaa yhteiskuntatieteiden kandidaatin ja – tohtorin tutkinnon, ja se oli siten korkeakouluna saavuttanut täyden aseman muiden korkeakoulujen joukossa Suomessa. Tie oli ollut kuitenkin pitkä ja sen matkan varrella oli suuria vaikeuksia ja kehitys siksi hidasta, sillä rahasta oli ollut jatkuvaa puutetta valtionavusta huolimatta, samoin oli puute pätevistä opettajista ja oppikirjoistakin, koska Korkeakoulun yleensä, mutta siis myös yhteiskuntatieteiden edustama tutkimus- ja opetusala oli Suomessa uusi. Kaikki oli siksi tehtävä alusta saakka itse ja miltei kaikki oppiaineet oli ollut kehitettävä kokeilemalla ja tutkimalla. Lisäksi ympäröivän yhteiskunnan jatkuva muutos ja muuttuvat tarpeet asettivat oman haasteensa koulutuksen tarkoituksenmukaisena pitämiselle ja siksi tarpeen jatkuvalle uudistamiselle, mutta ”tällaisen kulttuuria luovan työn arvo tulee olemaan suurempi kuin osaamme kuvitellakaan, vaikka se ei ole yhteiskunnassa heti havaittavissa. Perustava henkinen työ kantaa hedelmää vasta myöhemmin”, kirjoitti *Teisku* Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ja sen tiedekunnan kehitysolosuhteista vuonna 1950.¹⁸²

Teisku kertoi myös, että Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opettajat joutuivat pitkään työskentelemään melko yksin, ilman kollegiaalista tukea, koska Suomessa ei ollut muualla samoja oppiaineita, ei samoja opetusmenetelmiä, eikä samoja tutkintoja, eikä samoja kurssivaatimuksia kuin Korkeakoulun edustamissa uusissa yhteiskuntatieteissä. Lisäksi tiedekunnalla oli vastoin käymisiä myös siksi, että opettajia siirtyi toisiin tehtäviin, eikä päteviä viranhaltijoita ollut ylipäänsä helppo löytää ja esimerkiksi professorinvirkoja oli siksi merkittävä määrä täyttämättä vielä 1950-luvun alkupuolella. Esimerkiksi vuonna 1951 kymmenestä Korkeakoulun professuurista haettavana oli seitsemän ja vain kolme vakinaisesti täytettyä.¹⁸³ Vielä vuoden 1957 alkuun tultaessa Korkeakoulun kymmenestä professorinvirasta oli saatu kahdeksan täytetyksi.¹⁸⁴ *Teiskusta* ilmenee lisäksi, että Korkeakoulua vaivasi tila-ongelma, sillä sen vuonna 1930 valmistuneet tilat olivat mitoitettut noin kahdellesadalle opiskelijalle, mutta sotien jälkeen opiskelijamäärä oli noussut ja pysyi sittemmin suunnilleen kuudessasadassa aina 1950-luvun loppuun saakka. Edellä mainittujen lisäksi kyseistä oppilaitosta vaivasi siis myös taloudellinen puute, johon se toivoi valtiovallan avulla parannusta. Valtiovalta oli toki sitä tukenutkin, samoin Helsingin kaupunki, kun

¹⁸² *Teisku* 7/1950, 7.

¹⁸³ *Teisku* 3/1951, 6.

¹⁸⁴ *Teisku* 1/1957, 1.

Yhteiskunnallinen Korkeakoulu ”loi henkisiä arvoja ja koulutti yhteiskunnalle pätevää työvoimaa”, mutta taloudellinen tuki ei ollut käytännössä riittävää.¹⁸⁵

Vuonna 1950 Korkeakoulun viettäessä 25-vuotisjuhlapäiväänsä, Tasavallan Presidentti antoi sitten eduskunnalle lakiesityksen valtionavusta, jonka myötä Korkeakoulun talous oli tarkoitus vakiinnuttaa,¹⁸⁶ ja eduskunta hyväksyi annetun ehdotuksen Yhteiskunnallisen Korkeakoulun valtionavusta laiksi neljännessä käsittelyssään 6.3.1951. Annettu laki edellytti valtion tukea 75 % Korkeakoulun todellisista ja hyväksytyistä menoista, mikä olennaisesti paransi sen taloudellisesti heikkoa tilannetta.¹⁸⁷ Tämä parannus kosketi tietysti koko Korkeakoulua, mutta merkittävästi myös tiedekunnan toiminta- ja kehitysedellytyksiä. Korkeakoulun valtionapua koskevan lain soveltamisesta koskeva asetus annettiin Tasavallan Presidentin toimesta 13.7.1951 ja elokuussa samaa vuotta hyväksyttiin valtioneuvoston toimesta Yhteiskunnallisen Korkeakoulun uusi ohjesääntö ja perussäännöt. Tämä merkitsi sitä, että sen talous sai vakaamman pohjan ja sitä, että Korkeakoulu oli nyt tunnustettu todelliseksi korkeakouluksi ja sen tiedekunta oli lainsäädännöllä vakiinnutettu. On huomattava, että tiedekunnan lisäksi myös opetusjaostot antoivat korkeakouluopetusta valmistaessaan oppilaita ammatillisiin opistotasoihin pääsyttutkintoihin, siis sosionomitutkintoihin ja joiden kautta etevimmille ei-ylioppilaille oli varattu mahdollisuus edetä ko. päästötutkinto tietyin kriteerein suoritettuaan tiedekuntaan ja varsinaisiin akateemisiin opintoihin. Nyt, kun tämä asema oli saavutettu, oli professori Ruudun mukaan jäljellä enää yksi tavoite, nimittäin lainsäädäntötehtävä koskien yhteiskuntatieteiden kandidaattien, -lensiaattien ja -tohtoreiden tasavertaisuudesta Helsingin yliopiston vastaavan tutkinnon suorittaneiden kanssa valtion virkoja täytettäessä.¹⁸⁸

Yhteiskuntatieteet itsessään olivat siis kovin nuori tieteenala, mutta sen nopea kehitys ja uusien tieteenalojen ja tutkimuksen syntyminen ja kehittyminen sen puitteissa osoitti, että se oli muuttuvassa yhteiskunnassa tarpeellinen koulutuksen ja tutkimuksen ala, tavoitteenaan ”*ihmisten keskinäinen rauha ja yhteiskunnan tasapaino*”. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opistoasteen, mutta myös koko Korkeakoulun, tehtävänä oli valmistaa suomalaisen yhteiskunnan palvelukseen yhteiskunnallisiin kysymyksiin perehtyneitä toimihenkilöitä ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tiedekunnan tehtävänä oli antaa opiskelijoilleen riittävä tieteellinen perusta yhteiskunnan eri osaluokkien tieteelliseen tarkasteluun ja sellaisten yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisuun, joihin ei vielä ollut olemassa ratkaisuja. Edellytyksenä kasvatus- ja tutkimustyölle oli se, että Korkeakoulu

¹⁸⁵ sama, 7 - 8.

¹⁸⁶ sama, 12.

¹⁸⁷ *Teisku* 1-2/1951, 14.

¹⁸⁸ *Teisku* 4-5/1951, 4.

saisi riveihinsä jatkuvasti lahjakkaita ja uutteria nuoria opiskelijoita, niin ylioppilaita, suoraan tiedekuntaan, kuin ei-ylioppilaitakin Korkeakoulun opetusjaostojen ja päästötutkintojen kautta, jotka pyrkivät yhteiskunnallisten ilmiöiden syvempään ymmärtämiseen.¹⁸⁹

Toisaalta *Teiskussa* julkaistun professori Yrjö Ruudun kirjoituksen mukaan Suomessa, ja muuallakin maailmassa, erityisesti Skandinaviassa, oli esitetty epäilyjä siitä, oliko tiedekunta tarpeellinen oppilaitoksessa, joka koulutti kunnallisvirkailijoita ja sosiaalihoitajia. Sosiaalipoliittisten oppilaitosten akateemisen opetuksen ja tutkimuksen kehittämisen sijaan oli nimittäin katsottu riittävän sen, että ylioppilaat saivat jatkaa opintojaan yliopistossa. Tällainen järjestys oli vallalla esimerkiksi Ruotsissa, jossa ei-ylioppilaiden jatko-opintoja ei pidetty tässä suhteessa yleisesti lainkaan tarpeellisenä, mutta ei yleisemmin välttämättä Suomessakaan. Asia herätti kiistaa. Ruutu perusteli Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tiedekunnan oikeutta olemassaoloon mm. siten, että siellä oli kunnallis- ja huoltotutkintojen lisäksi sanomalehtitutkinto, jota ei ollut muualla Suomessa ja sillä, että Yhteiskunnallisen Korkeakoulun alkuperäisiä tehtäviä olivat olleet yhteiskunnallisen ja valtiollisen kansalaistiedon syventäminen. Näitä viimeksi mainittuja tehtäviään varten se pyrki kasvattamaan opettajia ja johtajia kansan- ja työväenopistoihin, mutta kyseisiin tehtäviin oli pääsyvaatimuksena kandidaatin tutkinto. Jotta Yhteiskunnallinen Korkeakoulu olisi voinut täyttää alkuperäistä tehtäväänsä, oli siksi siellä oltava myös kandidaatin tutkinto ja, jotta tutkinto olisi tunnustettavissa, kuten muidenkin korkeakoulujen tutkinnot, tuli siellä olla tiedekunta. Yhteiskunnallinen Korkeakoulu oli lisäksi itsenäisesti kehittänyt kansansivistysopin tieteenä ja jossa sillä oli alan ainoa professuuri. Lisäksi opistoasteisten sanomalehti-, kunnallis- ja huoltotutkintojen täydennykseksi oli tarvetta sellaisille tieteille, jotka syvensivät kyseisiä päästötutkintoja, siis kuten sanomalehtioppi, kunnallispolitiikka ja huoltoala. Lisäksi tarvittiin oppituoletta myös erityisopintoja varten, jotka tukivat ammattisivistystä yleissivistävänä tieteenä ja siksi tarvittiin professoreja, jotka muodostivat tiedekunnan. Ruudun mukaan kyseisten alojen korkeampi opetus ei olisi tullut halvemmaksi Helsingin yliopiston yhteydessä, ja mikäli ne olisi järjestetty yliopiston puitteissa, niin Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opistotasaisen opetuksen järjestäminen olisi osaltaan tällöin jouduttu järjestämään kuitenkin erikseen. Oli siten käytännöllisempää, että tiedekunta sijaitsi itse Korkeakoulussa, jolloin tiedekunnan opettajakunta saattoi samalla antaa opetusta tarvittavin osin myös opistoasteella. Myös sillä seikalla, että Korkeakoulussa saattoi opiskella akateemisia opintoja ylioppilastutkinnon suorittaneiden lisäksi ei-ylioppilaat oli suuri sosiaalinen merkitys, sillä esimerkiksi joillakin paikkakunnilla saattoivat lahjattomatkin nuoret lukea ylioppilaaksi, kun taas

¹⁸⁹*Teisku* 1-2/1951, 5.

toisaalla lahjakkaimmatkaan eivät voineet asuinpaikastaan tai varojen puutteesta suorittaa ylioppilastutkintoa. Ammattioppilaitosten opetussuunnitelmiinkaan ei usein kuulunut yhteiskunnallisia aineita ja niiden ammattioppilaitoksista valmistuvien, jotka olivat suuntaamassa oman alansa opetustehtäviin, oli hyvä saada riittävä yleissivistys yhteiskunnallisissa aineissa. Kaiken kaikkiaan Yhteiskunnallisella Korkeakoululla oli Ruudun mukaan siten suomalaista opetusjärjestelmää täydentävä tehtävä. Merkillepantavaa on, että tuon ajan oppikoulujen opettajia vartenkaan ei ollut varsinaisesti kasvattaja- ja tai opettajakoulutusta. Oppikoulujen opettajakunta valmistui omien alojensa asiantuntijoiksi, mutta siis varsinaista opettajakoulutusta ei heille tulevia opetustehtäviä varten missään annettu.¹⁹⁰

Professori Ruutu painotti sitä, miten tieteen tuli olla täysin riippumaton puolueista ja, että puolueet, eivätkä poliittiset ideologiat saaneet milloinkaan vaikuttaa tiedemiehen näkemyksiin, tehtävään tutkimukseen, tutkimustuloksiin, eikä kannanottoihin tieteellisissä kysymyksissä. Sen sijaan puolueettomat, hyvät tutkimukset saattoivat vaikuttaa näkemyksiin yhteiskunnassa ja puolueiden ideologioihin. Ruudun mielestä aika oli täynnä yhteiskunnallisesti tyhjiä iskusanoja ja propagandaa ja tieteen tehtävänä oli saattaa yleiset näkemykset asiallisille kannoille, todellisen kehityksen mahdollistamiseksi. Ruutu tähdensi myös sitä, miten opiskelijat tarvitsivat jotakin valmista, he olivat nimenomaan opiskelijoita, eivät tutkijoita. Opiskelijoille tuli antaa tosiasioita ja arvoperusteita, joiden pohjalta he saattoivat kehittää omia näkemyksiään. Opetuksessa tuli siten antaa järjestelmällistä tietoa ja jättää johtopäätösten tekeminen opiskelijoille itselleen. Opetuksen tuli olla puolueetonta ja siksi myös kurssikirjallisuuteen tuli sisältyä erilaisia tieteellisiä ajatussuuntia edustavia teoksia.¹⁹¹

Professori Urpo Harva muotoili osaltaan akateemisten opintojen merkitystä siten, että opintojen tarkoituksena oli hankkia perusteelliset tiedot eri tieteenaloilta ja kouluttaa luovaan tieteelliseen työhön. Käytännössä professori Harvan mielestä korkeakouluopinnoissa kuitenkin erikoistuttiin liian suppeille alueille, josta seurasi, että loppututkinnon suorittanut oli akateemiselta sivistykseltään käytännössä hyvinkin rajoittunut ja ilman kokonaiskuvaa ja käsitystä yhteiskunnasta, ihmisestä ja maailmasta. Ja siksi akateemisen tutkinnon suorittaneet olivat keskenäänkin hyvin heterogeeninen joukko, jonka sisällä keskinäinen ymmärrys ei saavuttanut toistensa toimialoja. Terve yhteiskunta kuitenkin vaati yhtenäisyyttä ja yhteistä ymmärrystä ja siksi liiallinen opillinen eriytyminen ja suppeat opinnot erikoistumisineen ilman laajaa yleissivistävää kokonaiskuvaa muodosti vaaran yhteiskunnan terveydelle. Aate- ja oppihistoriallisesti oli päädytty

¹⁹⁰ *Teisku* 5-6/1950, 9, 15.

¹⁹¹ *Teisku* 4-5/1951, 4-5.

professori Harvan mukaan ko. hajanaisuuteen. Katolisen kirkon valtakaudella oli teologia ollut vallitsevana maailmankuvana, hallitsevana ja yhtenäistävänä oppina ja se antoi sellaisena yhteisen elämän- ja maailmankatsomuksen. Saksassa puolestaan kansallissosialistit panivat toimeen jyrkän akateemisten opintojen reformaation, jossa keskeistä oli opetus kansallissosialistisessa maailmankatsomuksessa. Neuvostoliitossa yhtenäistävänä tekijänä puolestaan oli oppiaineena marxismi. Professori Harvan mukaan vain länsimaisessa akateemisessa opetuksessa puuttui yhtenäistävä tekijä ja se oli hänen mielestään suuri epäkohta, joka tulisi johtamaan länsimaisen yhteiskunta- ja kulttuurielämän kriisiin. Professori Harvan mukaan jokaiselle akateemiselle opiskelijalle tuli Ortega y Gassetin suosituksen mukaan antaa yleiskuva siitä, miten tieteiden pohjalta nykyisin maailmasta tiedetään.¹⁹² Professori Antero Rinne puolestaan kiteytti sosiologian merkityksestä seuraavasti: *”On tärkeää ymmärtää yhteiskuntaa, jossa yksilöt ja yhteisöt käyvät jatkuvaa taistelua ja pyrkii kehittämään sitä, yhteiskuntaa, parempaan suuntaan.”*¹⁹³

Edellä kuvatus kaltainen uhkakuva koskien tieteiden liiallista erikoistumista ja kokonaiskuvan hämärtymistä ja ”heimojen” syntyminen tiedostettiin toki muuallakin ja esimerkiksi Helsingin yliopiston taholla otettiin käytäntöön erillisen todistuksen antamisen niille yliopiston opiskelijoille, jotka olivat varsinaisten opintojensa lisäksi osallistuneet kahdessa muussa tiedekunnassa niiden oppiaineita selventäviin yleissivistäviin kursseihin. Asiaa selvittämään asetettu johtokunta oli ehdottanut kyseisen käytännön ulottamista koskemaan keskinäisesti kaikkia Helsingin korkeakouluja, mutta yliopiston johto tahtoi rajoittaa käytännön ja oikeuden vain yliopiston itsensä piiriin.¹⁹⁴

Kuten edellä on jo todettu, Yhteiskuntatieteiden tieteenalan nuoruudesta johtuen Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tiedekunta kärsi opettajapulasta, sillä päteviä professoreja oli vaikea löytää. Vuonna 1950 Korkeakoulussa oli kymmenen vakinaisen professorin virkaa, joista ainoastaan kolme oli vakinaisesti täytettyjä.¹⁹⁵ Lisäksi Korkeakoulussa oli avoinna useita lehtorinvirkoja eri opetusjaostoissa. Tilanne oli vaikea ja siksi keskusteluun nousi kysymys siitä, että Korkeakoulun tuli saada omia kasvatteja ko. vakansseja täyttämään ja miten siksi oma tohtorikoulutus alan uusien tieteenharjoittajien kouluttamiseksi oli tärkeää.¹⁹⁶ On kuitenkin huomattava, että vaikka Korkeakoululla oli erinäisiä kehitykseen liittyviä vaikeuksia, jotka johtuivat sen luonteesta, niin toisaalta sen yhteiskunnalliset suhteet olivat alusta saakka hyvin merkittäviä ja ulottuivat moneen

¹⁹² *Teisku* 1-2/1950, 6 – 7.

¹⁹³ sama, 8.

¹⁹⁴ *Teisku* 4-5/1951, 13.

¹⁹⁵ *Teisku* 4/1950, 3.

¹⁹⁶ sama, 3.

suuntaan ja korkeallekin tasolle yhteiskunnassa. Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun professoriksi haluavia oli paljon, mutta muodollisesti virkapäteviä hakijoita oli vielä yhteiskuntatieteiden nuoruuden kannalta vähän. Oppilaitoksena se ei ollut sivussa, jotka kuvaa esimerkiksi se, että Yhteiskunnallisen Korkeakoulun valtuuskunnassa olivat yhtiökokouksen valitsemina edustajina mukana mm. opetusministeriön edustajat, sosiaaliministeriön edustajat, oikeusministeriön edustajat, Helsingin kaupungin edustajat ja Maalaiskuntien Liiton edustajat ja esimerkiksi ja, kun esimerkiksi Ruutu oli jäämässä virkavapaalle kansainvälisen politiikan professorin virasta kevääksi vuotta 1952, oli hän ehdottanut sijaisekseen ministeri, filosofian tohtori Aaro Pakaslahtea,¹⁹⁷ ja avoinna olevia professorinvirkojakin saatiin taas kerran täytetyksi, kun kansantaloustieteen professoriksi nimitettiin ministeri, filosofian tohtori J. V. Sukselainen 1.6.1951 ja historian professoriksi, dosentti Aimo Halila 3.7.1951, ja kuten *Teiskussa* todettiin, kummallekin edellä mainitulle Korkeakoulu oli jo tuttu paikka, kuten käänteisesti ko. virkaan nimitetyt puolestaan Korkeakoululle.¹⁹⁸

Esiintynyttä vastustusta ei-ylioppilaiden oikeudesta akateemisiin opintoihin ja oppiarvoihin kuvaa toisaalta Yrjö Hakon kirjoittama artikkeli *Teiskussa*, jossa kerrotaan, miten Suomen Ylioppilaiden Liiton (SYL) neuvottelupäivien opintoasian osastossa oli alkuvuonna 1949 otettu esiin eräiden tiedekuntien keskenään vastaavien opintojen sisältöjen ja vaatimusten standardointi ja edelleen keskenään vastaavien opintosuoritusten arvosanojen hyväksi lukemisen voimaansaattaminen maan kaikissa korkeakouluissa. Artikkelista ilmenee, Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa jo hyväksytyn yhden Helsingin Yliopistossa suoritettua arvosanan hyväksi lukeminen yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkintoon ja siten opintojen sisältöjen vastaavuuksien perusteella, tämän olisi tullut olla mahdollista myös käänteisesti siten, että Korkeakoulussa suoritettu vastaava arvosana olisi saatettu lukea hyväksi yliopistossa valtiotieteiden opiskelussa. Asiasta keskusteltaessa oli sitten noussut esiin myös Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tiedekunnassa opiskelevien ei-ylioppilaiden oikeus opiskella yliopistossa joku arvosana, mikä oli herättänyt osallistujien keskuudessa kiivaan vastustuksen. Yleensäkin ei-ylioppilaiden oikeutta akateemisiin opintoihin oli vastustettu ko. tilaisuudessa kiivaasti.¹⁹⁹

Samaisen artikkelin kirjoittaja Hakko kuitenkin huomautti ei-ylioppilaiden opiskeluoikeutta puolustaakseen, miten sotien jälkeen ylioppilastutkintoa oli helpotettu ylipäättään ja että sotien jälkeen ylioppilaksi päässeiden joukossa oli sellaisiakin, joiden ei ollut tarvinnut suorittaa ylioppilaskirjoituksia ja myös huomattava määrä sellaisia, jotka suorittivat supistetun

¹⁹⁷ *Teisku* 6-7/1951, 2.

¹⁹⁸ *Teisku* 4-5/1951, 4.

¹⁹⁹ *Teisku* 2/1949, 7.

ylioppilastutkinnon. Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkintoa suorittamaan sitä vastoin valikoitui Hakon mukaan ei-ylioppilaiden varttuneempi valioaines, joka oli usein hankkinut jo vuosien kokemuksen työmarkkinoilta ennen opintojen aloittamista ja omasi siten jo merkittävästi toisenlaista tarvittavaa kypsyttä. Huomattavaa oli myös se, että ei-ylioppilaiden tuli suorittaa ensin Korkeakoulussa päästötutkinto ja tietyt yhteiskuntatieteiden ja yleissivistyksen kannalta olennaiset ylioppilastutkinnon vaatimuksia vastaavat opinnot hyvin arvosanoin, ennen tiedekuntaan pääsyä. Esimerkiksi ylioppilastutkintoon tähtäävän opetuksen biologian kursseilla ei ollut varsinaista merkitystä yhteiskunnallisessa suuntautumisessa ja siten osa lukiokursseista ei pätevöittänyt mitenkään yhteiskunnallisten aineiden opiskeluun ja siksi oli turha pitää pelkästään ylioppilastutkinnon antamaa pohjakoulutusta ainoana oikeana joihinkin akateemisiin opintoihin. Sen sijaan yhteiskuntatieteiden opiskelua varten saattoi todellisia valmiuksia saavuttaa muilla tavoin.²⁰⁰

Yhteiskunnallisella Korkeakoululla oli kyseessä olevalla tarkastelujaksolla niin ikään Helsingissä toiminut, ruotsinkielinen sisaroppilaitos, Medbörghögskolan, jonka kanssa se teki jonkin verran yhteistyötä. Kyseinen oppilaitos oli Suomen pienin korkeakoulu kuudellakymmenellä opiskelijallaan ja siellä sai opetusta sosiaalihuollon- ja kunnallisalalla. Opiskelijoista parisenkymmentä oli poikia ja nelisenkymmentä oli tyttöjä. Ylioppilaat oli vapautettu siellä pääsykokeista, mutta ei-ylioppilaiden oli suoritettava pääsykoe, jossa he osoittivat ruotsin- ja suomenkielen taitonsa. Yleensä opintosuuntautuminen jakautui siten, että pojat opiskelivat kunnallisalaa ja tytöt sosiaalihuoltoalaa. Oppilaitoksella oli takanaan säätiö, jonka olivat perustaneet eri ruotsinkieliset järjestöt, Åbo Akademi ja ruotsalainen kauppakorkeakoulu. Se toimi hyvissä tiloissa alivuokralaisena ruotsalaisen kauppakorkeakoulun tiloissa. Medbörghögskolanista valmistuneiden työllistymisnäkymät lähinnä suomenruotsalaisten kuntien palveluksessa olivat erinomaiset ja valtionapua se sai 2/3 todellisista kustannuksista, kuten Yhteiskunnallinen Korkeakoulukin.²⁰¹ Vuonna 1950 Svenska Medbörghögskolanin päästötutkinnon suorittaneet saivat oikeuden jatkaa opintojaan Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tiedekunnassa yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkintoon, kuten Korkeakoulun ei-ylioppilaat, edellytyksenä riittävä suomenkielen taito. Tutkielmien ja kokeiden kirjoittaminen ruotsiksi oli heille sallittua, mutta seminaariesitelmä oli kirjoitettava suomenkielellä.²⁰²

²⁰⁰ sama, 7.

²⁰¹ *Teisku* 2/1955, 15.

²⁰² *Teisku* 5-6/1950, 14.

Ennen Yhteiskunnallisen Korkeakoulun yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan perustamista, siis vuodesta 1930 vuoteen 1949, yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkintoon oli mahdollisuus sisällyttää sellaisia aineita, joita ei voinut opiskella arvosanaan missään muualla Suomessa akateemisten opintojen piirissä, kuten kansainvälinen politiikka, sanomalehtioppi, sosiaalipolitiikka ja kansansivistysoppi. Sosiaalipolitiikka menetti erityisasemansa kuitenkin vuonna 1945, kun Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta perustettiin. Vuonna 1950 Korkeakoulun tiedekunnan perustamisen jälkeen perustettiin uusi erityinen oppituoli, jolla ei ollut edustusta muualla, eli kunnallispolitiikka. Vuonna 1955 kansainvälisen politiikan professuuri muutettiin psykologian professuuriksi ja siten Korkeakoulussa oli vuonna 1956 edustettuna kolme sellaista tieteenalan oppituolia, joilla ei ollut edustusta muualla Suomessa, eikä Skandinaviassa, nimittäin sanomalehtioppi, kansansivistysoppi, sekä kunnallispolitiikka. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun muista seitsemästä professuurista neljä oli edustettuna Helsingin yliopiston vuonna 1945 perustetussa valtiotieteellisessä tiedekunnassa ja kolme yliopiston historiallis-kielitieteellisessä tiedekunnassa. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opetukselle oli kuitenkin kattavasti leimallista se, että se nimenomaan lähestyi kaikessa opetuksessa ja tutkimuksessa ilmiöitä ja sisältöjä yhteiskunnallisesta näkökulmasta ja siten myös mm. historia ja kirjallisuuden historia oppiaineina olivat laskettavissa yhteiskuntatieteiden piiriin. Samalla Korkeakoulun humanistinen opetus oli runsasta. Kaiken kaikkiaan Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tiedekunnan opetukselliset ja tutkimukselliset sisällöt poikkeisivat merkittävästi Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan sisällöistä ja Korkeakoulun tiedekuntaa saattaisi kuvata luonteeltaan humanistis-yhteiskunnalliseksi.²⁰³

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tiedekunnan opiskelupaikaksi valinnassa ratkaisevinta oli sanomalehtiopetus, jonka noin 50 % miehistä ilmoitti merkittävimmäksi seikaksi. 20 % miehistä ilmoitti valinneensa Korkeakoulun opiskelupaikakseen kunnallisalan opetuksen vuoksi. Niin ikään naiset ilmoittivat pääasialliseksi syykseen Korkeakoulun tiedekuntaan hakeutumisessa sanomalehtiopetuksen. Toiseksi merkittävimmäksi tekijäksi naiset ilmoittivat kansansivistysopin opetuksen. Opiskelijat pitivät merkityksellisenä myös sitä, että Yhteiskunnallinen Korkeakoulu oli pieni korkeakoulu ja, että siellä oli mahdollisuus iltaopiskeluun, mikä erityisesti helpotti opiskelunaikaisen ansiotyön tekemistä. Päättötutkinnon suorittaneet, välillä työelämässä olleet, tiedekuntaan tulleet ei-ylioppilaat ilmoittivat Korkeakoulun olleen ensisijainen vaihtoehto siksi, koska se oli tuttu oppilaitos, mutta varmaan myös siksi, että siellä nimenomaan ei-ylioppilailla oli mahdollisuus akateemiseen opiskeluun yhteiskunnallisella alalla. 90 % kaikista tiedekunnassa

²⁰³ *Teisku* 4/1956, 7 - 8.

opiskelevista miehistä oli valinnut aineyhdistelmäänsä jonkun Korkeakoulun erikoisaineista, kuten sanomalehtioppi, kunnallispolitiikka, kansansivistysoppi, kansainvälinen politiikka. Naisista erikoisoppiaineen oli valinnut 58 %.²⁰⁴

Mutta, vaikka Yhteiskunnallisen tiedekunnan opiskelijat ilmoittivatkin sanomalehtiopetuksen olleen merkittävä tekijä Korkeakouluun hakeutumisessa, niin ko. opiskelijoiden käytännön opintosuunnitelmissa ilmenevä tilanne oli puolestaan sellainen, että ensisijaa piti sosiologia, sitten sosiaalipolitiikka, kansantaloustiede, sanomalehtioppi, kansansivistysoppi, valtio-oppi, kirjallisuudenhistoria, kunnallispolitiikka, psykologia, historia ja kansainvälinen politiikka, tässä järjestyksessä.²⁰⁵ Oppiaineiden valinta vaihteli sinänsä vuodesta toiseen, mutta sosiologia oli erityisessä suosiossa, sillä se oli miltei aina valittu aineyhdistelmään yhtenä oppiaineena. Naisten yleisenä aineyhdistelmänä oli kirjallisuudenhistoria, sosiologia ja psykologia.²⁰⁶

Miehistä 62 % opiskeli kansantaloustiedettä, sitten sanomalehtioppia, sosiaalipolitiikka, sosiologiaa, valtio-oppia, kunnallispolitiikkaa, kansansivistysoppia, kirjallisuudenhistoriaa, kansainvälistä politiikkaa, historiaa ja psykologiaa. Naisilla ehdottomana suosikkina oli sosiologia, seuraavaksi sosiaalipolitiikka, kirjallisuudenhistoria, kansansivistysoppi, psykologia, sanomalehtioppi, valtio-oppi, kansantaloustiede, historia, kunnallispolitiikka ja kansainvälinen politiikka.²⁰⁷

Professori Unto Kupiaisen mukaan kaikista lukuvuoden 1955 loppuun mennessä valmistuneista yhteiskuntatieteiden maistereista noin 25 % oli pääaineenaan sosiaalipolitiikka ja 20 % kirjallisuudenhistoria. Valtio-oppi oli pääaineena 10 %, samoin kansansivistysoppi.²⁰⁸

Verrattaessa opiskeluaikoja Helsingin Yliopiston suunnilleen Korkeakoulun tiedekunnan kannalta vastaavien opintojen ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan kesken, niin *Teiskussa* viitatus *Ylioppilaslehden* tekemän tutkimuksen mukaan sodan jälkeen opiskelunsa aloittaneet olivat käyttäneet opiskeluun Helsingin yliopistossa filosofian kandidaatin tutkinnon suorittamiseen historiallis-kielitieteellisessä osastossa 5 vuotta ja 1 kuukautta ja matemaattis-maantieteellisessä osastossa 5 vuotta ja 9 kuukautta. Valtiotieteen kandidaatiksi

²⁰⁴ sama, 21.

²⁰⁵ sama, 21.

²⁰⁶ sama, 21.

²⁰⁷ sama, 21.

²⁰⁸ sama, 8.

valmistumiseen 4 vuotta ja 6 kuukautta ja hallinto-opin kandidaatiksi valmistumiseen 4 vuotta ja 7 kuukautta.²⁰⁹

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuslaitoksessa puolestaan vuoden 1954 syksyn aikana yhteiskuntatieteiden kandidaatti Jussi Linnamon toimesta tehdyn tutkimuksen²¹⁰ mukaan yhteiskuntatieteiden kandidaatit opiskelivat viisi vuotta. Korkeakoulun tiedekunnassa opiskelevien keski-ikä oli 26,6 vuotta ja miesten jopa 27,8 vuotta ja siten Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tiedekunnassa opiskelleiden keski-ikä oli *Teiskussa* lainatun kyseisen tutkimuksen mukaan korkeampi kuin muissa Suomen korkeakouluissa.²¹¹ Keski-ikä valmistumishetkellä oli Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa 30 vuotta ja se oli selvästi korkeampi kuin esimerkiksi Helsingin Yliopiston valtiotieteellisestä tiedekunnasta valmistuneiden keski-ikä. Tutkimuksessa kuitenkin huomautettiin, että korkeampi valmistumisikä ei johtunut ei-ylioppilaista, vaan myös ylioppilaiden ikä valmistumishetkellä oli yhteiskuntatieteiden kandidaattien kohdalla korkeampi kuin valtiotieteiden kandidaateilla. Keskimääräinen opiskelu-aika Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tiedekunnassa oli noin viisi lukuvuotta, kun vastaava aika Helsingin Yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa oli kolme ja puoli lukuvuotta. Lasse Kautun aikoinaan aiemmin tekemä tutkimus oli puolestaan osoittanut, että ylioppilastutkinnon arvosanoissa sinänsä ei ollut eroa yhteiskuntatieteellisessä ja valtiotieteellisessä opiskelevien ylioppilaiden välillä ja siksi saattaisi päätellä, että Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tutkinnot eivät olleet helppoja. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ei-ylioppilaat puolestaan opiskelivat kandidaatintutkintoon keskimäärin kuusi ja puoli vuotta, jossa ajassa he suorittivat ensin päästötutkinnon ja sitten kandidaatintutkinnon.²¹²

Edelleen Linnamon Korkeakoulun tutkimuslaitoksessa tekemästä tutkimuksesta ilmeni, että Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tiedekuntaan opiskelemaan tulleet olivat saaneet tietää kyseisestä opiskelumahdollisuudesta, joko Korkeakoulun opiskelijoilta tai Yhteiskunnallisen Korkeakoulun esittelylehtisestä. Erityisesti nuorempiin vuosikursseihin lukeutuvat opiskelijat olivat saaneet tietää Korkeakoulusta ja sen opetustarjonnasta esittelylehtisistä, jonka lisäksi jotkut olivat saaneet tietonsa sanomalehdistä tai Ylioppilaiden kirjasta, joka jaettiin kaikille uusille ylioppilasikäluokille

²⁰⁹ *Teisku* 4-5/1951, 9.

²¹⁰ Tutkimus oli professorijohtoinen ja liittyi Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kehittämiseen. *Teisku* 2/1955, 20.

²¹¹ *Teisku* 2/1955, 20.

²¹² *Teisku* 7/1954, 7.

valmistumisen yhteydessä. Lisäksi helsinkiläisille opiskelijoille Yhteiskunnallinen Korkeakoulu oli tuttu jo lapsuusvuosista lähtien.²¹³

Vuonna 1957 Yhteiskunnallisen Korkeakoulun dekaani Olavi Rytkölä kirjoitti *Teiskun* sivuilla, miten yhteiskunnallinen ala oli jatkuvasti kasvattanut mielenkiintoa nuorison keskuudessa ja siksi mielenkiinto myös Yhteiskunnallista Korkeakoulua kohtaan kasvoi ja, että Korkeakoulun tiedekunta oli kehittynyt sellaiseksi, että siellä oli mahdollista opiskella kymmentä tieteenalaa, jotka olivat historia, kansantaloustiede, kansansivistysoppi, kirjallisuudenhistoria, kunnallispolitiikka, psykologia, sanomalehtioppi, sosiaalipolitiikka, sosiologia ja valtio-oppi. Samoja aineita saattoi muuten opiskella myös Korkeakoulun opetusjaostoissa.²¹⁴ Näistä kansantaloustiede, sosiologia ja valtio-oppi olivat varsinaisia yhteiskuntatieteiden perusoppiaineita, historia, kirjallisuudenhistoria ja psykologia puolestaan humanistisia perustieteitä. Kansansivistysoppi ja sanomalehtioppi olivat yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden sovelluksia ja kunnallispolitiikka ja sosiaalipolitiikka yhteiskuntatieteiden lainopillisia alueita. Humanistisilla aineilla oli tiedekunnassa vahva edustus ja siksi se poikkesi ratkaisevasti olemukseltaan Helsingin Yliopiston valtiotieteellisestä tiedekunnasta.²¹⁵

Yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkintoa opiskeleville ylioppilaille ei asetettu mitään erityisiä pääsyvaatimuksia, lukuun ottamatta kiinnostusta yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kanssaihmiin, sen sijaan aidon kiinnostuksen lisäksi ei-ylioppilaiden oli siis suoritettava tietyin edellytyksin opetusjaoston päättötutkinto ja määrätty oppikoulua vastaavat opinnot tiedekuntaopiskelukelpoisuuden saavuttamiseksi. Soveltuvuudessa alalle yleisesti painotettiin kuitenkin em. kiinnostuneisuuden lisäksi kykyä toimia kanssaihmissen kanssa ja kielitaitoa. Oppikoulun oppimäärästä lähinnä kielet, psykologia, matematiikka ja kirjallisuus määriteltiin tärkeiksi yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa opiskelua ajatellen. Matematiikka oli tärkeä siksi, että uudet yhteiskunnalliset tutkimusmenetelmät hyödynsivät tilastotiedettä.²¹⁶

Yhteiskunnallisessa tiedekunnassa opiskelijan oli kuunneltava luentoja, osallistuttava harjoituksiin, joista keskeisimpiä olivat proseminaarit ja seminaarit. Yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittaminen vei keskimäärin 4 – 5 vuotta.²¹⁷

²¹³ *Teisku* 2/1955, 21.

²¹⁴ *Teisku* 4/1957, 2.

²¹⁵ sama, 6.

²¹⁶ sama, 6.

²¹⁷ sama, 7.

Elokuussa 1951 hyväksyttiin valtioneuvoston toimesta Yhteiskunnallisen Korkeakoulun uusi ohjesääntö ja perussäännöt, joka merkitsi mm. sitä, että Korkeakoulu oli nyt tullut tunnustetuksi todelliseksi korkeakouluksi ja sen tiedekunta oli lainsäädännöllä vakiinnutettu. Tiedekunnan lisäksi myös opetusjaostot antoivat korkeakouluopetusta valmistaessaan oppilaita ammatillisiin opistotasoihin pääsytutkintoihin, siis sosionomitutkintoihin ja joiden kautta etevimmille ei-ylioppilaille oli varattu mahdollisuus edetä ko. päästötutkinto tietyin kriteerein suoritettuaan tiedekuntaan ja varsinaisiin akateemisiin opintoihin. Nyt, kun tämä asema oli saavutettu, oli jäljellä enää yksi tavoite, nimittäin lainsäädäntötehtävä koskien yhteiskuntatieteiden kandidaattien, -lenssiaattien ja -tohtoreiden tasavertaisuudesta Helsingin yliopiston vastaavan tutkinnon suorittaneiden kanssa valtion virkoja täytettäessä.²¹⁸

Teisku pyrki rakentamaan käsitystä Korkeakoulusta ja muodostamaan ykköolaista identiteettiä siltä arvo- ja käytännön pohjalta, että se oli nimenomaan yhteiskuntaan suuntautunut, demokratian ja hyvinvointivaltion kehittämisen kannalta ongelmaratkaisuun suuntautunut oppilaitos. Näyttääkseen suuntaa se toi näkyviin esimerkiksi pro gradujen aiheita. Toisaalta kannustaakseen se kertoi sivuillaan valmistuneista ja heidän työllistymismahdollisuuksistaan ja työllistymisestään, samalla se osoitti yhteishengen tarvetta ja loi yhteishengen perustaa yhteiskunnallisen tilan ja tunnustamisen tavoittelun taistelulle. *Teiskusta* ilmenee, että ykköön opiskelijoiden keskuudessa alemmuudentunnettakin oli, jota sen sivuilla erityisesti tiedekuntaa ja eri opintojaostoja koskevien artikkelien avulla pyrittiin vähentämään.

Teiskussa annettiin runsaasti palstatilaa valmistuneille. Kulloinkin tiedekunnasta valmistuneiden valokuvat, nimet, syntymäajat, syntymäpaikka, siviilisäätty, pohjakoulutus ja Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun ja tiedekuntaan tulovuosi, aineyhdistelmät ja usein myös pro gradujen aiheet julkaistiin lehden sivuilla. Huomautettakoon, että professori Viljo Rasila kuvaa sinänsä kattavasti Korkeakoulun oppilasaineksen koostumusta teoksessaan *Yhteiskunnallinen Korkeakoulu 1925 – 1966*.²¹⁹ Tulkoon mainituksi, että myös opetusjaostoissa tehtiin lopputyö ja palkittuja aiheita esimerkiksi huoltotyön opetusjaostossa olivat *Riihimäen kauppalan köyhäinhoidollinen hoidokaskierto 1946 – 1950*, sekä *Helsingin evankelis-luterilaisten seurakuntien yömajatoiminta*.²²⁰ Opintoasteelta valmistuneiden kohdalla julkaistiin *Teiskussa* kunkin opinto-osaston alla yksinkertainen nimiluettelo.

²¹⁸ *Teisku* 4-5/1951, 4.

²¹⁹ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 51- 54, 87 - 94, 144 - 149.

²²⁰ *Teisku* 3/1951, 18.

Arvolähtökohtia ja sitä, että Korkeakoulu oli nimenomaan yhteiskuntaan suuntautunut, demokratian ja hyvinvointivaltion kehittämisen kannalta yhteiskunnalliseen ymmärtämiseen ja yhteiskunnalliseen ongelmienratkaisuun suuntautunut oppilaitos kuvaavat seuraavat esimerkit Yhteiskunnallisen Korkeakoulun yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa tehtyjen kandidaatintutkintojen gradujen aiheista, toisaalta niiden tehtävänä oli tuoda mielikuvana esiin tieteellisen tason ja opetuksen tasoa ja pätevyyttä: *Nuori Voima* nuorisolehtenä, *Suomen nuorison* henkisenä johtajana, tulkkina ja tiennäyttäjänä, *Avioerojen lisääntyminen ja niiden yhteys sosiaalisen kentän muutoksiin*,²²¹ *Työttömyysavustus ja työttömyyden aiheuttama köyhäinhoito Tampereella 1928 – 36*, *Yhteiskunnallisten aineiden opetus työväenopistoissa*, *Teollisuuden rationalisointi*, *Toivo Pekkanen novellistina*,²²² *1900-luvun suomalainen nuorisokirjallisuus*, *Sosiaalidemokraattisen puolueen viljatullipolitiikka itsenäisyyden julistamisesta lähtien*, *Suomen säätyjen suhtautuminen työväensuojelukysymyksiin 1800-luvulla*, *Kasvatus ja demokratia*,²²³ *Helsingin päivälehtien nykyiset pikku-uutisosastot*, *Nuorsuomalaisen puolueen sisäiset suuntataistelut vuosina 1905 – 1908*,²²⁴ *Turvallisuusneuvoston toiminta v. 1946-48*, *Taiteen asema sosiaalisessa kentässä*,²²⁵ *Sanomalehti ”Saarijärven Paavo”*,²²⁶ *Tilattoman väestön kysymys maassamme 1880 - 1890 – luvuilla*, *Presidentinvaaleista Suomessa v. 1925 – 31 ja 1937*,²²⁷ *Kaksi mielikuvavaihtelua muukalaisessa yhteiskunnassa*, *Kuntien talouden vaikutus tulojen jakaantumiseen*, *Työmarkkinaolosuhteet vallankumousvuonna 1917*,²²⁸ *Lastentarhan ystävyyssuhteet ja leikkiryhmät*,²²⁹ *Utilitarismi*, *Osakkeet omaisuuden luovutusverotuksessa*, *Ylioppilaslehti politiikan teillä 1920- ja 30-luvuilla*,²³⁰ *Maanhankintalakiin perustuva asutustoiminta Kuopion maanviljelysseuran alueella v 1945 – 1949*,²³¹ *J. V. Snellmanin suhde yhteiskunnalliseen kysymykseen*, *Vanhusten aseman turvaamista tarkoittavat julkiset toimintamuodot Suomessa verrattuna Ruotsin ja Tanskan vastaaviin toiminnanaloihin*, *Uuden Suomen kulttuurialakerrat*, *Harjulan vapaaopiston opiskelijat 1950 – 51*, *Suomen itsenäisyyden tunnustaminen*, *Suomen kansalaisten perusoikeudet*,²³² *Kaupunkien henkistä kulttuuria 1700-luvun Suomessa*, *Uutisten tuoreus Helsingfors Dagbladissa v. 1876*, *Tutkimus Korpilahden kantakirjaston käytöstä 1.1. –*

²²¹ *Teisku* 2/1948, 7.

²²² *Teisku* 1/1949, 16.

²²³ *Teisku* 2/1949, 11.

²²⁴ *Teisku* 3/1950, 5.

²²⁵ *Teisku* 4/1950, ?.

²²⁶ *Teisku* 5-6/1950, 28.

²²⁷ *Teisku* 1 – 2/1951, 14.

²²⁸ *Teisku* 3/1951, 14.

²²⁹ *Teisku* 4 – 5/1951, 8.

²³⁰ *Teisku* 6 – 7/1951, 8.

²³¹ *Teisku* 1/1952, 5.

²³² *Teisku* 2 – 3/1952, 5.

30.6.1953,²³³ *Helsingin työmarkkinaolosuhteet 1928-31, Lapsilisäjärjestelmämme ja kysymys sen muuttamisesta, Kahdeksan tunnin työaikataistelut Suomen paperiteollisuudessa 1907 – 09, Itä-Häme suomalaisessa kertomakirjallisuudessa, Työttömyys ja työnvälitys Kotkassa v. 1932 – 35, Saima uutislehtenä*,²³⁴

Ensimmäiset lisensiaatintutkinnot Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa tulivat hyväksytyksi vuonna 1953 ja ne olivat aiheeltaan *Korean sotaan v. 1950 johtanut poliittinen kehitys Kaukoidässä*, joka kuului kansainvälisen politiikan alaan, sekä *Tutkimus kansanopistossa käynnin, opintokerhotoiminnan ja kansankirjastojen käytön maantieteellisestä levinneisyydestä Suomessa toisen maailmansodan jälkeen*. Kummatkin em. lisensiaattityöntekijät olivat opintojaostojen kautta tiedekuntaan siirtyneiden opiskelijoiden tekemiä ja jälkimmäisen työn tekijä jatkoi tohtorinväitökseen, joka tarkastettiin Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa vuonna 1955 ja oli aiheeltaan *Talonpoikaisnuorison koulutie - Tutkimus talonpoikaisnuorison koulunkäynnistä ja siihen vaikuttaneista sosiaalisista tekijöistä Suomessa 1910 – 1950*. Kolmas Korkeakoulussa tehty lisensiaattityö oli puolestaan ylioppilaspohjalta opiskelunsa aloittaneen tekemä ja kuului kansantaloustieteen oppialaan. Toinen tohtoriväitöskirja *Kunnallinen lastensuojelutyö sosiaalisen sopeutumisen kasvattajana* tarkastettiin vuonna 1956 ja se kuului puolestaan sosiaalipolitiikan alaan. Kolmas ja viimeinen väitellyt tohtori, ennen muuttoa Tampereelle, oli vuonna 1956 lisensiaattityönsä tehnyt nainen, joka väitteli vuonna 1960 aiheesta *Society and Adjustment to Old Age*. Työ käsitteli yhteiskunnan sopeutumista vanhuuteen ja vanhusten kokemuksesta asiassa. Aineisto oli kerätty Yhdysvalloissa. Lisensiaattityönsä tekivät Helsingin aikana myös Matti Kailari ja Heikki Nuutinen sanomalehtiopissa, sekä Viljo Rasila historiassa.²³⁵ Toinen yhteiskuntatieteiden tohtori valmistui siis Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa keväällä vuonna 1956.

4.2. Yhteiskuntatieteiden kandidaatintutkinnon arvostus

Teisku kuvasi myös vuoden 1956 promootiota, jonka avulla korostettiin korkeakoulun perinnettä yliopistolaitoksen historiassa. Promootiossa vihittiin maisteriksi 121 yhteiskuntatieteiden kandidaattia. Kirjoittamalla promootiosta *Teisku* kytki YKK:n eurooppalaiseen yliopistohistoriaan kirjoittamalla, miten promootioperinne on saanut alkunsa keskiajalla Bolognan ja Pariisin

²³³ Valtioneuvosto muutti vuonna 1954 Korkeakoulun ohjesäännön 19 pykälän 2 momentin mm. siten, että tiedekunnassa voitiin yhteiskuntatieteiden kandidaatille myöntää maisterin arvo. *Teisku* 6/1955,7.

²³⁴ *Teisku* 4/1954, 6.

²³⁵ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 133 – 134.

yliopistoissa ja perinne tuli Suomeen Uppsalan yliopiston kautta, jossa ensimmäinen promootio järjestettiin vuonna 1600. Kristiinan (Turun) yliopiston ensimmäinen promootio pidettiin vuonna 1643.²³⁶

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ensimmäiselle promootiolle lehdistö antoi sinänsä runsaasti palstatilaa ja itse juhlallisuuksissa olivat läsnä mm. tasavallan presidentti Urho Kekkonen, eduskunnan puhemies J. V. Sukselainen, apulaisoikeuskansleri E. J. Manner ja professori Yrjö Ruutu, kaikki edellä luetellut puolisoineen, sekä Helsingin yliopiston ja muiden korkeakoulujen edustajia, Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tuon aikainen rehtori Tuttu Tarkiainen ja Korkeakoulun professori- ja opettajakunta, ym. kutsuvieraita.²³⁷ Promootion yhteydessä Korkeakoulun kansleri Eino Saari jakoi tasavallan presidentin myöntämiä kunniamerkkejä, ja rehtori Tarkiainen vastaanotti Suomen Leijonan Ritarikunnan komentajamerkin, lehtori Antti Kilpiö Suomen Leijonan I luokan ritarimerkin ja ylivahtimestari Martti Kosonen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan I luokan mitalin kultaristein,²³⁸ kuitenkin samoihin aikoihin *Ylioppilaslehti* esitteli sivuillaan *Teiskun* kirjoituksen mukaan uusille ylioppilaille Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tarjonnasta vain sosiaalihuollon opetusjaoston ja yhteiskunnallisen tutkinnon, mutta sivuutti täysin tiedekunnan ja esimerkiksi yhteiskuntatieteiden kandidaatin opintojen ja tutkinnon olemassaolon.²³⁹

Arvostukseen ja sen kehitykseen aiheeltaan liittyen, Yhteiskuntatieteiden kandidaatti Kosti Huuhka kirjoitti *Teiskussa* vuonna 1950 yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittaneiden työllistymisestä kertoen, että ensimmäisten kandidaattien valmistuessa 1930-luvun alkupuolella mitään takeita muodollisesta kelpoisuudesta ei ollut. Sittenkin, parisenkymmentä vuotta myöhemmin, osaltaan myös aiempien opiskelijapolvien tekemän hyvän työn ja hyvän maineen saavuttamisen perusteella, sai jo paremmin työpaikkoja. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun järjestelykomitean keräämä tilasto työllistymisestä osoitti, miten suurin osa Korkeakoulun kandidaateista oli sijoittunut vapaaseen kansansivistystyöhön. Toiseksi eniten yhteiskuntatieteiden kandidaatteja oli työllistynyt yhteiskunnallisiin hallinto- ja huoltotehtäviin, kolmanneksi suurin ryhmä järjestöjen palvelukseen ja neljänneksi suurin liike-elämän tehtäviin ja sanomalehdistöön.²⁴⁰

Yhteiskuntatieteen kandidaatin tutkinnon kelpoisuudesta säädettiin työväenopistoasetuksessa vuonna 1938, sekä kansanopistoasetuksessa vuonna 1950, rinnastamalla yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinto filosofian kandidaatin tutkintoon työväenopistojen ja kansanopistojen johtajien

²³⁶ *Teisku* 4/1956, 2 – 5

²³⁷ sama, 2 – 5.

²³⁸ sama, 8.

²³⁹ sama, 3.

²⁴⁰ *Teisku* 5-6/1950, 24.

tehtävien pätevyysvaatimuksissa. Erinäisissä valtion komiteoissa, ennen kaikkea Yhteiskunnallisen Korkeakoulun järjestelykomiteassa, jonka puheenjohtajana toimi Yrjö Ruutu, oli vuoden 1950 paikkeilla kuitenkin suunnitteilla eri hallinnon alueiden ohjesääntöihin uusia ohjesääntöjä, joiden mukaan yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinto virkakelpoisuuksia määriteltäessä tultaisiin rinnastamaan Helsingin Yliopiston filosofian kandidaatin tutkintoon tasavertaisena virkoja haattaessa, siltä osin kuin tutkintojen sisältämät oppiaineet ja arvosanat käytännössä vastaavat ko. virkatehtävien vaatimuksia.²⁴¹

Suurin osa työelämän tehtävistä, joihin yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittaminen käytännössä pätevoitti, olivat kuitenkin luonteeltaan sellaisia, että niiden osalta ei voitu säätää muodollisia pätevyyssehtoja. Tällaisia olivat tehtävät järjestöjen palveluksessa, teollisuuden sosiaalihuollon tehtävät, sekä kunnallishallinto, sillä kunnilla oli kunnallislain mukainen itsehallinto-oikeus ja ne kykenivät siten itse määräämään myös omat pätevyysvaatimuksensa työtehtäviin rekrytoimisessa. Valtio ei voinut pätevyysvaatimuksiin puuttua loukkaamatta kuntien itsehallinto-oikeutta. Kunnallisissa tehtävissä Yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnolla oli kuitenkin epävirallinen tunnustettu pätevyys ja kelpoisuus, vaikkakin käytännössä se ei vielä ollutkaan saavuttanut kunnissa riittävää käytännön asemaa.²⁴² On huomattava, että Maalaiskuntien Liitto ja Yhteiskunnallinen Korkeakoulu olivat merkittävässä yhteistyössä keskenään. Maalaiskuntien Liitto välitti kuntien työpaikkoja ja työpaikkahakemuksia. Tämän lisäksi Yhteiskunnallisen Korkeakoulun päästötutkintoja koskeva pakollinen esiharjoittelu ja käytännön väliharjoittelut oli suoritettava Maalaiskuntien Liiton osoittamissa harjoittelupaikoissa, varmasti jonkinlaisen ”hyväveliverkoston” päämääränä oli sijoittaa myös Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kandidaatteja erinäisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin.

Vuoden 1953 kevääseen mennessä oli yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnon suorittanut yhteensä 129 henkilöä ja Yhteiskuntatieteiden Kandidaattiyhdistyksen sihteeri Irja Noponen oli kerännyt tietoja valmistuneiden sijoittumisesta työelämään. Kaikki tutkinnon suorittaneet eivät olleet liittyneet tai eivät kuuluneet Kandidaattiyhdistykseen ja kyseinen selvitys käsitti siten ne 84 valmistunutta, jotka olivat yhdistyksen jäseniä. Tehdyn selvityksen mukaan suurin osa valmistuneista, siis 20 henkilöä, oli sijoittunut kansansivistystyöhön ja useimmat heistä työskentelivät kansan- ja työväenopistoissa, sekä niihin verrattavissa olevissa oppilaitoksissa johtajina ja johtajattarina. Toiseksi eniten, 14 henkilöä, oli sijoittunut ”palvelemaan yhteiskuntaa” liike- ja teollisuuslaitoksissa, ”melko hyvissä vakansseissa”. kolmanneksi eniten, 11 henkilöä, oli

²⁴¹ sama, 24.

²⁴² sama, 24.

sijoittunut sosiaaliseen huoltotyöhön ja neljänneksi eniten yhdeksän henkilöä, valtion ja kuntien virkoihin, kuten esimerkiksi kuntien ja kauppaloitten johtajiksi ja verotarkastajiksi. Sanomalehtialalle oli sijoittunut yhdeksän henkilöä, jotka työskentelivät mm. päätoimittajina ja toimitussihteereinä. Lisäksi vakuutuslalle oli päätynyt neljä ja kirjastoalalle kolme yhteiskuntatieteiden kandidaattia. Tieteelliseen työhön oli päätynyt kaksi, joista toinen oli keväällä 1953 ASLA -stipendiaattina Yhdysvalloissa. Järjestötyössä toimi yksi ja ammattikirjailijana yksi. Kotirouvinä toimi viisi ja lisäksi viiden ammatista ei ole tietoa.²⁴³ Professori Unto Kupiaisen mukaan Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kandidaateilla ei ollut käytännössä vaikeuksia sijoittua työelämään ja hänen mukaansa 19 % valmistuneista oli sijoittunut kansansivistyslalle, 16 % valtion, kuntien ja seurakuntien palvelukseen, 14,6 % liike-elämän tehtäviin ja 13,6 % lehdistön palvelukseen.²⁴⁴

Vuonna 1957 *Teiskussa* kerrottiin yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnon kelpoisuudesta, että se ei valmistanut varsinaisesti mihinkään ammattiin, vaan oli luonteeltaan yleissivistävä tutkinto. Muodollisesti yhteiskuntatieteiden kandidaatit olivat kuitenkin verrattavissa filosofian- ja valtiotieteen kandidaateihin valtion virkojen pätevyysvaatimuksissa ja vuonna 1956 tasavallan presidentti oli antanut asetuksen ”kompetenssijutussa, joka oli maannut vuosia opetusministeriössä”, kun yhteiskuntatieteiden kandidaatin ja yhteiskuntatieteiden lisensiaatin tutkinnon suorittaneet nostettiin virallisesti valtion virkojen ja toimien täyttämässä samaan virkakelpoiseen asemaan kuin valtiotieteiden kandidaatit ja lisensiaatit²⁴⁵. Erityisissä asetuksissa yhteiskuntatieteiden kandidaatit olivat mainitut kelpoisuudeltaan esimerkiksi kansan- ja työväenopistojen johtajien ja opettajien, valtionapua saavien kansankirjastojen, sosiaalihuollon hallinnon ja sosiaaliministeriön virkojen pätevyysvaatimuksissa, joissa usein vaadittiin Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa edustettuna olleiden erikoisoppiaineiden arvosanoja.²⁴⁶

Yhteiskuntatieteiden kandidaatit olivat sijoittuneet vapaan kansansivistystyön pariin työväen- ja kansanopistoihin, sekä vapaisiin sivistysjärjestöihin, sekä valtion ja kuntien erilaisiin hallintotehtäviin, pääasiassa sosiaalihuollon alalle. Kansantaloustieteen sisällyttäminen opintoihin saattoi tarjota mahdollisuuksia liike-elämän ja järjestöjen palveluksessa. Kirjallisuuden historian sisällyttäminen aineyhdistelmään puolestaan oli avannut työtehtäviä kustannustoiminnassa. Sanomalehtimieheksi aikovat kandidaatit olivat suorittaneet ainakin aineopinnot sanomalehtiopissa. Myös yritysten ja tehtaiden sosiaalityön tehtäviin oli yhteiskuntatieteiden kandidaattien mahdollista

²⁴³ *Teisku* 3/1953, 47.

²⁴⁴ *Teisku* 4/1956, 19.

²⁴⁵ *Teisku* 3/1956, 28.

²⁴⁶ *Teisku* 4/1957, 8.

työllistyy. Niin ikään laajenevan yhteiskunnallisen tutkimustyön piiristä löytyi työtehtäviä, kun uusia alan tutkimuslaitoksia perustettiin. Kaiken kaikkiaan yhteiskuntatieteiden kandidaatti *”oli kuitenkin oman onnensa seppä, jonka menestys riippui omasta tarmosta, uutteruudesta ja taidosta käyttää ajatuksen työvälineitä”*.²⁴⁷

4.3. Yhteiskunnallinen opetusjaosto, sanomalehtitutkinto

Sanomalehtimiesopinnot olivat kuuluneet 1920-luvulla Yhteiskunnallisen Korkeakoulun koulutus- ja sittemmin tutkimustarjontaan jo ennen varsinaisen Korkeakoulun aloittamista vuonna 1925 ja ne muodostuivat sen opetustarjonnassa yhdeksi suosituimpia aloja.

Sinänsä yhteiskunnassa vallitsi pitkään sellainen käsitys, että sanomalehtimieheksi ei voinut kouluttautua vaan, että sellaiseksi synnyttiin. Hyvä sanomalehtimies rakentui ennen kaikkea sopivien henkilökohtaisten ominaisuuksien varaan, jota sitten ”terästi” riittävä yleissivistys. Myös Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sisällä alan opettajien suunnalta yhdyttiin tähän peruslähtökohtaan sillä erotuksella, että eri taustoista tulevat yksilöt saattoivat nähdä tapahtumissa ja vallitsevissa oloissa erilaisia seikkoja ja näkökulmia ja siten myös ei-ylioppilaspohjalta sanomalehtialan opiskelu oli perusteltavissa. Joka tapauksessa teorian opiskelu, tarvittavien henkilökohtaisten ominaisuuksien ja riittävän yhteiskunnallisen yleissivistyneisyyden lisäksi koettiin vähä vähältä laajemminkin yhteiskunnassa tärkeäksi.

Erityisesti Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sanomalehtimiesopinnoja kritisoitiin siksi, että niitä saattoi suorittaa myös ei-ylioppilaat, nimenomaan tämä seikka herätti huomiota. Toisaalta kysymys oli paitsi ”menneiden aikojen ja sukupolvien luomista arvojärjestelmistä ja todellisuuden näkeminen niiden kautta”, myös puhtaista yhteiskunnallisista valta-asemista ja –taisteluista.

Kiistatonta on, että ainoa oppilaitos, joka antoi yhtä laajasisällöllistä kyseisen alan opetusta ja jolla oli alan opetuksessa selkeä tutkintorakenne, oli Yhteiskunnallinen Korkeakoulu. Muitakin tahoja alan opetuksen järjestämisessä ja kehittämisessä oli, mutta *Teisku* ei niistä puhunut juuri mitään. *Ylioppilaslehden* ja Helsingin yliopiston pyrkimykset se sivuutti täysin, lukuun ottamatta yhteistyöpyrkimysmainintaa ”yliopistoneekereiden” kanssa vuonna 1948-1949. Suomen sanomalehtimiesten ja Suomen aikakauslehtimiesten kursseista se kirjoitti pariin otteeseen.

²⁴⁷ sama, 9.

Sanomalehtioppia Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa opiskelevia kutsuttiin ”neekereiksi”. ”Neekereillä” tarkoitettiin tuohon aikaan laajemminkin nimenomaan sanomalehtimiehiä, siis sanomalehtitoimittajia, johtuen ilmeisesti painomusteesta.²⁴⁸ Sanomalehtiopinto-osasto sai *Teiskussa* kahteenkin otteeseen oman teemanumeronsa, joista ensimmäinen ilmestyi helmikuussa vuonna 1949. Kyseisen numeron kannessa oli valokuva, jossa oli kuvattuna sommitelma Korkeakoulussa ilmestyneiden opintomuodosteiden ja kerhojen toimittamien ja kustantamien lehtien kansista: *Tyytymätön*, *Kansalainen*, *Neekerin Uni*, sekä *Teisku*. Kyseinen teemanumero oli kolmas ilmestynyt *Teiskun* numero.²⁴⁹ Toinen sanomalehtimiesopetusta koskeva teemanumero ilmestyi vuonna 1953.²⁵⁰

Sanomalehtiopetus oli siis ollut mukana Korkeakoulun opetusohjelmassa alusta saakka ja vuonna 1948 lähes kolmannes Korkeakoulussa opiskelleista havitteli sanomalehtimiehen ammattiin.²⁵¹

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sanomalehtiopetus kohtasi ympäröivässä yhteiskunnassa vastustusta ja epäluuloa. *Teiskussa* tilannetta kuvataan esimerkiksi kertomalla, miten vuonna 1929 turkulainen päivälehti oli etsinyt sivuillaan toimittajaa ja kyseisessä työpaikkailmoituksessa oli sitten erikseen mainittu, että ”kansalaiskorkeakoulun läpikäyneet alkoot vaivautuko” ja, että kyseisestä ilmoituksesta innostuneena eräs helsinkiläislehti oli sitten puolestaan kirjoittanut epäilevänsä koko Kansalaiskorkeakoulun²⁵² sanomalehtiosaston tarpeellisuutta ja kritisoinut sitä, miten sitä valtion varoilla tuettiin, vaikka sieltä valmistuneet eivät näyttäneet kelpaavan sanomalehdistön työtehtäviin. *Elämä-lehti* puolestaan, samana vuonna 1929, oli samaisen *Teiskussa* julkaistun kirjoituksen mukaan vastannut palstallaan lukijakysymykseen: ”Miten voin päästä sanomalehtialalle? – Välttämällä Kansalaiskorkeakoulun sanomalehtiosastoa”. ”Onhan Kansalaiskorkeakoulussa jonkinlaisia kursseja, mutta se on liian vähän ja oppilaat liian vähän sivistyneitä, sillä eihän lannoittamaton peltokaan hyvin kasva.”²⁵³

Sanomalehtiopin opettajana toiminut Yrjö Soini²⁵⁴ oli julkaissut yleisesti Korkeakoulun sanomalehtiopetusta kohtaan esiintyneen epäluulon ja vastustuksen vuoksi vuonna 1930 useita artikkeleita, joiden tarkoituksena oli kertoa ja selventää opetuksen sisältöjä, ja jonka lisäksi useat ko. sanomalehtiopetuksen suorittaneet osaltaan tekivät samankaltaista selvennystyötä. Arvostelu ja

²⁴⁸ Kortti, Jukka, *Ylioppilaslehden vuosisata*. Gaudeamus Oy: Tallinna Raamatutrukikoda, 2013, 237.

²⁴⁹ *Teisku* 1/1949.

²⁵⁰ *Teisku* 6/1953.

²⁵¹ *Teisku* 1/1948, 4.

²⁵² Yhteiskunnallisen Korkeakoulun nimi oli Kansalaiskorkeakoulu vuoteen 1930 saakka.

²⁵³ *Teisku* 1/1949, 8.

²⁵⁴ Soini, Yrjö, sanomalehtitekniikan (vuosina 1929 – 1931 sanomalehtiopin ja -tekniikan) tuntiopettaja 1926 – 1938 ja vakainainen opettaja 1938 – 1943. Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen Korkeakoulu 1925-1966*, Werner Söderström Osakeyhtiön kirjapaino: Porvoo, 1973, 292.

epäluulo eivät kuitenkaan talttuneet ja siten, esimerkiksi vuonna 1938 Korkeakoulun sanomalehtiopetuksen tunnustamisen sijaan esitettiin sanomalehtiopetuksen lehtoraatin perustamista Helsingin yliopistoon. Erityisesti kritiikki kohdistui Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sanomalehtimiesopiskelijoiden epätasaiseen pohjakoulutukseen.²⁵⁵ Noin kymmenen vuotta myöhemmin sanomalehdistön piirissä sittemmin tunnustettiin sanomalehtityön teoriaopintojen tarpeellisuus, mutta edelleen sen sijoittamista nimenomaan yliopistoon kannatettiin. Tuolloin vuonna 1949 Yrjö Ruutu perusteli sanomalehtikoulutuksen keskittämistä Korkeakouluun sillä, että se siellä jo oli ja, että olisi ollut tuhlausta järjestää päällekkäistä opetusta valtion varoin ja tuella, kun valmistuvien sanomalehtimiesten tarvekin Suomessa oli vuositasolla vain noin viisikymmentä henkilöä vuodessa.²⁵⁶

Yrjö Soini oli Suomen sanomalehtialan alkuaikojen uranuurtajia ja hän toimi Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa sanomalehtiopin opettajana yhteensä 17 vuotta. Soini muisteli jälkeenpäin, että toisinaan hänen luennoillaan oli jopa 80 – 90 opiskelijaa, joiden joukossa tosin myös sellaisia, joiden tarkoituksena ei ollut suorittaa varsinaisesti tutkintoa. Jokunen aikakauslehden toimittajakin saattoi olla seuraamassa luentoja ja oppimassa sanomalehtitekniikkaa. Valmistusprosentti oli Soininkin muistelujen mukaan hänen opettaja-aikanaan pieni, sillä vain 20 % - 25 % opiskelijoista suoritti tutkinnon loppuun. Sittemmin muualle toimitusjohtajaksi siirtynyt Soini ilmaisi omana mielipiteenään, mikä mukaili yleistä käsitystä lehtimiehen työn luonteesta, että *”sanomalehtimieheksi synnyttään, ketään ei voida toimittajaksi muovata väkisin”* ja siksi hän saattoi heti huomata, kenestä opiskelijoista tulisi hyviä toimittajia. *”Huonojen tähtien alla syntyneet usein huomasivat itse omat puutteensa ja karsiutuivat itse pois”*. Sanomalehtiopiskelijoiden Soini kertoi olleen *”tavallista railakkaampaa joukkokuntaa: sanavalmiita, välittömiä ja vilkkaita”* ja vallalla oli kuulemma hauska boheemihenki. Soini kertoi lisäksi *Teiskun* haastattelemana seuranneensa entisten oppilaidensa urakehityksiä ja oleensa iloinen siitä, että monet heistä olivat edenneet suomalaisessa yhteiskunnassa julkisuuden merkkihenkilöiksi, joiden sanalla oli yhteiskunnallista painoarvoa. Vaikka, siis sanomalehtialalla tarvittiin koulutusta, niin kuitenkin henkilökohtaiset ominaisuudet olivat menestymisessä ratkaisevia. Sanomalehtialasta itsestään ja Korkeakoulun merkityksestä sanomalehtimiehiä kouluttavana laitoksena Soini totesi, että *”nykymaailmassa olisi yhteiskunta yhtä vaikeassa asemassa ilman sanomalehteä kuin maailma ilman aurinkoa. Koska lehdistön arvo ja merkitys on näin kasvanut, tarvitsee se ammattitaitoisia toimittajia. Hyviäkin lehtimiehiä on*

²⁵⁵ sama, 8

²⁵⁶ *Teisku* 3/1949, 7.

*Yhteiskunnallisesta Korkeakoulusta lähtenyt ja siten se oppilaitoksena täyttää tehtävänsä maan julkisen sanan kirjoittajien koulutuspaikkana ”.*²⁵⁷

Vastustuksesta ja aliarvostuksesta huolimatta toisaalta siis Korkeakoulun sanomalehtimiesopiskelijat olivat edenneet yhteiskunnassa, kuten Soinikin totesi, ja he olivat käytännössä myös muuten tuttuja Helsingin seudun sanomalehtimiesten ja akateemisen nuorison keskuudessa, ja esimerkiksi vv. 1937 – 1938 välillä Korkeakoulun ”neekerit” olivat vilkkaassa yhteistyössä ”ylioppilasneekereiden” kanssa.²⁵⁸ Yhteiskuntaan sijoittumisesta toimikoon pienenä esimerkkinä se, että vuonna 1949 tuohon aikaan Suomen laajalevikkisimmän teknillisen aikakauslehden, *Tehostajan*, toimitussihteeri oli Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa sanomalehtioppia lukeva miespuolinen ylioppilas. Kyseinen toimitussihteeri oli aloittanut työtehtävässään kolme vuotta aikaisemmin, jolloin hän oli suorittanut vasta sanomalehtiopin ja sanomalehtitekniikan perusopinnot. Palkkaa hän nautti, ainakin *Teiskun* artikkelin mukaan, jo opiskeluaikanaan saman verran kuin esimerkiksi tuon ajan normaalilyseon yliopettajat, joiden virka edellytti filosofian tohtorin tutkintoa. *Hopeapeili*-nimisen aikakauslehden naispuolinen toimitussihteeri puolestaan oli niin ikään Korkeakoulun sanomalehtiopinnot suorittanut ja hän kuvaili kyseisen koulutuksen antaneen runsaasti pohjaa käytännön työhön: yleistietoa journalistiikasta, sanomalehtitekniikasta, lehdistön historiasta ja kehityksestä, kirjapainotietoa ja journalistista elämänfilosofiaakin. *Vapaa Sana* -lehden Korkeakoulun käynyt toimitussihteeri puolestaan totesi, miten sanomalehtiopetus oli antanut hänelle hyvää teoriaa, mutta käytännön harjoittelun puuttuminen opetuksesta oli sen heikkous.²⁵⁹ *Teiskun* kuudennessa numerossa vuonna 1953 kirjoittaja Pentti Särnä toteaa osaltaan, miten ”vielä 1940-luvun loppuvuosinaanakaan pääkaupungin lehdissä ei ollut Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sanomalehtimiesopiskelijoita vakinaisina toimittajina, paria poikkeusta lukuun ottamatta, mutta tällä hetkellä en tiedä yhtäkään lehteä, joissa heitä ei olisi, ja suuressa osassa maakuntalehdistöä toimitussihteeristö alkaa olla jo ykköolaista ”.²⁶⁰

Juhlatavat kuvaavat sinänsä osaltaan identiteettiä, kulttuuria, ihanteita ja sivistys- ja samaistumispyrkimyksiä. Sanomalehtiopinto-osaston²⁶¹ 20-vuotisjuhla pidettiin 5.3.1949 Katajanokan upseerikerholla. Ohjelmassa oli alkusoitto, tervetuliaispuhe, lausuntaa, yksinlaulua, juhlapuhe, pianonesitys, vapaan sanan aika ja opettajakunnan tervehdys, muistelua ja

²⁵⁷ *Teisku* 6/1953, 8.

²⁵⁸ *Teisku* 1/1949, 3.

²⁵⁹ *Teisku* 1/1949, 13.

²⁶⁰ *Teisku* 6/1953, 27.

²⁶¹ Opinto-osastot olivat virallisia opiskelijamuodosteita.

onnentoivotuksia. Onnitteluja esittivät mm. maisteri P. Nikulainen Yhteiskuntatieteiden kandidaattiyhdistyksen puolesta, A. Kosonen Yhteiskunnallisen Korkeakoulun puolesta ja P. Romppanen Korkeakoulun oppilaskunnan puolesta. Sosionomien yhdistys ja ”ylioppilasneekerit” esittivät onnittelunsa niin ikään. Onnittelusähkeen oli lähettänyt mm. ministeri Tyyne Leivo – Larsson.²⁶²

Sanomalehtialalle ei voitu muodostaa varsinaisia tutkintovaatimuksia, sillä ala oli yksityisluontoinen ja viime kädessä sanomalehtimiestyössä olivat ratkaisevassa asemassa yksilön kyky ja taito: *”Sanomalehtimies on itseoppinut, toimittaja on syntynyt toimittajaksi, eikä erikoiskoulutuksen merkitystä siksi mielellään tunnusteta. Toimittajalla tulee olla nopea käsitys- ja arvostelukyky, terävä ja valpas huomiokyky, hyvä muisti ja kyky nähdä uppo-oudoissakin asioissa villakoiran ydin. Täytyy olla myös hyvät hermot, sitkeyttä, häikäilemättömyyttä ja keskittymiskykyä, tiettyä pinnallisuutta, käytännön ihmistuntemusta, miellyttävä käytös, joustava seurustelutaito ja uutisnenä, mutta näiden lisäksi oli tärkeää saada myös teoreettinen koulutus alalle”*.²⁶³

Sanomalehtimiehen työn katsottiin vaativan myös riittävän laajan pohjasivistyksen ja se oli keskeinen syy siihen, että Korkeakoulun sanomalehtiopetusta opiskelijoiden kirjavan sivistystaustan vuoksi väheksyttiin. Näyttää kuitenkin siltä, että aliarvostus ei kohdistunut varsinaisesti itse Korkeakoulun opetukseen ja kyvykkäät, todellisesti lehtimieheksi sopivat yksilöt työllistyivät ja pääsivät eteenpäin yhteiskunnassa. Huonoja puheita ja kritiikkiä aiheutti siis, miksei aiheestakin, nimenomaan se, että opiskelijajoukkoon mahtui mukaan suuri määrä myös sellaisia kokeilijoita, jotka eivät kenneet, syystä jos toisesta, suorittamaan opintojaan ja hakivat työtehtäviin liian hatarin tiedoin ja taidoin.

Myös *Teiskun* pääkirjoituksessa vuonna 1953 korostettiin sitä, miten Korkeakoulun sanomalehtiopinto-osasto oli koko 25-vuotisen olemassaolonsa ajan joutunut taistelemaan sitä kohtaan tunnettua epäluuloa ja väheksyntää vastaan. Samanaikaisesti kuitenkin useat Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sanomalehtiopinnot suorittaneet olivat nousseet merkittäviinkin tehtäviin sanomalehtialalla ja esimerkiksi, kun J. V. Sukselainen oli nuorena opiskelijana pyrkinyt kesäharjoittelijaksi helsinkiläisen lehden toimitukseen, hänelle oli kuulemma todettu, miten kaikki harjoittelupaikat oli jo täytetty Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelijoilla. Kyseisen lehden päätoimittaja oli muuten tuolloin valistanut Sukselaista, että sanomalehtiala oli heikosti palkattua ja, että ylioppilastutkinnon jälkeen kannatti lukea ensin maisteriksi, ennen lehtialalle antautumista.²⁶⁴

²⁶² *Teisku* 2/1949, 12.

²⁶³ *Teisku* 1 – 2/1950, 12.

²⁶⁴ *Teisku* 6/1953, 6.

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sanomalehtiopinto-osastossa eivät lukeneet sanomalehtioppia ainoastaan ko. opinto-osastossa päästötutkintoa suorittaneet opiskelijat. Soinin jälkeen sanomalehtiopin opetusta hoitanut, kirjoitushetkellä oppiarvoltaan filosofian maisteri, Eino Suova²⁶⁵ kirjoitti *Teiskussa* vuonna 1950, että varsinaisesti opinto-osastossa päästötutkintoa opiskelevien lisäksi esimerkiksi vuonna 1949 tiedekunnan opiskelijoista 47,8 % oli ottanut sanomalehtiopin aineyhdistelmänsä ja, että sanomalehtialaa opiskeli käytännössä, opinto-osaston ja tiedekunnan opiskelijat yhteenlaskettuna, vuonna 1947 noin 250 opiskelijaa ja vuonna 1950 noin 165 opiskelijaa. Opiskelijoiden väheneminen sittemmin johtui hänen mukaansa siitä, että pääsykoevaatimuksia oli kiristetty siten, että sanomalehtialan opiskelijoilta alettiin vaatia entistä parempaa suomenkielen perustaitoa ja sanomalehtitekniikan luennoille pääsyn ehdoksi asetettiin se, että ns. valmistava tutkinto oli osittain suoritettu. Toisaalta sanomalehtiopin opiskelijoiden väheneminen johtui Suovan mukaan myös siitä, että sanomalehtioppia opiskelevia oli työllistynyt sanomalehdistöön merkittävin määrin kesken opintojen, jolloin opinnot olivat joko viivästyneet tai jopa keskeytyneet. Monet olivat kuitenkin jättäneet opintonsa myös Helsingin asuntopulan ja taloudellisten vaikeuksien vuoksi.²⁶⁶ Sotien vaikutustakaan ei sovi opiskelijamääriä ajatellen sivuuttaa, sillä niiden jälkeen useampi sukupolvi opiskelijoita hakeutui opiskelemaan ja siksi opiskelijamäärä nousi myös Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa ja sen sanomalehtiopinto-osastossa vuosina 1945 - 1947. Kun vuosina 1945 – 1947 sanomalehtialan opiskelijoita oli siten ollut kyseisinä vuosina 150 – 250 ja vuonna 1950 noin 165, niin vuosien 1951 - 1953 välisenä aikana opiskelijoita kirjoittautui kyseiseen opinto-osastoon ainoastaan 80 ja kyseisellä ajanjaksolla valmistuneita oli vain kourallinen. Vuonna 1953 opiskelijoita oli sanomalehtitutkintoa opiskelemassa 55 opiskelijaa.²⁶⁷ Suovan mukaan opintojen keskeyttäminen ei johtunut lahjattomuudesta tai heikosta pohjasivistyksestä, joka olisi estänyt opintojen asianmukaisen etenemisen, jotkut saattoivat olla keskimääräistä lahjakkaampiakin, vaan keskeytyksen syynä olisivat olleet työllistymisen, asuntopulan ja taloudellisten esteiden lisäksi muut harrastukset; ja saattoipa jotkut olla viinamäen miehiä.²⁶⁸

Eino Suova kirjoitti vuonna 1952 *Teiskussa*, että ”alkoholiongelma huolimatta sanomalehtimiestyö saattaa sujua ansiokkaastikin. Yleinen koulutustaso oli noussut joka

²⁶⁵ Suova, Eino. Sanomalehtiopin ja -lehtitekniikan vakituinen opettaja, vuodesta 1945 sanomalehtiopin lehtori vuodesta 1947 sanomalehtitekniikan lehtori. 1.12.1943 – 30.11.1956, korkeakoulun sihteeri 1943 – 1947, sanomalehtiopin dosentti 1.11.1954 – 30.6.1956, sanomalehtiopin vt. professori 1947 – 1951, 1953 – 1954, 1955 – 1956, professori 1.12.1956 – 27.9.1960, Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen Korkeakoulu 1925-1966*, Werner Söderström Osakeyhtiön kirjapaino: Porvoo, 1973, 292. Väitteli tohtoriksi 10.6.1952 Turun yliopistossa aiheesta *Aurora-seuran sanomalehti 1771 - 78*. Vastaväittäjänä toimi professori Lauri Viljanen ja kustoksena Einar W. Juva. *Teisku* 1/1952, 12.

²⁶⁶ *Teisku* 5-6/1950, 11.

²⁶⁷ *Teisku* 6/1953, 9.

²⁶⁸ *Teisku* 6 -7/1951, 10.

*tapauksessa viimeisten 30 – 40 vuoden aikana. Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa sanomalehtimieskoulutuksen tavoitteena ontuuttaa keskivertoammattilaisia ko. markkinoille siten, että he eivät olle häpeäksi alalle tai Korkeakoululle taidoiltaan, eikä tiedoiltaan. Elämä opettaa ja työ ja kokemus, eikä tutkintoa loppuun suorittamattomien siten välttämättä tarvitse hävetä graduoitujen seurassa. Nykyisin jo valitetaan, että naistoimittajat lukevat liian vähän”.*²⁶⁹

Eino Suova osaltaan kuvaa kuitenkin sanomalehtitutkintoa Yhteiskunnallisen Korkeakoulun vaativimmaksi päästötutkinnoksi ja, että se käytännössä vastasi kurssivaatimuksiltaan puolta kandidaatin tutkinnosta ja oli verrattavissa alempaan oikeustutkintoon tai kauppa korkeakoulun päästötutkintoon, eli ekonomintutkintoon tai opettajakandidaatin tutkintoon. Eräs ylioppilas oli kyennyt suorittamaan sanomalehtitutkinnon ennätysellisessä yhden ja puolen vuoden ajassa, mutta yleensä ottaen harva kykeni suorittamaan sitä kahdessakaan vuodessa.²⁷⁰ Mene ja tiedä, tästä viinaan menemisestä yhtenä keskeyttämisen syistä, mutta uskottava sen sijaan on Yrjö Ruudun esittämä näkemys siitä, että sanomalehtitutkinto oli paisunut niin laajaksi ja vaativaksi, että ei-ylioppilalta sen suorittamiseen meni aikaa käytännössä keskimäärin neljä vuotta ja siksi niitä suoritettiin loppuun opetusjaostossa hyvin vähän. Ruutu muistutti, että opetuksen tuli opinto-osastoissa olla käytännöllis-ammattillista ja opinto-osastojen syvemmät opinnot tuli siksi siirtää tiedekuntaan, palauttaa sanomalehtipäättötutkinnon suorittaminen kaksi lukuvuotta vaativaksi ja huomioida käytännöllis-ammattillisuus opintovaatimusten laajuudessa.²⁷¹

Vuoteen 1953 mennessä oli Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sanomalehtiopinto-osastossa suoritettu kaikkiaan 73 sanomalehtitutkintoa. Työelämään sijoittumisesta ei ollut saatavana tilastotietoja, mutta *Teiskun* toimittajat haastattelivat Eino Suovaa, joka kertoi, että tuohon aikaan työpaikkoja jo ko. tutkinnolla sai, jos ei ollut nirso. Erityisesti maaseudulla riitti Suovan mukaan kysyntää, mutta Helsingistä paikkoja oli vaikeampi löytää. Suova kertoi, että sanomalehtitutkinnon arvostus oli lisääntynyt ja, että monet sen suorittaneet jatkoivat opintojaan tiedekunnassa. Vuoteen 1953 mennessä 14 oli lukenut itsensä sanomalehtitutkinnon suorittamisen jälkeen yhteiskuntatieteiden kandidaatiksi ja vuonna 1953 yhteiskuntatieteiden kandidaatintutkintoa tiedekunnassa opiskeli neljä sanomalehtitutkinnon suorittanutta. Monet lähtivät myös kesken opintojensa ”neljännen valtiomahdin” palvelukseen, mutta Suovan mukaan siinäkin tapauksessa ammatti oli kuitenkin saavutettu.²⁷²

²⁶⁹ sama, 10.

²⁷⁰ sama, 11.

²⁷¹ *Teisku* 2-3/1952, 6.

²⁷² *Teisku* 3/1953, 48.

Suomessa varsinainen sanomalehtimieskoulutus aloitettiin nimenomaan Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa, Kansalaiskorkeakoulussa, ja se oli sinänsä uraa uurtavaa toimintaa. Yleisesti oli siis vallalla käsitys, että yksilön henkilökohtaiset kyvyt ja ominaisuudet olivat ratkaisevassa asemassa ko. ammatissa menestymiseksi. Tämä näkökohta oli kuitenkin aikaa myöten lievennyt ja teoriakoulutusta oli alettu pitämään yksilön henkilökohtaisten, sopivien kykyjen lisäksi tarpeellisenä. Myös muualla vastustettiin pitkään teoriakoulutusta sillä esimerkiksi Ruotsissa ja laajemminkin Euroopassa oli edelleen vallalla lähtökohta, että sanomalehtimieskoulutusta ei voinut kytkeä erityiseen sanomalehtimieskouluun tai opinto-ohjelmaan, koska siis edelleen yksilön henkilökohtaiset kyvyt ja sivistystaso sinänsä olivat ratkaisevassa asemassa. Vuoden 1950 tienoilla kuitenkin Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sisaroppilaitoksessa, Tukholman Sosiaalipoliittisessa Korkeakoulussa otettiin opinto-ohjelmaan sanomalehtimieskurssi. Se oli luonteeltaan nimenomaan lähinnä kurssi, johon sisältyi sanomalehtimiesammattia ja lehtimiehelle tarpeellisia yleisiä asioita käsitteleviä luentoja. Kyseistä opetusta olivat olleet mukana suunnittelemassa myös ruotsalaiset sanomalehtimiehet ja siihen ei heidän toivomuksestaan sisällytetty tutkintoa. Todistus kyseisen kurssin suorittamisesta kuitenkin annettiin.²⁷³ Yhdysvalloissa sen sijaan sanomalehtimiesten kouluttamiseen suhtauduttiin toisin ja Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun saapui vuonna 1955 Fullbright-stipendiaattina Colorado Universityn sanomalehticollegen johtaja mr. Glayne Waldorp luennoimaan amerikkalaisista toimitusmenetelmistä, ja hän viipyi jonkin aikaa Korkeakoulussa, ennen kuin palasi takaisin kotimaahansa.²⁷⁴ Professori Waldorp, joka oli kirjoittanut Korkeakoulun kirjastostakin löytyneen oppikirjan ”The Editorial Writing”, aloitti luentosarjansa aiheella ”The American Newspaper”.²⁷⁵

Vuonna 1954 puolestaan Helsingin yliopisto oli lahjoitusvaroin järjestänyt laajan suosion saaneen alkeiskurssin sanomalehtialasta kiinnostuneille ylioppilaille ja yliopiston toimesta oli siksi alettu pohtia sanomalehtiopin lehtorin viran perustamista ja Yhteiskunnallinen Korkeakoulu oli siksi asettanut taholtaan neuvottelijat, joiden oli määrä neuvotella asiasta yliopiston kanssa. Lisäksi Korkeakoululla oli tarkoitus aloittaa keväällä 1954 neuvottelut sanomalehtimiesten järjestön kanssa sanomalehtialan opetuksen kehittämiseksi Suomessa.²⁷⁶ Myös *Nya Pressen* lehti hyökkäsi osaltaan Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sanomalehtimieskoulutusta vastaan vuonna 1954 kirjoituksellaan, jossa todettiin, että Korkeakoulu ei kyennyt tyydyttämään Suomen lehtimieskoulutustarvetta. Ko. hyökkäys ja sanomalehtiopetuksen järjestäminen olivat mm. esillä rehtorin lukuvuoden

²⁷³*Teisku* 6-7/1951, 10.

²⁷⁴*Teisku* 5/1955, 2.

²⁷⁵*Teisku* 7-8/1955, 14.

²⁷⁶*Teisku* 4/1954, 11.

avajaispuheessa Korkeakoululla syksyllä vuonna 1954. Puheessaan rehtori V. J. Sukselainen²⁷⁷ lähti siitä että, sanomalehtiopetus tuli keskittää Korkeakouluun. Korkeakoulussa oli siihen kaiken kattava valmius ja vuosittainen uusien journalistien tarvekin maassa oli vain noin kahdenkymmenen tienoilla.²⁷⁸

Sukselaisen mukaan sanomalehtimieskoulutuksen järjestämisestä Helsingin Yliopistossa oli ollut puhetta aina siitä asti, kun ko. koulutus järjestettiin Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa (Kansalaiskorkeakoulussa). Sitä ei ollut kuitenkaan järjestetty, koska ala oli suppea ja uusien journalistien tarve työmarkkinoilla pieni. Yleisesti arvioitiin tarvittavan vuosittain noin viisikymmentä uutta lehtimiestä, joista osa tuli kuitenkin ohi varsinaisen sanomalehtimieskoulutuksen. Korkeakoulussa oli jo kyseistä koulutusta varten siis valmius, sillä siellä oli sekä sanomalehtiopin professorin, että sanomalehtitekniikan lehtorin virat. Sukselainen lähti puheessaan siitä, että Korkeakoulun tehtävänä oli antaa sanomalehtimiesopetusta niin keskikoulu- kuin kansankorkeakoulupohjaltakin ponnistaville, jonka lisäksi sanomalehtioppi oli ollut keskeisenä alana varsinaisissa akateemisissa opinnoissa, sillä vuosien 1933 – 1954 välisenä aikana oli Korkeakoulussa suoritetuissa 151 yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnoissa 58 tutkintoon sisältynyt sanomalehtioppi.²⁷⁹

Sukselaisen mukaan kilpailu työmarkkinoilla oli kaikkialla kehittymässä sellaiseksi, että yhä useammin akateeminen loppututkinto katsottiin työpaikan saamisen edellytykseksi. Sanomalehtiopetuksen asemaa koskien hän näki parhaimmaksi ratkaisuksi sen, että se sinänsä säilytettäisiin yhdessä paikassa, siis Korkeakoulussa ja, että tarvittava yleissivistys saatettaisiin

²⁷⁷J. V. Sukselainen Valittiin Yhteiskunnallisen Korkeakoulun rehtoriksi alkaen 1.7.1953 alkavaksi kolmivuotiseksi kaudeksi. Toimi aiemmin mm. professorina Helsingin yliopistossa, pääministerin sihteerinä 1941–1945, valittiin eduskuntaan vuonna 1949, presidentin valitsijamies vuonna 1950, kutsuttiin samana vuonna Kekkosen I hallituksen valtiovarainministeriksi, sisäministeriksi vuonna 1951, Maalaisliiton jäsen vuodesta 1945, Väestöliiton puheenjohtaja vuodesta 1941, Väestöpoliittisen Tutkimuslaitoksen esimies vuodesta 1946, Union Internationale des Organismes Familiaux'n hallintoneuvoston jäsen vuodesta 1947, Alkoholiliike Oy:n hallintoneuvoston jäsen vuodesta 1947. Toiminut Helsingin Yliopiston Varsinais-Suomalaisen osakunnan kuraattorina 1931 – 1934, Säästöpankkiliiton puheenjohtajana sekä Neste Oy:n ja Valmetin hallintoneuvostojen jäsenenä, sekä jäsenenä, tai puheenjohtajana useissa valtion komiteoissa. Vuosina 1931 – 37 SOK:n kustannusasiain hoitajana ja Osuuskauppalehden toimitussihteerinä. Erityisen lähellä sydäntä väestöpolitiikka. *Teisku* 3/1953, 68. Erosi rehtorin ja kansantaloustieteen professorin viroista vuonna 1954, siirtyessään Kansaneläkelaitoksen pääjohtajaksi. *Teisku* 6/1954, 5. Valittiin Korkeakoulun hallituksen puheenjohtajaksi vuonna 1955 kaksivuotiskaudeksi, *Teisku* 2/1955, 10. Uudeksi rehtoriksi Sukselaisen jälkeen Tuttu Tarkkiainen 30.6.1956 saakka. Vanhemmat Viljo Tarkkiainen ja Marja Jotuni, lisensiaattitutkinto vuonna 1938. Toiminut mm. attachéna Moskovassa 1936 – 1938, lähetystösihteerinä Roomassa 1943 – 1944, Yhdistyneiden Kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestön (FAO) virkamiehenä Washingtonissa ja Roomassa 1949 – 1952, kauppaneuvottelukunnan jäsenenä Pariisissa 1942 ja Kööpenhaminassa 1947, Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliiton kaupapoliittisen osaston päällikkö ja keskusliiton apulaisasiamies 1944 – 1945, Enso-Gutzeit Oy:n kaupapoliittinen neuvonantaja 1945 – 1948, Suomen FAO-toimikunnan pääsihteerinä. Väitöskirja: *Tasavallan Presidentin asema Suomen perustuslaillisessa hallitusjärjestelmässä*. Toimi vuodesta 1952 Korkeakoulun valtio-opin professorina. *Teisku* 6/1954, 5.

²⁷⁸*Teisku* 2 (p. o.) 5/1954, 1.

²⁷⁹ sama, 3.

hankkia muualla. Sukselaisen mukaan tämä tarkoitti sitä, että Helsingin Yliopistossa ja muissa korkeakouluissa opiskeleville järjestettäisiin sanomalehtiopin suorittaminen Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa ja, että sen suorittaminen sitten sisällytettäisiin muussa korkeakoulussa tai yliopistossa tutkinnon osaksi.²⁸⁰ *Teisku* kirjoitti vuoden 1954 kuudennessa numerossa, miten ”jostain syystä” uusia ylioppilaita oli ilmestynytkin runsain määrin lukemaan sanomalehtitutkintoa syksyllä 1954 ja *Teiskun* pääkirjoituksessa kehoitettiin tuolloin, että ylioppilaiden kannattasi kaksivuotisen sanomalehtitutkinnon suorittamisen sijaan lukea mieluummin kandidaatin tutkintoa, jonka suorittaminen vei noin kolme – neljä vuotta ja, joka antoi laajemman pätevyyden ja mahdollisuuden työllistymisessä.²⁸¹ Seuraavassa *Teiskun* numerossa vihjailun sijaan Korkeakoulun sanomalehtiopiskelijat suoraan sitten kritisoivat sitä, miten syksyn aikana vuonna 1954 Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun oli ilmestynyt Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan opiskelijoita suorittamaan sanomalehtiopin opintoja. Erityisesti närää Korkeakoulun varsinaisten opiskelijoiden keskuudessa herätti se, että valtiotieteellisen tiedekunnan opiskelijoiden ei tarvinnut suorittaa sanomalehtiopinnoissaan perusopintoja, vaan he saivat edetä suoraan aineopintoihin.²⁸²

Vuonna 1957 *Teisku* kirjoittaa otsikolla *Tie ihmisarvoiseen ammattiin – lehtialalle* ja aloittaa artikkelin toteamalla, miten ”*Suomen Tasavallan kansakouluissa opintojaan harjoittava nuoriso on vakaasti päättänyt ryhtyä julkisen sanan palvelukseen taistelemalla kynällä ja kirjoituskoneella, kertoo Gallup-tutkimus*”.²⁸³

Kyseisessä kerrotaan, miten lehtimiehen työ on arkista aherrusta urotekojen sijasta ja, että kyseistä työtä tehdään epäsäännöllisin työajoin ja epäsäännöllisellä palkalla ja, että siitä huolimatta alalle pyrkijöitä on liikaakin. Työtä kuvataan alituisesti hyppimiseksi asiasta toiseen ja tehtävästä toiseen ja työn käsittävän useita samanaikaisesti hoidettavia tehtäviä. ”*Kaikkien psyykkinen rakenne ei sovi sen kaltaiseen aina soi ja loppua ei tule koskaan – ohjelmaan*”.²⁸⁴

Ennen lehtimiehen ammattiopintoihin antautumista artikkelissa kehoitettiin unohtamaan amerikkalaisten elokuvien luomat reportterisankaritarinat, lukemaan Akseli Routavaaran teos *Minusta tulee toimittaja* ja erityisesti sen loppu, jossa mainitaan toimittajalta vaadittavina ominaisuuksina nopea käsityskyky, hyvä arvostelukyky, yleissivistys ja ilmaisukyky. Sitten kannatti harjoitella konekirjoitustaitoa ja hakeutua kesätoimittajaksi lehteen ja mieluummin pieneen

²⁸⁰ sama, 4.

²⁸¹ *Teisku* 6/1954, 2.

²⁸² *Teisku* 7/1954, 2.

²⁸³ *Teisku* 4/1957, 14.

²⁸⁴ sama, 14.

toimitukseen kuin isoon, sillä pienessä pääsi tutustumaan laajemmin toimitustyöhön ja lehdenteon vaiheisiin. Artikkelissa kuitenkin muistutettiin, että harjoituspaikoista oli kova kilpailu, eikä niiden saaminen siten ollut helppoa. Mikäli edelliset vaiheet onnistuivat, niin seuraavaksi kannatti tehdä uravalinta ja mikäli kiinnostusta edelleen alalle oli, niin kannatti hakeutua Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun, joka ainoana oppilaitoksena Suomessa antoi alan opetusta. Mitään varsinaisia koulutuskriteereitähän toimittajan ammatissa ei ollut, mutta sanomalehtialan opiskelu opetti artikkelin mukaan näkemään toimittajan työn laajemmassa kentässä, kuin mitä se ilman alan koulutusta olisi ollut. Sinänsä kenestäkään ei voinut väkisin tehdä lehtimiestä, vaan ensisijaista oli kuitenkin henkilökohtainen soveltuvuus.²⁸⁵ Korkeakoulussa järjestettiin ainakin vuonna 1958 tienoilla ammatinvalinnanohjaustarkoituksessa luovuutta ja kirjoittajakykyä mittaavia käytännön testejä sanomalehtialasta kiinnostuneille.²⁸⁶

Korkeakoulussa saattoi sanomalehtioppia siis lukea joko opistotasoisesti opetusjaostossa päättötutkintoon, tai yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa oppiaineena. Esiharjoittelua ei sanomalehtiopintoihin vaadittu, mutta sitä pidettiin suotavana. Opinnoissa oli kolme peruskurssia, nimittäin noin 75 luentoa käsittävä käytännöllinen sanomalehtioppi, noin 10 luentoa käsittävä yleinen sanomalehtioppi ja noin 20 luentoa käsittävä kirjapainotieto.²⁸⁷ Peruskurssien lisäksi perusopintoihin sisältyi kirjallisuusvaatimuksia, mm. käytännöllisen sanomalehtityön ja lehdistön vaiheista, sekä kurssi Suomen ”nykyisestä” lehdistöstä.²⁸⁸

Käytännöllinen sanomalehtioppi käsitti toimituksen organisaation ja työmenetelmät, uutishankinnan, muut reportaasit, kuten haastattelut ja yms., uutisaineiston käsittelyn ja kontrollin, kieliasun, uutisten kirjoittamisen ja rakenteen, otsikoinnin, taiton ja kuvituksen. Yleinen sanomalehtioppi käsitti puolestaan yleistietoutta sanomalehden ja lehdistön luonteesta ja ominaisuuksista.²⁸⁹

Yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnon yhteydessä sanomalehtiopin aineopintojen suorittamisessa vaadittiin kahden lukukauden osanotto proseminaariin, sekä esitelmän pitäminen sanomalehtiopin alata tunnetusta aiheesta. Lisäksi tuli tehdä hyväksytysti sanomalehtiopin käytännölliset harjoitukset, joiden lisäksi oli suoritettava sanomalehtilainsäädännön 25 – 30 luentoa ja lehtimiesjärjestökurssin 25 – 30 luentoa. Lisäksi oli tentittävä määrätty kirjallisuus.

²⁸⁵ *Teisku* 4/1957, 15.

²⁸⁶ *Teisku* 4/1958, 18.

²⁸⁷ *Teisku* 4/1957, 16.

²⁸⁸ sama, 16.

²⁸⁹ sama, 16.

Vapaaehtoisesti oli vielä lisäksi mahdollisuus suorittaa urheilutoimitukseen liittyviä opintoja ja pikakirjoituskurssi.²⁹⁰

Syventävissä opinnoissa annettiin sanomalehtialan tieteelliseen tutkimukseen valmistavia taitoja ”runkona osallistuminen johonkin tieteellistä kysymystä pohtivaan ryhmään ja ulkomaiden lehdistöä koskeviin sanomalehtihistoriallisten teosten ja erikoisteosten lukeminen”, jonka lisäksi opinnot edellyttivät osallistumista seminaariin ja pro gradun tekemistä. Myös sanomalehtitieteissä oli mahdollista jatkaa opintoja lisensiaatiksi ja tohtoriksi.²⁹¹

Ylioppilaille suositeltiin sanomalehtiopinintojen opiskelua tiedekunnassa ja sanomalehtitutkintoa opetusjaostossa, so. opistotasoisena tutkintona keskikoulun oppimäärän suorittaneille. Keskikoulun suorittaneiden oli suoritettava pääaineena sanomalehtiopin ylin kurssi ja sivuaineissa alimmat arvosanat, sekä eräät lukiokursseja vastaavat kurssit, jotka muodostivat ns. opintoihin valmistavan tutkinnon.²⁹²

Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa sanomalehtiopetusta hoitivat sanomalehtiopin professori ja käytännöllisen sanomalehtiopin lehtori, apunaan tuntiopettajia. Näiden lisäksi käytännön harjoituksia johti erityinen harjoitusmestari.²⁹³

Vuonna 1958 kokoontui Yhteiskunnallisen Korkeakouluviikon puitteissa Tampereen kaupunginvaltuuston istuntosaliin joukko suomalaisen lehdistön ja sanomalehdistön lukijakunnan edustajia teemalla ”Mitä lukija tahtoo – Mitä lehdistö antaa” keskustelemaan suomalaisesta lehdistöstä. Kyseisessä tilaisuudessa arvosteltiin ankarasti toisaalta lukijoiden sensaatiohaluja ja toisaalta vaadittiin lehdistön tason korottamista. Erityisesti kyseisessä tilaisuudessa painotettiin lehdistön velvollisuutta toimia lukijoiden moraalisen kasvattajana.²⁹⁴

Aivan yksin Yhteiskunnallinen Korkeakoulu ei sanomalehtimieskoulutuksen alalla toiminut, sillä Suomen Sanomalehtimiesten Liitto (SSL) järjesti sanomalehtimieskursseja ja esimerkiksi vuonna 1948 X sanomalehtimieskurssin, jolle osallistui Helsingin yliopiston lukusalissa kaikkiaan 50 kurssilaista. Kyseinen Kurssi käsitti 17 luentoa ja poliittisen- ja sosiaalisen linjan harjoitustunteja ja sanomalehtitekniisiä harjoituksia. Poliittisen linjan harjoituksia johti, tuolloin Suomen Kulttuurirahaston yliasiamiehenä toiminut, L. A. Puntila ja sosiaalipoliittisia harjoitustunteja johti

²⁹⁰ sama, 16.

²⁹¹ sama, 17.

²⁹² sama, 17.

²⁹³ *Teisku* 4/1957, 17.

²⁹⁴ *Teisku* 6 – 8/1958, 6.

Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussakin aktiivisena opettajana ja tutkijana toiminut Heikki Waris. Sanomalehtitekniisiä harjoituksia johti puolestaan Helsingin Sanomien toimittaja Arvo Ääri.²⁹⁵

Kurssin taloudellisista kustannuksista vastasi Suomen Kulttuurirahasto. Kurssi oli tarkoitettu täydennyskoulutukseksi ensisijaisesti lehtimiehinä toimiville Suomen Sanomalehtimiesten Liiton jäsenille. Osallistujissa oli myös jo työelämään siirtyneitä Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sanomalehtiopin opiskelijoita ja tuonaikaisia Korkeakoulun sanomalehtiopin opiskelijoita. Luennoitsijoina kurssilla oli sen hetkisiä keskeisiä Suomen valtio-, talous- ja yliopistoelämän vaikuttajia.²⁹⁶

Myös Aikakauslehtien toimittajien yhdistys järjesti kursseja, esimerkiksi Vanhassa Ylioppilastalossa Helsingissä vuonna 1948. Myös näillä kursseilla oli mukana Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tuonaikaisia ja entisiä kasvatteja. Keskusjärjestöjen Raittiustoimikunnan Keskusliitto (KRK) puolestaan järjesti kursseja järjestölehtien toimittajille ja Pohjoismaiden aikakauslehtien toimittajien ensimmäinen yhteiskokous pidettiin Helsingissä 27. – 28.8.1948. Myös ko. yhteiskokoukseen osallistui ”Korkeakoululaisia”.²⁹⁷

Teisku keskittyi kaiken kaikkiaan sanomalehtialan opetusta koskevissa kirjoituksissaan ja artikkeleissaan siihen, miten Yhteiskunnallisen Korkeakoulun järjestämä opetus oli Suomessa keskiössä. Yllä esitettyjä kursseja lukuun ottamatta *Teisku* ei kirjoita alan muualla Suomessa järjestetystä opetuksesta juuri mitään. Sen sijaan kirjoitettiin siitä, miten muissa pohjoismaissakaan sanomalehtimiesalan opetuksessa ei ollut päästy niin pitkälle kuin Suomessa ja Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa. Alan kehitysvertauksia ja opetuksen järjestämismalleja haettiin lehden antaman kuvan mukaan osin Yhdysvalloista saakka.

Jukka Kortti kutienkin puolestaan kertoo, että lehtialan kouluttamisen kehittämisestä oli niin *Ylioppilaslehden* kuin *Studentbladetinkin* tahoilla tullut sotien jälkeen tärkeää ja, että *Ylioppilaslehti* oli järjestänyt ensimmäisen reportterikurssin jo syksyllä vuonna 1947. Kursseilla oli Kortin mukaan luennoinut useat ammattitoimittajat ja osallistujien kirjoituksia oli sitten julkaistu *Ylioppilaslehdessä* ja muissakin lehdissä. Kortin mukaan eräs kurssille osallistunut valtiotieteen ylioppilas oli tuolloin nostanut esiin ajatuksen siitä, että oli ihme kun yliopisto ei ollut ryhtynyt

²⁹⁵ *Teisku* 1/1948, 12.

²⁹⁶ sama, 12.

²⁹⁷ sama, 12.

toimiin sanomalehtimieskoulutuksen järjestämiseksi, vaikka sanomalehti oli lausujan mielestä tärkein ase ”*kulttuurin saavutusten saattamisessa laajojen kansalaispiirien omaisuudeksi*”.²⁹⁸

Edelleen Kortin mukaan vuonna 1947 perustettu Ylioppilasneekeri-yhdistys oli alusta saakka pyrkinyt osaltaan ajamaan sanomalehtimieskoulutuksen aloittamista yliopistossa. Kortin mukaan *Ylioppilaslehti* oli läheisissä yhteistyösuhteissa Ylioppilasneekeri-yhdistyksen kanssa ja haki esimerkiksi omaa eduskuntareportteria kyseisestä yhdistyksestä vuonna 1949.²⁹⁹

Vuonna 1952 Ylioppilasneekerit aloittivat yhdessä Ylioppilaslehden kanssa kahden kuukauden mittaiset toimittajakurssit, joihin saattoivat osallistua kuka tahansa ylioppilastutkinnon suorittanut. Luennoitsijat olivat suomen ”lehdistön eturivin miehiä ja naisia”. Kurssien neuvottelukuntaan kuului päätoimittajia, kuten esimerkiksi Ilmari Turja (Uusi Kuvalehti) ja Lauri Aho (Uusi Suomi). Kyseisille kursseille oli, edelleen Kortin mukaan, ilmoittautunut yhteensä kaksisataa yliopistossa ja muissa helsinkiläisissä korkeakouluissa opiskelevaa, mutta koska kursseille mahtui vain kaksikymmentäviisi osallistujaa, järjestettiin karsintakoe, johon tuli lukea, ainakin Kortin mukaan, ensimmäinen suomalainen journalismin oppikirja, Sisä-Suomen päätoimittaja Akseli Routavaaran *Minusta tulee toimittaja* (1944). Ylioppilasneekerit järjestivät toimittajakursseja tahollaan pitkin viisikymmenlukua. Ylioppilasneekereiden puheenjohtajana toimi mm. professori Kustaa Vilkuna. Ylioppilasneekerit olivat jo vuonna 1948 ja vakavammin vuonna 1953 olleet mukana suunnittelemassa Helsingin yliopistossa vuonna 1954 aloitettua toimittajakoulutusta,³⁰⁰ joka suunnitelma johti edellä *Teiskun* kirjoituksessakin mainittuihin neuvotteluyrityksiin, Sukselaisen kannanottoihin ja perusteluihin Yhteiskunnallisen Korkeakoulun taholta alan koulutuksen järjestämiseksi ja kehittämiseksi Suomessa. Ylioppilaslehti järjesti vuodesta 1947 alkaen kursseja myös ”kirjallisuusarvostelijoiksi aikoville”. Suomen kulttuurirahasto tuli kyseisiä kursseja taloudellisesti, joiden tarkoituksena oli kehittää kirjallisuusarvostelijoiden pätevyyttä ja kohottaa kirjallisuusarvostelujen tasoa Suomessa.³⁰¹

Kortti kertoo tahollaan, että toimittajakoulutusta oli annettu jo vuonna 1925 perustetussa Yrjö Ruudun Kansalaiskorkeakoulussa, myöhemmin Yhteiskunnallinen Korkeakoulu, mutta että sotien jälkeen määrällinen toimittajakoulutuksen ja alan akateemisen tutkimuksen tarve oli lisääntynyt ja siten yliopiston piirissä kehitetty koulutus osaltaan täydensi alan kasvaneita tarpeita.³⁰²

²⁹⁸ Kortti, Jukka, *Ylioppilaslehden vuosisata*. Gaudeamus Oy: Tallinna Raamatutrükikoda, 2013, 237.

²⁹⁹ sama, 237.

³⁰⁰ sama, 239.

³⁰¹ sama, 241.

³⁰² sama, 239-241.

Esko Salminen puolestaan kertoo, miten sanomalehtialan asemasta, arvostuksesta ja olemuksesta 1950-luvun suomalaisessa yhteiskunnassa seuraavasti:

*”Henkilöluvultaan verraten vähäisten toimitusten tehtävänä oli 1950-luvullakin ensisijassa uutisvälitys, mutta samalla kuitenkin sanomalehden aatteellisten ja taloudellisten tavoitteiden toteuttaminen. Lisäksi 1950-luvun Suomessa oli pulaa koulutetusta väestä eikä sanomalehdentoimittajan ammatti ollut erityisen suosittu. Siihen ei houkutellut myöskään jälkeenjäänyt palkkataso. Pysyväksi tehtäväksi toimittajan työtä ajateltiin harvoin. Sanomalehtiin mentiin usein kokeiluluontoisesti tai toimittajan tehtävä katsottiin ponnahduslaudaksi parempaan virkaan.”*³⁰³

Esimerkiksi vuonna 1937 Suomessa ilmestyi yhteensä 121 sanomalehteä, joissa työskenteli yhteensä 440 toimittajaa. Toimittajien määrän keskiarvon per lehden toimitus ollen 3,6. Vastaavasti vuonna 1954 maassa ilmestyi 95 sanomalehteä, joissa työskenteli yhteensä 648 toimittajaa. Toimittajien määrän keskiarvon per lehden toimitus ollen 6,8 toimittajaa.³⁰⁴

”Kun journalismin edellytyksiä pohditaan, on muistettava, että 1950-luku peri osittain arvonsa sota-ajalta. Lisäksi 1950-luku edusti vielä useassa suhteessa sotaa edeltänyttä aikaa, jolloin Suomi oli ollut merkittävästi toisenlainen yhteiskunta kansallisine ihanteineen. Läpi 1950-luvun elettiin vielä Paavo Nurmen lumoissa. Toisaalta alettiin palvota jo Armi Kuuselan tapaisia uusia idoleja.

Suuri uutinen oli 1950-luvullakin tulipalo, raaka verityö, kuten Kyllikki Saaren tai Tulilahden murhat, ja junaonnettomuus. Journalismin kuvaa hallitsi usein tulipaloja ja muita onnettomuuksia metsästävä toimittaja, joka murtautui poliisiketjun läpi katsomaan, mitä tapahtui, ajoi paloautojen mukana tai kirjoitti liikuttavia hautajaiskuvauksia.

*”Tulipalojournalismi” väheni 1960-luvulla. Vielä 1950-luvulla päivälehdissäkin paisuteltujen onnettomuus- ja rikoselostusten rinnalle ja niiden ohikin kohosi yhteiskunnallisesti painottunut, taustat riittävästi huomioon ottava uutinen tai reportaasi. Juuri ”osallistuva, keskusteleva ja radikaali” 1960-luku, erityisesti sen puoliväli, on nähty sanomalehtijournalismin suurena murrosaikana. Tässä yhteydessä on syytä palauttaa mieliin myös kehityksen pääpiirteitä yleisaikakauslehdissä ja sähköisissä viestimissä, koska ne vaikuttivat suuresti sanomalehtijournalismiin – ja päinvastoin.”*³⁰⁵

Aikakauslehdistö lähti osaltaan nopeaan kasvuun sotien jälkeen, kun paperisäännöstely lopetettiin ja henkinen ja taloudellinen kasvu loi niille kysyntää:

”Nimenomaan yleisaikakauslehtiin nähtiin myös valikoituneen toimittajien parhaimmisto, joka hallitsi ihanteelliseksi koetun journalismin: luontevasti syntyneen, elävän ja totuudenmukaisen kirjoittamisen. Siinä teksti oli puhdistettu turhasta ”sankaririhkamasta” ja avautui selkeästi lukijalle olennaisen kertoen.

³⁰³ Salminen, Esko, ”Sitoutumattomuuden ja laajenevan informaation aika 1950-1980. Teoksessa Päiviö Tommila (toim.), *Suomen lehdistön historia 3 – Sanomalehdistö sodan murroksesta 1980-luvulle*. Gummerus Oy Kirjapaino: Jyväskylä, 1988, 250.

³⁰⁴ sama, 255.

³⁰⁵ sama, 250-251.

*Vasta 1960-luvulla erot aikakauslehtien ja sanomalehtien välillä alkoivat tässä suhteessa tasoittua. Toimittajien vaihto kävi yleiseksi eikä journalistisista tasoeroista enää voitu puhua”.*³⁰⁶

Teiskuissa sanomalehtialasta ja alalle työllistymisestä kirjoitettiin kaiken kaikkiaan kannustavasti ja positiivisesti. Erityisesti painotettiin alan teorian tuntemuksen ja tutkimuksen kehittämisen merkitystä ja sitä, että varsinainen sanomalehtialan opetus oli keskitetty Korkeakouluun ja, että sen opetusta oli perusteetonta väheksyä, eikä alan opetusta tullut hajottaa useammalle taholle.

4.4. Yhteiskunnallinen opetusjaosto, yhteiskunnallinen tutkinto

Yhteiskunnallinen tutkinto oli perustettu vuonna 1939.³⁰⁷ Vuonna 1952 *Teisku* kirjoitti, miten se Yrjö Ruudun mukaan se oli jonkinlainen kokeilu, jonka tarkoituksena oli tuottaa virkamiehiä kunnallissektorille ja toisaalta valmistaa ei-ylioppilaita tiedekunnassa opiskelua varten. Se oli kuitenkin luonteeltaan lähinnä yleissivistävä, eikä taannut sellaisenaan työelämään sijoittumiseksi riittäviä, selkeitä valmiuksia, toisaalta se toimi hyvänä väylänä tiedekuntaopiskeluun valmistavana opetusjaostona, mutta sen perustamistarkoitukset eivät kuitenkaan siltäkään osin käytännössä olleet riittävästi toteutuneet, sillä kyseisen tutkinnon opetussisällöt olivat laajenneet niin mittaviksi, että ei-ylioppilailta tutkinnon suorittamiseen kului käytännössä keskimäärin neljä vuotta, vaikka se oli tarkoitettu kahdessa lukuvuodessa suoritettavaksi. Tästä johtuen ko. tutkintoa suoritettiin vähän. *Teiskun* mukaan Ruutu painotti yhteiskunnallisen tutkinnon osalta, samoin kuin sanomalehtitutkinnonkin, että opetusjaostoissa opetuksen sisältöjen ja tutkintovaatimusten tuli olla käytännöllisiä ja että vaativammat opetussisällöt tuli siirtää tiedekunnassa suoritettaviksi. Tutkintoa karsittiinkin ja muutettiin siten, että siihen liitettiin kursseja, joista olisi lisähyötyä päättötutkinnon jälkeen ammattiin siirryttäessä. Tämän lisäksi kyseiseen tutkintoon perustettiin erityinen suuntautumislinja, jonka tarkoituksena oli johtaa tiedekuntaan ja toisaalta yhteiskunnallisten oppiaineiden tuntiopettajan tehtäviin ammatillisissa oppilaitoksissa ja työväenopistoissa. Vähimmäisvaatimuksena yhteiskunnallista tutkintoa suorittamaan pyrkiville oli keskikoulun oppimäärä, tai sitä vastaavat tiedot ja taidot vieraissa kielissä. Korkeakoulussa sitten opintoihin sisältyi lukiokurssit niissä kielissä, joita opiskelija oli aiemmin opiskellut ja lisäksi tiedekuntaan aikovien oli suoritettava ns. lyhyt kurssi kolmannessa vieraassa kielessä.³⁰⁸ Kielten opetusta lisättiin opetusohjelmaan olennaisesti myös siksi, että niistä oli hyötyä työelämään päättötutkinnon jälkeen

³⁰⁶ sama, 251.

³⁰⁷ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 273.

³⁰⁸ *Teisku* 2 - 3/1952, 7.

siirryttäessä ja ”paremmista paikoista taisteltaessa”, mutta opetusohjelmaan otetut kieltenopetusohjelmat olivat myös pakollisena pohjavaatimuksena tiedekuntaan päättötutkinnon kautta hakeuduttaessa. Lisäksi yhteiskunnalliseen tutkintoon kuului kansansivistysopin kurssi ja suullinen esitystaito, sekä kaksi keskikurssia tieteellisissä oppiaineissa. Esiharjoittelu ja väliharjoittelut olivat kyseisestä tutkinnosta jätetty pois.³⁰⁹

Vuoden 1953 kevääseen mennessä yhteiskunnallisen tutkinnon suorittaneita oli ainoastaan 28, eikä kyseistä tutkintoa mielletty ammattitutkinnoksi. Lähinnä kyseisen tutkinnon käytännön tehtäväksi oli muodostunut ei-ylioppilaiden valmistaminen tiedekuntaopiskeluun ja kevääseen vuotta 1953 mennessä yhteiskunnallisen tutkinnon suorittaneesta ainoastaan kuusi oli jatkanut tiedekuntaan ja valmistunut yhteiskuntatieteiden kandidaatiksi, yhdentoista jatkaessa edelleen opintojaan tiedekunnassa. Näiden lisäksi yksi oli kuollut, yksi opiskeli Ruotsissa, lopuista yhdeksästä moni aikoi jatkaa tiedekunnassa, mutta ei ollut sillä hetkellä Korkeakoulun kirjoilla, ja kaksi – kolme oli ”yhteiskunnan palveluksessa”.³¹⁰ Lukuvuonna 1953 – 1954 yhteiskunnallisen tutkinnon suorittaneiden määrä väliaikaisesti kohosi, kun tuolloin sen suoritti yhdeksän opiskelijaa,³¹¹ mutta valmistuvien määrä laski tämän jälkeen tavanomaiselle tasolleen.

Syksystä 1953 yhteiskunnallisen tutkinnon yhteyteen liitettiin myös vakuutus- ja työnvälityslinjat.³¹² Jotka oli suunniteltu valmiiksi jo vuonna 1952. Näiden lisäksi suunnitteilla oli tuolloin osuustoimintaopin ja tullilaitoksen virkamiesten koulutuksen ottaminen yhteiskunnallisen opetuksen yhteyteen ja Korkeakouluun. Tullilaitoksen taholta oli esitetty tiedustelu tullivirkamiesten opetuksen järjestämiseksi, mutta siis, vakuutusoppi sekä työnvälitysoppi toteutuivat tässä vaiheessa ja niiden opetus aloitettiin 1953 yhteiskunnallisen tutkinnon yhteydessä.³¹³ Tullivirkamiestutkinto ei toteutunut, sillä siitä ei myöhemmin löydy mainintoja.

Vuonna 1957 *Teiskussa* kerrottiin yhteiskunnallisesta tutkinnosta, miten se oli alun perin perustettu sellaisia opiskelijoita varten, jotka tahtoivat yhteiskunnallista yleissivistystä ja, että se ei valmistanut varsinaisesti mihinkään ammattiin, mutta järjestötyössä se oli osoittautunut hyväksi teoreettiseksi pohjaksi,³¹⁴ sittemmin 1950-luvun kuluessa yhteiskunnallinen tutkinto oli jakautunut kolmeen linjaan, nimittäin em. yhteiskunnallisen yleissivistyksen antavaan linjaan ja toisekseen ammatilliseen linjaan, jossa suuntautumisvaihtoehtoina olivat vakuutusoppi ja työnvälitysoppi.

³⁰⁹ sama, 7.

³¹⁰ *Teisku* 3/1953, 48.

³¹¹ *Teisku* 4/1954, 9.

³¹² sama, 48.

³¹³ *Teisku* 2 - 3/1952, 7.

³¹⁴ *Teisku* 4/1957, 22.

Kolmas tutkintolinja valmisti ei-ylioppilaita tiedekuntaopiskeluun, mikä edellytti siis mm. ylioppilastutkintoa vastaavan oppimäärän suorittamista suomen kielessä ja vieraissa kielissä.³¹⁵

Pääsyvaatimuksena yhteiskunnallisen tutkinnon suorittamiseen oli keskikoulututkinto, tai sitä vastaavat opinnot. Lisäksi eräin edellytyksin opiskelemaan saattoi päästä keskikoulututkintoa suorittamattomat, kansankorkeakoulun käyneet ja työväen- ja kansalaisopistossa opiskelleet. Hakijoiden alaikäraja yhteiskunnalliseen opetusjaostoon oli 18 vuotta ja yläikäraja 30 vuotta.³¹⁶

Kansankorkeakoulun suorittaneilta vaadittiin, että he olivat opintojensa yhteydessä suorittaneet keskikoulun oppimäärää vastaavat tiedot suomen kielessä, historiassa, sekä kolmessa muussa teoreettisessa oppiaineessa, ruotsin kielessä, sekä yhdessä muussa vieraassa kielessä. Kielet oli suoritettava päteväksi hyväksytylle kieltenopettajalle. Ruotsinkielen taidon vaatimuksesta ei pidetty välttämättä kiinni, jos hakijalla oli muuten edellytykset opiskeluun. Ruotsinkielen tarvittava opetus annettiin siinä tapauksessa Korkeakoulussa. Työväen- ja kansalaisopistossa opiskelleisiin sovellettiin samoja vaatimuksia kuin kansankorkeakoulussa opiskelleiltakin Kuunteliijaoppilaaksi ei vaadittu pohjasivistystä ja suoritetuista yksittäisistä kursseista ”kuuntelijoilla” oli oikeus saada todistus suorittamistaan kursseista.³¹⁷

Yhteiskunnallisen opetusjaoston puitteissa annettiin opetusta mm. yhteiskuntaopissa, historiassa, kielissä, jne. tasoltaan vähintään lukiokursseja vastaava laajuus.³¹⁸

Vaikka varsinaiseen yhteiskunnalliseen tutkintoon ei kuulunutkaan pakollisia esi-, eikä väliharjoitteluja, niin siihen liitettiin vakuutus- ja työnvälityslinjoihin ne sen sijaan kuuluivat. Kyseiset linjat edellyttivät opiskelijoilta vähintään puolen vuoden esiharjoittelua ja väliharjoittelua kahden lukuvuoden välisenä aikana. Harjoittelupaikat järjesti vakuutuslinjan osalta Vakuutusyhdistys ja työnvälityslinjan osalta valtion työnvälitystoimisto, sikäli kuin tuolloin kuntien varassa ollut työnvälitystoiminta muutettiin valtion vastuulle.³¹⁹

Vakuutuslinjan perustamiseen vaikutti oletettavasti osaltaan vakuutusneuvos Herman Paavilainen, joka oli toiminut mm. Sosiaalipoliittisen Yhdistyksen esimiehenä, useita kertoja asiantuntijana valtion komiteoissa, sekä eduskunnan työväenasiain valiokunnassa ja useiden vakuutusalan komiteoiden jäsenenä ja puheenjohtajana. Vuosien 1929 – 1930 välisenä aikana Paavilainen toimi sosiaaliministerinä pääministeri Kallion hallituksessa. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun toimintaan

³¹⁵ sama, 22.

³¹⁶ *Teisku* 4/1958, 17.

³¹⁷ sama, 22 - 23.

³¹⁸ *Teisku* 4/1958, 19.

³¹⁹ sama, 7.

vakuutusneuvos Paavilainen osallistui alusta saakka, siis vuodesta 1917, ollen Korkeakoulun hallituksen jäsenenä, varapuheenjohtajana ja puheenjohtajana. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskuntaa hän tuki mm. arvokkain lahjoituksin.³²⁰

4.5. Yhteiskunnallinen opetusjaosto, kirjastotutkinto

Kirjastotutkinto oli perustettu Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun vuonna 1945.³²¹ ”Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kirjastotutkinnon pätevyydestä oli Valtion kirjastotoimikunnan päätös ja valtioneuvoston vuonna 1950 tienoilla asettama kirjastokomitea oli lisäksi ehdottanut, että kaikilta kirjastoilta vaadittaisiin valtionavun ehtona, että päätoimiset kirjastonhoitajat ovat Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kirjastotutkinnon suorittaneita”.³²² Kyseisen komitean työn tuloksena Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa suoritettu kirjastotutkinto tulikin pakolliseksi valtionapua saavien kaupunkien ja kuntien kirjastojen päätoimisille kirjastotyöntekijöille. Tieteellisissä kirjastoissa pätevyysvaatimukset vaihtelivat, mutta ko. kirjastotutkinto luettiin niissäkin ansioksi virkoja täytettäessä.³²³

Tasavallan presidentti myönsi vuonna 1949 Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kirjasto-opin lehtorille, filosofian maisteri Helle Kannilalle kirjastoneuvoksen arvonimen. Kannila oli toiminut Valtion kirjastotoimiston johtajana ennen siirtymistään Yhteiskunnallisen Korkeakoulun palvelukseen.³²⁴ Vuonna 1951 Kannilalle myönnettiin Amerikan suomalaisten ASLA stipendi Amerikan kirjasto-oloihin tutustumiseksi ja hän vietti Yhdysvalloissa kyseisenä vuonna neljä kuukautta tutustumassa sikäläisiin kirjasto-oloihin.³²⁵

Kirjastoneuvos Kannila kuvasi Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kirjastotutkintoa *Teiskussa* vuonna 1950 ja kertoi, että kirjastotyö oli Suomessakin ennen perustunut vapaaehtoisuudelle ja toimintatavat erinäisten kirjastojen hoitamisessa olivat olleet monenkirjavia, mutta että kirjastonhoitoala oli hitaasti selkiytynyt ja saanut yhteneviä toimintatapoja ja vähän kerrallaan kehittyneet ammatiksi. Toisaalta kirjastotoimen laajentuessa ja kehittyessä säännöllisestä ja asianmukaisesta koulutuksesta alalle oli vastaavasti tullut välttämättömyys.³²⁶ Yhdysvalloissa alkeellisia kirjastonhoitajien kursseja oli alettu järjestää jo 1870-luvulla, mutta myös ”Amerikoissa”

³²⁰ *Teisku* 6 – 7/1949, 18.

³²¹ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, s. 273.

³²² *Teisku* 1-2/1950, 10.

³²³ *Teisku* 4/1957, 18.

³²⁴ *Teisku* 6-7/1949, 45.

³²⁵ *Teisku* 3/1951, 8.

³²⁶ *Teisku* 4/1957, 18.

oli edelleen eroja ja kiistoja oikeaoppista kirjastonhoitoa koskien.³²⁷ Suomessa ainoastaan Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa saattoi opiskella kirjastoalaa.³²⁸

Kannilan mukaan Suomessa oli järjestetty ensimmäinen kirjastoalan koulutuskurssi vuonna 1921. Se oli ollut kolmen kuukauden ja se oli rahoitettu Kordelinin rahaston varoin. Tämän jälkeen Valtion kirjastotoimisto oli järjestänyt epäsäännöllisesti neljän kuukauden pituisia kursseja, mutta niiden järjestäminen valtion kirjastoviranomaisten sivutyönä oli käynyt liian työlääksi ja aikaa vieväksi ja siksi kirjastoalan koulutuksen järjestämiseksi Suomessa oli aloitettu neuvottelut Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kanssa ja josta sitten seurasi kirjastoalan opetuksen aloitus Korkeakoulussa vuonna 1945. Neuvottelujen tuloksena oli, että Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun perustettu kirjastotutkinto kirjattiin tarkoitetun pohjakoulutukseksi yleisten- ja tieteellisten kirjastojen ammattivirkailijoille.

Vuodesta 1945 vuoteen 1949 kirjasto-opin opetus hoidettiin tuntiopettajien voimin, kunnes vuonna 1949 perustettiin päätoiminen kirjasto-opin lehtorin virka. Lehtori pääsääntöisesti hoiti ko. vuodesta koko alan opetuksen. Kannila kertoo edelleen, miten muissa Pohjoismaissa 1950-luvun alussa valtion viranomaisten järjestämä kirjastoalan koulutus oli, toisin kuin Suomessa, edelleen kokonaan tuntiopettajien varassa.³²⁹

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kirjastotutkinnon opetusohjelmaan oli pääsyvaatimuksina vähintään ylioppilastutkinto, tai vastaavat tiedot, jotka olivat selvitetty tarkemmin tutkintovaatimuksissa,³³⁰ sekä etukäteen suoritettu puolen vuoden ennakkoharjoittelujakso hyväksytyssä kirjastossa. Ennakkoharjoittelukirjastot hyväksyi Valtion kirjastotoimisto.³³¹ Näiden lisäksi hakijoille järjestettiin pääsykoe, jossa arvioitiin yleissivistyksellisiä tietoja ja taitoja, sekä henkilökohtaista soveltuvuutta kirjastotyöhön³³². Lisäksi yläikäraja koulutukseen oli 30 vuotta ja vain poikkeustapauksessa saatettiin opiskelijaksi ottaa sitä vanhempi hakija. Erityisesti korostettiin sitä, että kirjastonhoitajalla, johtavassa, ”ohjaavassa” asemassa olevalla henkilöllä tuli olla vähintään ylioppilastutkinnon mukainen yleissivistys ja hyvä kielitaito.³³³

Kirjastoalan opiskelussa vaaditun esiharjoittelun tarkoituksena oli opiskelijan perehdyttäminen kirjaston käytäntöihin, jotta teorian ymmärtäminen ja omaksuminen olisi ollut tehokkaampaa ja

³²⁷ *Teisku* 5-6/1950, 17.

³²⁸ *Teisku* 4/1957, 18.

³²⁹ *Teisku* 5-6/1950, 17.

³³⁰ Ylioppilastutkintoon rinnastettiin tietyin edellytyksin kansakoulunopettajan pätevyys ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun päästötutkinto. *Teisku* 4/1957, 18.

³³¹ *Teisku* 4/1957, 18.

³³² sama, 18.

³³³ *Teisku* 5-6/1950, 17.

helpompaa. Opiskelijan oli siis itse hankittava ko. harjoittelupaikkansa, minkä tuli olla hyväksytty. Kysymykseen tuli esimerkiksi suurehko kaupunginkirjasto, tai tieteellinen kirjasto. Aikaisemmin harjoittelusta ei ollut maksettu, mutta sittemmin harjoittelija sai siitä usein kirjaston taholta pienen taloudellisen korvauksen.³³⁴

Opiskelijoita kirjastoalan koulutukseen hyväksyttiin vuosittain enintään 30 ja koulutus oli yhden lukuvuoden mittainen, mutta tarvittaessa opintoja saattoi jatkaa toiselle lukuvuodelle. Pääpaino opiskelussa oli kirjasto-opilla, jonka lisäksi vaatimuksiin sisältyi kursseja kirjallisuudenhistoriassa, kansansivistysopissa ja yhteiskuntaopissa, sekä ruotsin kielessä ja tutkintovaatimuksiin kuuluikin vaikeahko ruotsinkielen koe.³³⁵

Opiskelutahti oli tiukka ja oppitunteja viikossa noin 20, joten työn ohessa kirjastotutkinnon suorittaminen oli vaikeaa. Valmistuneiden työllistymistilanne oli hyvä, sillä 1950-luvun alussa kirjastovirkailijan tehtäviä oli runsaasti haettavissa, erityisesti maaseudulla ja pienemmillä paikkakunnilla. Helsingissä sitä vastoin oli pätevää työvoimaa tarjolla runsaammin ja paikoista siten kova kilpailu. Palkkaus kirjastoalalla oli matala, mutta Kannilan mukaan tavoitteena oli saavuttaa kansakoulunopettajien palkkataso,³³⁶ mutta edelleen vuonna 1957 kirjastoalan palkkatasoa kuvattiin matalaksi.³³⁷

Keväällä vuonna 1953 Kirjastoneuvos Kannila kertoi kirjastotutkinnosta, että valmistuneita oli kyseiseen ajankohtaan mennessä yhteensä 183. Kirjastotutkintoa suorittamaan otettiin siis vuosittain 30 opiskelijaa, joka käytäntö jatkui aina viisikymmenluvun loppupuolellekin.³³⁸ Kaikkien tutkinnon suorittaneiden kerrottiin sijoittuneen vaivatta työmarkkinoille kirjastotehtäviin, iso osa oli tosin mennyt naimisiin ja ”*alkaneet hoitamaan kotikirjastoa*”. Koska työllistymistilanne alalla oli niinkin hyvä, niin myös ko. koulutukseen pääsystä kilpailtiin. Monet kirjastotutkintoa suorittamaan tulleet olivat suorittaneet yliopistotutkintoa korkeammat opinnot, sillä tulijoissa oli filosofian kandidaattetakin, ja useat ylioppilaspohjalta tulleet suorittivat kirjastotutkinnon ohella myös yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkintoa, ja ylipäättään monet olivat kirjastotutkinnon suorittamisen jälkeen suorittaneet myös yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnon tiedekunnassa,

³³⁴ sama, 17.

³³⁵ *Teisku* 4/1957, 18.

³³⁶ sama, 17.

³³⁷ *Teisku* 4/1957, 18.

³³⁸ sama, 18.

tai jonkun muun kandidaatin tutkinnon jossakin muussa korkeakoulussa.³³⁹ Joka kirjastokurssin aloittaneessa vuosikerrassa oli mukana myös akateemisen tutkinnon suorittaneita opiskelijoita.³⁴⁰

*”Kirjastotyö on luonteeltaan monipuolista ja elävää. Siihen kuuluu hiljaisia, tarkkuutta vaativia luetteloimistehtäviä, lähdeosteiden ja erilaisten tietojen hakemista tutkijoille, opiskelijoille ja käytännöllisen elämän edustajille, aikuisten ja lasten lukemisen ohjausta, jne. Pienissä oloissamme ei ennakolta voida varmistaa työtä vain jollakin määrättyllä alalla, vaikka erikoistuminen onkin hyvä. Sille, joka on kiinnostunut sekä kirjoista, että ihmisistä, näiden yhdistäminen on mieluinen ja aina tuoreena pysyvä työ. Saamattomille, hitaille, erakkomaisille ei tämä ammatti sovellu ja siinä onnistuminen edellyttää monipuolista lahjakkuutta ja valppautta, sekä hyviä hermoja palvelevan mielenlaadun lisäksi”.*³⁴¹

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kirjastoalan koulutuksen yhteiskunnallista ja ammatillista aktiivisuutta ilmentää osaltaan se, että opiskelijat toteuttivat kauan odottamansa matkan Ruotsiin ja Tanskaan 2.5. – 13.5.1954. Matkaohjelmaan sisältyi tutustuminen Tukholman, Halmstadin, Göteborgin, Malmön, Ålborgin ja Odensen kaupunkikirjastoihin. Kolmestakymmenestä kurssilaisesta kaksikymmentäkaksi osallistui matkaan. *Teiskussa* julkaistiin matkasta laajahko juttu.³⁴²

4.6. Sosiaalihuollon opetusjaosto, sosiaalihuoltajatutkinto

Sosiaalihuoltajan tutkinto-ohjelmaa kuvattiin äärimmäisen tiukaksi. Ensimmäisellä vuosikurssilla luentoja oli viikossa kolmekymmentä, jonka lisäksi opintoihin kuului opintoretkeä ja opintokäyntejä ja opiskelulta ei siksi juuri jäänyt paljoa vapaa-aikaa.³⁴³

Toukokuun viimeinen päivä vuonna 1949 pidettiin huoltotyön opetusjaostossa todistustenjakotilaisuus ja lukuvuoden päättäjäiset. Kyseisessä tilaisuudessa olivat läsnä mm. sosiaaliministeriön edustaja, ylitarkastaja Mustala, opetusjaoston esimies, yliopettaja Mäkinen – Ollinen, hallintoneuvos Tarasti, Korkeakoulun opettajia ja oppilaita ja Suomi - Filmin edustajia.³⁴⁴

Tilaisuudessa todettiin, miten opetus yleensä Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa ja siten huoltotyönkin opetus kärsi tilanahtaudesta ja että opiskelijat olivat tehneet parhaansa välillä erittäin

³³⁹ *Teisku* 3/1953, 48.

³⁴⁰ *Teisku* 4/1957, 18.

³⁴¹ sama, 18.

³⁴² *Teisku* 4/1954, 11.

³⁴³ *Teisku* 1/1948, 13.

³⁴⁴ *Teisku* 4/1949, 12.

vaikeissa olosuhteissa. Todettiin myös, miten professori Heikki Wariksen työ oli jäänyt Korkeakouluun pysyvästi. Lisäksi todettiin, miten huoltotyön opetuksen yhteistyö oli saatu käynnistettyä Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä. Mustala puhui hyveistä ja Tarasti lausui, miten valmistuneet työssään osallistuisivat ”*Suomen kansan elämisen mahdollisuuksien parantamiseen*”. Lisäksi tilaisuudessa jaettiin aikakauslehti *Huoltajan* palkintolahjoitukset parhaista tutkielmista. Palkintolahjoitukset saivat kaksi miespuolista valmistunutta, á 9000 markkaa ja kaksi naispuolista á 6000 markkaa. Tilaisuus filmattiin Helsingin kaupungin 400-vuotisjuhlaelokuvaa varten.³⁴⁵

Sosiaalihuoltajien koulutus Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa sai alkunsa Bruno Sarlinin³⁴⁶ komitean mietinnön seurauksena vuonna 1942 ja ensimmäiset Korkeakoulun sosiaalihuoltajat valmistuivat vuonna 1944. Todennäköisesti asiassa vaikutti myös mm. vakuutusneuvos Herman Paavilainen, joka oli alusta saakka Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa yksi merkittävimmistä vaikuttajista, Korkeakoulun hallituksen jäsenenä sen perustamisesta ja hallituksen puheenjohtajana vuodesta 1947 vuoteen 1951, Korkeakoulun valtuuskunnan jäsenenä vuodesta 1951 vuoteen 1959,³⁴⁷ jota ennen hän toimi kauan varapuheenjohtajana. Hän oli toiminut mm. Sosiaalipoliittisen Yhdistyksen esimiehenä, monissa asiantuntijatehtävissä valtion komiteoissa ja eduskunnan työväenasiain valiokunnassa, puheenjohtajana ja jäsenenä useissa vakuutusalan komiteoissa, sekä sosiaaliministerinä Kallion hallituksessa vuosien 1929 – 1930 ajan.³⁴⁸ Tärkeitä sosiaalityön koulutuksen aloittamisessa ja kehittämisessä olleita henkilöitä olivat myös Einar Böök³⁴⁹ ja Heikki Waris.³⁵⁰

Vaikka sosiaalihuoltajakoulutus järjestettiin alun perin valtion toimesta, niin sittemmin neljäkymmenluvulla tehdyissä sosiaalihallinnon järjestelyissä ko. koulutusta ei juuri lainsäädännössä huomioitu, sillä uudistusten yhteydessä lakiin sosiaalihuollon hallinnosta ei sisällytetty Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sosiaalihuoltajatutkinnon suorittamista pätevyysvaatimuksena alan tehtäviin, vaikka Ruudun komiteankin taholta sitä vaadittiin. Vuoden 1949 lopulla asiassa oli sosiaaliministeriössä kuitenkin valmisteilla asetus,³⁵¹ ja 20.1.1950 säädettiin

³⁴⁵ sama, 12.

³⁴⁶ Sarlin, Bruno, hallintomies, maaherra, ”joka tuntee huoltoalan kaikki väliportaineen ministerin tuoliin saakka, ollut sen komitean puheenjohtajana, jonka toimesta sosiaalihuoltajakoulutus Korkeakouluun syntyi.” *Teisku* 6-7/1949, 28.

³⁴⁷ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 282.

³⁴⁸ *Teisku* 6-7/1949, 18.

³⁴⁹ Böök, Einar, ”hallintomies, vuosikymmeniä sosiaalihallituksen päällikkönä ja sitten sosiaaliministeriön huoltoasiainosaston päällikkönä, jonka jälkeen Korkeakoulun huoltotyön opetusjaostossa huoltolainsäädännön opettajana.” *Teisku* 6-7/1949, 28.

³⁵⁰ *Teisku* 6-7/1949, 28.

³⁵¹ *Teisku* 8/1949, 10.

laki, jossa sosiaalihuollon tehtävien kelpoisuusvaatimuksista määrättiin näin: *”Riittävästi koulutusta ja kokemusta”*. Kyseisen lain säätämisen jälkeen sosiaaliministeriö asetti kuitenkin neuvottelukunnan, johon kuuluivat puheenjohtajana maaherra Bruno Sarlin, sosiaaliministeriöstä sosiaalineuvos Paavo Mustala ja ylitarkastaja Kosti Pirjola ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun taholta professori Yrjö Ruutu, sekä yliopettaja Aune Mäkinen-Ollinen. Ko. neuvottelukunnan työn seurauksena saatiin sitten aikaan toimeenpanoasetus, jonka mukaan virkojen kelpoisuudeksi määriteltiin *”suoritettu sosiaalihuoltajan tutkinto tai virkaan soveltuva korkeakoulututkinto tai muu tutkinto*.³⁵² Neuvottelukunta päätyi työssään lisäksi esittämään, että sosiaalihuoltokoulutus oli keskitettävä Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun ja, että sosiaalihuoltajakoulutus oli katsottava tarkoituksenmukaisimmaksi huoltoalan koulutukseksi, jonka lisäksi jo käytännössä pätevoityneillä tuli olla mahdollisuus suorittaa alan teoriaopinnot ja sosiaalihuoltajan tutkinto Korkeakoulussa normaalia opiskeluaikaa lyhyemmässä suoritusajassa.³⁵³

Samana vuonna, kun ensimmäiset Korkeakoulun sosiaalihuoltajat valmistuivat, perustettiin Sosiaalihuoltajat ry niminen yhdistys Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sosiaalihuoltajien ja Svenska Medborgarhögskolanin vastaavien valmistuneiden seniorijärjestöksi. Perustaminen saatiin aikaan 18 jäsenen voimin, mutta jo pian jäsenmäärä nousi 27:ään. Sen yhteiskunnallinen toiminta oli alusta saakka aktiivista ja se teki sittemmin omalta osaltaan merkittävää työtä alan kehittämiseksi ja myös Yhteiskunnallisen Korkeakoulun yhteiskunnallisen tunnettavuuden ja aseman edelleen edistämiseksi. Sosiaalihuoltajat ry liittyi heti ensimmäisenä toimintavuotenaan puolestaan Suomen Huoltotyöntekijäin Liittoon ja Suomen Lastensuojelun ja Nuorisohuollon Keskusliittoon. Perustetun yhdistyksen ensimmäisen vuoden saavutukset kuvattiin kuitenkin kaiken kaikkiaan vähäisiksi.³⁵⁴

Neljäntenä toimintavuotena, vuonna 1947, jäsenmäärä oli kasvanut kuitenkin jo sataan, ja tuolloin sen jäsenistön piiristä tuli hätähuutoja koskien sen aikaista heikkoa yleisistä taloudellista suhdannetta ja vallinnutta inflaatiokehitystä, joka aiheutti taloudellisia vaikeuksia myös sosiaalitoimen työntekijöidenkin piirissä, sillä sen työntekijäkunta oli nuorta ja taloudellisesti turvatonta, opiskeluissaan velkaantunutta joukkoa. Ilmeisesti näinä aikoina Sosiaalihuoltajat ry teki siksi aloitteen palkattujen huoltotekijöiden kokoamiseksi yhteiseksi työmarkkinajärjestöksi. On huomattava, että Yhteiskunnallisesta Korkeakoulusta ja Svenska Medborgarhögskolanista sosiaalityön loppututkinnon suorittaneet olivat Suomessa ainoita sosiaalityöntekijöitä, jotka olivat

³⁵² *Teisku* 3/1950, 8.

³⁵³ *Teisku* 4/1950, 8.

³⁵⁴ *Teisku* 6-7/1949, 21, 6.

saaneet varsinaisesti koulutuksen sosiaalityön alalle, mutta tarkoituksena oli koota kaikki alan työntekijät koulutuksesta riippumatta saman ammattijärjestön alaisuuteen.³⁵⁵ Toisaalta edellä mainituista tilapäisistä vaikeuksista huolimatta kehitys oli suotuisaa, jota kuvaa myös ylitirehtööri Böökin toteamus vuonna 1949 siitä, miten kaikki sosiaalialalle valmistuneet olivat työllistyneet ja jotkut hyvinkin, ja joidenkin nimet alkoivat siksi näkyä jo aikakauslehdissä.³⁵⁶ Vuonna 1950 ajettiin edelleen alan palkkaetujen parantamista ja tuolloin toiveita asiassa asetettiin Huoltotyön ammatilliseen keskukseseen (HAK).³⁵⁷ Osaltaan sosiaalialan matalaan palkkatasoon oli vaikuttamassa alan sekavat pätevyysvaatimukset ja joidenkin tahojen järjestämät tilapäiset koulutusohjelmat, kuten Sosiaalihuoltajat ry seurasi alan kehitystä ja muuttuvia ammatillisia vaatimuksia ja järjesti jäsenistölleen myös tarvittavaa alan jatkokoulutusta. Ensimmäisille kursseille osallistui 30 henkilöä ja ne pidettiin Suomenlinnassa, Merisotakoulun tiloissa. Ensimmäisen kurssin luennoitsijana toimi Yhteiskunnallisen Korkeakoulun lehtori Veikko Piirainen ja toisen varatuomari Osmo Toivola. Vuonna 1948 kurssit laajenivat jo 70 osallistujan tilaisuuksiksi ja kursseille ilmoittautui muitakin kuin sosiaalihuoltajia,³⁵⁸ suurehkoksi mielletyn osallistujajoukon vuoksi kurssipaikkana toimi siksi tilava Suomen Siviili- ja Asevelvollisuusinvalidien Liiton ammattioppilaitos Westendissä, sillä Suomenlinnan Merisotakoulun tilat olisivat olleet jo toisella kurssilla liian ahtaat.³⁵⁹ Sosiaaliministeriö myönsi Sosiaalihuoltajat ry:n sosiaalihuoltajien jatkokoulutushankkeelle 1949 vuonna 20 000 markan avustuksen.³⁶⁰

Kaiken kaikkiaan vuoden 1949 loppuun mennessä *”kovin ihmeellisiä tuloksia ei vielä kuitenkaan saatu aikaan”*. *”Jatkokoulutuksen osalta oli pidetty kokouksia, neuvotteluja ja kaksi varsinaista jatkokoulutuskurssia, ja lisäksi oli tehnyt valtiolle, kunnille ja joillekin muille tahoille erinäisiä aloitteita ja esityksiä.”*³⁶¹

Sosiaalihuoltajat ry:n toimisto sijaitsi vuodesta 1949 osoitteessa Uudenmaankatu 20 – 22, Vapaan Huollon Uudenmaan lääninkeskuksen yhteydessä.³⁶² Suomen Huoltotyöntekijöiden Liiton ”Huoltajien” ammattilehteä, *HUOLTAJA*, puolestaan toimitettiin Oulunkylässä, Helsingissä ja se käsitteli ajankohtaisia huoltokysymyksiä.³⁶³ Sosiaalihuoltajien yhteiskunnallinen järjestäytyminen

³⁵⁵ sama, 21.

³⁵⁶ sama, 22.

³⁵⁷ *Teisku* 3/1950, 8.

³⁵⁸ *Teisku* 6-7/1949, 23.

³⁵⁹ sama, 22.

³⁶⁰ *Teisku* 6-7/1949, 18.

³⁶¹ sama, 6.

³⁶² *Teisku* 5/1949, 11.

³⁶³ sama, 4.

oli monella tapaa merkityksellistä, niin yksilöiden, alan koulutuksen ja alan tehtävien järjestämisen kuin yhteiskunnan kehityksenkin kannalta.

Hallitusneuvos Aarne Taalasti kirjoitti *Teiskussa* suomalaisen sosiaalihuollon kehittämisestä ja sen kehittämistarpeista vuonna 1949 tuoden esiin, että nykyaikainen sosiaalihuolto ei ollut enää vain hyväntekeväisyyttä, vaan ratkaisevalta osalta kansakunnan terveyttä ja elinvoimaa, sekä työkuntoa ja työvalmiutta lisäävää toimintaa ja johon uhratut varat, kansakunnan tuotantokyvyn ja työpanoksen siten kasvaessa, tuottavat runsaan koron. Edelleen hän kirjoitti, miten ajassa vallitsi monia taloudellisia vaikeuksia, mutta, että kehityssuunta ei ollut viisas, jos sosiaalihuollon kehittämisessä olisi siksi laitettu jarrut päälle, kuten epäviisaasti lehdistössä oli tuohon aikaan vaadittu. Heikkojen auttaminen oli Taalastin mukaan tärkeää siksikin, että he eivät muodostaisi uhkaa yhteiskunnan kehitykselle ja uhkaisi yhteiskuntarauhaa, mutta vallitsevana kriisikautena kuitenkin luonnollisesti oli tarkoin harkittava, miten autetaan ja kehitetään ja tämän vuoksi oli ilmestynyt huolto-ohjelmakomitean mietintö siitä, missä tärkeysjärjestyksessä sosiaalihuoltoa tuli kehittää. Toisaalta sosiaalihuoltoa ei ollut kuitenkaan käytännössä vielä kehitetty kasvaneita tarpeita vastaavaksi, eikä useita tärkeitäkään sosiaalihuollon säädöksiä ollut laitettu käytäntöön vuonna 1949; eikä edes vuonna 1937 alusta voimaansaatettuja varsinaisia huoltolakeja ollut vielä saatettu tyydyttävästi käytäntöön. Jotta sosiaalihuolto olisi ylipäänsä selvinnyt tehtävistään, oli sosiaalihuollon hallinto-organisaatiota kehitettävä kiireellisesti asian vaatimalle tasolle ja sen johto- ja paikallinen hallinto saatettava asiantuntevaksi ja toimintakykyiseksi, johon liittyen myös alan koulutusta tuli edelleen kehittää.³⁶⁴

Hämeenlinnan Aulangolla pidettiin vuonna 1948 sosiaalipäälliköiden neuvottelupäivät. Kyseessä oli nimenomaan maan teollisuuslaitoksissa tehtävän sosiaalityön seminaari. Yhtenä luennoitsijana oli professori Heikki Waris³⁶⁵ aiheella *Teollisuuden sosiaalivirkailijain koulutus*. Luennossaan Waris toi esiin, miten hänen mielestään Suomessa sosiaaliselle alalle valmistavan opetuskentän tuli olla laaja ja tehtäviin tuli voida valmistua sekä Helsingin yliopiston valtiotieteellisestä tiedekunnasta että Yhteiskunnallisesta Korkeakoulusta, kuin Åbo Akademin valtiotieteellisestä tiedekunnastakin.³⁶⁶ Teollisuuslaitoksissa tapahtuva sosiaalityö oli vaativaa ja siksi ko. tehtäviin valmistuvien tuli saada korkeakoulutus, kuten kaupan ja tekniikankin vaativimmissa tehtävissä käytänteenä oli, mutta sen sijaan Waris ei pitänyt ylioppilastutkintoa välttämättömänä

³⁶⁴ *Teisku* 6-7/1949, 19.

³⁶⁵ Waris, Heikki. ”Jos Sarlin synnytti sosiaalityön koulutuksen, niin Böökö ja Waris kasvattivat sen. Sarlinin rinnalla toimi Yhteiskunnallisen Korkeakoulun valitsema toimikunta, joka teki suunnitelman koulutuksen käytännölliseksi järjestämiseksi. Tässä antoi panoksensa H. Waris, joka myös yli viiden vuoden ajan johti opetusta huoltotyön opetusjaostossa ja loi pohjan käytännölliselle työskentelylle.” *Teisku* 6 – 7/1949, 29.

³⁶⁶ *Teisku* 1/1948, 17.

pohjakoulutuksena alalle. Toisaalta pelkkä teoriakoulutus ei riittänyt teollisuuden sosiaali- tehtävien hoitamisessa, vaan oli lisäksi omattava henkilökohtaista kokemusta tehdastyöstä ja henkilökohtaisia kykyjä ja taipumuksia alalle. Helsingin Yliopistossa ylioppilastutkinnon pohjalta teollisuuslaitoksen sosiaalivirkailijan tehtäviin soveltuva kelpoisuus oli saavutettavissa suorittamalla valtiotieteiden kandidaatin tutkinnon pääaineena sosiaalipoliittikka ja yhdistämällä siihen sivuaineina sosiologian ja kansantaloustieteen, sekä työpsykologian opinnot, ja jonkin verran tilastotiedettä. Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa puolestaan pätevyyden saavuttamiseksi tuli ensin suorittaa sosiaalihuoltajatutkinto, jonka jälkeen tuli opintoja jatkaa yhteiskuntatieteelliseen tiedekuntaan ja yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkintoon sosiaalipoliittisia ja sosiologisia tietoja syventäen.³⁶⁷

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Ylioppilaskunta (YY) kävi osaltaan keväällä vuonna 1949 opintokäynneillä, ja rakentamassa suhteita, sellaisiin tehdas- ja liikelaitoksiin, joissa henkilöstön sosiaalihuolto oli pitemmälle kehitettyä.³⁶⁸

Teollisuuden ja liikelaitosten sosiaalityön tuonaikaista ihannetta ja tavoitetta kuvaavat seuraavat seikat. Huhtamäkiyhtymässä yrityksen sosiaalipäällikkö esitteli yrityksen organisaation ja toimintaperiaatteita ja, että lakisääteisten velvollisuuksien lisäksi Huhtamäkiyhtymä järjesti myös muuta henkilöstön hyvinvointia ja kehitystä edistävää toimintaa. Kyseisessä yrityksessä ylläpidettiin siksi lukuisia kerhoja, kuten näytelmäkerhoa, jota kuvattiin erittäin kehittäväksi vapaa-ajanviettomuodoksi, ruotsinkielenkerhoa, voimistelukerhoa, shakkikerhoa, retkeilykerhoa, ryhmäpuutarhatoimintaa ja kirjallisuuserhoa. Kerhojen lisäksi ko. yhtymässä toimi erinäisiä toimikuntia, joiden tehtävänä oli huolehtia henkilökunnalle suunnatusta urheiluharrastuksesta, kesäkotitoiminnasta, juhlien järjestämisestä ja oman lehden julkaisemisesta. Sosiaalipäällikön, sosiaalineuvojan ja, so. yhtymän sosiaalihuollon työ oli ohjata ja tukea ko. henkilöstötoimintaa. Näytelmäkerho oli tuottanut omin voimin näytelmiä, ja operetinkin, joita oli esitetty Turun ruotsalaisen teatterissa ja Turun kaupunginteatterissa. Operetissa musiikistakin vastasi yhtymän oma orkesteri ja baletin tanssi oma balettiryhmä.³⁶⁹

Yhtymän sosiaalineuvoja oli kierrättänyt tutustujia myös Huhtamäkiyhtymään kuuluvassa makeistehdas Hellaksessa, jossa ”*kaikilla työntekijöillä oli vitivalkoiset vaatteet, ruokasalit, pukeutumissuojat, suihkuhuoneet, sairastupa, pesula, yms.*”³⁷⁰

³⁶⁷ sama, 17.

³⁶⁸ *Teisku* 4/1949, 7.

³⁶⁹ sama, 7.

³⁷⁰ sama, 7.

Toinen ryhmä Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelijoita vieraili tuohon aikaan yhden Suomen merkittävimmän tekstiiliteollisuusalan yrityksen, Barker-Littoinen Oy, verkatehtaassa, jossa ko. tehtaan sosiaalipäällikkö puolestaan kertoi, miten ”vapaissa riennoissa” vastuu oli annettu henkilökunnalle, mutta sosiaalityö toki neuvoi tarvittaessa. Barker-Littoisissa toimi mm. näytelmäkerho, kuoro, orkesteri ja urheiluseuroja. Lisäksi tehtaalla toimi työväen keskuudessa, ”työväki”, kuten termi kuului, toimi neljä opintokerhoa, joissa opintoja harjoitettiin kirjeopisto Tietomiehen opastuksella. Tämän lisäksi monet työväestä opiskelivat myös Auralan vapaaopiston Littoisten toimipisteessä.³⁷¹

Barker-Littoisissa tehtaalla oli sen läheisyydessä työväen asuntoja, jossa asui puolet sen työväestä ja vähän kauempana 28 rakennusta käsittävä alue, jossa asui 56 perhettä. Lisäksi tehdas oli varannut alueen työväkensä omakotialueen rakentamiseksi ja sotien jälkeen tehdas oli lahjoittanut maitaan myös rintamamiestonteiksi. Lisäksi tehtaalla oli oma vanhainkoti ja lasten päiväkoti. Näiden lisäksi oli valmistumassa vielä työväen käyttöön tarkoitettu koneellinen pyykinpesula ”*perheenemäntien työtaakkaa helpottamaan*”.³⁷²

Heikki Waris pyrki osaltaan luomaan edistämään Yhteiskunnallista Korkeakoulua ja solmi suhteita mm. Suomen Työnantajain Keskusliiton (STK) sosiaalisen työn johtajaan.³⁷³ Helposti eivät kuitenkaan teollisuuslaitosten sosiaalitoimen työmarkkinat auenneet Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sosiaalihuoltajakoulutuksen suorittaneille, vaikka nämä olisivat jatkaneet yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkintoonkin. Alan johtotehtäviin oli vaikea saada jalkaa ovenrakoon, sillä hakijoita oli runsaasti, eikä siis Korkeakoulun käyneitä tältä osin suosittu eikä erityisemmin näytetty arvostettavan.³⁷⁴

Suomen Työnantajien Keskusliitosta varatuomari Virkkunen kertoi, miten ko. liitto ei ollut koskaan harkinnut minkäänlaista yhtenäistä peruskoulutusvaatimusta teollisuus- ja liikelaitosten sosiaalipäälliköille, mutta se oli sen sijaan harkinnut jatkokoulutuskurssien järjestämistä jo sosiaalipäälliköiden tehtävissä toimiville. Sosiaalipäälliköiden koulutustausta oli kirjava, sillä joukossa oli ainakin juristeja, pappeja ja maistereita, eikä Virkkusen mielestä Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sosiaalialan opinnot antaneet teollisuuslaitoksen sosiaalipäällikön tehtäviin sen parempaa pohjaa kuin muutenkaan koulutukset, kun alan tehtävät olivat vielä vakiintumattomia ja vaihtelivat luonteeltaan eri laitosten välillä. Lakisääteinen huoltotyön tuntemus, joka oli

³⁷¹ *Teisku* 4/1949, 13.

³⁷² sama, 13.

³⁷³ sama, 17.

³⁷⁴ *Teisku* 6-7/1949, 14.

Korkeakoulun yksi peruselementti, ei ollut teollisuuslaitoksessa tapahtuvassa sosiaalityössä niin tärkeää kuin työlainsäädännön hyvä tuntemus. ”*Köyhäinhoitolainsäädännön ja alkoholistihuollon tuntemus näyttelevät vain pientä sivuosaa, sen sijaan kansantalouden ja teollisuustalouden teoreettinen ja käytännöllinen tuntemus ja ymmärrys kuuluvat ko. alan tärkeimpään ammattiosaamiseen.*”³⁷⁵

Suomen teollisuuslaitoksissa toimi vuonna 1949 noin 200 sosiaalipäällikköä. *Teiskun* epävarmaksi tiedoksi kertoman mukaan, ko. sosiaalipäälliköistä vain seitsemän oli saanut alalle varsinaisen koulutuksen ja sosiaalijohtajista ei yksikään. Ko. seitsemästä sosiaalipäälliköstä viisi oli saanut sosiaalihuoltajan koulutuksen ja kaksi olivat valtiotieteen kandidaatteja. Sosiaalipäällikkö Osmo Korosuo kirjoitti, että teollisuuslaitosten sosiaalihenkilöstö oli, vrt. Suomen Työnantajien Keskusliitosta varatuomari Virkkunen kertomaa edellä, entisiä upseereita, mutta joukossa pappeja, filosofian maistereita, varatuomareita, opettajia, urheilumiehiä. Sosiaalijohtajiksi puolestaan oli tullut valituksi kokeneita miehiä tekniseltä ja hallinnolliselta alalta.³⁷⁶

Mutta, vaikka teollisuus- ja liikeyritysten vakanssit sosiaalityön alalla eivät helposti Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kasvateille auenneetkaan, eikä sen järjestämästä alan koulutuksesta saatu siltä osin muodostettua pätevyysnormia, niin kyllä sosiaalihuoltajat yhteiskuntaan toisaalla kelpasivatkin ja kelpasivat myös teollisuuteen, mutta ennen kaikkea henkilökohtaisten kykyjen ja ominaisuuksien vuoksi³⁷⁷ Einar Böök kertoi *Teiskulle* huoltotyön kehityksestä vuonna 1949, miten se oli Suomen itsenäistymisen aikoihin saakka ollut ”*pelkkää alkeellista köyhäinhoitoa*” ja vasta itsenäistymisen jälkeisinä vuosikymmeninä kehittynyt niin laadullisesti kuin myös määrällisesti, ja haarautunut erityisaloiksi, kuten lastensuojelu, nuorisohuolto, nuorisotyö, irtolais- ja alkoholistihuolto, ammattiopistojen avustukset, äitiysavustukset, perhelisä ja invalidihuolto. ”*Tärkeää oli myös ymmärtää sosiaalihuoltajan oma vaikuttavuus yhteiskunnan ja kanssaihminen kohtaloissa ja siksi sosiaalihuoltajan tuli laittaa työhönsä koko elämänsä, sillä siten hän saattoi voittaa itselleen ajallista pitemmän elämän.*”³⁷⁸ Mainittakoon, että vuonna 1949 Suomessa vallitsi asuntopula ja myös sinänsä omin taloudellisin

³⁷⁵ sama, 14.

³⁷⁶ sama, 32.

³⁷⁷ Henkilökohtaiset ominaisuudet ratkaisivat sosiaalipäälliköiden palkkauksessa teollisuuteen, sanoi varatuomari Virkkunen STK:sta, *Teisku* 6 – 7/1949, 14. Kts. edellä, jossa Lauha Topparin selvityksen mukaan teollisuuden sosiaalipäällikkönä työskenteli seitsemän Yhteiskunnallisen Korkeakoulun suorittanutta.

³⁷⁸ *Teisku* 6-7/1949, 24.

varoin toimeen tulleet perheet saattoivat joutua tilapäisesti asumaan esimerkiksi pesutuvan takahuoneeseen.³⁷⁹

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sosiaalihuoltoalan opiskelija Lauha Toppari selvitti vuonna 1949 sosiaalihuoltajatutkinnon suorittaneiden työllistymistilannetta:

”Vuoden 1949 loppupuolelle mennessä kuudelta vuosikurssilta oli valmistunut yhteensä 191 sosiaalihuoltajaa, joista yhdeksän oli täysin tiellä tietymättömällä, kaksi oli kuollut, 12 pelkkänä kotirouvana, viisi opiskelua ilman tointa jatkavaa, yksi työttömänä ja toimessa olevia siten 162. Näistä 162:sta oli kuntien palveluksessa puhtaasti sosiaalihuollon tehtävissä 64,5 % (105) ja joista edelleen 43 (39 naista ja 4 miestä) maalauskuntien huoltosihteereinä ja 3 huoltotarkastajina. 35 (29 naista ja 6 miestä) oli sijoittunut avohuollon alalla kaupunkien ja kauppaloiden palvelukseen ja joista yksi toimi huoltojohtajana, kaksi toimi huoltosihteerinä, 26 huoltotarkastajina ja loput kuusi muina virkailijoina. Laitoshuollon alalla työskenteli toimi 20 naista kunnalliskodin johtajana maaseudulla ja kolme kunnalliskodin johtajana kaupungissa. Yksi mies toimi kunnallisen työlaitoksen apulaisjohtajana ja kolme naista erilaisissa tehtävissä lastenkodeissa. Joitakin sosiaalihuoltajia työskenteli kunnallisissa kasvataneuvoloissa ja koulupsykiatrian toimistoissa. Vapaassa huoltotyössä työskenteli 10 % (17) kaikista työssä olevista sosiaalihuoltajista ja näistä edelleen jaoteltuna avohuollon piirissä 13 ja laitoshuollossa neljä; kaupungeissa 13 ja maalla neljä. ”Eräs suuri pääkaupungin invalidihuoltajajärjestö oli palkannut palvelukseensa neljä sosiaalihuoltajaa”. Valtion sosiaaliministeriön virkamiehinä työskenteli viisi, valtion huoltolaitoksissa kolme ja muissa valtion viroissa sosiaalihuollon alalla kolme. Teollisuuslaitosten sosiaalisessa työssä, sosiaalipäällikköinä, toimi seitsemän Korkeakoulun kasvattamaa sosiaalihuoltajaa³⁸⁰ ja muissa tehtävissä neljä naista. Loput 18 huoltajaa toimivat muissa sosiaalihuollon tehtävissä, opettajina ja Kansaneläkelaitoksen palveluksessa, sosiaalihuoltoalan lähialoilla, kuten esimerkiksi ”suuren sairaalan sosiaalihoitajana”, Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tuntiopettajana, seurakunnan työttötyöntekijänä, ”suuren teollisuuslaitoksen koulutuspäällikkönä”, Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tutkimuslaitoksen assistenttina. Joidenkin edellä mainittujen sijoittumiseen on vaikuttanut olennaisesti myös muut ko. henkilöiden suorittamat opinnot, kuten saavutettu yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinto, valtiotieteiden kandidaatin tutkinto, opettajatutkinto, tai terveyssisartutkinto.”³⁸¹

Käytännössä valmistuneet sosiaalihuoltajat sijoittuivat pääasiassa kuntien sosiaalityöhön, eikä Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sosiaalihuoltajan tutkinnon varsinaisena tarkoituksena ollutkaan valmistaa työntekijöitä teollisuushuoltoon. Edellä esitetystä Topparin selvityksestä ilmennee jokseenkin se, miten valmistuneet olivat yhteiskunnan työtehtäviin jakautuneet, mutta otetaan lähempään tarkasteluun vielä *Teiskussa* kuvattuja työllistymistapauksia.³⁸²

Sosiaalihuoltaja nainen oli sijoittunut työhön sosiaaliministeriöön, jossa hän toimi soteleskien työhuollon esittelijänä. Hän oli työskennellyt sosiaaliministeriössä vuodesta 1943 lähtien ja

³⁷⁹ sama, 27.

³⁸⁰ sama, 32.

³⁸¹ *Teisku* 6-7/1949, 18.

³⁸² sama, 39.

sittemmin puolipäiväisenä, ”jotta perhe ei joutunut kärsimään virkaäidin vuoksi”.³⁸³ Suomen Osuuskauppojen Keskusliikkeen (SOK) Helsingin tehtaiden koulutuspäällikkönä toimi mies, joka oli valmistunut sosiaalihoitajaksi vuonna 1947 ja aloittanut heti sen jälkeen opinnot tiedekunnassa ja valmistunut yhteiskuntatieteiden kandidaatiksi jouluna vuonna 1948. Hänen työtehtävänä oli opettaa työnjohtajia opettamaan, johon tehtävään mallia oli haettu Ruotsista ja Yhdysvalloista.³⁸⁴ Nurmijärven huoltosihteerinä, kunnan huoltotoimistossa toimi sosiaalihoitajaksi valmistunut nainen, joka kertoi, että lapsilisien maksatuksesta tuli paljon lisätyötä.³⁸⁵ Kaapelitehtaan sosiaalipäällikkönä toimi sosiaalihoitajaksi keväällä 1948 valmistunut mieshenkilö, joka huomautti, että Korkeakoulun sosiaalihoitajatutkinnon tarkoituksena ei ollut valmistaa työvoimaa teollisuushuoltoon, mutta että se oli sinänsä hyvä teoreettinen perusta alalle, loppu oli itsestä ja henkilökohtaisista ominaisuuksista kiinni.³⁸⁶

Sosiaalialan avoimien työpaikkojen ilmoituksia oli *Teiskussa* runsaastikin, joiden luonnetta ja etuja kuvaa osaltaan seuraavat muutamat tarkemmat esimerkit:

*”Sosiaalihoitajan toimi Iitin kunnassa, tehtävänä kaikki huoltotehtävät huoltotoimistossa, sekä todennäköisesti lastenvalvojana toimiminen. Toimenhaltijalle asunto. Hakemukset palkkatoivomuksineen. Kunnan asukasluku on 10 068 henkilöä ja kunnassa on ennestään huoltosihteerin ja toimistoapulainen”.*³⁸⁷

*”Huoltosihteerin toimi Tyrnävän kunnassa julistetaan auki toimeen pystyvien, pätevien, mieluummin sosiaalihoitajan tutkinnon suorittaneiden henkilöiden haettavaksi 30 päivään kesäkuuta mennessä. Toimesta, joka on juuri perustettu, maksetaan ohjeiden mukainen palkka, mutta on hakijoilla kuitenkin tilaisuus esittää oma palkkavaatimuksensa. Asunto syksystä lähtien. Kunnan asukasluku on 4000 henkilöä.”*³⁸⁸

*”Kunnalliskodin johtajattaren toimi, joka on aluksi väliaikainen, mutta mahdollisesti vakinaistettavissa on pätevien, mieluiten sosiaalihoitajatutkinnon suorittaneiden henkilöiden, haettavissa Alajärven kunnassa. Toimesta maksetaan ohjeiden mukainen palkka. Kunnalliskoti käsittää 52 paikkaa. Mielisairasosastoa ei ole.”*³⁸⁹

”Huoltosihteerin ja siihen yhdistetyn lastenvalvojan toimi Laukaan kunnassa huoltoalaa tuntevien ja tehtävään pystyvien henkilöiden haettavaksi. Toimi on kunnan virka- ja eläkesäännön alainen ja maksetaan siitä ohjeiden mukainen palkka, indeksi- ja ikälisineen, mutta omankin palkkatoivomuksen voi esittää. Luontaisena saa kahden huoneen asunnon lämpöineen ja valoineen, josta pidätetään rahapalkasta 1800 markkaa kuukaudessa. Ikälisiä

³⁸³ sama, 39.

³⁸⁴ sama, 39.

³⁸⁵ sama, 39.

³⁸⁶ sama, 39.

³⁸⁷ *Teisku* 3/1949, 3.

³⁸⁸ *Teisku* 4/1949, 14.

³⁸⁹ sama, 15.

laskettaessa huomioidaan valtion ja toisen kunnan palvelusajasta enintään 10 vuotta. Kunnassa on noin 15 000 asukasta ja huoltosihteerillä nykyisin kaksi apulaista ja huoltotarkkaaja.”³⁹⁰

”Kemin kaupungin yhteiskunnallisen huollon johtajan virka, Vaatimuksena tutkinto yliopistossa tai korkeakoulussa, sekä kokemus huoltotyöstä ja hallinnosta.”³⁹¹

”Salon kauppalan sosiaalijohtajan virka, ensisijaisesti vaatimuksena sosiaalihuoltajan tutkinto. Perus palkka 30.800 markkaa kuukaudessa”.³⁹²

”Lastenvalvojan – sosiaalitarkkailijan yhdistetty virka Sysmän kunnassa. Uusi virka- ja eläkesääntö voimassa. Asunto varataan.”³⁹³

Lisäesimerkkeinä sosiaalialan avoinna olleista työpaikoista, joista *Teiskussa* ilmoitettiin, olivat mm. seuraavat: *Huoltosihteerin ja siihen yhdistetyn lastenvalvojan toimi Ranuan kunnassa, Johtajattaren virka Hyvinkään kauppalan kunnalliskodissa, Yhteiskunnallisen huollon johtajan virka Kemissä*³⁹⁴, *Sosiaali- ja taksoitussihteerin toimi Askolan kunnassa, Lastenvalvojan toimi Askolan kunnassa, Kunnansihteerin, sekä yhteiskunnallisen huolto- ja taksoitussihteerin toimet Yläneen kunnassa*³⁹⁵, *Töysän kunnassa yhdistetty sosiaalsihteerin ja lastenvalvojan virka, Sosiaalityöntekijän toimi Hämeenlinnan kaupungissa ja Johtajattaren toimi Virtain kunnalliskodissa Virroilla.*³⁹⁶

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ja sosiaalihuoltoalan opetuksen yhteiskuntasuhteita ja -aktiivisuutta kuvaa osaltaan myös seuraavat tapahtumat. Nimittäin syyskuussa vuonna 1951 pidettiin Helsingissä kyseisen vuoden sosiaalihuollon kotimaiset yleiset huoltopäivät, joiden avaajana toimi sosiaaliministeri ja jossa oli korkean tason asiantuntijaesitelmöitsijöitä. Suomen Huoltotyöntekijöiden Liitto esitti tapahtuman jälkeen *Teiskussa* lämpimän kiitoksensa Korkeakoulun oppilaille, jotka *vaivojaan säästämättä* olivat osallistuneet huoltopäivien aikana lukuisiin järjestelytehtäviin ja muihin töihin ja olivat siten osaltaan vaikuttaneet kyseisten päivien onnistumiseen.³⁹⁷ Toisaalla, syyskuussa vuonna 1949 osallistui Uddevallassa, Ruotsissa Pohjola-Norden järjestön järjestämille kahden viikon mittaisille sosiaalisille kursseille Suomesta kymmenen osanottajaa, joista neljä oli Yhteiskunnallisen Korkeakoulun käynyttä sosiaalihuoltajaa: sosiaalihuollon tarkastajan tehtävässä toiminut mieshenkilö, sosiaalipäällikkönä toiminut mies ja

³⁹⁰ *Teisku* 5/1949, 3.

³⁹¹ *Teisku* 3/1950, 14.

³⁹² *Teisku* 1-2/1951, 18.

³⁹³ sama, 18.

³⁹⁴ *Teisku* 4/1950, 14.

³⁹⁵ *Teisku* 5-6/1950, 36 – 38.

³⁹⁶ *Teisku* 7/1950, 23.

³⁹⁷ *Teisku* 4-5/1951, 8.

kaksi huoltosihteerinä toiminutta naista.³⁹⁸ Toisaalla Yhteiskunnallisen Korkeakoulun piiristä osallistuttiin kesällä vuonna 1949 huoltoalalla toimivan kuuden henkilön joukon voimin Sveitsissä pidetylle kahden kuukauden mittaiselle opintomatkalle Schweitzer Europahilfe-järjestön stipendiaatteina, ja mukana oli siis myös Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kasvatteja, mm. em. mainittu yhteiskuntatieteiden kandidaatti Lauha Toppari, joka oli muuten ajatellut viettää kesäänsä Kilpisjärvellä.³⁹⁹

Lokakuussa vuonna 1949 saapui Suomeen Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ja Svenska Medborgarhögskolanin vieraiksi viideksi päiväksi 20 pohjoismaista sosiaalialan opiskelijaa, joista yksi norjatar, yksi tanskatar ja loput ruotsalaisia. Vierailuohjelmaan kuului alan luentoja ja esitelmien lisäksi kiertoajeluja Helsingissä, Suomen Siviili- ja Asevelvollisuusinvalidien liiton tarjoama sauna ja päivällinen Hevossalmen kurssi- ja lomakodissa, tutustuminen eduskuntataloon, jossa ruotsalainen kansanpuolue (RKP) tarjosi lounaan. Vierailu Svenska Medborgarhögskolaniin ja Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun, Sosiaalihuoltajat ry:n tarjoama lounas, osallistuminen Suomen Nuorisojärjestöjen Edustajiston järjestämien Suomen kulttuurikilpailujen avajaisiin, Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan tarjoama päivällinen, tanssiaiset Korkeakoulun juhlasalissa, Invalidijärjestöjen Keskusliiton tarjoama päivällinen Katajanokan Upseerikerhon kabinettikerroksessa eversti Kuuselan johdolla, ruotsalaisen teatterin näytelmäesitys, tutustuminen valtioneuvoston linnaan, jossa pääministeri K. A. Fagerholm otti vieraat vastaan, SOK:n tarjoama lounas, Helsingin kaupungin sosiaalihuollollinen selostus kaupunginjohtajan johdolla ja kaupungin tarjoama päivällinen kaupungin kellarissa, puheita ja lauluja Korkeakoulun suojissa. Lahjojakin vaihdettiin, sillä vieraat antoivat Svenska Medborgarhögskolalle puuhevoson ja Korkeakoululle kukkakimpun. Korkeakoulu lahjoitti puolestaan vieraille WSOY:n tätä varten lahjoittaman kirjan, jossa kerrottiin Suomesta sanoin ja kuvin. Myös Medborgarhögskolanin kirjalahjan vieraille oli lahjoittanut kirjakustantamo WSOY.⁴⁰⁰

Elokuussa vuonna 1951 Yhteiskunnallisen Korkeakoulun rehtori Y. Ruutu puolestaan lausui Säätytalon porvarissäädyn salissa Helsingissä tervetulleeksi Pohjoismaiden seitsemän sosiaaliskoulun edustajat neuvottelutilaisuuteen, joka tuolloin pidettiin ensimmäistä kertaa Suomessa ja oli järjestyksessään toinen ko. Pohjoismaisten sosiaaliskoulujen järjestämä. Näillä ”sosiaaliskouluilla” tarkoitettiin Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sisäkouluja, joissa niin ikään annettiin koulutusta sosiaalihuollon tehtäviin ja joissakin lisäksi myös yleiseen kunnallishallintoon.

³⁹⁸ *Teisku* 5/1949, 2.

³⁹⁹ *Teisku* 6-7/1949, 43.

⁴⁰⁰ sama, 9.

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun järjestämä koulutus oli laajinta, sillä siellä oli seitsemän opistotasoista koulutusohjelmaa ja lisäksi korkeakoulutasoinen tiedekunta. Muiden Pohjoismaiden vastaavat oppilaitokset eivät olleet koulutusaltaltaan näin monipuolisia, eikä niiden päästötutkintojen jälkeen saanut kelpoisuutta akateemisiin opintoihin.⁴⁰¹

Vanhin Pohjoismainen sosiaalialan koulu oli Tukholman sosiaali-instituutti, jonka esimerkin mukaisesti oli sittemmin Ruotsiin perustettu vastaavat oppilaitokset myös Göteborgiin ja Lundiin. Tanskan Kööpenhaminaan oli perustettu sosiaalihuollon tarpeita varten oppilaitos vuonna 1937 ja Norjaan vuonna 1950, jolloin Oslon Kunnallis- ja sosiaalikoulu aloitti toimintansa. Esimerkiksi Norjan sosiaalikoulussa, Norges Kommunal og Socialskole, oli kaksi opintolinjaa, kunnallinen ja sosiaalinen. Opinnot siellä kestivät 2,5 vuotta ja valmistuneet saivat joko kunnallis- tai sosiaalikandidaatin arvon⁴⁰². Kaikkien em. koulujen rehtorit osallistuivat vuonna 1949 Suomessa pidetyille ko. neuvottelupäiville.⁴⁰³ ”Neuvottelupäivien avajaistilaisuuteen osallistui myös sosiaaliministeriön vapaan ja virallisen huoltotyön, Svenska Medborgarhögskolanin ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun piiristä tuttuja kasvoja, ja Korkeakoulun sosiaalihuoltotyön opiskelijoille tuttu sosiaalineuvos Paavo Mustala.”⁴⁰⁴

”Avajaistilaisuudessa Svenska Medborgarhögskolanin rehtori kertoi puolestaan vieraille Suomesta, Suomen historiasta ja hyvästä Helsingistämme, ennen kuin siirryimme kaupunginkellariin Helsingin kaupunginhallituksen tarjoamalle kaupunginjohtaja Pekka Railon isännöimälle lounaalle.”⁴⁰⁵

”Vieraiden majoituspaikkana toimi Kauniaisten Työväen Akatemia, joka oli auttanut konferenssin toteuttamisessa. Konferenssi vieraili myös mm. Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa ja rehtori Y. Ruudun kotona, sekä Maalaiskuntien Liitossa ja Kansaneläkelaitoksessa. Seuraava konferenssi oli tarkoitus pitää Tanskassa.”⁴⁰⁶

Lokakuussa vuonna 1952 osallistui viisitoista suomalaista Pohjoismaiden sosiaalikoulujen viikon mittaisille koulutuspäiville, joiden pitopaikkana toimi Oslon läheisyydessä, pienen tunturijärven rannalla sijaitseva Sörmarkan kansanopisto. Yhteiskunnallisesta Korkeakoulusta osallistujia oli seitsemän ja Svenska Medborgarhögskolanista kahdeksan. Tilaisuuden järjestivät Norjan sosiaalikoulujen oppilaskunnat ja Pohjola - Nordenin paikallisyhdistys. Suomalaisten ja norjalaisen isäntäväen ohella osanottajia oli kaikista kolmesta Ruotsin sosiaalikoulusta, so. Tukholmasta, Göteborgista ja Lundista. ”Hauskaa” ko. koulutuspäivissä lienee ollut se, että suomalaisilla oli

⁴⁰¹ *Teisku* 4-5/1951, 9.

⁴⁰² *Teisku* 1/1953, 12.

⁴⁰³ *Teisku* 4-5/1951, 9

⁴⁰⁴ sama, 9.

⁴⁰⁵ *Teisku* 4-5/1951, 10.

⁴⁰⁶ sama, 10 – 11.

kielivaikeuksia, myös suomenruotsalaisilla ja isännillä keskenäänkin, sillä myös ero Norjan kahden päämurteen, riksmålin ja landsmålin, välillä oli suuri.⁴⁰⁷

Seuraava, niin ikään viikonmittainen ja Pohjola - Nordenin järjestämä, Pohjoismaisten sosiaalihuoltajien kurssi järjestettiin vuonna 1954 Tukholmassa Lidingön opistolla. Yhteiskunnallisesta Korkeakoulusta osanottajia oli kolme ja he matkustivat paikalle yhdessä Svenska Medborgarhögskolanin osallistujien kanssa. Kurssin johtajana toimi sosionomi Birger Olson Pohjola – Norden -yhdistyksestä. Kurssilla oli luentoja mm. pohjoismaisista työmarkkinoista, kirjallisuudesta, pohjoismaisen taiteen yhteydestä, joiden lisäksi iltapäivisin ohjelmassa oli ryhmäkeskusteluja, joissa kukin vuorollaan valitsi keskusteluaiheen. Keskustelunaiheina olivat mm. ”perhe- ja asuntopolitiikka Pohjoismaissa”, ”suurkunnat vai pikkukunnat”, ”nuoriso ja työmarkkinat”, ”nuorison asunto-ongelma” ja ”sosiaalivakuutukset Pohjoismaissa”. Lisäksi osallistujat uivat, pelasivat tennistä ja muita pelejä, järjestivät maakohtaisesti vuorollaan illanvieron, tutustuivat Tukholmaan ja ”nauttivat olemassaolosta”. Mainittakoon, että suomalaistytöt herättivät illanvietossa ihastusta värikkäissä kansallispuvuissaan.⁴⁰⁸

Seuraavat Pohjola - Nordenin kurssit pidettiin sitten seuraavaksi Suomessa maaliskuuhun taitteessa vuonna 1955. Mukana oli edustajia Suomesta, Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta. Svenska Medborgarhögskolan ja Yhteiskunnallinen Korkeakoulu huolehtivat järjestelyistä ja toimivat isäntänä tapahtumalle. Lisäksi järjestelyihin osallistuivat Invalidisäätiö, Kulutusosuuskuntien Keskusliitto⁴⁰⁹, Osuusliike Elanto ja Helsingin kaupunki.⁴¹⁰ Kurssien pitopaikkana toimi Solvallen opisto. Osanottajia saapui viitisenkymmentä henkilöä ja kaikki luennot ja muut esitykset pidettiin ruotsinkielellä, mutta jokainen sai etukäteen omankielisen lunttilapun. Luennoitsijoina oli mm. professoreja ja aiheina ”johtajapsykologia”, kirjallisuus ja yhteiskunta, Suomen sosiaaliset olosuhteet, sosiaalijournalistiikka, kunnallinen nuorisotyö, asuntokysymys sosiaalisena ongelmana, Suomen taloudellinen asema, sekä kunnallispolitiikka.⁴¹¹ Helsingin kaupungintalo oli koristeltu Pohjoismaisin lipuin kurssilaisten saapuessa sinne. Päättötilaisuus pidettiin Yhteiskunnallisella Korkeakoululla, jossa huudettiin kolminkertainen eläköön-huuto Pohjolalle.⁴¹²

⁴⁰⁷ *Teisku* 1/1953, 11.

⁴⁰⁸ *Teisku* 2/1954, 7.

⁴⁰⁹ Kulutusosuuskuntien Keskusliiton johtajana toimi Sulo Suortti, joka oli myös Yhteiskunnallisen Korkeakoulun hallituksen jäsen, *Teisku* 3/1956, 9. ja Rasila, Viljo, Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966. WSOY: Porvoo, 1973, 283.

⁴¹⁰ *Teisku* 3/1955, 18.

⁴¹¹ *Teisku* 2/1955, 7.

⁴¹² *Teisku* 3/1955, 18.

Huhtikuussa vuonna 1957 Pohjoismaisten sosiaaliskoulujen Oslossa pidetyille oppilaskursseille osallistui, täällä kertaa Suomesta kera Svenska Medborgarhögskolanin edustajien, seitsemän Korkeakoulun oppilasta.⁴¹³

Yhteiskunnallinen Korkeakoulu oli laajemminkin mukana kansainvälisessä yhteistyössä myös sosiaaliskoulutuksen osalta ja esimerkiksi lehtori Aune Mäkinen – Ollinen osallistui vuonna 1956 Korkeakoulun edustajana Münchenissa, Saksassa pidettyyn sosiaaliskoulujen järjestön kaksipäiväiseen kokoukseen, jossa oli edustettuna 252 sosiaaliskoulua 35 valtiosta. Järjestön puheenjohtajana toimi hollantilainen tohtori J. F. Jongh. Kokouksessa pääaiheina olivat sosiaalihuoltotoiminnan perusteet, sekä alan koulutus ja erityisesti alan ulkomaiset opintoedellytykset.⁴¹⁴ Vuonna 1950 Yhteiskunnallinen Korkeakoulu hyväksyttiin jäseneksi International Committee of Schools of Social Works-nimiseen alan järjestöön.⁴¹⁵

Syksyllä vuonna 1952 Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sosiaalihuoltajakoulutuksen alkusanoista oli tullut kuluneeksi kymmenen vuotta, kuten aiemmin on mainittu, tuolloin maaherra Bruno Sarlinin johtaman komitean tuloksena ko. koulutus oli päätetty aloittaa vuonna 1942 ja ensimmäiset Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sosiaalihuoltajat valmistuivat kaksi vuotta myöhemmin, vuonna 1944. Menneiden kymmenen vuoden aikana vuodesta 1942 vuoteen 1952 Korkeakoulusta oli valmistunut yhteensä kahdeksalta vuosikursсилta 250 sosiaalihuoltajaa, joista suurin osa oli siis sijoittunut kuntien palvelukseen. Menneet kymmenen vuotta olivat antaneet osaltaan käsityksen siitä, miten ko. koulutus vastasi yhteiskunnassa ilmeneviä tarpeita:

1940-1950-lukujen taitteessa sosiaalihuolto oli käytännössä köyhäinhoitovaltaista, mutta 1950-luvun alusta alkaen ala alkoi saada yhä enenevässä määrin uusia tehtäviä, jotka taas vuorostaan asettivat uusiutumis- ja kehittämistarvetta itse alan koulutukselle ja sosiaalityöntekijöille heidän työssään. Vuonna 1951 otettiin siksi tarkasteluun toistakymmentä vuotta voimassa olleet koulutuksen sisällöt ja vaatimukset tarkoituksena niiden ajanmukaistaminen tarpeita vastaaviksi muuttuneissa olosuhteissa. Työtä varten Korkeakoulu asetti 18.1.1951 komitean, jonka tehtävänä oli tutkia ja selvittää koulutuksen muuttuneita sisältötarpeita koskien erityisesti lastensuojelun erityistarpeita. Kyseisen komitean puheenjohtajaksi kutsuttiin sosiaalineuvos Paavo Mustala ja sen jäseniksi lastensuojelun ylitarkastaja Niilo Kotilainen, lastensuojelujohtaja A. E. Heiskanen ja

⁴¹³ *Teisku* 3/1957, 12.

⁴¹⁴ *Teisku* 8/1956, 13.

⁴¹⁵ *Teisku* 3/1950, 5.

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun avohuollon lehtori Veikko Piirainen, sekä sihteeriksi tarkastaja Veikko Niemi.⁴¹⁶

Asetettu komitea päätyi työssään siihen, että ammatillisen koulutuksen tarve huoltotyöntekijöille oli tullut entistäkin tarpeellisemmaksi tehtäväkentän kehittyessä yhä haasteellisemmaksi ja monimuotoisemmaksi ja, että alan koulutus oli sinänsä välttämätöntä eritoten kuntien sosiaalilautakuntien palvelukseen suuntautuville sosiaalityöntekijöille, vrt. esim. aiemmin käsitelty teollisuuslaitosten sosiaalityö. Alan monimutkaistumisesta johtuen se myös katsoi, että yhdenlainen yleinen koulutus ei kyennyt tyydyttävästi antamaan sitä ammattitaitoa ja valmiuksia, joita alan erilaisissa tehtävissä tarvittiin. Siksi koulutuksen kehittämiseksi koulutusta tuli antaa ”monentasoisesti ja erisuuntaisesti” useissa eri oppilaitoksissa. Erityistehtävissä, kuten lastensuojelussa, opetusta tuli komitean mielestä antaa muissa oppilaitoksissa kuin Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa, tai sitten myös Korkeakoulussa järjestettävillä jatko- ja täydennyskursseilla. Kaiken kaikkiaan komitea kuitenkin katsoi, että sosiaalityöntekijäkoulutus oli Suomessa hyvin ja tarkoituksenmukaisesti järjestetty, joitakin pieniä puutteita lukuun ottamatta.⁴¹⁷

Komitea katsoi, että Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sosiaalityöntekijäkoulutuksen ensimmäisen vuoden perusopintojen tuli olla kaikille opiskelijoille oppisisällöltään yhteisiä ja perusopintojen suorittamisen jälkeen opintojen tuli eriytyä ja suuntautua selkeämmin erikoisopintojen opintolinjoille, kuten avohuoltoon, tai aikuisten ja lasten laitoshuoltoon. Sen sijaan erikoistumista lastensuojeluun tai kenttätööhön komitea ei suositellut. Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussahan oli puhdas lastensuojelututkinto vuosina 1927 – 1944, mutta se sellaisenaan lopetettiin,⁴¹⁸ kun tutkintoa sittemmin laajennettiin. Komitean mielestä teoriaopintoihin oli ennestään lisättävä käytännön harjoittelua ja asian järjestämiseksi Korkeakoululla ja sosiaaliministeriöllä tuli olla vielä kiinteämpi suhde harjoitteluohjaajiin ja harjoittelijoihin ja näille tuli järjestää neuvottelu – ja koulutuspäiviä, laatia apuvälineeksi ”harjoittelijan työkirja”, yms. Lisäksi komitea katsoi, että mm. psykologian ja kasvatustieteen, sekä käytännön valmiuksia työhön antavien oppiaineiden opetusta tuli lisätä. Edelleen komitea esitti, että Korkeakoulussa tuli järjestää jatko- ja täydennyskoulutusta sosiaalihuoltajille ja muille alalla toimiville henkilöille muutaman viikon mittaisten kurssien muodossa, mahdollisesti kesäkursseina. Lisäkoulutustarve koski esimerkiksi psykologis-psykiatriaa, lastensuojelua ja kuntouttamista. Komitean näkemys oli, että Yhteiskunnallisen Korkeakoulun päästötutkinnon sosiaalialalla suorittaneita tuli lisäksi kannustaa jatkamaan opintojaan Yhteiskunnallisen

⁴¹⁶ *Teisku* 1/1953, 8.

⁴¹⁷ sama, 8.

⁴¹⁸ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 273.

Korkeakoulun tiedekunnassa, jotta he olisivat saattaneet sijoittua vielä paremmin yhteiskunnassa korkeampiin akateemista pätevyyttä vaativiin huoltoalan virkoihin.⁴¹⁹

Vuonna 1953 kevääseen mennessä sosiaalihuoltajatutkinnon oli Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa suorittanut yhteensä 265 henkilöä ja valmistuneet olivat sijoittuneet työmarkkinoille siten, että huoltotyössä erinäisissä tehtävissä, kuten sosiaalsihteerinä tai huoltojohtajana toimi 51, huoltotoimistossa tai huoltovirastossa 23, kunnalliskodin johtajana tai vastaavan laitoksen toimihenkilönä 45, sosiaalihoitajana tai huoltotarkkailijana 19, lastensuojelun ja sosiaalitarkastajana 13, työhuollon tarkastajana tai sosiaalipäällikkönä 9, koulutuspäällikkönä, ammattikoulun tai muun vastaavan laitoksen johtajina 4. Kaikki yhteensä 164 henkilöä. Muissa tehtävissä, kuten opettajan tehtävissä 4, nuorisotyössä 2, kunnansihteerinä 1, järjestön palveluksessa 4, jatkoi opintojaan Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa 4, jatkoi opintojaan muualla 7, muussa ammatissa 8. Kaikki yhteensä 30 henkilöä. Lisäksi ulkomailla oleskeli 2, ei tietoa ammatista, kotirouvina, tai kuollut 59. Kaikki yhteensä 61 henkilöä.⁴²⁰

Lisäksi kymmenen sosiaalihuoltajatutkinnon suorittajaa oli suorittanut myös yhteiskuntatieteiden kandidaatintutkinnon. *"Huoltotyöntekijöitä oli valmistunut suuri joukko, mutta yhtä suuri oli heidän valloittamiensa tehtävien määrä."* Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa suurimman suorittaneiden ryhmän muodostivat sosiaalitutkinnon suorittaneet ja toiseksi suurimman kunnallistutkinnon päättötutkinnon tehneet. Kuten kunnallistutkinnon ja kirjastotutkinnonkin kohdalla, myös sosiaalitutkinnon katsottiin varmistavan varman leipäpuun.⁴²¹

Sosiaalihuoltajaopinnot alkoivat kahdeksankuukauden mittaisella esiharjoittelulla, jonka järjesti sosiaaliministeriö ja ko. esiharjoitteluun hakeuduttiin nimenomaan sosiaaliministeriön kautta. Hakemukset tuli jättää vuosi ennen aiottua opiskelun aloittamista. Avohuollon opintoihin vaadittiin kahdeksan kuukauden harjoittelu avohuollon laitoksessa, kun taas laitostyöhön erikoistumaan aikovan harjoittelu koostui siten, että ensin oli suoritettava vähintään kuuden kuukauden harjoittelu laitoksessa ja sen jälkeen kahden kuukauden jakso jossakin sosiaalilautakunnassa.⁴²² Esiharjoittelun aikana hakijakokelaista karsittiin noin 2/3 pois,⁴²³ ja karsintaa tehtiin vielä lukuvuosien välisessä väliharjoittelussakin⁴²⁴. Kts. jäljessä väliharjoittelusta.

⁴¹⁹ *Teisku* 1/1953, 8.

⁴²⁰ *Teisku* 3/1953, 48 – 49.

⁴²¹ *Teisku* 3/1951, 49.

⁴²² *Teisku* 4/1957, 9.

⁴²³ sama, 27.

⁴²⁴ *Teisku* 3/1959, 10.

Pääsyvaatimuksena sosiaalihoitajan opintoihin oli ylioppilastutkinto, tai keskikoulun suorittaminen, tai kansankorkeakoulun, tai muun vastaavan kurssien suorittaminen, jolloin oli kyettävä osoittamaan keskikoulun oppimäärää vastaava tietotaito tietyissä oppiaineissa. Ikävaatimuksena oli vähintään 19-vuoden ikä, mutta kuitenkin enintään 30- vuotta. Hakijan oli hakiessaan siis ollut suoritettava esiharjoittelu ja oltava yleensäkin alle sopiva. Esiharjoittelun aikana pyrkijöiden oli myös luettava määrätty kirjallisuus ja suoritettava sen pohjalta ko. kirjallisuuteen perustuva pääsykoe. Näiden lisäksi alalle *aikovan ”tietoihin tuli sisältyä talous- tai maatalouskoulutusta”*. Oppilasvalinnassa kiinnitettiin lisäksi huomiota edeltävien opintojen arvosanoihin. Ylioppilaille annettiin muihin hakijoihin verrattuna etusija. Sosiaalihoitajan opintoihin pyrki vuosittain noin sata hakijaa, joista enintään viisikymmentä tuli hyväksytyksi aloittamaan opinnot. 1950-luvun loppupuoliskolla noin 20 % sisään hyväksytyistä oli ylioppilaita. Opinnot itsessään kestivät noin neljä lukukautta, siis kaksi lukuvuotta. Kolme ensimmäistä lukukautta olivat koulumaista opiskelua ja neljäs oli tarkoitettu loppukuulusteluihin, tutkielman laatimiseen ja kypsyyskokeen suorittamiseen. Lukuvuosien välissä tuli suorittaa neljän kuukauden mittainen väliharjoittelu.⁴²⁵

Sosiaalihoitajan tutkinnon kuuluivat pääaineina huoltolainsäädäntö, avohuolto, laitoshuolto, sosiaalipolitiikka, huoltotyön kasvatusoppi ja kansanterveysoppi. Lisäksi muina aineina lainopin alkeet, psykologia, psykiatria, sosiaalialkohologia, kriminologia, suomen kieli muille, mutta ei ylioppilaille, ammatinvalinnanohjaus, toimisto-oppi, kirjanpidon perusteet, sekä joitakin käytännöllisiä oppiaineita. Oppiaineyhdistelmät riippuivat linjavalinnasta, joita olivat siis avohuollon ja laitoshuollon linjat.⁴²⁶

Sosiaalihoitajiksi valmistuneiden työtilannetta keuhuttiin *Teiskussa* hyväksi ja vuonna 1957 valmistuneiden kuvattiin toimivan seuraavanlaisissa ammateissa, kuten sosiaali- ja lastensuojelujohtajina, sosiaalsihteereinä, sosiaalitarkkailijoina, alkoholisti- ja lastensuojelutyöntekijöinä, erilaisten kunnallisten ja yksityisten huoltolaitosten, kuten kunnalliskodit, vanhainkodit, työlaitokset, oppilaskodit, johtajina, apulaisjohtajina, tai osastonhoitajina ja monien muiden erilaisten lastensuojelu-, invalidi-, ym. vapaiden

⁴²⁵ *Teisku* 4/1957, 9 – 10.

⁴²⁶ sama, 10.

huoltojärjestöjen toimihenkilöinä⁴²⁷, nuorison- ja lastenvalvojina.⁴²⁸ Vuonna 1957 alan palkan kerrottiin olleen noin 40 000 markkaa kuukaudessa, mitä pidettiin kohtuullisena ansiotasona.⁴²⁹

Vuonna 1959 työllistymistilanteesta kerrottiin, että laitoshuollon alalla paikoista oli ylitarjontaa, eikä siis valmistuneita tullut markkinoille riittävästi. Laitoshuollossa kuukausipalkat asettuivat 40 000 – 45 000 markan tienoille. Avohuollossa sosiaalihoitajan ja sosiaalitarkkaajan, sekä sosiaalisihteerin tehtävät olivat tavoitelluimmat, joiden lisäksi sairaalat, kasvatus- ja avioliittoneuvolat, alkoholipoliklinikat, teollisuuslaitokset ja erilaiset huoltojärjestöt tarjosivat sosiaalivirkailijoiden tehtäviä. Palkat avohuollossa asettuivat 40 000 – 70 000 markan kuukausiansioon.⁴³⁰

Myös sosiaalihuoltoalaa opetusjaostossa opiskelevalle oli mahdollista päästä opiskelemaan ASLA-stipendiaattina, Rockefeller-säätiön taloudellisella tuella Yhdysvalloissa. Ainakin Korkeakoulussa opiskeleva naisopiskelija oli vaihdossa The New York School of Social Work -nimisessä koulussa, joka oli yksi Colombia Universityn tiedekunnista. *Teiskussa* oli kyseisestä vaihtovuodesta jälkikäteen juttu.⁴³¹

4.7. Sosiaalihuollon opetusjaosto, nuoriso-ohjaajatutkinto

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun nuoriso-ohjaajakoulutuksen lehtori, filosofian maisteri Guy von Weissenberg kirjoitti *Teiskussa* vuonna 1950 nuoriso-ohjaajakoulutuksesta kasvattajakoulutuksena ja sen historiasta. von Weissenberg esitti, miten kasvattajakoulutuksen voidaan Suomessa katsoa alkaneen filosofian professori H. G. Porthanin toimesta Turun Akatemiassa 1700-luvun lopulla, kun Porthan oli omana aikanaan valistusfilosofina kiinnittänyt huomiota siihen, miten koulujen vähyys oli vakava puute nuorison kouluttamisessa ja sivistämisessä. Hänen mielestään nuorisoa tuli kouluttaa siten, että maahan olisi saatu riittävä määrä päteviä henkilöitä huolehtimaan laajemmasta olojen kehittämisestä ja kansan elinolojen ja kehitysmahdollisuuksien parantamisesta. Tästä syystä Porthan oli aloittanut kotiopettajien kouluttamisen tuon ajan ylioppilaista. Kotiopetus tapahtui osin vapaaehtoisesti yliopisto-opintojen ulkopuolella Porthanin laatiman opetussuunnitelman ja opetusohjelman mukaan. Sittenkin myös useat 1800-luvun suomalaisista suurmiehistä ovat aloittaneet kotiopettajina, kuten esimerkiksi J. L. Runeberg ja Z. Topelius. Porthanin jälkeen hänen

⁴²⁷ sama, 10

⁴²⁸ *Teisku* 4/1958, 18.

⁴²⁹ *Teisku* 4/1957, 27.

⁴³⁰ *Teisku* 3/1959, 10.

⁴³¹ *Teisku* 6-7/1949, 30 – 31.

aloittamansa kasvatustoiminta kuitenkin hiipui ja Suomesta puuttui sitten pitkään kasvattajakoulutus, kunnes 1870-luvun tienoilla aloitettiin maassa kasvattaja-, siis opettajaseminaarit, kansakoulunopettajien kouluttamiseksi orastavan kansakoululaitoksen tarpeisiin. Sitten Suomessa aloitettiin myös lastentarhanopettajien kouluttaminen, nk. Ebeneser - seminaareissa, Kasvattaja-opistoissa ja vielä myöhemmin erikseen lisäksi pyhäkoulujen ja seurakuntien nuorisotyön ohjaajille järjestettiin koulutusta Järvenpään seurakuntaopistolla ja liikuntakasvattajille liikuntakasvattajakoulutusta maan useissa liikuntakasvatusopistoissa. Oppikoulujen opettajille ei ollut muuten vielä 1950-luvun alussakaan pedagogis-didaktista koulutusta, vaan tehtäväkelpoisuuteen riitti ylempi yliopistotutkinto ja siis oman opetettavan oppiaineen hallinta.⁴³²

Porthanin 1700-luvun lopun jälkeistä ”yritystä” lukuun ottamatta, Suomessa varsinainen nuorisotyö aloitettiin 1800-luvun loppupuolella, mutta se muotoutui erillisenä eri järjestöjen ja intressipiirien keskuudessa, keskenään erilaisilta lähtökohdilta ja tavoitteista, sekä oli luonteeltaan vapaaehtoiseen tekemiseen perustuvaa, eikä sillä ollut kosketusta muotoutuvaan koululaitokseen, eikä muihinkaan virallisiin kasvatustyötä tekeviin instituutioihin. Tällaisia olivat esimerkiksi raittius-, työväen- ja nuorisoseuratyö. Pian kuitenkin huomio kiinnittyi siihen seikkaan, että myös vapaaehtoiset nuorisotyössä mukana olleet toimijat tarvitsivat koulutusta ja siksi ainakin partiojohtajia alettiin kouluttaa jo ennen vuotta 1911. Kokonaisuutena nuorisotyön kenttä oli kuitenkin siis täysin vailla yhteistä pohjaa, sillä sitä harjoittavat ideologiset järjestöt olivat pitkään vielä 1900-luvun puolellekin toisistaan eristyneitä omiin toimintapiireihinsä ja yhteisten yleisten kurssien järjestämisen mahdollisuuksiin suhtauduttiin torjuvasti, sikäli kuin sellaisten tarve ylipäättään ymmärrettiin. Ensimmäiset yleiset kerhonohjaajakurssit järjestettiin kuitenkin vuonna 1926.⁴³³

Suomen itsenäistymisen jälkeen nuorisotyö kehittyi kuitenkin nopeasti, uusia nuorisojärjestöjä syntyi, toimintatarjonta monipuolistui ja kasvatustavoitteet yksilöityivät tarkemmin, mikä osaltaan asetti lisääntyviä vaatimuksia ohjaajien tietotaidolle ja so. lisääntyvää koulutustarvetta. Koulutusta siten lisättiin, mutta usein kuitenkin käytännössä kävi niin, että koulutus oli kirjavaa ja tasoltaan heikkoakin, sillä tietotaitoa ja materiaalia ei ollut. von Weissenberg esimerkiksi muisteli *Teiskussa* julkaistussa artikkelissaan, miten oli toverinsa kanssa saanut tehtäväkseen Partiolaiston ensimmäisten johtajakurssien suunnittelun vuonna 1923 ja miten tuohon aikaan ei ollut käytettävissä minkäänlaisia tietoja tai esimerkkejä, joiden pohjalta ko. koulutuksia olisi saattanut suunnitella. Partiolaisten kyseiset koulutusohjelmat ja kurssit saatiin kuitenkin toteutettua. Selvää siis oli, että

⁴³² *Teisku* 5-6/1950, 15.

⁴³³ sama, 15.

järjestöjen nuorisotyön kehityksessä kasvavaa ohjaajien koulutustarvetta tyydyttämään ei ollut olemassa järjestelmiä, eikä ollut päteviä opettajiakaan. Niinkin myöhään kuin vasta vuonna 1940 ”Suomen poikajärjestöt” pääsivät kosketukseen toistensa kanssa ja yhteistyö saatiin alkuun. Ensimmäiset poikatyöntekijäkurssit järjestettiin kyseisenä vuonna Naantalissa ja koulutettavia ilmaantui jo satamäärin, minkä seurauksena heti todettiin tilapäisten kurssien riittämättömyys ja siitä johtuen suuremmat järjestöt aloittivat sitten tahoillaan kiinteämpien ohjaajakoulutusten suunnittelun ja kehittämisen. Näin syntyi esimerkiksi Suomen Nuorisoliiton Paukkula-opisto Mikkeliin näyttämöohjaajien ja muiden seuratoimintojen ohjaajien kouluttamiseksi ja Maatalouskerholiiton maatalouskerhoneuvojaopisto. Sitten Valtion nuorisotyölautakunta ryhtyi suunnittelemaan kunnallista nuorisotyölautakuntalaitosta ja ko. lautakunnille palkattavaa nuorisotyösihteeristöä. Järjestelmän tarkoituksena oli aikaansaada rakenne, jonka tehtävänä olisi tukea ja auttaa kunnissa toimivia nuorisojärjestöjä nuorisotyön paikallisessa organisoimisessa ja kehittämisessä.⁴³⁴

Nuorisotyön tarve kasvoi entisestään sotien aikana ja niiden seurauksena ja valtio, ”sosiologis-pedagogisena aikakautena”, kuten ajan henki lienee kuulunut, otti entistä keskeisemmän roolin nuorisotyön ohjaamiseksi.⁴³⁵ Sotien lopulla valtio asetti nuorisotyölautakunnan Opetusministeriön yhteyteen ja työskentelemään vaikeaksi muodostuneen nuorisokysymyksen ratkaisemiseksi. Muodostetun lautakunnan tehtävänä oli järjestää selkeä ja perusteellinen ammattipätevyyskoulutus siihenastisten lyhyiden ja monenkirjavien eri tahojen piirissä järjestettyjen kurssien sijaan. Tästä seurasi, että valtio teki sopimuksen ao. koulutuksen järjestämisestä Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kanssa ja Korkeakoulussa annettavaa alan koulutusta asetettiin valvomaan opetusministeriö. Ensimmäinen nuoriso-ohjaajavuosis kurssi aloitti, opetusministeriön myöntämin määrärahoihin,⁴³⁶ syksyllä vuonna 1945 yksivuotiseksi tarkoitetulla kurssilla, mutta jo seuraavan lukuvuoden alusta, vuonna 1946, koulutusaika pidennettiin kaksivuotiseksi, sillä ensimmäisen vuoden kokemusten perusteella todettiin koulutusajan olevan liian lyhyt riittäviksi katsottujen oppisisältöjen suorittamiseksi.⁴³⁷ 1940-luvun puoliväliä lähestyttäessä opetusministeriössä oli muunkinlaisia suunnitelmia paisuvan nuoriso-ongelman hoitamiseksi ja nuorison kasvun ja kehityksen oikeaan suuntaan tukemiseksi, joista yhtenä vaihtoehtona sodan loppupuolella oli, että opetusministeriö olisi ottanut ohjaajien koulutuskysymyksen itse hoitaakseen ja järjestänyt itse kursseja ja koulutustilaisuuksia eri puolilla maata, mutta vuonna 1944 asetettu nuorisotyölautakunta

⁴³⁴ *Teisku* 5-6/1950, 15 - 16.

⁴³⁵ sama, 16.

⁴³⁶ *Teisku* 3/1956, 5.

⁴³⁷ *Teisku* 7/1950, 9.

hylkäsi esityksen ja hyväksyi tuolloin jo niin ikään valmisteilla olleen suunnitelman ko. koulutuksen keskittämiseksi Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun. Uutta koulutusohjelmaa varten Korkeakouluun perustettiin myös uusia oppiaineita, joista keskeisimpiä ohjaajakoulutuksen kannalta olivat nuorisokasvatusoppi ja psykologia.⁴³⁸

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun nuoriso-ohjaajien koulutuksen tarkoituksiksi muotoutui nuoriso-ohjaajien kouluttaminen nuorisojärjestöjen keskustoimistojen ja piirien sihteereiksi, ohjaajiksi ja muiksi toimihenkilöiksi, kunnallisiksi nuoriso-ohjaajiksi, kansan vapaan harrastustoiminnan ohjaajiksi ja nuorisohuoltolaitosten vapaa-aikatoiminnan ohjaajiksi ja teollisuuslaitosten nuoriso- ja liikuntatyön ohjaajiksi.⁴³⁹ Koulutukseen kuului pakollinen lukuvuosien välinen kolmen kuukauden mittainen väliharjoittelu ja käytännössä jokainen Korkeakoulun nuoriso-ohjaajaopiskelija oli suorittanut pakollisen väliharjoittelunsa kunnallisena nuoriso-ohjaajana vuoteen 1949 tultaessa. Ehkä tästä syystä kunnallisen nuorisotyön ohjaajan ammattitehtävän määrittely muuttui uuteen muotoon, sillä nyt koulutuksen tarkoituksiksi kerrottiin nuoriso-ohjaajien valmistaminen toimimaan kunnallisten nuorisotyölautakuntien sihteereinä, kunnissa toimivien nuorisojärjestöjen tukihenkilöiksi ja avustajiksi, nuorisoa koskevien yleisten asioiden edunajajiksi ja järjestelijöiksi yhteistyössä kulloistenkin lautakuntien, päätäntä- ja toimielinten, järjestöjen, sekä liikelaitosten kanssa ”kasvavan kansan eheän ja valoisan tulevaisuuden puolesta”. Käytännössä nuorisotyöntekijöiden palkkaaminen kunnissa kangerteli, sillä rahaa oli vähän. Rahanpuute johti myös siihen, että toisaalta palkattujen nuoriso-ohjaajien tehtäviin pyrittiin käytännössä liittämään monia vastuualueita, kuten myös raittiusohjaukseen ja liikuntakasvatukseen liittyviä tehtäviä, mikä käänteisesti johti koulutuksen sisällön keittämistarpeisiin.⁴⁴⁰ Maalaiskuntien Liiton äänenkannattaja *Maalaiskunta* käsitteli palkkauksen rahoituskysymystä vuonna 1949 pääkirjoituksessaan peräämällä mahdollisuuksia kehittää nuorisotyötä Alkoholiliikkeen voittovaroin⁴⁴¹. Samaisessa *Maalaiskunnan* numerossa (17, vuonna 1949) julkaistiin opetusministeriön nuorisoasiain esittelijän, maisteri Lauri Pautolan Korkeakoulun nuoriso-ohjaajakoulutusta ja nuoriso-ohjaajien palkkausta käsittelevä kirjoitus.⁴⁴² Kunnallisten nuoriso-ohjaajien palkkaamiseksi valtion alkoholiliikkeen vuosivoittovaroista kunnille maksettavista osuuksista sidottiinkin sitten merkittävä osa kunnalliseen nuorisotyöhön käytettäväksi,⁴⁴³ ja mahdollisesti rahoituksella oli merkittävää positiivista vaikutusta, sillä vuonna 1949 kunnissa oli haettavana yli viisikymmentä avointa työpaikkaa nuoriso-ohjaajan ja

⁴³⁸ *Teisku* 3/1956, 5.

⁴³⁹ *Teisku* 7/1950, 9.

⁴⁴⁰ *Teisku* 5-6/1950, 16.

⁴⁴¹ Oliko merkitystä sillä, että Maalaisliittoon lukeutunut J. V. Sukselainen oli Alkoholiliike Oy:n hallintoneuvoston jäsen vuodesta 1947?

⁴⁴² *Teisku* 6-7/1949, 13.

⁴⁴³ *Teisku* 5-6/1950, 16.

nuoriso- ja raittiusohjaajan työtä koskien,⁴⁴⁴ ja seuraavaan vuoteen, siis 1950 mennessä kunnallisia nuorisotyölautakuntia oli jo 250 kunnassa, jonka lisäksi raittiuslautakuntia oli käytännöllisesti katsoen kaikissa Suomen kunnissa. Vuonna 1950 Suomen 61 kunnassa oli päätoiminen nuorisotyön johtaja, kuten termi *Teiskun* artikkelissa kuului. Valtio pyrki osaltaan siihen, että taloudellisen valtioavun ehtona olisi, että kunnallisen nuoriso-ohjaajan tuli olla Yhteiskunnallisen Korkeakoulun nuoriso-ohjaajatutkinnon suorittanut henkilö.⁴⁴⁵

Pääsyaatimuksina nuoriso-ohjaajakoulutukseen oli, että hakija oli vähintään 19 vuotta täyttänyt, mutta enintään 30-vuotias, mutta ikävaatimuksesta saatettiin anomuksesta poiketa. Koulutusohjajana tuli olla ylioppilastutkinto tai keskikoulun oppimäärän suorittaminen, tai vastaavat tiedot. Lisäksi hakijalta edellytettiin vähintään vuoden mittaista aktiivista käytännön kokemusta nuorisotyön parista ja pääsykokeen läpäisemistä. Ennen kaikkea nuorisotyö nähtiin kuitenkin kutsumustehtäväksi, jossa teorian opiskelu oli tärkeää ammattitaidon kehittämiseksi, mutta ilman sopivia henkilökohtaisia ominaisuuksia kyseisessä ammatissa ei katsottu voivan menestyä. Oli omattava kykyä tulla toimeen eri yhteistyötahojen ja nuorten itsensä kanssa, sekä ”*tahto auttaa nuorisoamme selviämään ongelmistaan ja löytämään oman paikkansa yhteiskunnassa*”.⁴⁴⁶

Vuoteen 1953 mennessä nuoriso-ohjaajia oli Yhteiskunnallisesta Korkeakoulusta valmistunut kaiken kaikkiaan 95, kertoi *Teiskulle* maisteri Kerttu Varjo ja valmistuneet olivat sijoittuneet ensinnäkin kunnallisiin tehtäviin, kuten raittius- ja nuoriso-ohjaajiksi 15 henkilöä, huoltotyöhön 2, Helsingin kaupungin nuorisotyölautakunnan palvelukseen 3, askarteluohjaajaksi 1, kunnankansliaan (myös kunnallistutkinto) 1. Yhteensä 22 henkilöä. Opistotyöhön sijoittuneet työskentelivät kansanopistossa 2, työväen- tai vapaaopistossa 2, siis yhteensä 4. Lisäksi erilaisissa järjestöissä, seurakunnissa tai vastaavissa työskenteli 26 henkilöä. Muissa tehtävissä, kuten liike-elämässä toimi 3, lasten päiväkodin johtajana 1, voimistelunopettajana 1, kansakoulunopettajana 3, työlaitoksen apulaisjohtajana 1, kirkkoherrana 1, alkoholiliikkeen sosiaalisessa työssä 1, yhteensä 11 henkilöä. Opiskeli edelleen 12, kotirouvina, yms. 14, kuollut 1, ei tietoa 5. Kaikki yhteensä = 95⁴⁴⁷

Lukuvuoden 1954 – 1955 päättyessä nuoriso-ohjaajatutkinnon oli suorittanut yhteensä 149 opiskelijaa, jotka olivat vuonna 1954 tehdyn selvityksen perusteella sijoittuneet tehtäviin seuraavasti:

⁴⁴⁴ *Teisku* 7/1950, 9.

⁴⁴⁵ sama, 9.

⁴⁴⁶ *Teisku* 4/1957, 13.

⁴⁴⁷ *Teisku* 2/1953, 48.

Nuorisojärjestöjen palveluksessa 19, kuntien palveluksessa nuoriso-ohjaajina 15, opiskelevat edelleen 10, kansakoulunopettajina 7, kansanopistojen opettajina 6, huoltolaitosten palveluksessa 6, muussa huoltotyössä 5, erilaisissa yhteiskunnallisissa tehtävissä 6, lastentarhoissa 4, seurakuntien nuoriso-ohjaajina 4, ei tietoa 5, asevelvollisina 2, kuollut 1, kotirouvia 17, liikelaitosten palveluksessa, ym. 6.⁴⁴⁸

Myös nuoriso-ohjaajaopiskelijat suuntautuivat yhteiskuntaan, mistä esimerkkinä monet vierailut ja yhteyksien kehittäminen. Esimerkiksi talvella vuonna 1947 vieraili Helsingissä opiskelijoita Tukholman sosiaalikorkeakoulusta Svenska Medborgarhögskolanin kutsumana, ja jotka kävivät tutustumassa myös Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun. Vuoden 1947 keväällä valmistunut Korkeakoulun nuoriso-ohjaajakurssi vieraili puolestaan varsinaisesti Norjaan suuntautuneen matkansa aluksi Tukholman sosiaalikoulussa. Tukholman instituutin⁴⁴⁹ opiskelijat olivat järjestäneet pikavierailulle ohjelman, joka käsitti luentoja Ruotsin asuntopolitiikasta ja työmarkkinapolitiikasta, tutustumisen Tukholman kaupungin hallintoon, vierailuja liike- ja huoltolaitoksiin, teatteri-iltoja ja nähtävyyksiin tutustumista. Tämä oli ylipäätään ensimmäinen Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelijatason kosketus Tukholman sisaroppilaitokseen ja jossa siis osallistujina oli nuoriso-ohjaajakurssilta valmistuneita Korkeakoulun kasvatteja. Tätä ennen yhteydet Tukholman sosiaali-instituuttiin olivat olleet Korkeakoulun piirissä lähinnä eräiden yksittäisten henkilöiden varassa,⁴⁵⁰ jotka todennäköisesti kuuluivat Korkeakoulun johtoon. Vuonna 1949 osallistui Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan (YKO) ehdotuksesta nuoriso-ohjaajaopiskelija mies ja nainen Suomen Nuorisojärjestöjen Edustajiston opintomatkalle Sveitsiin.⁴⁵¹

Vuonna 1957 kerrotaan Suomessa vuoden opiskelleen amerikkalaisen arkkitehtimiehen olleen nuoriso-ohjaajien vieraana ja opettaneen amerikkalaisia tansseja. Nuoriso-ohjaajien koulutusohjelmaan kuului sittemmin myös kansainvälinen kasvatus ja UNESCON nuorisotoiminnan johtaja Pierre Francois oli myös vieraillut Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa. Francoisin mielestä Suomen nuorisojärjestötoiminnalla oli paljon annettavaa muiden maiden vastaavalle toiminnalle.⁴⁵²

⁴⁴⁸ *Teisku* 3/1956, 5.

⁴⁴⁹ Institutet för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning, aloitti toimintansa vuonna 1923. *Teisku* 1/1948, 8.

⁴⁵⁰ *Teisku* 1/1948, 8.

⁴⁵¹ *Teisku* 4/1949, 2.

⁴⁵² *Teisku* 6/1957, 2.

Niin ikään vuonna 1957 Yhdistyneiden Kansakuntien vuosipäivän huomioimiseksi nuoriso-ohjaajaopiskelijat olivat järjestäneet jälleen kerran hienon kansainvälisen illan, jossa tällä kertaa englantilainen Harry Edison ja jotkut suomalaiset toivat tervehdyksensä MRA:lta. Nuoriso-ohjaajaopiskelijat olivat olleet myös Helsingin kaupungin nuorisotyölautakunnan nuorisokahvilassa, jossa järjestettiin nuorille hyviä harrastuksia ja tervettä ajanvietettä, vrt. nykyajan nuorisotalot. Raittiuskasvatuksenkin osalta nuoriso-ohjaajaopiskelijat olivat olleet ahkerasti mukana Helsingin raittiuslautakunnan järjestämällä raittiusviikoilla, erityisesti niiden avajaisissa kauppakorkeakoululla ja tekniikan opiskelijoiden raittiusjuhlassa Työväentalon juhlasalissa.⁴⁵³

Toisaalta juhlien sisällöt kertovat osaltaan arvoista, ihanteista, sekä kulttuurista ja esimerkiksi vuonna 1949 nuoriso-ohjaajien, ”nursot”, oppilasmuodosteen kevätjuhlan ohjelmassa oli nursojen esittämä kevätlaulu, puhe keväälle, kevätkeijujen tanssi, kansantänhuja, arvauskilpailu, tuttipullostajuomiskilpailu, katkelma näytelmästä Tukkijoella, kuorolausuntaa, harrastusmestarin esittämiä Kantelettaren paimenlauluja, duetto ja yhtymusiikkia pianon, banjon ja kamman voimalla, piirileikkiä ja vanhojen tanssit.⁴⁵⁴

Vuonna 1960 nuoriso-ohjaajaopiskelijat esittivät Suomen televisiossa 20 minuutin pituisen lauluohjelmanumeron nimeltään *Vilinää Villissä Lännessä*. Käsikirjoituksen oli tehnyt opettaja Keijo Voudinmäki ja ohjaajana toimi näyttelijä Kaarlo Halttunen.⁴⁵⁵

Teiskussa esiintyi runsaastikin työpaikkailmoituksia koskien erityisesti kunnallisan ja sosiaalityön tehtäviä, sen sijaan nuoriso-ohjaajia koskevia hakuilmoituksia oli vähän ja ne olivat luonteeltaan seuraavanlaisia: *Nuoriso-, raittius- ja urheiluohjaajan paikka auki Nurmijärven kunnassa*,⁴⁵⁶ *Nuorisotyönohjaajan kesätyöpaikka auki miehelle Rauman kaupungissa*,⁴⁵⁷ *Tilapäinen raittiusohjaajan toimi Haukivuoren kunnassa, Raittius- ja nuoriso-ohjaajan toimi Ilomantsissa*.⁴⁵⁸

Vuonna 1956 nuoriso-ohjaajien palkkatasosta kerrottiin, miten se oli jo suhteellisen hyvä ja harjoittelijatkin saivat tuohon aikaan vähintään 22 000 markan kuukausipalkan, siis kesäharjoittelu

⁴⁵³ sama, 2.

⁴⁵⁴ *Teisku* 3/1949, 12.

⁴⁵⁵ *Teisku* 1/1960, 10.

⁴⁵⁶ *Teisku* 3/1950, 10.

⁴⁵⁷ sama, 13.

⁴⁵⁸ *Teisku* 1-2/1951, 17.

oli palkallista, ja että yleensä nuoriso-ohjaajien palkkataso kuulemma saattoi ylittää ko. ajan yläkansakoulunopettajan palkkatason.⁴⁵⁹

Aikakauslehti *Aikamme* helmikuun numerossa vuonna 1957 oli artikkeli ylioppilaiden ja keskikoulun suorittaneiden ammatinvalinnasta, jossa kirjoitettiin myös Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opintotarjonnasta. Muun ohessa nuoriso-ohjaajatutkinnosta kerrottiin, että sen suorittaneiden työllistymismahdollisuudet olivat kohtuullisen hyvät ja, että palkkataso asettui kyseisissä tehtävissä 30 000 – 40 000 markan seuduille. Ylioppilaita oli nuoriso-ohjaajakoulutukseen pyrkijöissä samaisen lehden artikkelin mukaan runsaasti ja, että miespuolisista nuoriso-ohjaajista oli ollut puutetta.⁴⁶⁰ Mikäli verrataan Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tutkintoja työelämään sijoittumisen kannalta, niin eniten erilaisten järjestöjen palvelukseen oli sijoittunut nuoriso-ohjaajia,⁴⁶¹ toisten sijoituessa yleisemmin julkisen sektorin palvelukseen.

Kymmeneen vuoteen nuoriso-ohjaajatutkinnon aloittamisesta ei sen sisältöjä tai tutkintovaatimuksia muutettu, kunnes vuoden 1956 paikkeilla koettiin tarpeelliseksi pohtia kyseisen koulutuksen rakenteellista uudistamista ja sen pidentämistä mahdollisesti yhdellä vuodella. Samanaikaisesti oli alettu miettimään sitä, oliko nuoriso-ohjaajakoulutuksen yhteyteen syytä liittää jonkin muunkin alan perusopintoja, jotta nuoriso-ohjaajat ikääntyessään olisivat tarvittaessa saattaneet kevyemmin vaihtaa ammattia, päteväytyä muulle alalle ja so. siihen ammattiin johon he olisivat jo ohjaajakoulutuksen yhteydessä rakentaneet koulutuksellista pohjaa.⁴⁶² Ilmeisesti nuoriso-ohjaajan ammatti ja työ nähtiin nuorille ihmisille sopivaksi työksi, ei välttämättä koko elämän pituiseksi uraksi. Suunnitelmista huolimatta, opiskeluaikaa ei kuitenkaan pidennetty, vaan se jäi kaksivuotiseksi. Vuonna 1958 *Teiskussa* esiteltiin nuoriso-ohjaajaopintoja kertomalla, nuorisotyön edustavan käytännön työtä, jossa pärjäämiseksi reipas luonne, sopeutuvaisuus, joustavuus ja yritteliäisyys olivat tarpeen. Tuohon aikaan työllistymismahdollisuuksina esiteltiin kunnallinen nuoriso- ja harrastustoiminta, tai nuorisonohjaajan tai liikunnanohjaajan työ erilaisten laitosten, kuten tyttö- ja poikakodit ja teollisuuslaitokset, tai järjestöjen palveluksessa, työ nuorisjärjestöjen keskustuimistojen ja piirien sihteerinä, tai muina toimihenkilöinä.⁴⁶³

Nuoriso-ohjaajakoulutuksen lehtori von Weissenberg sai virkavapaata tehtävästään vuoden 1951 syyspuoliskolla ja matkusti ASLA stipendiaattina Yhdysvaltoihin, josta hän kevätkaudella vuonna

⁴⁵⁹ *Teisku* 3/1956, 8.

⁴⁶⁰ *Teisku* 4/1957, 27.

⁴⁶¹ *Teisku* 2/1957, 3.

⁴⁶² *Teisku* 3/1956, 8.

⁴⁶³ *Teisku* 4/1958, 18; *Teisku* 4/1959, 10.

1952 hän sitten siirtyi joksikin aikaa Intiaan ja Egyptiin, joihin hänet oli kutsuttu järjestämään ko. maiden nuorisokasvatusta, palaten sittemmin takasin tehtäväänsä Korkeakoulussa.⁴⁶⁴

Ilmeisesti von Weissenbergin vaikutuksesta huhtikuussa vuonna 1952 Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa vieraili delegaatio Siamista (Thaimaa), Intiasta ja Egyptistä, jotka Yrjö Ruutu otti vastaan. Ko. vieraat olivat saapuneet Suomeen Yhdistyneiden kansakuntien stipendiaatteina tutustuakseen Suomen sosiaalisiin oloihin.⁴⁶⁵

4.8. Kunnallishallinnon opetusjaosto, kunnallistutkinto

Kunnallistutkinto oli mukana koulutusohjelmassa jo Yhteiskunnallisen Korkeakoulun, Kansalaiskorkeakoulun, alkuajoista saakka, vuodesta 1926, mutta kunnallishallinnon opetusjaosto perustettiin vasta vuonna 1949.⁴⁶⁶

Kunnallistutkinto oli suosituin Korkeakoulussa suoritettavista päästötutkinnoista, ei siis esimerkiksi sanomalehtioppi, kunnes 1940-luvun toisella puoliskolla sen ohi suosiossa meni sosiaalihuoltajatutkinto. Vuoteen 1949 mennessä Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kunnallistutkinnon oli suorittanut 149 henkilöä, joista kuntien palvelukseen oli, sosiaalihuollon työtehtävät mukaan lukien, sijoittunut 91 henkilöä. ”Määrä ei ollut kovin suuri, mutta laatu oli sitäkin parempi ja kunnallissosionomit olivat haluttuja esimerkiksi maalaiskuntien kunnansihteereiksi”, totesi kauppalanjohtaja Unto Suominen *Teiskussa* vuonna 1949.⁴⁶⁷ Kyseisenä vuonna esimerkiksi Korkeakoulun kasvatteja valittiin Heinolan, Kuivaniemen ja Isonkyrön kunnansihteeriksi, sekä Perniön taksoitussihteeriksi,⁴⁶⁸ ja Joutsan, Jämsän, Karttulan, Viialan ja Kuusjärven kunnansihteeriksi ja Pielisjärven kunnankirjanpitäjäksi, Liperin kunnan kirjanpitäjäksi, sekä Tohmajärven, Keuruun ja Saarijärven kunnanjohtajaksi.⁴⁶⁹ Vuoteen 1953 mennessä valmistuneita oli yhteensä 258, joista siis suuri osa oli sijoittunut vaivatta työmarkkinoille. *Teiskussa* todettiin, että kunnallistutkinto takasi varman leipäpuun. Kolme kaikista kunnallistutkinnon suorittaneista sosionomeista oli lisäksi jatkanut opintojaan yhteiskuntatieteiden kandidaatiksi ja kaksi opiskeli tuohon aikaan parhaillaan yhteiskunnallisessa tiedekunnassa.⁴⁷⁰

⁴⁶⁴ *Teisku* 4-5/1951, 2.

⁴⁶⁵ *Teisku* 1/1952, 15.

⁴⁶⁶ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 273.

⁴⁶⁷ *Teisku* 3/1949, 6.

⁴⁶⁸ *Teisku* 4/1949, 2.

⁴⁶⁹ *Teisku* 6-7/1949, 35.

⁴⁷⁰ *Teisku* 3/1953, 49.

Seuraava työpaikkailmoitus toimikoon yhtenä esimerkkinä avoinna olleista työpaikoista:

*Kunnansihteerin toimi Suonenjoen kunnassa asianmukaisen koulutuksen ja riittävän kokemuksen omaavien henkilöiden haettavaksi. Suoritetaan ohjepalkka, oman palkkatoivomuksen voi esittää, luontaisetuna kolmen huoneen ja keittiön asunto valoineen ja lämpöineen, joista pidätetään sosiaaliministeriön vahvistamat määrät. Kunnassa on voimassa virka- ja eläkesääntö ja sen mukaan suoritetaan ikälisät kolme, kuusi, yhdeksän, kaksitoista ja viisitoista vuosikausittain, jolloin muissa kunnissa huomioidaan kymmenen vuotta. Kunnassa on 11 000 asukasta. Kunnansihteerillä on oma työhuone.*⁴⁷¹

Yhteiskunnallinen kehitys oli ollut Suomessa itsenäistymisen jälkeisinä vuosikymmeninä nopeaa ja siihen liittyi myös kuntien aseman, kunnallishallinnon ja kunnallislainsäädännön kehitys ja yhteiskunnallisten tehtävien lisääntyminen: ”Kunnallisesta itsehallinnosta on kehittynyt niin laaja ja monipuolinen työkenttä, että sen hoitaminen on vaatinut kunnallisten luottamusmiesten lisäksi yhä enenevässä määrin vakinaisten virkailijoiden ottamista jopa pienehköihin maalaiskuntiin. Näin kunnallisista viroista on muodostunut oma erikoinen alansa, jolle hakeutuvilla on hyvä olla mahdollisuus alan erikoiskoulutukseen ja samalla myös käytännön perehtyneisyyttä kunnalliseen elämään”, totesi U. Suominen artikkelissaan.⁴⁷² Aikaisemmin kuntien hallintotehtäviä olivat hoitaneet sivutoimisesti kuntien luottamushenkilöt, mutta tehtävät olivat siinä määrin monimutkaistuneet ja tulleet aikaa vievemmiksi, että niiden sivutoiminen hoitaminen ja ilman asianmukaista teoreettista alan tuntemusta oli käynyt vaikeaksi.⁴⁷³

Vaikka tehtävät kunnissa olivat olennaisesti tulleet vaativammiksi, niin mitään tarkkoja pätevyysvaatimuksia ei tehtävien hoitajiksi palkatuille alkuun osattu asettaa, mutta joka tapauksessa kuitenkin tiedostettiin, että tietotaitoa tarvittiin enenevässä määrin. Kuntien vaativimpiin tehtäviin, kuten kaupungin- ja kunnanjohtajan tehtävään, katsottiin sopivimmaksi lainoppinut henkilö kunnan hallinnon ja tehtävien luonteen vuoksi ja muihinkin tehtäviin palkattiin tapauskohtaisesti usein joko alemman asteen oikeusoppineita, tai muita sellaisia henkilöitä, joiden koulutus edes osin vastasi työn vaatimuksia. Lainoppineiden lisäksi kunnan palveluksessa oli toiseksi eniten teknisen koulutuksen saaneita insinöörejä. Vuonna 1938 Kunnallisen keskustoimiston kokoaman aineiston perusteella 35 % kaupungin virkamiehistä oli suorittanut yliopistossa tai korkeakoulussa tutkinnon ja 51 % oli suorittanut ylioppilastutkinnon. Vain kolmellakymmenellä kaupungilla oli vuonna 1938 kirjattuna virkamiehistön pätevyysvaatimukset ja 389 kaupungilla ei ollut määriteltynä minkäänlaisia varsinaisia pätevyysvaatimuksia virkoihin tai toimiin, vaan pätevyysvaatimukset ja valinnat suoritettiin tapauskohtaisesti. Suuri osa kuntien ja kaupunkien viranhaltijoista olisi vielä

⁴⁷¹ Teisku 4/1949, 14.

⁴⁷² Teisku 3/1949, 6.

⁴⁷³ Teisku 3/1955, 9.

vuonna 1955 tarvinnut täydennyskoulutusta tehtäviinsä ja lainoppineiden ”suosiminen” kunnallisten tehtävien hoidossa aiheutti mm. sen, että kunnan tehtävien taloudellinen puoli ja taloustehtävissä tarvittava taito oli kuntasektorilla riittämätöntä.⁴⁷⁴

Toisin kuin kaupungeilla, maalaiskunnilla ja kauppaloilla ei ollut usein taloudellisia mahdollisuuksia palkata palvelukseensa erinäisiin tehtäviin joukkoa lainoppineita ja muita muulle alalle korkean koulutuksen saaneita henkilöitä, vaan niiden piirissä kehkeytyi tavoite soveltuvan erikoiskoulutuksen aikaansaamisesta nimenomaan kunnalliselle alalle ja kunnan hallintotehtäviin, mikä oli merkittävä tekijä Maalaiskuntien Liiton perustamisessa ja kunnallisan opetuksen järjestämisessä ja koska ei ollut olemassa minkäänlaista oppilaitosta, jossa kunnallisan oppia ja teoriaa olisi saatettu opettaa, niin maalaiskuntien muodostama yhteinen etujärjestö, Maalaiskuntien Liitto, aloitti ”*lyhyen kunnallisan hätäkoulutuksen*”, kurssittamalla kunnallisia viranhaltijoita ja toimihenkilöitä kuntien palvelukseen. Koulutustarve oli kuitenkin niin suuri ja opettajaresurssipula olennainen, että se ei kyennyt vastaamaan ilmenneeseen koulutustarpeeseen. Lisäksi sittemmin kursseille alkoi pyrkiä kunnan tehtävissä jo toimivien lisäksi myös, työuraa ja ”*yhteiskunnallista tehtävää*” etsiviä nuorempia ihmisiä, jolloin kurssit muutettiin kolmen kuukauden mittaisiksi kunnallisan valmennuskursseiksi. Kursseilla opetettiin pääasiassa kunnallishallintoa ja kuntien tehtäviä koskevaa lainsäädäntöä ja kunnallistaloutta.⁴⁷⁵

Kun sitten Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa aloitettiin kunnallistutkintoon johtava kunnallisan opetus, niin Maalaiskuntien Liitto lopetti kurssitoimintansa ja koulutus siirrettiin Yhteiskunnallisen Korkeakoulun hoidettavaksi. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ja Maalaiskuntien Liiton yhteistyö ja suhteet olivat läheiset, ja esimerkiksi kunnallishallinnollisia oppiaineita opetti Korkeakoulussa oik. tiet. lis. Linni, joka toimi Maalaiskuntien Liiton lakimiehenä ja sen lainopillisen osaston johtajana 25 vuotta. Korkeakoulussa Linni toimi opettajana vuodesta 1939 alkaen ja vuodesta 1945 yliopettajana. Hänen kunnallisan asiantuntemustaan käytettiin myös mm. erinäisissä valtion komiteoissa. Hän kuoli vuonna 1951.⁴⁷⁶ Vaikka Maalaiskuntien Liitto oli luopunut varsinaisesta kunnallisan alan ammattilaisten kouluttamisesta, niin se järjesti kuitenkin osaltaan sittemmin kuntien palveluksessa oleville sosionomeille, Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kasvateille, itse ammatillista täydennyskoulutusta.⁴⁷⁷

⁴⁷⁴ sama, 9.

⁴⁷⁵ sama, 9.

⁴⁷⁶ *Teisku* 4-5/1951, 4.

⁴⁷⁷ *Teisku* 7/1954, 16.

Pääasiassa kunnallistutkinnon suorittaneet sijoittuvat työhön suomenkielisiin maalaiskuntiin, kuten aiemmin on jo todettu, Maalaiskuntien Liitto välitti kuntien työpaikat, sillä kunnat lähettivät Liitolle tiedot avoimista työpaikoista ja Liitto välitti hakijoiden hakemukset kuntiin. Käytännössä Yhteiskunnallisen Korkeakoulun suorittaneet olivat työpaikkojen saannin suhteen hyvissä asemissa ja kilpailua ko. työpaikoista esiintyi yhä enemmän lähinnä Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kunnallisalan opintojen suorittaneiden kesken, eivätkä palkatkaan olleet kyseisellä alalla enää 1940 luvun lopusta alkaen heikot.⁴⁷⁸ Sen lisäksi, että kunnallistutkinnon suorittaneet työllistyivät ”*kunnanjohtajista veronkantajiin*”, monet valmistuneet päätyivät myös liike-elämän ja rahalaitosten, kuten osuuskassojen ja säästöpankkien palvelukseen, sekä sosiaalihuollon alalle.⁴⁷⁹

Vuonna 1954 *Teiskussa* kerrottiin, miten Maalaiskuntien Liiton tekemän selvityksen perusteella oli ilmennyt, että maalaiskuntien kunnanvirat ”*olivat enenevästi Yhteiskunnallisesta Korkeakoulusta valmistuneiden käsissä*”. Neljäsosassa Suomen kunnista, siis 118 kunnassa, oli Korkeakoulun kouluttama kunnansihteeri. Naisia näistä oli yhdeksän. Kuntien sosiaalsihteereistä 62 oli Korkeakoulussa tutkinnon suorittanut ja näistä 21 miehiä. Taksoitussihteereinä työskenteli noin 20 Korkeakoulun suorittanutta ja kunnan kamreereja, sekä sosiaalijohtajia ”*oli sopivasti siellä*” ja ehkä ainakin kolmessatoista kunnassa oli Yhteiskunnallisen Korkeakoulun suorittanut kunnanjohtaja.⁴⁸⁰

Mainittakoon, että Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ruotsinkielinen sisaroppilaitos Svenska Medborgarhögskolan järjesti osaltaan koulutusta ruotsinkielisten kuntien tarpeisiin Suomessa.⁴⁸¹

Kritiikkiäkin kuitenkin kunnista Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kunnallisalan opiskelijoille annettiin, sillä jotkut harjoittelijat olivat esiintyneet harjoittelupaikoissaan ”*varmoina ja kaikki tietävinä*” ja siksi muistutettiin, miten kunnat olivat kansanvaltaisia ja niissä ei siksi ”*itseks ja isäntämäinen virkamies voinut menestyä*”. ”*Oli muistettava, että kuntalaiset ja kunnallisten luottamustoimien haltijatkin olivat kunnissa tärkeitä ja siksi heitä oli kohdeltava sen mukaisesti*”. ”*Kunnan virkamiehet eivät saa olla mitään ärjyviä vanhanajan vallesmanneja, vaan heidän on käsitettävä olevansa kansalaisten ja kuntalaisten palvelijoita*”.⁴⁸²

Vuonna 1949 *Teisku* kirjoittaa Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kunnallistutkinnon suorittamisessa vaadittavan kurssikirjallisuuden olevan sisällöltään aiheen kannalta liian laajan ja toisaalta liian

⁴⁷⁸ *Teisku* 3/1949, 4.

⁴⁷⁹ *Teisku* 3/1953, 49.

⁴⁸⁰ *Teisku* 3/1954, 9.

⁴⁸¹ *Teisku* 3/1955, 10.

⁴⁸² *Teisku* 3/1949, 6.

suppean ja, että sopiva kurssikirjallisuus puuttui, ja se piti kehittää Korkeakoulussa erikseen kunnallisalan opetusta varten, kuten opetustakin. Oman haasteensa aiheutti se, että kunnallisala ja sitä koskeva lainsäädäntö muuttui nopeasti ja opetussisällöt vanhenivat siksi nopeasti.⁴⁸³ Kurssikirjallisuusongelman lisäksi niin Maalaiskuntien Liiton kuin Yhteiskunnallisen Korkeakoulunkin järjestämä opetus oli ollut ennen sotien jälkeistä aikaa puutteellista. Ensiksi mainitun kursseja luonnehdittiin liian lyhyiksi ja ylimalkaisiksi, mutta ko. kurssin suoritti 1925 – 1945 vuosien välisenä aikana kuitenkin 1000 henkilöä. Jälkimmäistä, siis Korkeakoulua taas kritisoitiin siitä, että valmistuneiden pohjakoulutus vaihteli merkittävästi ja kaikkien pohja ei riittänyt ko. opintojen suorittamiseen. Koulutukselta puuttui myös yhteys käytäntöön, koska esiharjoittelua ei aluin vaadittu ja siten valmistuneet olivat vain opintojensa kautta saavuttamansa teorian varassa, vailla käytännön kokemusta, osaamista ja harjoittelua, eikä heitä kunnissa tunnettukaan, joten työllistyminen oli siksikin vaikeaa. Vuosien 1925 – 1945 välisenä aikana kunnallistutkinnon oli Korkeakoulussa suorittanut vain 87 henkilöä.⁴⁸⁴

Edellä mainittuihin ongelmien ratkaisemiseksi oli vuonna 1944 asetettu komitea, jossa kunnallisilla keskusjärjestöillä ja Yhteiskunnallisella Korkeakoululla oli mukana omat edustajansa ja joka oli tullut työssään siihen tulokseen, että kunnallisalan koulutus tuli uudistaa ja oli saatava aikaan tutkinto, joka sopi ammatilliseksi koulutukseksi kaikkiin kunnallisalan tehtäviin alimmasta ylimpään saakka. Komitea katsoi, että tällainen tutkinto oli Korkeakoulun kunnallistutkinto sillä edellytyksellä, että siitä erotetaan joitakin kunnallistutkinnon kannalta tarpeettomia aineita ja, että siihen liitetään niiden sijaan kunnallispolitiikan oppiaine. Kunnallistutkinnon pakolliset oppiaineet muotoutuivat seuraaviksi: kuntien tehtäviä koskeva lainsäädäntö, yksityisoikeutta, rahatoimioppi ja kirjanpito, huoltolainsäädäntö, kunnallispolitiikka, suomen kieli ja toimisto-oppi. Vapaaehtoisia aineita saattoi opiskelija edellisten pakollisten lisäksi opiskella niin paljon kuin tahtoi. Opetus oli koulumaista ja kesti kaksi lukuvuotta.⁴⁸⁵ Samainen komitea määräsi pohjakoulutukseksi tutkinnon suorittamiseen vähintään keskikoulun tai vastaavat tiedot ja, että hakija oli ennen opintojen aloittamista suorittanut vähintään vuoden mittaisen harjoittelujakson, tai palkkatyöjakson kunnantoimistossa, tai kauppalan, tai kaupungin kansliassa, sellaisissa tehtävissä, joissa saattoi saada hyvän näkemyksen kunnallishallinnon eri aloille ja niiden tehtäviin. Tämän lisäksi Maalaiskuntien Liitto arvioi hakijan alalle sopivuuden, harjoittelupaikkaa oli anottava Maalaiskuntien Liitolta ja se myös valvoi harjoittelua⁴⁸⁶. Ne, jotka tahtoivat laajempaa sivistystä

⁴⁸³ sama, 4.

⁴⁸⁴ *Teisku* 3/1955, 10.

⁴⁸⁵ *Teisku* 4/1957, 10.

⁴⁸⁶ sama, 11.

vaativampiin tehtäviin, saattoivat suorittaa kunnallisen ammattitutkinnon lisäksi Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinnon.⁴⁸⁷ Selkeä parannus sotien jälkeistä aikaa edeltäneeseen aikaan saatiin, mutta kuitenkin siis *Teiskussa* esitettiin vielä vuonna 1949 kritiikkiä sopivan kurssikirjallisuuden puuttumisen suhteen.

Vuonna 1957 kunnallistutkinnon suorittamista kuvattiin *Teiskussa* mm. näin:

... ”kurssille otetaan vuosittain noin 30 hakijaa todistusten ja pääsyutkinnon perusteella... tutkintoon kuuluu luentoja ja kuulusteluja kunnallislainsäädännössä, rahatoimiopissa ja yksityis- ja talousoikeudessa, jotka ovat pääaineita, sekä huoltolainsäädännössä, kunnallispolitiikassa, hallinnollisessa kirjanpidossa, toimisto-opissa ja suomen kielessä...”
*”...vain ensimmäisen vuosikurssin hyväksytysti suorittaneet voivat jatkaa toiselle vuosikurssille, joka päättyy lopputentteihin. Ennen lopputenttejä on vielä pidettävä kaksi esitelmää, kirjoitettava aineita ja kirjoitettava tutkielma kunnallislainsäädännön alalta ja osallistuttava valvonnanalaiseen kypsyyskokeeseen. Tutkinto on suoritettava pääsääntöisesti kolmen vuoden aikana aloittamisesta, pyrkijöitä on paljon ja opiskelemaan valittujen taso korkea. Keskikoulupohja on yleinen vaatimustaso, mutta mukana on myös kauppakoulun käyneitä sekä ylioppilaita. Samanaikaisesti voi opiskella tiedekunnan kursseja ja luentoja ja myös ei- ylioppilaille on tietyin edellytyksin mahdollista jatkaa opintoja siellä päättötutkinnon jälkeen”.*⁴⁸⁸

Kunnallistutkinto uudistettiin siis vuonna 1945 ja siitä lähtien sitä suoritettiin ainakin 1955-luvun puoliväliin saakka 25 – 30 tutkintoa vuodessa. Vuonna 1955 työllistymistä kuvattiin edelleen hyväksi ja työpaikkoja miehitettiin aina kirjanpitäjän tehtävistä sosiaalihoitajiksi, kunnanhoitajiksi ja kauppalanjohtajaksi saakka. Yleisimpiä tehtävänimikkeitä olivat kunnansihteeri, kunnankamreeri ja verotussihteeri. Vuonna 1955 ei Korkeakoulun koulutuksella vielä ollut auennut kaupunginjohtajan paikkaa, mutta senkin katsottiin tapahtuvan, kunhan kunnallistutkinnon pohjalta saataisiin valmistumaan yhteiskuntatieteiden kandidaatteja.⁴⁸⁹ Myös vuonna 1957 työhön sijoittumismahdollisuuksia pidettiin hyvinä ja erityisesti tuolloin mainittiin kunnansihteerin- ja kunnanjohtajanvirat, sekä taksoitus- ja sosiaalsihteerin tehtävät ja kauppaloiden ja kaupunkienkin uudet virat, sekä Maalaiskuntien Liiton tilintarkastajatehtävät.⁴⁹⁰

Teiskujen kautta tiedekunnan ja opetusjaostojen opintoja tarkasteltaessa opinnot vaikuttivat vaativille niin tiedekunnassa kuin opinto-osastoissakin. Kehitystä tarkasteltaessa on todettavissa, että sen opetus- ja tutkimusalat edustivat suomalaisessa yhteiskunnassa paitsi uusia alueita korkeamman ja systemaattisemman opetuksen piirissä, ne olivat myös yhteiskunnassa vallalla olleiden rakenteellisten ja hallinnollisten muutosten ja hyvinvointivaltion kehittämisen ja muuttuvan

⁴⁸⁷ *Teisku* 3/1955, 10.

⁴⁸⁸ *Teisku* 4/1957, 11 – 12.

⁴⁸⁹ *Teisku* 3/1955, 10.

⁴⁹⁰ *Teisku* 4/1957, 12.

hallintotarpeen kannalta keskeisiä. Se oli tehokkain oppilaitos tuottamaan ajan oloissa tarvittavaa työvoimaa sen edustamille yhteiskunnallisille aloille.

Teiskuista ilmenee myös, että Yhteiskunnallisella Korkeakoululla oli merkittäviä yhteiskunnallisia suhteita ja yhteistyökumppaneita oppilaitoksen ja sen edustaman opetuksen ja tutkimuksen kehittämisessä, niin valtionhallinnon suunnassa kuin myös kuntasektorilla. Kuntatasolla erityisesti Maalaiskuntien Liitto, joka oli suomalaisten maalaiskuntien yhteistyöelin, oli merkittävin yksittäinen yhteistyökumppani jopa niin, että Liitto osallistui sopivan opiskelija-aineksen seulomiseen tietyin osin, mutta myös työpaikkojen järjestämiseen alan tutkimuksen suorittaneille. Kirjastotoimen osalta karsiminen tapahtui virallisten yhteistyökirjastojen yhteistyönä.

Erityisesti kunnallishallinnon ja kunnallisiin sosiaalihuollon tehtäviin työllistymismahdollisuudet olivat hyvät, sillä työvoiman tarve kyseisillä aloilla kasvoi nopeasti 1950-luvulla. Kirjastotoimeen työllistyminen oli myös kutakuinkin varmaa, sillä kuten todettu yleisten kirjastojen valtionavun ehdoksi oli asetettu se, että siellä työskenteli Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa kirjastoalan koulutuksen saaneita virkailijoita. Kokonaisuutena työllisyysnäkökulmasta ykköskoulaisille kehittyivät vähän kerrallaan tutkintojen osalta virkapätevyysvaatimuksia koskevien säädösten kautta, eikä henkilösuhteitakaan voine sivuuttaa, ykköskoulaisten levittäytyessä yhteiskunnan eri aloille.

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun missiona voidaan sanoa olleen pätevän työvoiman tuottaminen kehittyvälle demokraattiselle sosiaalivaltiolle ja hyvinvointiyhteiskunnalle. Monin kohdin *Teiskuissa* kuului ääni, myös Korkeakoulun virallisen tahon, miten kaikki ihmiset ovat koulutuksesta riippumatta tasa-arvoisia toimijoita ja kaikki työ on arvokasta yhteiskunnan ja yhteisen hyvän kehittämiseksi ja, että tämä työ oli tärkeämpää kuin henkilökohtaisen hyvän tavoittelu. Tiedekunnan päättötyötkin käsittelivät usein yhteiskunnallisia epäkohtia ja epätyytyttäviin oloihin liittyviä kysymyksiä.

Niin Yhteiskunnallinen Korkeakoulu instituutiona, kuin sen tiedekunta ja eri opetusjaostotkin omasivat merkittäviä vuorovaikutteisia yhteyksiä ympäröivään yhteiskuntaan ulkomaita myöten. Ulkoisia ristiriitojakin oli, sillä uuden toimijan oli vaikea ottaa paikkaansa vanhempien toimintamallien ja instituutioiden vastustaessa sitä välillä hyvin kovasti.

Missään tapauksessa Korkeakoulun ei voi arvioida olleen yksin ja esimerkiksi sen juhliessa 25-vuotispäiviään vuonna 1950, olivat kyseisissä juhlissa läsnä mm. Åbo Akademin vararehtori Sven Lindman, kauppa korkeakoulun rehtori O. W. Louhivuori, Turun yliopiston rehtori T. E. Olin, Helsingin Yliopiston vararehtori P. Myrberg, Åbo Akademin kansleri O. Hj. Granfelt ja

kaupunginjohtaja E. Rydman ja onnittelijoiden joukossa onnittelutilaisuudessa mukana mm. Suomen Kirjastoseuran, Suomen Tieteellisten Kirjastojen Seuran, Svenska Medborgarhögskolanin, Kansa-yhtiöiden, Osuustukkukaupan, Kulutusosuuskuntien Keskusliiton, Vankeinhoitolaitoksen, Sosiaaliministeriön, Maalaiskuntien Liiton, Opintotoiminnan Keskusliiton, Kansanvalistusseuran, Työväenopistojen Liiton, Helsingin Työväenopiston, Suomen Huoltotyöntekijöin Liiton, Suomen Ylioppilaskuntien Liiton, Suomen Tieteellisten Kirjastojen Seuran, Kansansivistysopillisen Yhdistyksen, Suomen Nuorison Liiton, Sosionomien Liiton – Sosionomförbundetin johtavimpia henkilöitä. Helsingin Yliopiston puolesta onnitteli kansleri Antti Tulenheimo ja Helsingin kaupungin puolesta kaupunginjohtaja E. Rydman. Lisäksi useat tahot onnittelivat sähkösanomalla ja mm. Pohjoismaainen Yhdyspankki, Maalaiskuntien Liitto ja Rautatiekirjakauppa muistivat lahjoituksin.⁴⁹¹

25-vuotisjuhlapuheessa opetusministeri L. Heljas totesi, miten hyvin oppilaitoksen syntysanojen lausujat olivat oivaltaneet ajan vaatimukset ja valtioneuvoston puolesta onnitellessaan kertoi, että tasavallan presidentti oli hyväksynyt uuden esityksen Yhteiskunnallisen Korkeakoulun valtionavusta. Helsingin kaupunginjohtaja Rydman esitti puheessaan mm., miten Korkeakoululla oli suuri sosiaalinen merkitys. Helsingin yliopiston rehtori Erik Lönnroth puolestaan palautti mieleen kehityksen muualla maailmassa verraten kehitystä Suomeen ja toi maan kaikkien korkeakoulujen onnittelut, niin suomen- kuin ruotsinkielistenkin. Eduskunnan puhemies K. A. Fagerholm onnitteli sähköitse.⁴⁹²

5. Opiskelijayhteisö ja opiskelijayhteisön henki

5.1. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunta ja ylioppilaat

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelijamuodosteiden kattomuodoste oli Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunta ry (YKO), joka oli perustettu jo vuonna 1925, siis samoihin aikoihin kuin itse Korkeakoulukin ja vuoden 1950 tietämiltä siihen kuuluminen oli jokaiselle Korkeakoulun opiskelijalle pakollista. YKO:n jäsenmaksu tuli maksaa joka lukuvuodeksi lukukausimaksun

⁴⁹¹ *Teisku* 7/1950, 11.

⁴⁹² sama, 12.

yhteydessä Korkeakoulun kansliaan.⁴⁹³ Oppilaskunnan valvojana toimi Korkeakoulun säädösten mukaisesti joku opettaja, jonka valinnan oppilaskunta kulloinkin teki ja Korkeakoulu vahvisti.⁴⁹⁴

Viljam Laasonen muisteli *Teiskussa* vuonna 1950, että oppilaskunnan perustamista oli alkujaan ehdottanut kirjaltaja Verner Lahtinen ja sen ensimmäisenä puheenjohtaja toimi K. L. Virtanen. Tuon ajan oppilaskunnassa käytiin Laasonen mukaan väittelyjä, järjestettiin illanviettoja ja juhlia, joihin osallistuivat myös opettajat ja rehtori Ruutu puolisoineen. Oppilaskunta järjesti alkuaikoinaan myös matkoja Suomessa ja ulkomaille ja esimerkiksi toisen ja kolmannen lukuvuoden lopulla oli tapana tehdä noin kolmenpäivän retki Viroon professori Kettusen johdolla ja vuonna 1928 noin 20 henkilön joukko noin sadasta tuonaikaisesta opiskelijasta matkusti Suomenlahden ylitse lentämällä.⁴⁹⁵

Se, miksi *Teisku* kertoi Yhteiskunnallisen Korkeakoulun historiasta, kuten kertoi, oli mahdollisesti tarkoitettu selventämään oppilaitoksen sallivaa ja henkisesti suvaitsevaista lähtökohtaa ja sitä, että se oli ”koko kansan” Korkeakoulu; korkeakoulu kansaa ja yhteiskuntaa palvelemaan. Toisaalta suurempi osa Korkeakoulun opiskelijoista oli lähtöisin alemmista kansankerroksista Helsingin yliopiston opiskelijoihin verrattuna. ”Kansasta” nousu ja ”taisteluhenki” ja luokkamuistutus heijastui sen kirjoittaessa Korkeakoulun historiasta. Toisaalta sillä varmaankin pyrittiin osoittamaan ja kuvaamaan oppilaitoksen kehityshistoriaa vähemmän hallitusta kohti yhä määrätietoisempia näkemyksiä ja otetta, mikä osaltaan oli piiloviesti koskien kehitys- ja kehittämisvaatimuksia myös opiskelijoille ja oppilaskunnalle. Asia ei ole yksinkertainen. *Teisku* ilmentää ristiriitaista yhteiskuntaa ja sen kehitystä, jollainen Korkeakoulussa vallitsi. Merkittävää on, että se ei sulkenut pois, vaan näytti sivuillaan vallinneet ristiriidat ja antoi niille tilaa. Se saattoi kirjoittaa Korkeakoulun itsensä ja erityisesti sen oppilaiden ja oppilaskunnan vaatimattomasta menneisyydestä ja yhteiskunnallisesta asemasta. Vuoden 1945 jälkeen moni asia muuttui, kun -kärjistäen - ylioppilaat tulivat runsaammin mukaan Korkeakouluun opiskelijoiksi ja sen opiskelijayhteisöön, ja muutenkin Korkeakoulu alkoi herättää laajemmin yhteiskunnallista mielenkiintoa enenevässä määrin mahdollisesti eri poliittisia taustoja edustavissa piireissä opetustarjonnallaan.

Sotien jälkeen äärivasemmisto sai takaisin yhteiskunnalliset oikeutensa ja vapautensa ja eteni sitten kiihkeästi politiikassa ja yhteiskunnassa. Tämä näkyi myös oppilaskunnassa ja Korkeakoulun opiskelijoiden piirissä, sillä esiintyi laajasti pelkoa ja puheita siitä, miten vasemmistolaiset ottaisivat

⁴⁹³ *Teisku* 5/1949, 10.

⁴⁹⁴ *Teisku* 5-6/1950, 28.

⁴⁹⁵ sama, 32.

koko Korkeakoulun haltuunsa. Toisaalta porvariopiskelijat pyrkivät estämään vasemmiston etenemisen. Oloja kuvaa se, että Korkeakoulun Oppilaskunnassa oikeisto suuntautui heti sotien jälkeen voimakkaasti Sosialistikerhoa ja sen keskeisiä toimijoita, kuten Veikko Niemeä, vastaan. Niemi oli ollut pitkään Sosialistikerhon ja Oppilaskunnan keskeisiä vaikuttajia ja toiminut yleensäkin aktiivisesti Korkeakoulun oppilasmuodosteissa. Ajan oloja kuvaa se, että kun oppilaskunnan hallituksen valintaaänestyksessä vuonna 1945 Sosialistikerho sai paikkoja Oppilaskunnan hallitukseen ja Veikko niemi, joka myös tuolloin päättäneellä kaudella oli ollut Oppilaskunnassa keskeisissä tehtävissä, olisi tullut saamansa äänimäärän perusteella valituksi tuolloin YKO:n hallituksen varapuheenjohtajaksi joutui luopumaan, kun Sosialistikerho sisäisen äänestyksensä seurauksena päätti että se ei voinut osallistua vallinneissa olosuhteissa YKO:n hallitustyöskentelyyn. Tällöin puheenjohtajaksi valittiin ylioppilas Ahti Hailuoto ja Niemen sijaan varapuheenjohtajaksi huoltotyön opiskelija Kalervo Nykänen.⁴⁹⁶

Toinen keskeinen oppilaskorporaatio Korkeakoulussa oli vuonna 1945 perustettu Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Ylioppilaat ry (YY), joka kuului YKO:n alaisuuteen. Ylioppilaiden muodostamaan opiskelijamuodosteen hyväksyttiin Korkeakoulussa opiskelevat ylioppilaat, opiskelivatpa nämä tiedekunnassa tai opistotason päästötutkintoja ja ne ei-ylioppilaat, jotka olivat edenneet opetusjaostojen kautta tiedekuntaopiskelijoiksi.⁴⁹⁷

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ylioppilasopiskelijoiden määrä lisääntyi sotien jälkeen kasvavan joukon ylioppilaita hakeuduttua Korkeakoulun tiedekuntaan opiskelemaan opintien jälleen auetessa ja kandidaatin tutkinnon arvostuksen noustua sen tullessa rinnastetuksi filosofian kandidaatin tutkintoon. Nämä ylioppilaat kokivat tärkeäksi suhteiden luomisen Korkeakoulun ulkopuoliseen ylioppilasmaailmaan, mikä olisi ollut omiaan lisäämään myös Korkeakoulun uskottavuutta ja selkeyttänyt sen olemusta yhteiskunnassa akateemisena laitoksena. Tämä vaati oman ylioppilaiden yhdistyksen muodostamista. Ilman omaa yhdistystä olisi nimittäin ollut mahdotonta liittyä muihin ylioppilasjärjestöihin, kuten Suomen Ylioppilaiden Liittoon ja Suomen Ylioppilasurheilijoiden Liittoon (SYL). Ylioppilasyhdistyksen oli kuitenkin vaikea saada hyväksyntää Korkeakoulun ei-ylioppilasopiskelijoiden taholta, erityisesti esitettiin eristäytymispyrkimyskritiikkiä, ja se joutui siksi taistelemaan paikkansa Korkeakoulussa.⁴⁹⁸ Mainittakoon, että YY:llä oli oma perehdyttämiskoulutuksensa uusille opiskelijoille ja *Teiskussa* kirjoitettiin vuonna 1958, miten fukseja oli liittynyt Ylioppilaskuntaan enemmän kuin koskaan, 50. Fuksikoulutusta oli tuohon

⁴⁹⁶ sama, 25.

⁴⁹⁷ sama, 23-24.

⁴⁹⁸ *Teisku* 5-6/1950, 23 - 24.

aikaan tehostettu ja kunnan uusien jäsenten oli pakko käydä fuksiluennoilla tietty määrä ylioppilaskuntakortin saamiseksi.⁴⁹⁹

Vuodesta 1946 alkaen Korkeakoulussa oli siis kaksi eri oppilaskuntaa, joista pääsääntöisesti toisessa oli ei-ylioppilaat ja toisessa ylioppilaat. On huomattava, että YKO oli Korkeakoulun opiskelijoiden ylin edustaja hallinnollisessa järjestyksessä ja YY oli sen alaisuudessa yksi opinto-osasto muiden opiskelijamuodosteiden rinnalla. Eri opetusjaostossa opiskelevat kuuluivat opintojensa mukaisesti opinto-osastoihinsa. YY:n perustaminen johti siihen, että joidenkin opiskelijatahojen mukaan korkeakoulun oppilaskunta näytti nyt jakautuneen ala- ja yläluokkaan, siis ei-ylioppilaisiin ja ylioppilasiin. Tämä johti Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan ja Ylioppilasyhdistyksen väliseen erimielisyyteen, jossa koettiin syvä kriisi vuonna 1948, johon ei saatu ratkaistua, vaikka jo vuonna 1947 Korkeakoulun johtokin oli pyrkinyt toimimaan asiassa sovittelijana.⁵⁰⁰

Vuonna 1949 oppilaskunnan puheenjohtajaksi valittiin jälleen vuonna 1945 sivuun jäänyt Sosialistikerhon Veikko Niemi ja varapuheenjohtajaksi Aulis Kosonen. Nyt YKO:n ja YY:n välinen riita saatiin laihaasti eri vaiheiden jälkeen sovittua siten, että valtuustovaaaleissa YY muodosti oman vaalipiirinsä, ollen Korkeakoulussa sisäisesti edelleen yksi Oppilaskunnan alaisista opinto-osastoista, mutta Korkeakoulun Oppilaskunnan suhteen ulkoisissa yhteiskuntaan suuntautuneissa toimissaan autonominen itseään edustava yhdistys.⁵⁰¹ Järjestelmä astui voimaan riitojen jälkeen vuonna 1950.⁵⁰² Ylioppilaskunnan lippu vihittiin vuonna 1951 ja sen johdosta Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunta ja Viipurin osakunta lähettivät YY:lle sähkötervehdyksensä.⁵⁰³

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelijoiden keskinäinen yhteishenki ei ollut ylipäätään *Teiskun* aloittaessa ilmestymisensä vuonna 1948 sillä tasolla, jolla sen toivottiin olevan. Uusien opiskelijoiden ohjausta koettiin tarvittavan lisää ja toisaalta laajempi kiinnostus opiskelijoiden piirissä ylipäänsä opiskelijamuodosteiden toimintaan osallistumista kohtaan oli laimeaa. Syyksi vähäiseen kiinnostukseen arvioitiin sen, että opiskelu oli jatkuvasti vaikeutunut taloudellisista syistä johtuen ja siksi Korkeakoulun opiskelijat, joista suurin osa opiskeli opistoasteella ammattitutkintoja, pyrkivät valmistumaan mahdollisimman nopeasti. Lisäksi opistotasoiset ammattitutkinnot muodostuivat kiinteistä ja tiukkaohjelmallisista vuosikursseista ja aikaa muuhun vapaaehtoiseen toimintaan jäi vähän. Oppilaskuntatyö koettiin kuitenkin Korkeakoulun taholta

⁴⁹⁹ *Teisku* 5/1958, 12.

⁵⁰⁰ *Teisku* 5-6/1950, 26.

⁵⁰¹ *Teisku* 4/1949, 5.

⁵⁰² *Teisku* 5-6/1950, 26.

⁵⁰³ *Teisku* 3/1951, 7.

tärkeäksi ja heti *Teiskun* toisessa pääkirjoituksessa otettiin siihen siksi kantaa. Lehti kirjoitti oppilaskuntatyöhön ja oppilaskuntaelämään osallistumisen tärkeydestä. Kehottava, auktoriteettiin nojaava kommentti kirjoituksessa viittasi professori Wariksen mottoon: ”*Vapaa toveritoiminta on teoreettisten sosiaalisten opintojen välttämätön edellytys.*” – prof. Heikki Waris⁵⁰⁴

Opiskelujen lomassa aikaa jäi vähän, mutta siitä huolimatta oppilaskunnan, opinto-osastojen ja kerhojen toimintaan kehoitettiin uhraamaan aikaa, sillä perusteella, että ne olivat tärkeitä paitsi opiskelijoiden virkistykseen, vapaa-ajanvieron ja sosiaalisen tukemisen kannalta, myös hyvä harjoittelukenttä tulevia yhteiskunnallisia työtehtäviä ajatellen. Kirjoituksessa muistutettiin, että erityisesti YK:n kaltaisessa oppilaitoksessa ei opiskelun päämääränä ollut siis ainoastaan tiettyjen oppimäärien suorittaminen, vaan tarkoituksena oli valmistaa työntekijöitä yhteiskunnallisille aloille, yhteiskunnan palvelijoiksi, eikä kyseistä päämäärää, ammattipätevyyttä ja kelpoisuutta olisi mahdollista saavuttaa pelkästään opintokursseja suorittamalla ja oman ammattialan käytännön harjoitteluilla, vaan lisäksi oli siis ”*osattava toimia yhteisön jäsenenä, hoitaa yhteisiä asioita, tulla toimeen ihmisten kanssa ja tässä oppilaskuntatyö on hyvä harjoittelun ja kasvamisen kenttä.*” ”*Viisaasti tekevät ne, jotka opiskeluaikanaan lukujensa sivussa aktiivisesti osallistuva oppilaskunnan, opinto-osastojen ja kerhojen toimintaan. Paitsi sitä, että tämä tuottaa heille virkistystä ja huvia, se myös jo edeltäpäin tasoittaa heidän tietänsä yhteiskunnan palvelukseen. Oppilaskuntatyöhön uhrattu aika ja vaiva tuottavat aikanaan runsaan koron – suuremman yhteiskunnallisen kypsyneisyyden ja suuremman käytännöllisen pätevyyden. Oppilaskuntatyöhön osallistuminen kannattaa!*”⁵⁰⁵

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun sääntöuudistukseen viitaten myös professori Eino Suova kirjoitti vuoden 1948 loppupuolella *Teiskussa*, muistuttaen siitä, että opiskelijamuodosteet eivät olleet vapaaehtoisia vaan, että niistä oli olemassa opiskelijoita velvoittava määräys Yhteiskunnallisen Korkeakoulun perussäännössä, opiskelijoiden kehittämiseksi kelvollisiksi yhteiskunnan palvelijoiksi. Käytännössä, kuten edellä jo on todettu, opiskelijoiden mielenkiinto oppilasmuodosteita kohtaan oli kuitenkin vähäistä ja niiden toiminta oli kasautunut harvojen opiskelijoiden vastuulle. Suovan mielestä opinto-osastot olivat liiaksi keskittyneet kukin omien asioidensa hoitamiseen ja opinto-osastojen sisäiseen toimintaan. Toisaalta opiskelijamuodosteita

⁵⁰⁴ *Teisku* 2/1948, 3.

⁵⁰⁵ sama, 3.

kohtaan koskevan laimeuden syyksi Suova arvioi sen, että useat opiskelijat opiskelivat ansiotyön ohella, ja toisaalta opiskelutahti oli tiukka.⁵⁰⁶

Työnjako YKO:n ja YY:n välillä kehkeytyi, niiden keskinäisten kiistojen keskellä, sellaiseksi, että YKO:n tehtäväksi muotoutui kaikkien Korkeakoulun opiskelijoiden yhteisten ja yleisluontoisten etujen valvonta. YY:n merkitys taas korostui varsinaisen korkeakouluasteen opinto-osaston, sittemmin tiedekunta, opiskelijoiden etujen valvojana ja yhteydenpitäjänä ylioppilasmaailmaan ja se tekikin osaltaan työtä Korkeakoulun aseman vakiinnuttamiseksi ylioppilasmaailmassa; ja vuonna 1949 Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelija Aulis Kosonen tuli valituksi Suomen Ylioppilaskuntien Liiton pääsihteeriksi,⁵⁰⁷ joka toimi siten jonkin aikaa samanaikaisesti sekä Korkeakoulun Ylioppilasyhdistyksen puheenjohtajana, että Suomen Ylioppilaskuntien Liiton pääsihteerinä, kunnes jätti Korkeakoulun Ylioppilasyhdistyksen puheenjohtajan tehtävän. YY takasi jäsenilleen ilmaisen terveydenhuollon⁵⁰⁸ ja merkitystä ja toiveita asetettiin myös SYL:in kautta saavutettavaan kansainväliseen opiskelijavaihtomahdollisuuteen.⁵⁰⁹ Kuitenkin vuonna 1949 Suomen Ylioppilaiden Liiton Ylioppilaan kirjassa VIII hakuteoksessa oli *Teiskun*, Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan kohdalta annetut tiedot puutteellisia.⁵¹⁰

Vuonna 1950 pääkirjoituksessa tunnustettiin, että kaksikymmentäviisivuotismerkkipäivää kyseisenä vuonna viettänyt Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunta oli ollut viimeiset viisi vuotta käymistilassa ja myös syitä esitettiin nyt avoimemmin. Korkeakoulu oli saanut vuonna 1945 uuden perussäännön ja tullut valtion taholta korotetuksi maan muiden korkeakoulujen kanssa rinnastetuksi opinahjoksi. YK oli sotien jälkeen, ja edelleen, laajentunut ja kehittynyt, ja samalla olivat erottuneet sen kaksi eri astetta, varsinainen akateeminen ”korkeakoulu” ja ammattivalmennusta antava ”opisto”. Samanaikaisesti oli YK:n opiskelijamäärä kasvanut moninkertaiseksi ja etenkin ylioppilastutkinnon suorittaneiden osuus oli lisääntynyt. Opetussuunnitelman ja luentojärjestyksen muuttumisen johdosta opiskelijat joutuivat entistä tiiviimmin paneutumaan opintoihinsa. Toimen ohella opiskeleminen tuli vaikeammaksi kuin ennen ja opiskelijain taloudellisen tuen tarve suuremmaksi.⁵¹¹

⁵⁰⁶ *Teisku* 8/1949, 6.

⁵⁰⁷ *Teisku* 1/1949, 3.

⁵⁰⁸ Ei-ylioppilaat eivät päässeet Ylioppilaiden terveydenhuollon piiriin ja siksi YKO:n toimesta perustettiin Korkeakouluun YKO:n jäsenistön oma terveydenhoito, jota tosin saivat käyttää kaikki YK:n opiskelijat, myös ylioppilaat. *Teisku* 6 - 7/1949, 51.

⁵⁰⁹ *Teisku* 5/1949, 10.

⁵¹⁰ *Teisku* 6-7/1949, 45.

⁵¹¹ *Teisku* 5-6/1950, 7.

Sotien jälkeen tapahtuneen toimintaympäristön ja vaatimusten muutosten myötä myös YKO:n oli ollut välttämätöntä muuttaa ja kehittää toimintansa luonnetta, mikä ei ollut tapahtunut vaikeuksitta, hapuilua ja virheitäkin oli tehty, lisäksi *”kokonaiseduista piittaamaton kanta näytti saaneen vahvan otteen eräistä ykköläispiireistä, jopa niin, että oppilaskunta joutui suorastaan taistelemaan olemassaolostaan”*, jolla viitattiin Ylioppilasyhdistyksen eropyrkimykseen Oppilaskunnan alaisuudesta. Kirjoituksessa todettiin sitten mm., miten Oppilaskunnan yhtenä tärkeänä piirteenä oli *”YK:n yhteisen edun asettaminen myös oppilaskunnan toimintaa hallitsevaksi periaatteeksi”*.⁵¹²

Sotia edeltäneeseen aikaan verrattuna Oppilaskunnan työ oli saanut vakavampia piirteitä, kun sen toiminnan painopiste oli siirretty opiskelijoiden opintososiaalisten olojen parantamiseen. Se oli järjestänyt Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Opiskelijoiden ei- ylioppilaiden terveydenhuollon, jota saivat ylioppilaatkin käyttää, mutta olivat oikeutettuja myös ylioppilaiden terveydenhuoltopalveluihin, aloittanut lukukausien alussa tapahtuneen asuntovälitystoiminnan, sekä työnvälitystoiminnan, jolla se pyrki järjestämään jäsenilleen osapäiväistä ja tilapäistä työtä, harjoittelupaikkoja ja valmistuneille varsinaisia työpaikkoja. Edellä mainittujen lisäksi Oppilaskunta oli perustanut myös stipendirahaston ja hää- ja kummilahjarahaston. YKO välitti myös oppikirjoja ja opiskelutarvikkeita. Lisäksi oli aloitettu uusille opiskelijoille *”ykköläistietoisuuden kurssit”*, joidenka tarkoituksena oli tutustuttaa oppilaitokseen ja antaa tukea alkavissa opinnoissa. YKO oli myös vuosittain järjestänyt YKO:n harrastuskilpailut, joissa opiskelijamuodostet kuin yksittäiset kilpailijatkin olivat mitelleet keskenään. Lisäksi YKO oli myös *Teiskun* kustantaja, mikä oli tuottanut sille heti alusta taloudellisesti raskasta tappiota. Se kuitenkin koettiin niin tärkeäksi, että sen julkaisemista jatkettiin.⁵¹³ Oppilaskunta aloitti osaltaan vuonna 1948 myös määrätietoisen suhteiden kehittämisen pohjoismaiden sosiaalioppilaitosten kanssa ja sen puitteissa ensimmäinen vierailu Tukholmaan tehtiin siis vuonna 1948. Vastaavasti vuonna 1949 tekivät ruotsalaiset, ja tanskalaiset, sekä Norjalaiset vierailun Suomeen vuonna 1949. Nämä olivat Korkeakoulun opiskelijoiden ensimmäisiä virallisia kosketuksia Skandinaviaan.⁵¹⁴

YKO:n tehtäväksi oli siis sotien jälkeen muodostettu koko korkeakoulun opiskelijoita koskevan toiminnan kehittämiseen liittyvistä keskeisistä tehtävistä huolehtiminen, sen sijaan opiskelijoiden harrastusten ylläpitäminen ja vapaa-ajantoiminta sekä eri opintoalojen opiskeluun liittyvät erityiskysymykset taas oli opintoaloittain muodostuneiden opinto-osastojen ja kerhojen vastuulla. Opinto-osastoista oli tehty jo vuonna 1945 korkeakoulun johtosäännössä virallisia ja pakollisia

⁵¹² sama, 7.

⁵¹³ *Teisku* 5-6/1950, 8.

⁵¹⁴ sama, 27.

yhteenliittymiä. YKO oli pyrkinyt välttämään jäsenmaksujen korotuksia ja sen sijaan rahaa oli toimintaan kerätty esimerkiksi miljoona-arpajaisten järjestämisellä. Tulot olivat riittäneet juuri kattamaan menot, mutta pitkäjänteistä kehittämistä ei siten voitu saada aikaan. Talouden vakiinnuttamiseksi katsottiin tarvittavan edeltäneiden YK-sukupolvien apua.⁵¹⁵

*”Monella taholla on pelätty, että YK:n henki olisi häviämässä. Kuluneina viitenä vuotena se onkin ollut syvässä aallonpohjassa, mutta monet merkit viittaavat voimakkaaseen elpymiseen. Tärkein edellytys toiminnan kehitykselle on siis olemassa. Voinemme odottaa, että YK:n tehtävät toteutettuna hyödyttävät niin korkeakoulua kuin sen opiskelijoita.”*⁵¹⁶

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan 25-vuotisjuhliissa vuonna 1950, professori Heikki Waris vertasi ajan opiskelijaolosuhteita sadan vuoden takaisiin ja kertoi, miten yhteiskunnan yleisen demokratisoitumisen keskellä korkeakouluopiskelun mahdollisuus oli demokratisoitunut muuta yhteiskuntaa hitaammin ja, että tässä suhteessa Yhteiskunnallinen Korkeakoulu oli uranuurtaja. 49 % Korkeakoulun opiskelijoista oli maanviljelijä- ja työläisperheistä, kun vastaavaluku Helsingin Yliopistossa oli 30 %. Lisäksi, kun mukaan otettiin myös pikkuvirkailijoiden perheistä lähteneet opiskelijat, saatiin vastaaviksi luvuiksi 72 % ja 50 %. Puheessaan Waris oli painottanut myös oppilaskuntatyön merkitystä tietotaidon kehittäjänä ja hyvänä kasvatuksena yhteiskuntaan ja kansalaiselämään.⁵¹⁷

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan 25-vuotispäivää juhlittiin haudoilla käynnillä, puhein, onnitteluin, kahvituksin, muotokuvapaljastuksin koskien Korkeakoulun merkkimiehiä, juhla-aterioin, tanssiaisin, Maamme-laululla, musiikkiesityksin ja elokuvalla juurakon Hulda.⁵¹⁸ Oppilaskuntaa muistivat lisäksi YK:n hallituksen puolesta vakuutusneuvos Herman Paavilainen ja Korkeakoulun opettajien puolesta professori Ruutu, Yhteiskuntatieteiden kandidaattiyhdistys, Svenska Medborgarhögskolan, Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Ylioppilaskunta, Helsingin Yliopiston Osakunnat ja eri tiedekuntajärjestöt, Teknillisen Korkeakoulun Ylioppilaskunta, Työväen Akatemian toverikunta, Ylioppilaiden Raittiusyhdistys, Suomen Huoltotyötekijäin Liitto, Helsingin Suomenkielinen Työväenopisto edustajiensa kautta ja maisteri Nikulainen Korkeakoulun entisten oppilaiden puolesta. Sähkösanomia saapui mm. Finlands Svenska Studentkårilta, Juristklubben Kodexilta, sekä ASS-järjestöiltä.⁵¹⁹

⁵¹⁵ sama, 8.

⁵¹⁶ sama, 8.

⁵¹⁷ *Teisku* 7/1950, 13.

⁵¹⁸ sama, 14.

⁵¹⁹ ASS = Akateeminen Sosialistiseura.

Edellisten kanssa saman numeron pääkirjoituksessa toistui jälleen kerran kuitenkin se, miten Korkeakoulun sisäisessä oppilaselämässä par aikaa vallinnut tilanne muistutti yhteiskunnassa yleisesti vallitsevaa tilannetta, jossa erinäiset intressit taistelivat keskenään.⁵²⁰ Tällä kertaa esitetty toive saattoi kuulua YY:n taholta:

"Tämä asettaa vaatimuksia kaikille mielipidesuunnille. Ennen kaikkea olisi päästävä irti siitä epädemokraattisesta ajattelusta, joka jatkuvasti pilkistelee esiin todellisena toimintavaikuttimena.

*Valtuustojärjestelmän puitteissa tulisi oppilasjäsenistön pystyä myös huolehtimaan, etteivät yhdistykset ja alamuodostet menetä olemassaololleen välttämätöntä itsehallintoaan sentralismin asuessa mahdollisesti tilalle kaikkine siihen liittyvine tunnetuine sairauksineen ja kielteisine puolineen. Tuokoon uusi vuosi korkeakoulumme oppilaselämään ennen kaikkea mahdollisuudet tehokkaaseen toimintaan rajoittamalla "valtataistelut" ja intressiristiriidat määrättyihin kanaviin."*⁵²¹

Vuoden 1951 Oppilaskunnan valtuuston vaalien osallistuminen ja tulos eivät tuoneet *Teiskun* pääkirjoituksessa esitetyn arvion mukaan suuria muutoksia edellisen valtuuston valtasuhteisiin, kun Karjalaisten⁵²² ja vankeinhoitajien⁵²³, jotka eivät tällä kertaa osallistuneet vaaleihin, neljä paikkaa jakoi neljä suurinta ryhmää: YY⁵²⁴, huoltajat⁵²⁵, sosialistikerho ja nursojen⁵²⁶ sekä Ykrien⁵²⁷ yhteinen lista. Kaikki em. ryhmät lisäsivät äänimääräänsä 30-60%:lla. Hallat⁵²⁸ sen sijaan menettivät yhden paikan. Kokonaisäänestysprosentti oli 59% ja siten 8% korkeampi kuin edellisellä kerralla." Pääkirjoituksessa osallistumista pidettiin kuinkin liian matalana ja esitettiin toive Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelijoiden osallistumisesta vähintään yhtä hyvin kuin Helsingin yliopiston opiskelijakunta teki omissa vaaleissaan.

Kurssimaisia opintoja tekevien, siis opistotasoisten opintojen suorittajien, äänestysinto oli vilkkainta, äänestysprosentin ollen n. 70-80%,. Ylioppilasyhdistyksen, jonka jäsenistä suuri osa opiskeli tiedekunnassa, jäsenistön äänestysprosentti jäi 40%:iin. Vankeinhoitajatutkintoa suorittaneista äänesti vain 23%, eikä heillä ei siis ollut omaa listaa.

Pääkirjoituksessa pohdittiin sitten sitä, oliko vallalla ollut vaalitapa paras mahdollinen, kun YY esimerkiksi vallinnutta vaalitapaa käytettäessä sai vain vajaa 2/3 siitä paikkamäärästä, johon se olisi

⁵²⁰ *Teisku* 7/1950, 5

⁵²¹ sama, 5.

⁵²² Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Karjalaisia sukujuuria omanneiden ja Karjala harrastuneisuutta vaalineiden opiskelijoiden kerho.

⁵²³ Vankeinhoitotutkintoa suorittaneiden oppilasmuodoste.

⁵²⁴ Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Ylioppilasyhdistys

⁵²⁵ Sosiaalihuoltajatutkintoa opiskelleiden opiskelijamuodoste.

⁵²⁶ Nuorisonohjaajatutkintoa opiskelleiden opiskelijamuodoste.

⁵²⁷ Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelijoiden kristillinen kerho.

⁵²⁸ Kunnallishallintoa opiskelleiden opiskelijamuodoste.

ollut oikeutettu, mikäli paikat olisi jaettu opinto-osastojen jäsenluvun perusteella⁵²⁹. Toisaalta pääkirjoituksessa määriteltiin YY:n varsinaiseksi tehtäväksi suuntautuminen Korkeakoulun ja sen oppilaskunnan ulkopuoliseen ylioppilasmaailmaan sen lisäksi, että se koki tehtäväkseen jäsentensä YK:n sisällä tapahtuvan yhteydenpidon ja heidän eteensä tehtävän työn.

Opinto-osastojen lisäksi vaaleihin osallistuivat siis myös vapaat kerhot, kristillisen kerhon (Ykri) lisäksi myös kaksi Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa toiminutta opiskelijoiden poliittista kerhoa, nimittäin maaseutukerho ja sosialistikerho, jotka kumpikin saivat listaltaan läpi yhden ehdokkaan enemmän kuin edeltävällä kerralla. *”Minkäänlaisena merkinä oppilaskuntaelämän entistä suuremmasta politisoitumisesta, jota olisi syytä pitää vahingollisena kehityksenä, ei tätä pientä muutosta voida pitää. Emme myöskään usko, että se on omiaan lisäämään keskinäistä jännitystä valtuustossa. On syytä toivoa, että yhteistyö kaikkien ryhmien, niin opinto-osastojen kuin kerhojenkin, valtuutettujen välillä saadaan aikaan valtuuston ratkaistessa sille kuuluvia koulun sisäisen elämän kannalta tärkeitä asioita.”*⁵³⁰

Ylioppilasyhdistyksen kannalta sovellettua vaalitapaa ja vallinneen käytännön perusteluja saattaa ihmetellä.

Kiinnostus Oppilaskuntaa kohtaan jatkui heikkona ja esimerkiksi vuonna 1956 Oppilaskunnan valtuuston vaalissa käytti äänioikeuttaan vain 44,5 % äänioikeutetuista, joten YKO:n hallitsemisessa siirrytään eräänlaiseen vähemmistödemokratiaan. Nursoista äänesti 90%, kirjastotutkinnon opiskelijoista 0%.⁵³¹

Vuoden 1952 ensimmäisessä numerossa *Teiskun* pääkirjoitus käsitteli jokin aika sitten pidettyjä YK:n harrastuskilpailuja ja totesi niihin osallistumisen olleen laimeaa. Harrastuskilpailut olivat vapaaehtoisia. Syiksi mielenkiinnon puutteeseen kirjoituksessa esitettiin opiskelijapolven vaihtumista, kun entiset olivat menneet työelämään ja uudet eivät olleet vielä juurtuneet opinahjoonsa. Myös ajanpuutetta pidettiin mahdollisena osatekijänä, sillä kilpailuun osallistuminen vaati paneutumista ja harjoittelua. Kirjoituksen mukaan tarvittiin tiedotusta, ohjausta ja valistustoimintaa asiassa vastaisuutta ajatellen.⁵³² On todettava, että osallistuminen YKO:n järjestämiin harrastuskilpailuihin oli tosin kutakuinkin laimeaa koko 1950-luvun ajan. Oli sellaisiakin vuosia, jolloin joissakin lajeissa osanottajia oli ollut vain kaksi. YK:n jokavuotisissa

⁵²⁹ Tuohon aikaan Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa YY muodosti yhden opiskelijamuodosteista, joka oli Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan alainen.

⁵³⁰ *Teisku* 6-7/1951, 3.

⁵³¹ *Teisku* 7/1956, 1.

⁵³² *Teisku* 1/1952, 3.

harrastuskilpailuissa kilpailulajeina olivat lausuntakilpailu, musiikkikilpailu, laulukilpailut (yksinlaulu ja duetto), plakaattikilpailu, harrastetyöt, kuten valokuvaus, neuletyöt, askartelutyöt, shakkikilpailu, runot, suorasanaiset kirjoitukset, tieteellisaiheiset kirjoitukset, kuorolausunta, kansantanhut, kvartettilaulu, kokoustekniikka, illanviettokilpailu, kerholehdet, opinto-osastojen ja kerhojen välinen kilpailu. Tämä kilpailu järjestettiin vuosittain koko 1950-luvun ajan.⁵³³

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Ylioppilasyhdistyksen jäsenillä puolestaan oli mahdollisuus osallistua jokakeväisiin ylioppilaiden maanlaajuisiin kulttuurikilpailuihin, mutta siis suurin osa YK:n opiskelijoista joutui tyytymään YK:n sisäisiin kulttuurikilpailuihin, sillä opistoasteelle ei ollut Suomessa tarjolla sen laajempia kilpailuja, vain oppilaitosten sisäisiä. Asiantilan parantamiseksi esitettiin, että myös opistoasteelle olisi tullut perustaa ylioppilaiden vastaavaa maanlaajuisia kulttuurikilpailua vastaavia laajempia kulttuurikilpailuja, jolloin YK:n oma sisäinen harrastuskilpailu olisi saattanut toimia eräänlaisena kenraaliharjoituksena sellaiseen laajempaan kisaan ja herättänyt siten enemmän mielenkiintoa opiskelijoiden keskuudessa.⁵³⁴

Eikä oppilaskunta päässyt sitä kohtaan osoitetusta kritiikistä. Seuraavat esimerkkilainaukset ovat tarpeellisia ei-ylioppilaiden ja ylioppilaiden, YKO:n ja YY:n välillä vallinneiden ristiriitojen ilmentämiseksi:

*”Joukossamme on paljon arvostelijoita. Se on oikein, sillä ilman arvostelumieltä tuskin ollenkaan älyttäisiin asioiden olevan hyvin tai huonosti. Oppilaskunnan touhut ovat olleet yukoossa vuodesta toiseen jatkuvan puntaroinnin alaisia. On moitittu aiheellisesti ja aiheettomasti. Useat noista arvostelijoista kuuluvat niihin maailmanparantajiin, jotka muka tietävät ratkaisun, sen ainoan oikean, kuhunkin pulmakysymykseen. Tämäntyylinen arvostelu tuskin on oikeata, varsinkin kun se tulee niitten suusta jotka eivät ole tahtoneet kantaa vastuuta asioiden hoidosta. Tyytymättömyys ei riitä parannuskeinoksi. Siinä tarvitaan myöskin toimintaa. Oppilaskunnan piiristä on aina löytynyt toimiviakin arvostelijoita. Syyttävät tekijät ovat vaan valitettavan usein keskeyttäneet kauniit yrityksensä. Joukossamme on liian vähän niitä, jotka vaivautuvat ajattelemaan asian kokonaisuutta ja pitkällä tähtäimellä. On sopimatonta, että ne jotka syyttävät asioittensa huonoa hoitamista, saavat olla toiminnan ja vastuun ulkopuolella. Olkoon sellainen hiljaa, joka ei uskalla ottaa mitään tehtäviä tai syyttäköön itseään. Siis: ole arvostelija vasta kun olet tehnyt jotakin yhteisen oppilaskunnan hyväksi. Silloin olet saanut myös moraalisen oikeuden mahdolliseen tyytymättömyyteenkin.”*⁵³⁵

”Yykoolaishenki sairastaa. Tunne yhteenkuuluvaisuudesta on kuollut. Voi olla, että kaikki tämä johtuu yykoolaishenkisyyden valtavasta minäkeskeisyydestä, pikimustasta kateudesta ja eräitten akateemisesta ylpeydestä. Palvelun ja hyvän tahdon ajatus on kadonnut näköpiiristä. Onko se totta? Joka tapauksessa puuhataan erojaisia. Oppineet irti vähemmän oppineista! Erokomitea laatii mitä hienoimpia teorioita asiansa tarpeellisuudesta, mutta eräs tärkeä kohta on jäänyt mainitsematta. – Akateemisesta ylpeydestä ei ole puhuttu mitään. Jokainen kunnioittaa suuresti

⁵³³ Teisku 2/1949, 4-5.

⁵³⁴ Teisku 7/1954, 3.

⁵³⁵ Teisku 2/1953, 19.

tietoa ja oppineisuutta. Ilman muuta jokaista enemmän saavuttanutta pidetään kunnioitetulla paikalla. Ja tällä tavalla tulee aina olla, jotta yritteliäisyyttä kannustettaisiin. Mutta jos ”korkeasti” oppinut alkaa itse kohotella olkapäitään, jäljessä tulevilla on oikeus hymyillä – oikein nauraa. Opintomuodosteet, eikö tehtävänänne ole kannustaa, ohjata ja auttaa aloittelevia, sekä huomata kaikkia takana tulevia. Mainittakoon, että esimerkkiä katsotaan ja odotetaan aina ylhäältä päin. Se velvoittaa asianomaisia. Akateemisuus, opillinen arvo tai luottamustehtävä ei saa muodostua kruunuksi, jolla ylpeillään, vaan olkoon se lapio jolla kaivetaan. Ensimmäinen palvelkoon takanaan olevia – omaksi onnekseen. Korkeakoulussa opiskellaan elämää varten. Yykoolaiden paikka on kansalaisten keskuudessa, enemmän tai vähemmän oppineiden joukossa, missä opillisuuttaan korostava helposti tehdään vihatuksi virkamieheksi. Mitä me olemme? Ihmisiä – ei kai mitään muuta – ja syvällisemmin ajatellen kaikki samanarvoisia.”⁵³⁶

Kaksi numeroa myöhemmin *Teiskun* pääkirjoituksessa valiteltiin sitä, miten uudet oppilaat tullessaan opiskelemaan Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun oppivat tuntemaan ympäristöään siellä hyvinkin rajoitetusti, lähinnä oman opiskelijaryhmänsä jäseniä ja kanssaan samoja luentoja seuraavia kanssaopiskelijoita Yhteiskunnallisen Korkeakoulun laajempien kokonaisuuksien jääden vieraaksi. ”Oppilaskunta on hänelle vain ideaalinen ja kaukainen käsite. Alemmille oppilaitoksille ominaista oppilaiden välistä voimakasta yhteenkuuluvaisuudentunnetta ei pääse syntymään, vaan opiskelijat karsinoituvat pieniin, usein perin penseästi toisiinsa suhtautuviin ryhmiin”.⁵³⁷

Vuonna 1955 Yhteiskunnallinen Korkeakoulu ja sen Oppilaskunta täyttivät 30 vuotta ja kyseisen vuoden alkupuolella ilmestyneen kahdeksansivuisen tiedotusnumeron pääkirjoituskirjoituksessa Raili Kemppi kirjoitti, miten yykoolaiset joutuisivat sen aikana koetukselle, kun kypsään ikään ehtinyt joutui esittäytymään hyvätapaisena, mutta että aikaa oli ”pukeutua parhaimpiimme ja harjoitella soiva juhlailemme kasvoillemme, mutta ponnistelumme saattavat olla turhia, elleimme onnistu tavoittamaan juhlahenkeä”... ”Yykoolaisilla oli nyt kuluvana vuonna mahdollisuus päästä ulos Franzeninkadulta ja ottaa yhteyksiä ulkopuolisiin opiskelijamuodosteisiin, jopa ulkomaille saakka. On valitettu, että oppilaskunta ei osaa järjestää juhlia ja että tilaisuuksista puuttuu nk. punainen lanka, siis ydin, jossa heijastuu korporaation henki”. Pääkirjoitus kehottaa osallistumaan ja kantamaan vastuuta oppilaskunnasta ja sen toiminnasta: ”Oppilaskunta on edelleenkin harjoituskenttä. Sen toiminnassa pitäisi heijastua henki, joka ottaa huomioon yhteisen edun ja näkee ihmisen ennen arvoasemia, henki, jonka omalta osaltamme viemme kerran yhteiskuntaan. Kutsumme sitä täällä kai yykoolaishengeksi. Kukin käsittää sen omalla tavallaan, mutta viettäkäämme sen merkeissä yhteisesti tämä juhlavuosi.”⁵³⁸

⁵³⁶ *Teisku* 3/1953, 39.

⁵³⁷ *Teisku* 5/1953, 2.

⁵³⁸ *Teisku* 1/1955.

Mainittakoon tässä vaiheessa, Korkeakoulun sijaintia koskenut keskustelu oli jatkunut jo vuosien ajan ja vuonna 1955 asiaa pohtimaan asetettu komitea on tullut siihen tulokseen, että Korkeakoulu tultaisiin siirtämään Helsingistä Tampereelle. Valtioneuvosto on eduskunnalle antamassaan talousarvioesityksessä varannut YK:n Tampereelle siirtämiseen määrärahan, mikä merkitsi valtiovallan periaatteellista päätöstä sijaintiasiassa. Lopulliseen siirtymiseen arvioitiin kuluvan 4-5 vuotta.⁵³⁹

Kahdeksannen numeron pääkirjoituksessa vuonna 1956 kerrottiin, että Ylioppilasyhdistys oli vuosikokouksessaan päättänyt perustaa oman lakin ja, että eleen tarkoituksena oli nostaa tiedekunnassa opiskelevat ylioppilaat ja ei-ylioppilaat samanarvoiseen asemaan tiedekunnassa. Lakiksi oli suunniteltu soihtumerkillä varustettua ylioppilaslakkia. Aivan poikkeava suunniteltu käytäntö ei ollut, sillä teekkareilla, kauppa korkeakoulun ylioppilaskunnalla, Turun suomalaisella ja Turun ruotsalaisella kauppa korkeakoululla oli omansa ja eläinlääketieteellisen korkeakoulun ylioppilaskunnalla omansa. Kaikissa edellä mainituissa oppilaitoksissa, paitsi eläinlääketieteellisessä, opiskeli ja siten niiden akateemisissa opiskelijamuodosteissa oli jäsenenä myös ei-ylioppilaita. Erityisesti pääkirjoituksessa mainittiin, että lakkia oli jo Yhteiskunnallisen Korkeakoulun juhlallisuuksissa käytettykin ja käyttäjien mukana oli tuolloin ollut kolme ei-ylioppilasta. Pääkirjoituksen lopussa kuitenkin todetaan, että *”jokaisen ei-ylioppilaan harkintaan jää laittaako kyseisen lakin päähänsä ja jokaisen ylioppilaan harkintaan jää, vaihtaako lyyransa soihtuun.”*⁵⁴⁰

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Tampereelle siirtopäätös terästi ja laajensi Oppilaskunnan toimintaa 1950-luvun loppua kohden. Vuonna 1959 *Teiskun* pääkirjoituksessa kirjoitettiin, miten oppilaskunnan vaalit olivat tulossa ja ne olivat tärkeitä, sillä kunnan toiminta oli laajentunut ja Tampereelle suunniteltu opiskelija-asuntolahanke oli merkittävä. Kunnan opiskelijoille tarjoamat edut olivat lisääntyneet, mutta jäsenmaksuja ei ollut korotettu.

Vuoden 1957 vaaleissa äänestysinto oli ollut kirjoituksen mukaan kuitenkin taas matala. Heikoimmat äänestysosallistumisprosentit olivat saaneet osakseen tiedekunnassa opiskelevat 37,7 %, sosiaaliajaa opiskelevat 33,3 %, sanomalehtialaa opiskelevat 14,6 % ja kirjastotutkintoa opiskelevat 0,0 %, josta syystä pääkirjoitus toruu opiskelijakunnan jäseniä toteamalla, että

⁵³⁹ *Teisku* 5/1955, 3.

⁵⁴⁰ *Teisku* 8/1956, 3.

*”nurkkakuntalaisuus ei enää ole hyväksi, vaan on kasvettava ja laajettava ja näytettävä, että YKO kykenee hoitamaan asiansa.”*⁵⁴¹

Pääkirjoituksessa viitattiin sitten joidenkin muiden vanhempien opiskelijakorporaatioiden toiminnan vakavampaan ja vakavaraisempaan luonteeseen. Samalla siinä todettiin, että 33-vuotisen historiansa aikana Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan toiminta oli ollut lähinnä pienten lahjoitusten varassa ollutta kerhomuotoista näpertelyä ja että Oppilaskunnan toimintaa tuli vakavasti kehittää. *”Jatkamalla aloittamaamme linjaa ja nostamalla samalla osittain unhoon jäänyttä järjestötoimintaamme meillä on mahdollisuus ottaa paikkamme muiden taloudellisesti ja kultturellisesti voimakkaiden opiskelijakorporaatioiden joukossa.”*⁵⁴²

Pääkirjoituksen mukaan myös Yhteiskunnallisen Korkeakoulun ylioppilastoiminta oli viime aikoina paisunut monikertaiseksi ja Tampereella tulisi varmasti olemaan vilkas ylioppilaskunta ja oppilaskunnan toiminta kerhoineen. Asuntojakin Tampereella oli saatavilla vähintään yhtä hyvin kuin Helsingissä ja oppilaskunnan asuntohankkeen ensimmäinen vaihe Tampereella oli valmistunut ja toinen vaihe odotti vuoroaan. *”Minkälaiset mahdollisuudet Tampere luokaan toiminnallemme, kun olemme kaupungin ainoa korkeakoulu!”*⁵⁴³ On huomattava, että *Teisku* ei sinänsä koko ilmestymisaikanaan kirjoittanut pääkirjoituksissaan Ylioppilasyhdistyksen toiminnasta. Vuonna 1960 pelättiin puoluepolitiikankin hiipineen Oppilaskunnan toimintaan, joka ajatuksena *Teiskun* pääkirjoituksessa teiltiin toteamalla, miten ajatus oli perusteeton ja, että Korkeakoulun Oppilaskunnassa oli ristiriitoja ja vaikeuksia myös ilman puoluepolitiikkaa.⁵⁴⁴

Teiskun toisen numeron pääkirjoitus pääkirjoituksessa vuonna 1960 ruodittiin jälleen Korkeakoulun opiskelijoiden huonoja suhteita:

*”Henki, joka vallitsee Korkeakoulumme opiskelijoiden keskuudessa, on saanut valitettavan selvästi havaittavan symbolinsa julkaisutoiminnastamme. YK:ssa vallitsee eripuraisuus – me teemme kahta lehteäkin yhden sijasta.”*⁵⁴⁵

”Kuten Teiskun edellisestä numerosta kävi ilmi, on julkaisutoimintaamme kuitenkin vaihteeksi positiivisessa mielessä. Korkeakoulumme Herra Rehtorin koolle kutsuma neuvottelukunta on harkinnut yhteisen julkaisun toimittamismahdollisuuksia.

Meidän mielestämme olisi YKO:n ja YY:n pystyttävä molemminpuolisista uhrauksista saamaan pasmansa sellaiseen järjestykseen, että Tampereelle siirryttäessä ilmestyisi yhteisen lehden ensimmäinen numero. Meille on samantekevää,

⁵⁴¹ *Teisku* 6/1957, 3.

⁵⁴² *Teisku* 2/1959, 3.

⁵⁴³ *Teisku* 4/1959, 2.

⁵⁴⁴ *Teisku* 1/1960, 3.

⁵⁴⁵ Ylioppilaiden oman lehden perustamisaikeesta kirjoitettiin *Teiskussa* ensimmäisen kerran vuonna 1958. *Teisku* 4/1958, 3.

tuleeko sen nimeksi Teisku tai Aviisi tai vaikkapa Korkeakoulu. Pääasia vain on, että nimi edustaa sisältöä sekä myös toimitus- ja lukijakuntaa.

Jos ajatus yhteisestä lehdestä toteutuu, on paljon yhteishengestämme pelastettu. Ykoolaiset eivät voi kunnioittaa itseään, jos heidän oppilaitoksensa yleisnimeksi sopii Riitelevä Korkeakoulu. Siksi olisikin paikallaan, että Helsingistä Tampereelle siirtyisivät käsi kädessä Teisku ja Aviisi ja siellä muodostaisivat YHDEN LEHDEN.”⁵⁴⁶

YY erosi YKO:sta vuosien 1959-1960 vaihteessa. Tuonaikaisen uuden YKO:n esimiehen Väinö Huuskan mielestä kyse erossa oli nimenomaan siitä, että sivistyneemmät ja paremman pohjakoulutuksen saaneet tahtoivat erottautua ja pysyä erillään alemmistaan. Huuska jatkaa, miten sääty-yhteiskunnan aikana ko. kaltainen järjestys yhteiskunnassa oli luonnollinen, kun kunkin täytyi elää oman säätynsä keskuudessa ja säätynsä mukaista elämää ja vaikka ihmisiä sittemmin pidettiin virallisesti toistensa kanssa tasa-arvoisina, niin käytännössä ihmiset kuitenkin ”koteloituivat” omiin piireihinsä. Huuskan mukaan akateemiset piirit pysyttäytyivät mieluummin omissa järjestöissään, kun lähtivät mukaan sellaisiin kansalaisjärjestöihin joissa oli mukana muitakin ihmisiä ja vastaavaa eristäytymisen halua oli nähtävissä edelleen myös ns. proletaarisissa kansanpiireissä. *”Ei pidä mennä herrojen kanssa marjaan, sillä ne saattavat viedä marjat ja ropeet, varoitellaan joskus vieläkin puolileikillä, mutta usein vielä melko tosissaankin, sellaisia koulunkäymättömiä (korkeakoulun käymättömiä), jotka jostain syystä joutuvat käymään samoissa tilaisuuksissa kuin akateemiset kansalaiset”*, ja varoittajina ovat tietenkin sellaiset proletaarit, jotka eivät itse ko. tilaisuuksissa joudu käymään, tai pelkäävät oman proletaarisen uskonsa joutuvan liian kovalle koetukselle, jos he joutuvat kosketuksiin ei-proletaaristen kansanpiirien kanssa. Eristäytyminen, niin ylhäisyyteen kuin alhaisuuteenkin, oli hyödytöntä Huuskan mielestä, ainakin jos erona oli vain koulutus.⁵⁴⁷

5.2. Opinto-osastot ja kerhot

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan alaisena toimi Ylioppilaskunnan lisäksi myös opistoasteen opintoihin liittyvät opinto-osastot: sanomalehtiopinto-osasto, yhteiskunnallinen opinto-osasto, hallinnollinen opinto-osasto, huoltotyönopinto-osasto, sekä nuorisotyön opinto-osasto. Nämä olivat siis opiskelijoiden ”ammattillisia” yhteenliittymiä.⁵⁴⁸ Yhteiskunnallisen Korkeakoulun vuonna 1948 toteutetun perussääntöuudistuksen myötä jokaisen oppilaan tuli kuulua oppilaskuntaan

⁵⁴⁶ *Teisku* 2/1960, 3.

⁵⁴⁷ *Teisku* 1/1960, 4.

⁵⁴⁸ *Teisku* 5/1949, 10.

ja tutkintonsa edellyttämään opinto-osastoon⁵⁴⁹. Yhteiskunnallisen opinto-osasto perustettiin syksyllä 1948 ja vankeinhoitotutkinnon opinto-osasto vuonna 1949. Muut opinto-osastot olivat perustetut aiemmin ja siten Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunta ry oli jakautunut seitsemään opinto-osastoon, jotka olivat Ylioppilaskunta, Sanomalehtiopinto-osasto, eli ”neekerit”, Hallinnollis-lainopillinen opinto-osasto, eli ”hallat”, Huoltotyönopinto-osasto, eli ”huoltajat”, Nuorisotyön opinto-osasto, eli ”nursot”, Yhteiskunnallinen opinto-osasto ja Vankeinhoito-opinto-osasto.⁵⁵⁰

Opinto-osastojen tehtävänä oli valvoa edustamansa opinto-alan opiskelijoiden etua, sekä opinto-osastoon kuuluvien opiskelijoiden toverielämän ylläpitäminen ja kehittäminen. Opinto-osastot olivat käytännössä opiskelijoiden läheisimpiä sosiaalisia yhteenliittymiä, jotka huolehtivat ko. opinto-osastoon kuuluneiden opiskelijoiden keskinäisistä tilaisuuksista ja virkistystoiminnasta, kuten tanssiaiset, illanvietot, retket, yms. Edellä mainittujen lisäksi Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa toimi vapaita kerhoja, joissa oli aktiivistakin toimintaa. Kerhot olivat luonteeltaan vapaaehtoisia aatteellisia, uskonnollisia ja maakunnallisia muodosteita.⁵⁵¹ Vanhin ja voimakkain oppilaiden vapaista kerhoista oli vuonna 1925 perustettu Sosialistikerho.⁵⁵²

Tavanomaisia opinto-osastojen ja kerhojen järjestämiä tilaisuuksia olivat joka syksyiset tutustumisillanvietot, joulun alla pidetyt pikkujoulujuhlat⁵⁵³ ja opinto-osastojen osalta myös kevään potkujuhlat valmistuville ja nk. teeillat sekä omaan opintoalaan liittyvät keskustelutilaisuudet, retket ja vierailut.⁵⁵⁴

Opinto-osastoja ja kerhoja oli syntynyt jo Yhteiskunnallisen Korkeakoulun alkuajoista saakka, mutta useimmat niistä olivat sammuneet.⁵⁵⁵ Sosialistikerho oli perua jo Korkeakoulun alkuajoilta. Muita kerhoja olivat olleet esimerkiksi aitosuomalaisten kerho, Kansalliskerho, Isänmaallinen kerho ja Vapaamielinen keskustelukerho, mutta nämä olivat juuri niitä jo sammuneita kerhoja. Em. kansallisideologiset kerhot, jotka olivat Akateemisen Karjalaseuran hengen mukaisia ja ainakin joku, kytköksissä siihen, sammuivat viimeistään tullessaan kielletyiksi välirauhan teon yhteydessä.⁵⁵⁶

⁵⁴⁹ Huomaa, että Yhteiskunnallisen Korkeakoulun viralliset opetusjaostot olivat eri asia kuin oppilaiden opinto-osastot.

⁵⁵⁰ *Teisku* 5- 6/1950, 27.

⁵⁵¹ *Teisku* 5/1949, 10.

⁵⁵² *Teisku* 5-6/1950, 27. ja *Teisku* 1 – 2/1951, 15.

⁵⁵³ *Teisku* 6-7/1951, 8.

⁵⁵⁴ *Teisku* 5- 6/1950, 27.

⁵⁵⁵ *Teisku* 5-6/1950, 32.

⁵⁵⁶ Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen korkeakoulu 1925 - 1966*. WSOY: Porvoo, 1973, 95 - 96.

Vuosittain toistuvia suosittuja kerhojen juhlia olivat Savolaisten kerhon järjestämät kalakukkoillat, joissa oli tarjolla kuopiolaista kalakukkoa ja aitoa kokkelipiimää. Maarian päivän jälkeen lauantaina puolestaan vietettiin Karjalaisen kerhon Matikkapraasniekkoja, jossa oli kutsuvieraita Helsingin yliopiston Viipurilaisesta Osakunnasta (ViO) ja Karjalaisesta Osakunnasta (KO) ja jossa ko. kutsutut osakuntalaiset olivat *Teiskun* mukaan suurin osin edustettuna. Paikalla oli kaiken kaikkiaan toiselle sadalle henkilölle nouseva juhlaväki. Juhlissa esitettiin lausuntaa, syötiin matikkakeittoa ja karjalanpiirakoita, sekä juotiin sahtia. Loppuillasta laulettiin, esitettiin ohjelmanumeroita ja tanssittiin.⁵⁵⁷

Nuoriso-ohjaajaopiskelijoiden opetusjaosto puolestaan järjesti monenlaisia yleisötilaisuuksia ja opintokäyntejä erinäisiin kohteisiin, sekä osallistuivat esimerkiksi vuonna 1954 Opettajakorkeakoulun ja nuoriso-ohjaajien kasvatuskysymyskeskustelutilaisuuteen.⁵⁵⁸

Sanomalehtiopinto-osasto, ”neekerit”, puolestaan järjesti vuosittain perinteiset ”neekerinaamiaiset”, joihin osallistui myös Helsingin yliopiston opiskelijoita, ja heillä oli myös oma lehtensä nimeltä *Neekerin uni*.⁵⁵⁹ Vuonna 1953 sanomalehtiopinto-osaston opiskelijat perustivat nk. ”puhuvan sanomalehden”, mikä tarkoitti sitä, että he kutsuivat ko. tilaisuuksiin ulkopuolisia luennoitsijoita ja alustajia puhumaan lehden toimittamisen ja tekemisen eri alueista. Esimerkiksi keväällä 1954 oli vuorossa tutustuminen eri urheilulehtiin ja urheilutoimittamiseen, sillä kertaa päätoimittaja Helge Nygrenin opastuksella. Alkuvuodesta samaa vuotta opinto-osasto oli myös vieraillut *Aamulehden*⁵⁶⁰ ja *Kansanlehden*⁵⁶¹ toimituksissa Tampereella.⁵⁶² Vuoden 1955 alkupuolella ”neekereillä” oli kaksi ”puhuvaa sanomalehteä”, joista ensimmäisessä puhujana oli entinen Korkeakoulun sanomalehtiopinto-osaston opiskelija, tunnettu radioääni, selostaja Paavo Noponen kertomassa radiotoimittajan työstä. Toisessa tuolloin järjestetyssä tilaisuudessa oli kertomassa puolestaan ulkomaanuutisten käsittelystä toimittaja Leo Schulgin.⁵⁶³

Sosiaalihuoltajat, sosiaalialan opiskelijoiden opinto-osasto, ei järjestänyt julkisia tansseja tai muitakaan avoimia juhlia. Sosiaalihuoltajat olivat alusta saakka järjestäneet piirissään joka syksy

⁵⁵⁷ *Teisku* 2/1949, 13.

⁵⁵⁸ *Teisku* 3/1953, 54, *Teisku* 1/1954, 6.

⁵⁵⁹ *Teisku* 1-2/1951, 16.

⁵⁶⁰ *Aamulehti* oli kokoomushenkilö, mutta laajalla omistuspohjallaan puolueesta riippumaton Tampereen alueen ja Pohjois-Hämeen pääpäivälehti. Hallitsevan alueellisen asemansa se saavutti jo 1880-luvulla. *Suomen lehdistön historia 5 – Hakuteos Aamulehti – Kotka Nyheter, Sanoma- ja paikallislehdistö 1771 – 1985*, Tommila, Päiviö (päätoim.), Ekman-Salokangas, Ulla, Aalto, Eeva-Liisa, Salokangas, Raimo (toim.): Gummerus Oy, 1988, 13.

⁵⁶¹ *Kansanlehti*, kuten kirjoutusasu *Teiskussa*. *Kansan Lehti* oli voimakas sosiaalidemokraattinen sanomalehti, ”olikin yksi niistä harvoista sosiaalidemokraattisista lehdistä, joilla oli edes jonkinlaiset edellytykset kilpailla porvarillisten valtaalehtien kanssa niiden omilla aseilla”. Sama, 265.

⁵⁶² *Teisku* 1/1954, 6.

⁵⁶³ *Teisku* 2/1955, 26.

kuitenkin nk. ”huoltajamonniaiset”, joissa uusille alan opiskelijoille annettiin holhousvanhemmat ja jotka sitten seurasivat tulokkaiden kehitystä opiskelun alkuaikoina. Tulokkaat puolestaan olivat moittineet vastaanottoaan epäinhimilliseksi. Simputusjuhlaa perusteltiin kuitenkin sillä, että huoltajat joutuisivat tulevassa työssään sosiaalitoimen alalla hyvinkin kiperiin tilanteisiin. Uusien tulokkaiden velvollisuuksiin kuului puolestaan kostojuhlan järjestäminen. Opinto-osasto järjesti myös illanviettoja ja tavanomaisen pikkujoulujuhlan ennen joulua. Kevätkauden perinteinen juhla oli potkujuhla, valmistuvien erotiaisuus, jonka järjestivät ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat vanhoille huhtikuun lopulla. Tämä oli ko. opinto-osaston vankin traditio.⁵⁶⁴

Kunnallishallinnonalan opinto-osasto, ”hallat” Hallat tekivät retkiä kuntien tai kuntayhtymien laitoksiin, yhteisissä tilaisuuksissa keskusteltiin opiskeluun liittyvistä kysymyksistä ja tehtävistä yhteiskunnan palveluksessa, hankittiin, erityisesti koulutuksen alkuvuosina, harjoittelupaikkoja kuntiin, hankittiin kurssikirjallisuutta opiskelijoille lainattavaksi, oli toimitettu *Hallanvaara* – nimistä kerholehteä ja opinto-osasto oli myös muodostamassa ja kehittämässä aktiivisesti Korkeakoulun Oppilaskunnan hallintorakennetta, joka tuli siksi muistuttamaan Suomen kunnallishallinnollista rakennetta, oli tuettu taloudellisesti Oppilaskunnan lipun hankintaa ja oltu mukana sosionomi-ammattinimikkeen keksimisessä ja käyttöönotossa.

25-vuotisjuhlissa 27.3.1953 oli puhujana mm. kunnanjohtaja L. Metsämäki ja jonka keskeiset sanat olivat ”*Älkää antako tulen sammua*”. Lisäksi ohjelmassa oli pianonsoittoa, lausuntaa ja laulukvartetin esityksiä. Onnitteluja esittivät mm. rehtori Ruutu, Maalaiskuntien Liiton toimistopäällikkö, Hallintososionomien yhdistys ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunta, sähköitse kansleri Hollo ja tarkastaja Inkala.⁵⁶⁵

Vuonna 1954 ”hallat” puolestaan tekivät opintomatkan Hyvinkään kauppalaan, kauppalan kutsumana. Ohjelmassa oli tutustuminen kauppalan virastoihin, lasten päiväkotiin, sairaalatyömaahan ja lastenkotiin, jonka jälkeen Hyvinkää tarjosi lounaan ”*paikkakunnan hienoimmassa ravintolassa*”. Tämän jälkeen vierailijat olivat siirtyneet Hyvinkään maalaiskunnan vieraiksi, jossa he olivat tutustuneet kunnantoinmistöön ja seuranneet taksoituslautakunnan kokousta ja käyneet kunnalliskodissa. Sen jälkeen vuorossa oli ollut tutustuminen Uudenmaan kuntainliiton työlaitokseen. paluumatkalla he olivat vielä poikenneet Aleksis Kiven kuolinmökillä tutustumassa ko. historialliseen paikkaan.⁵⁶⁶

⁵⁶⁴ *Teisku* 1/1948, 13.

⁵⁶⁵ *Teisku* 3/1953, 51.

⁵⁶⁶ *Teisku* 2/1954, 16 - 17.

”Hallat” muistuttivat juhliessaan 25-vuotisjuhliiaan, että Kunnallishallinnon opinto-osastosta valmistuneet 258 tutkinnon suorittanutta olivat sijoittuneet menneiden neljännesvuosisadan aikana yhteiskuntaan kunnanjohtajista verovirkailijan tehtäviin, liike-elämään ja myös osuuskassojen ja säästöpankkien palvelukseen, sekä sosiaalihuollon alalle.⁵⁶⁷

Yhteiskunnallisen opinto-osaston tilaisuuksista mainittakoon esimerkkinä puolestaan 18.3.1954 järjestetty ”teeilta”, jossa puhujana oli professori, kouluneuvos T. A. Wuorenrinne ja joka luennoi aiheesta *”Työväenopistotyö ja sen johtavat periaatteet”*. Professori Wuorenrinne oli kertonut, miten Suomessa työväenopistoja oli vuonna 1954 jo sata, kun taas sen syntymaassa vain viisi. *Wuorenrinne ”korosti voimakkaasti opistoissa vallitsevaa työväenhenkisyyttä, jota ei kuitenkaan ole käsitettävä miksikään poliittiseksi virtaukseksi.”*⁵⁶⁸ Kysymys lienee sitä vastoin ollut tietystä yhteiskunnallisesta kansalaisyhteisvastuusta ja yhteenkuuluvuuden tunteesta.

Esimerkiksi vuonna 1953 Vankeinhoitajien opinto-osasto ilmoitti sillä olleen kaksi illanviettoa ko. vuoden alkupuolella ja, että ko. illanvietoissa oli ollut mukana myös vankilaviranomaisia. Lukuvuoden päättäjäiset oli pidetty Tullinpuomissa huhtikuun lopulla. Illanviettojen lisäksi ko. opetusjaostossa oli pelattu ahkerasti pöytätennistä ja lentopalloa muita opinto-osastoja, ainakin Sosiota ja Huoltajia, vastaan.⁵⁶⁹

Sosialistikerhon sääntöjen mukaan jokainen Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa opiskeleva oli oikeutettu liittymään siihen, mikäli kyseinen opiskelija tunsikin myönteellisuutta ja harrastuneisuutta sosialismia kohtaan. Kerhon tavoitteena oli tutustuttaa oppilaskunnan jäsenet yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja sosialistisiin aatteisiin. Sosialistikerho toimi aktiivisesti ja *”asiapitoisesti”*, se ei ollut *”huvittelukerho”* missään nimessä. Se järjesti esitelmätilaisuuksia, joissa puhujina oli niin Korkeakoulun opettajia kuin ulkopuolisiakin eri alojen asiantuntijoita, mutta myös kerhon jäsenet pitivät itse kuukausittain tilaisuuksia, jotka rakentuivat heidän omien alustusten ja esitelmien pohjalta. Kerholla oli myös oma lehti *Tyytymätön*, jonka ensimmäisellä sivulla komeili joka numerossa Karl Marxin lausahdus: *”Tyytymättömyys on kaiken kehityksen äiti”*. Kerho oli kuulemma saanut kritiikkiä paremman pohjakoulutuksen hankkineiden taholta ja kerho vastasi ko. kritiikkiin toteamalla, että arvostelijat eivät ymmärtäneet elävää elämää ja, että yhteiskunta on muutosprosessien alainen. Kerhon ideologiaan kuului lähtökohtana se, että sosialismi ei tarkoittanut tietämätöntä väkivaltaa, eikä sen uhkaa, vaan oli katsottava sosialismin juurille älyllisesti ja lähdeittävä liikkeelle siitä. Sosialistikerhoon kuuluvia opiskelijoita opiskeli kaikissa opinto-

⁵⁶⁷ *Teisku* 3/1953, 49.

⁵⁶⁸ *Teisku* 1/1954, 15.

⁵⁶⁹ *Teisku* 3/1953, 54.

osastoissa, sen jäsenistö toimi kokonaisuudessaan merkittävästi ja keskeisesti Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnassa ja sen suhteet toisiin Korkeakoulun opiskelijoiden muodostamiin kerhoihin oli hyvät. Sosialistikerholla oli myös tiiviit suhteet Työväen Akatemiaan ja muihinkin työvälle tarkoitettuihin oppilaitoksiin, sekä työväenjärjestöihin ja se oli tehnyt niissä osaltaan Yhteiskunnallista Korkeakoulua tunnetuksi ja edesauttanut suhteiden muodostumista ja ylläpitämistä kyseisiin toimijoihin.⁵⁷⁰ Luonteeltaan Sosialistikerho oli poliittinen kerho.⁵⁷¹

Sosialistikerhon toiminta sisälsi esimerkiksi vuonna 1951 useita laadukkaita keskustelutilaisuuksia. Lokakuussa kerho esitti Korkeakoulun juhlasalissa elokuvan *Suomi maksaa* ja samaisessa tilaisuudessa valtiotieteen maisteri Jaakko Auer Sotevasta piti esitelmän sotakorvauksien vaikutuksesta Suomen kansantalouteen. Niin ikään lokakuussa kerho piti esitelmätilaisuuden Berliinin festivaaleista ja hieman myöhemmin edelleen samassa kuussa teologian tohtori Sigrid Sirenus alusti aiheesta ”*Rauhan työ ja rauhan mahdollisuudet nykymaailmassa*”. Tilaisuudessa oli kutsuvieraina johtaja Yrjö Kallinen, kansanedustaja Väinö Kivisalo ja SNS:n ja rauhanpuolustajien edustajia. Marraskuussa pidettiin kaksi tilaisuutta, joista ensimmäisessä kouluneuvos Arvi Hautamäki alusti aiheesta ”*Työläisopiskelijatyypeistä*” ja jälkimmäisessä tilaisuudessa, joka oli Akateemisen Sosiaalidemokraattisen Yhdistyksen, Akateemisen sosialistiseuran ja kerhon yhteisiltä, hovioikeuden auskultantti Veikko Hynynen alusti ”*Ylioppilaskysymyksestä siirtomaissa*”. Syksyllä 1951 Sosialistikerhon jäsen Rainer Salovaara oli puolestaan ollut Työväen Akatemiassa alustamassa keskustelun ”*Uudenaikaisesta sosiaalipsykologiasta*”.⁵⁷² Vuonna 1952 Sosialistikerho järjesti retken Työväen Akatemiaan, jossa ohjelmassa oli mm. alustus aiheesta ”*Työläisopiskelija ja opiskelun motiivit*”. Tilaisuuteen osallistui ko. oppilaitoksen rehtori ja opettajakuntaa, akatemian opiskelijoita ja vieraita kaiken kaikkiaan noin 70 henkilöä.⁵⁷³ Vuonna 1954 Sosialistikerhon tilaisuudessa Korkeakoululla oli esitelmöimässä Helsingin Roomalaiskatolisen seurakunnan kirkkoherra Adolf Carling ja paikalla oli kuuntelemassa, kuten tavallista, myös merkittävästi Korkeakoulun johtoa ja opettajakuntaa. Luento käsitteli sitä, miten kirkko oli lähellä työväenliikettä, sillä ajatuksella, että jo Paavi Leo XIII oli vuonna 1819 julkaistussa kiertokirjeessä ”*Rerum Novarum*” tuonut esiin näkemyksensä siitä, mihin kapitalismin ja työtätekevien ristiriita johtaa. Paavi Pius XI uudisti ko. näkemyksen vuonna 1931. Kirkolle oli

⁵⁷⁰ *Teisku* 1-2/1951, 15.

⁵⁷¹ *Teisku* 6-7/1951, 3.

⁵⁷² *Teisku* 6-7/1951, 8.

⁵⁷³ *Teisku* 1/1952, 10.

esitelmöitsijän mukaan merkittävää tehdä työtä työväenliikkeen lähellä ja sen kanssa, sillä *”ihmisarvoisen siveellisen elämän edellytyksenä on tietty taloudellinen hyvinvointi”*.⁵⁷⁴

Korkeakoulussa toimi myös Vapaamielisten kerho: *”Vapaamielisten kerho antaa suuren arvon yhteiskuntatieteiden puolueettomalle tutkimukselle yhteiskunnassa henkisesti rikkaiden ja itsenäisten ihmisten muodostaman yhteisön luomiseksi. Kerho etsii Diogeneen tavoin ihmistä. Se ymmärtää, että etsiminen on yhtä tärkeää, ellei tärkeämpääkin kuin löytäminen. Ihminen, joka uskoo löytäneensä päämääränsä on kivettynyt muumio.”* Kerho oli perustanut oman lehtensäkin, jossa sen oli tarkoitus julkaista mm. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnan vuosittaisten harrastuskilpailuiden palkittuja runoja, novelleja ja muita kirjoituksia.⁵⁷⁵

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Maaseutukerho oli perustettu vuoden 1945 lopulla. Se määritteli olemassaolon tarkoitukseksi *”suomalaisen kansankulttuurin vaalimisen ja jäsentensä kasvattamisen vapaaseen kansansivistystyöhön maaseudun hyväksi”*. Toiminnan perustana oli maaseuturakkaus. Kerho oli alkuun toiminut innokkaasti, mutta toiminta oli sittemmin hiipunut, kunnes vuoden 1951 paikkeilla se oli piristymään päin. Kerho oli kutsunut useasti mm. kansanedustajia esitelmöimään.⁵⁷⁶ Sosialistikerhon ohella maaseutukerho oli toinen Korkeakoulussa sotien jälkeen toimineista poliittisista kerhoista.⁵⁷⁷

”Yritykset tuomita Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Maaseutukerho ja Sosialistikerho poliittisiksi kerhoiksi ovat kieltämättä vailla järkevää pohjaa. Molemmat kerhot ovat aatteellisia, mutta eivät poliittisia. Jokainen poliittisessa elämässä mukana ollut tietää, että aatteellisuudella ja poliittisuudella on eroa.

Mm. Sosialistikerho toimii yhdyssiteenä sosialistisesti ajattelevien opiskelijoiden välillä. Seura ei kulje minkään puolueen talutusnuorassa, sillä pitäähän se tälläkin hetkellä sisällään kolmeen eri puolueeryhmään lukeutuvia henkilöitä.

*Kaikki politiikkaan vähänkin vivahtava ollaan valmiita teilaamaan. Tällainen toiminta on epäilemättä hiukan outoa, kun ajattelee, että se tapahtuu Yhteiskunnallisen Korkeakoulun puitteissa. Huvittaa vain ajatus, että kohta saatetaan esimerkiksi sanasta sosiaalipolitiikka kieltää loppuosan käyttö.”*⁵⁷⁸

⁵⁷⁴ Teisku 1/1954, 7.

⁵⁷⁵ Teisku 3/1951, 16.

⁵⁷⁶ Teisku 4-5/1951, 22-23.

⁵⁷⁷ Teisku 6-7/1951, 3.

⁵⁷⁸ Teisku 1/1960, 11.

Maaseutukerhon käytännön toimintaa valottaa sen maaliskuussa vuonna 1953 järjestämä illanvietto, jossa olivat vieraina Akateemiset Maaseudun Nuoret ja Helsingin Maaseudun Nuorten Liiton (MNL) paikallisosasto ja jossa kerhon yhtenä tavoitteena oli Korkeakoulun tunnettavuuden lisääminen ko. piireissä. Samaisena keväänä kerho teki myös vierailun Maalaisliiton eduskuntaryhmään, jossa vierailun isäntänä toimi Maalaisliiton eduskuntaryhmän puheenjohtaja, maanviljelysneuvos V. Kalliokoski.⁵⁷⁹

Vuonna 1951 Korkeakoulun opiskelijoiden piirissä herätettiin kolmisenkymmenen opiskelijan voimin jälleen henkiin myös vuosia uinunut Kirjallinen kerho. Kirjalliseen kerhoon olivat tervetulleita kaikki nykyiset ja entiset Korkeakoululaiset ja sen tarkoituksena oli syventää ja lisätä kirjallisuuden tuntemusta jäsentensä keskuudessa, jonka lisäksi se tarjosi esiintymismahdollisuuden uusille mahdollisille kirjallisille kyvyille Korkeakoulussa ja sen piirissä. Kerho julkaisi myös omaa kerholehteä nimeltään *Kirke*.⁵⁸⁰ Vuoden 1951 syksyn teemoja kokoontumisissa olivat opiskelija Martti Uusikylän alustus aiheesta ”*Romaani ja totuus*”, sekä opiskelija Pentti Särmin alustus Ibsenin ”*Kummittelijoista*” ja samassa yhteydessä Intiimiteatterin johtaja Mauno Mannisen luento näytelmän problematiikasta ja joistakin näytelmään liittyvistä moderneista tulkinnoista. Kirjallisen kerhon suojelijana toimi Unto Kupiainen⁵⁸¹, joka totesi, että ”*Kerhon ei tule rakentua laajuudelle, vaan laadulle*”.⁵⁸² Intiimiteatterissa järjestettiin sitten Yhteiskunnalliselle Korkeakoululle Henrik Ibsenin näytelmän ”*Kummittelijoiden*” erikoisnäytäntö, ja joka oli ko. erikoisnäytäntöjen järjestämisessä ykköölaisille ensimmäinen.⁵⁸³

Kristillinen kerho ”Ykri” oli perustettu vuonna 1946 ja kerhon tarkoituksena oli kristillisen elämäntavon levittäminen korkeakoulunuorison keskuudessa ja heidän kristillisiksi ihmisiksi kasvun tukeminen ja kristittynä olemisen syventäminen. Kerho oli tarkoitettu kaikille Korkeakoulun opiskelijoille. Sen ohjelmassa oli arkiaamuiset aamuhartaudet oppilaitoksen juhlasalissa,⁵⁸⁴ joka viikko pidetyt raamattutunti ja kerhoilta, sekä sunnuntaiset kirkkomatkat. Se järjesti tilaisuuksia myös Korkeakoulun ulkopuolisille asiasta kiinnostuneille yhteistyötahoille ja yleisöjuhla, joiden tuotolla se oli ostanut mm. joululahjoja Perttulan koulukodin oppilaille ja Kallion seurakunnan köyhille varattomille lapsille. Kerhon piirissä tehtiin myös erilaisia retkiä lähialueille ja hieman kauemmaksikin Keväisin se vietti Talvipäiviä, joka tapahtumana oli sen piirissä suurimpia.

⁵⁷⁹ *Teisku* 2/1953, 35.

⁵⁸⁰ *Teisku* 1/1952, 13.

⁵⁸¹ Kupiainen, Unto, kirjallisuuden historian professori 1.1.1950 – 4.7.1961. Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen Korkeakoulu 1925-1966*, Werner Söderström Osakeyhtiön kirjapaino: Porvoo, 1973, 91, 116, 121, 141, 175.

⁵⁸² *Teisku* 6-7/1951, 9.

⁵⁸³ sama, 11.

⁵⁸⁴ *Teisku* 2/1953, 35.

Alkuvuosien innon jälkeen sen toiminta oli kuitenkin laantunut, joka tapauksessa sen täyttäessä viisi vuotta saapui viitisenkymmentä henkilöä juhlaan, entisiä ja tuon ajan nykyisiä kerhon jäseniä. Kristillistä kerhoa valvoi Irma Kastari, joka totesi kerhon kulkeneen hiljaisuudessa, mutta sitkeästi. Kerhon henkeä kuvaavat seuraavat toteamukset: *"Kerho oli perustettu niiden oppilaiden keskuuteen, jotka olivat lähteneet kulkemaan Jeesuksen Kristuksen viitoittamaa tietä"* ja *"Kristillinen kerho oli saanut irrotettua monia maailmasta"*.⁵⁸⁵

Korkeakoulussa toimi myös Puhekerho ja esimerkiksi maaliskuussa vuonna 1952 se järjesti tilaisuuden, jossa alustaja oli Työväen Akatemiasta ja aiheena *"Puhujan moraali"*.⁵⁸⁶ Urheilukerho piti voimistelutunteja lauantaisin Tarmon salilla Paasivuorenkadulla, järjesti lentopalloturnauksia,⁵⁸⁷ ja vuonna 1953 kerho teki retken Salpausselän kisoihin.⁵⁸⁸

Vuonna 1955 oman maakunnallisen kerhon perustamiseen ryhtyivät myös Oulun ja Lapin -läänistä kotoisin olleet opiskelijat,⁵⁸⁹ teemalla *"kotiseutu kutsuu ja velvoittaa"*.⁵⁹⁰

Aikoinaan niin ikään nukahtanut Ylioppilasyhdistyksen naistenkerho ravisteltiin hereille vuonna 1951 lopulla. Kerho toimi Ylioppilasyhdistyksen naisjäsenten yhdyssiteenä ja samalla koko Ylioppilasyhdistyksen hyväksi, kuten sen tarkoitus *Teiskussa* ilmaistiin. Lisäksi sen tarkoituksena oli pitää yhteyttä Helsingin Yliopiston Osakuntien vastaaviin naiskerhoihin ja järjestää askarteluiltoja ja retkiä, yms.⁵⁹¹

Syksyllä 1958 perustettiin Draamakerho. Perustamisaatteen isinä olivat kirjailija Matti Hälli – entinen ykkösläinen- ja professori Unto Kupiainen ja ajatusta lähti toteuttamaan ylioppilaskunta, mutta kaikki Korkeakoulun opiskelijat ovat tervetulleita mukaan toimintaan. Kerhon puheenjohtajaksi valittiin Hälli ja suojelijaksi professori Kupiainen.⁵⁹² Kupiainen oli esittänyt toviomuksen, että Suomen ensimmäinen dramaturgikoulu perustettaisiin YK:n yhteyteen Tampereelle ja tarkoitukseen oli jo saatu Tampereen teatteripäivien yhteydessä Tampereen Teatterikerholta 500 000 mk.⁵⁹³

Myös tieteellisiä kerhoja alettiin YY:n aloitteesta perustaa 1950-luvun lopussa Tampereelle muuttoa pohjustamaan ja perustettuja kerhoja tältä pohjalta olivat Valtio-opillinen kerho, sekä

⁵⁸⁵ *Teisku* 6-7/1951, 19.

⁵⁸⁶ *Teisku* 1/1952, 15.

⁵⁸⁷ *Teisku* 3/1953, 55.

⁵⁸⁸ *Teisku* 2/1953, 35.

⁵⁸⁹ *Teisku* 6/1955, 29.

⁵⁹⁰ *Teisku* 7-8/1955, 43.

⁵⁹¹ *Teisku* 1/1952, 11.

⁵⁹² *Teisku* 3/1959, 7.

⁵⁹³ sama, 7.

psykologinen keskustelukerho. ”Mahdollista muuttoa silmällä pitäen on katsottu tarpeelliseksi aloittaa tieteellisten kerhojen toiminta jo tässä vaiheessa. Kerhojen perustaminen sinänsä eri tieteenaloilla jää ko. opiskelijoiden toiminnan varaan, mutta YY on valmis tukemaan asiassa ja taloudellisestikin. Ratkaisevaa kerhojen toiminnan käynnistämisen ja toimimisen kannalta on kuitenkin se, että ko. tieteenalojen professorit osallistuisivat niiden toimintaan”⁵⁹⁴:

”Suurehkoksi tilaisuudeksi paisui Valtio-opillisen kerhon viime kuuna alussa järjestämä keskustelutilaisuus aiheesta ”Etujärjestöt politiikassa”. Varatuomari K. Sipponen alusti, josta virisi vilkas keskustelu, mikä suurimmaksi osaksi käytiin virallisten keskustelijoiden välillä: tiedotussihteeri Mattila (MTK), varatuomari Laaksonen (SAK), varatuomari Mattlar (STK)”.⁵⁹⁵

Vuonna 1959 joulukuussa perustettiin YK:n naiset ry ja saman kuun lopulla sen säännöt rekisteröitiin. Opettaja Hertta Nieminen valittiin puheenjohtajaksi. Yhdistyksen ensimmäinen tavoite oli rahavarojen kerääminen Tampereelle nousevan oppilajasuntolan hyväksi.⁵⁹⁶

Korkeakoulussa toimi lisäksi myös kielikerhoja, kuten suosittu The English Club⁵⁹⁷ ja Saksan kielen kerho. Saksankielen kerho toimi vuodesta 1949 alkaen. Sen jäsenmäärä oli pieni, noin 20 opiskelijaa, mutta se oli toimiva.⁵⁹⁸

Yhteiskunnallinen Korkeakoulu oli yhteydessä myös Maasotakouluun ja perinteellinen jalkapallo-ottelu pelattiin vuosittain koko viisikymmenluvun ajan. Esimerkiksi lokakuussa vuonna 1948 ottelu pelattiin Santahaminan kentällä ja se päättyi kadettien voittoon.⁵⁹⁹ Toisaalta maasotakoulu voitettiin lokakuussa vuonna 1949. Korkeakoulussa oli vuoden 1949 syksyllä järjestetty myös muutamia opinto-osastojen välisiä pesäpallo-otteluita ja kolmiottelu miesten ja naisten sarjoissa ja YKO oli samaisena vuonna edustettuna ensimmäistä kertaa Suomen Nuorisojärjestöjen Edustajiston järjestämässä kulttuurikilpailussa, jossa menestystäkin tuli lausunnassa ja laulussa. Korkeakouluun ei saatu perustettua mieskuoroa, koska vain viisi miestä 250stä vastasi ilmoitukseen.⁶⁰⁰

⁵⁹⁴ *Teisku* 3/1957, 3.

⁵⁹⁵ sama, 7.

⁵⁹⁶ sama, 8.

⁵⁹⁷ *Teisku* 3/1951, 13.

⁵⁹⁸ sama, 17.

⁵⁹⁹ *Teisku* 1/1948, 11.

⁶⁰⁰ *Teisku* 6-7/1949, 47- 49.

5.3. Hengestä vielä

Korkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa yhteishenki ei ollut välttämättä kokonaisuudessaan vahva. Suurin osa opiskelijoista lienee ollut tavanomaisia puurtajia, jotka pyrkivät henkilökohtaiseen opintomenestykseen ja loppututkintoon. Oppilaskuntaa kohtaan ei koettu välttämättä suurtakaan mielenkiintoa, äänestysprosenttien ollen alhaiset, eikä myöskään toimihenkilöitä ollut helppo saada mukaan toimintaan ja vastuu opiskelijoiden yhteisten asioiden hoidossa kasautui siksi pienelle joukolle. Kiistaa näytti olevan jatkuvasti erityisesti ylioppilaiden ja ei-ylioppilaiden välillä. Esimerkiksi *Teiskun* pääkirjoituksessa vuonna 1953 valitettiin sitä, miten opiskelijat Korkeakoulussa lokeroituivat pitkälti omiin opinto-osastoihinsa sen mukaisesti, mitä opiskelivat ja tutustuivat lähinnä vain kurssitovereihinsa, muun jäädessä Korkeakoulun sisällä etäiseksi ja vieraaksi. Kirjoituksen mukaan ”*alemmassa oppilaitoksissa*” saavutettiin voimakkaampi yhteishenki, kun sen sijaan Korkeakoulussa opiskelijat karsinoituivat pieniin ryhmiin, jotka suhtautuivat toisiinsa ”*penseästi*”. Kirjoituksessa pohdittiin tätä vaikeutta ja mahdollisia keinoja luoda parempaa yhteenkuuluvaisuudentunnetta.⁶⁰¹

YKO:n ja YY:n välinen eripura jatkui koko 1950-luvun ja vuonna 1960 Korkeakoulun rehtori Armas Nieminen joutui ojentamaan lisensiaatti Matti Kailaria, joka oli YY:n perustaman lehden *Aviisin* päätoimittajana ilmaissut kyseisen lehden pääkirjoituksessa samaisena vuonna vaatimuksensa, että Tampereelle siirryttyä tuli Yhteiskunnallisen Korkeakoulun varsinainen korkeakouluaste erottaa opistoasteesta ja perustaa kaksi erillistä oppilaitosta, mikä oli herättänyt paljon puheita opiskelijoiden keskuudessa, mutta että näkemys ei vastannut laajemmin tiedekuntaopiskelijoiden näkemyksiä, vaan oli kirjoittajan oma. Rehtori oli sitten *Aviisin* seuraavassa numerossa esittänyt vaatimukselle vastineen, jossa hän oli todennut asetetun korkeakoulukomitean vuonna 1956 päättäneen, että Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa tuli olla kiinteästi toisissaan opistoaste ja tiedekuntataso tiettyine perusteluineen. Lisäksi YK:n ja Tampereen välillä vuonna 1956 solmitun sopimuksen mukaan edellytettiin, että Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa oli tiedekunta tai tiedekuntia, sekä opistotasoisia opetusjaostoja ja eduskunta valtion vuoden 1957 menoarvoissa myöntäessään YK:lle rakennuslainan edellytti, että oppilaitoksen luonne pysyisi ennallaan Tampereelle siirryttyä. Lisäksi Korkeakoulun itsensä

⁶⁰¹ *Teisku* 5/1953, 3.

voimassa olevassa ohjesäännössä säädettiin oppilaitoksen kaksiosaisuudesta, eikä kukaan asianosainen ollut esittänyt ohjesäännön muuttamista tältä osin.⁶⁰²

Hieman myöhemmin Rehtori Nieminen esitti sitten vielä tervehdyksensä 35-vuotiaalle Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilaskunnalle *Teiskun* sivuilla:

"Rinta rinnan ovat Yhteiskunnallinen Korkeakoulu ja sen Oppilaskunta 35-vuotisen toimintansa ajan tehneet työtä korkeakoulumme opiskelijoiden hyväksi. Korvaamaton on se panos, minkä Oppilaskunta näin on antanut tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuden sellaiseen yhteistoimintaan ja yhteiselämään, joka ei voi sisältyä itse korkeakoulun toimintaan, mutta joka kuitenkin olennaisesti kuuluu täysipainoiseen opiskeluun ja opiskeluajakaan.

Korkeakoulun Oppilaskunta on kuluneiden vuosikymmenien aikana järjestämillään juhlilla ja muilla yhteisillä tilaisuuksilla, mutta ennen kaikkea opinto-osastojensa ja kerhojensa puitteissa antanut opiskelijoille tilaisuuden läheiseen keskinäiseen toverielämään. Oppilaskunnan ja sen alayksiköiden monissa hallintoelimissä ja niiden toimihenkilöinä opiskelijat ovat saaneet kouluttaa itseään yhteiskunnalliseen toimintaan. Vielä konkreettisemmin on opiskelijain hyväksi koitunut Oppilaskunnan sotienjälkeisenä aikana harjoittama sosiaalinen toiminta, siis terveydenhuoltotyö ja asunnonvälitys. Kaikkein suurisuuntaisin opiskelijoita palveleva hanke on kuitenkin ollut Oppilaskunnan yhdessä Ylioppilaskunnan kanssa rohkeasti alulle panema ja tarmokkaasti ajama oppilasasuntolan aikaansaaminen tänne Tampereelle. Täyteen laajuuteensa valmistuttuaan tulee Domus YK tulevillekin opiskelijapolville kertomaan niistä ponnistuksista, joita noin suuriin taloudellisiin uhrauksiin katsoen vähäväkiset opiskelijamuodostelmat joutuivat suorittamaan korkeakoulun murrosvuosina. Kaikkeen tähän on liittynyt korkeakoulullekin tärkeä julkaisu- ja tiedotustoiminta, joka viime vuosina on suuntautunut erityisesti korkeakoulun uuden sijoituspaikkakunnan väestöön.

*Kun Yhteiskunnallisen Korkeakoulun puolesta tervehdin Oppilaskuntaa sen 35-vuotisen toiminnan merkeissä, esitän sille kunnioittavat kiitokset siitä monipuolisesta ja rikkaasta toiminnasta, johon edellä olen voinut vain viitata. Samalla toivotan Oppilaskunnalle jatkuvasti nuorekasta intomieltä sekä lujaa uskoa sen tärkeisiin tehtäviin opiskelijaimme keskuudessa. Kun suuri ulkonainen muutos korkeakoulumme elämässä nyt on tapahtunut, on sisäisen rakentamisen aika edessä. Muodostakoon Oppilaskunta uusissa entistä ehommissa tiloissa uudessa korkeakoulutalossa ja uudella korkeakoulupaikkakunnalla yhdessä Ylioppilaskunnan kanssa entistäkin otollisemman työssijan opiskelijain keskinäisille harrastuksille ja pyrinöille. Erityisesti toivon, että Oppilaskunta ja Ylioppilaskunta jatkuvasti kypsyisivät yhä myönteisempään yhteistoimintaan opiskelijaimme ja itse korkeakoulun hyväksi. Samalla toivon, että Oppilaskunnan suhteet sen seniorijärjestöjen ja muiden oppilaitosten oppilaskuntien kanssa muodostuisivat läheisiksi."*⁶⁰³

Erojaispyrkimyksiä oli siis pitkin matkaa ja esimerkiksi vuonna 1953 se herätti vilkasta keskustelua Korkeakoulun opiskelijoiden piirissä, ja kerhotkin olivat osaltaan järjestäneet asiasta tuolloin keskustelutilaisuuden, johon olivat osallistuneet mm. Oppilaskunnan ja Ylioppilasyhdistyksen inspektorit, lehtori Aune Tuomikoski ja professori Urpo Harva. Yhteiskuntatieteiden kandidaatti Veikko Niemi oli tuolloin alustanut, että vallinnut käytäntö oli kelpoinen ja vastasi Korkeakoulun

⁶⁰² *Teisku* 1/1960,10

⁶⁰³ *Teisku* 5/1960, 0.

järjestysmuotoa. Niemen mukaan eropyrkimystä ei voinut perustella myöskään taloudellisilla seikoilla, sen sijaan hän arveli todelliseksi syyksi eropyrkimykseen sitä, että ylioppilaat eivät kokeneet mielekkääksi, että Korkeakoulussa oli myös opistotasoista opetusta ja ei-ylioppilaita, sillä sen arveltiin aiheuttavan väärinkäsityksiä oppilaitoksen luonteen suhteen ja vaikeuttavan tiedekunnasta valmistuvien työnsaantia. Professori Urpo Harva puolestaan muistutti, että jakautumista oli jo itse asiassa tapahtunut, kun tieteellinen opetus oli vuonna 1951 erotettu muusta opetuksesta tiedekunnan perustamisella. Korkeakoulun rakenteessa oli lisäksi Harvan mukaan suunnitteilla tiedekunnan erottaminen myös opetuksellisesti opinto-osastojen opetuksesta ja, että tiedekunnan ja opetusjaostojen ero oli hallinnollinen ja käytännössä tiedekunnassa ja opetusjaostoissa opiskelevien opiskelumahdollisuudet, kuin itse opetuskin, ylittivät ko. rajat. Harva korosti, miten Korkeakoulu oli jatkuvassa käymistilassa, eikä organisaationkaan suhteen voinut sinänsä välttämättä pitäytyä jo vallinneissa olosuhteissa, kun Korkeakoulun siirtämisen mahdollisuuskin oli tullut esiin. Asiasta käytettiin kaiken kaikkiaan useita opiskelijapuheenvuoroja puolesta ja vastaan perustellen. Korkeakoulun kanta lieene ollut vuonna 1953 paikkeilla Harvan esittämän suuntainen, siis sen näkemyksen mukaan ero oli ilmeisesti mahdollinen toteuttaa, muussa tapauksessa hän ei sitä olisi asemassaan esittänyt. Samaisen vuoden syksyllä Ylioppilasyhdistys päätti järjestää ensimmäisen oman fuksikoulutuksensa, perustellen tehtyä päätöstä sillä, että Oppilaskunta kiinnitti liian vähän huomiota uusien koulutuksessa Ylioppilasyhdistyksen asioihin. Ylioppilasyhdistyksen järjestämään koulutukseen kuului kolme opetustilaisuutta ja retki Statsvikiin, Helsingin kaupungin virkamiesten loma- ja kesäkotiin, jossa pelattiin pöytätennistä, saunottiin ja uitiin.⁶⁰⁴

Vuonna 1955 opiskelija Liisa Achrén selvitti psykologian proseminaariesitelmäänsä varten Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelijoiden suhtautumista oppilaskuntaelämään ja toisiinsa. Vastanneiden määrä oli pieni, sillä 79 henkilöstä 22,8 % jätti palauttamatta anonymisti toteutetun kyselyn. Tutkimuksen tulosten mukaan kaikki vastanneet eivät kuitenkaan olleet selvillä siitä, mitä YKO tarkoitti, eikä omasta opinto-osastostaan. Aktiivisimpia opiskelijamuodosteisiin osallistujia olivat tulosten perusteella yhteiskunnallista tutkintoa ja sosiaalihuoltajatutkintoa opiskelevat opiskelijat. Kirjastoalaa opiskelevat eivät sen sijaan olleet kiinnostuneet kerhoista lainkaan. Suosituimpia kerhoista olivat Karjalakerho ja Kristillinen kerho. Luottamustoimien entisiksi tai nykyisiksi hoitajiksi vastaajista osoittautui 28 ja 33 vastaajaa ei kuulunut mihinkään kerhoon. Neljäsosa vastaajista ei ollut koskaan käynyt oppilaskunnan tai opinto-osastojen tai kerhojen tilaisuudessa, näin erityisesti tiedekunta - ja kirjastotutkinnon opiskelijat. Yleisimpiä syitä

⁶⁰⁴ *Teisku* 5/1953, 19.

osallistumattomuuteen kaikkien vastaajien keskuudessa olivat ansiotyö, perhe-elämä, asunnon sijainti, kiinnostuksen puute, sekä paremmat harrastukset. Monet näkivät YKO:n toiminnan kärsivän jäsenten passiivisuudesta ja poliittisia kerhoja pidettiin huonona ja hajottavana tekijänä, samalla kun vastaajat toivoivat laajempaa avoimempaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä Korkeakoulun sisällä. Yli puolella vastaajista parhaana ystävänä oli toinen Korkeakoululainen ja lähes puolet vastaajista kertoi olevansa eniten tekemisissä Korkeakoululaisten kanssa. Tiukimmin Korkeakoulun ”piirissä” pysyttelivät sosiaalihuoltaja-, kunnallis-, ja sanomalehtitutkintoa opiskelevat ja usein ystävät opiskelivat samaa tutkintoa samassa opetus-jaostossa tai tiedekunnassa.⁶⁰⁵

Toisaalta, kun tarkastelee *Teiskussa* läpi 1950-luvun julkaistuja kihlaus- ja avioitumisilmoituksia, niin on todettavissa, että Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opiskelijat usein muodostivat parisuhteenkin keskenään, ja jos toinen kumppani oli Korkeakoulun ulkopuolelta, niin usein myös kumppanin koulutus oli korkeakoulu-, yliopistotasoinen.

6. Kasvatuksen lähtökohtia

*”Helsingin yliopiston ja Ylioppilaskunnan perinteinen autonominen rooli Suomen johtavana kulttuuri- ja sivistyslaitoksena ei ollut joutunut sodan aikana kyseenalaiseksi. Yliopiston yleisisänmaallinen merkitys korostui välittömästi sodan jälkeen. Yliopiston itsehallinto säilyi huolimatta kansanedustaja Hertta Kuusisen, ym. keväällä vuonna 1945 allekirjoittamasta aloitteesta huolimatta, jossa esitettiin yliopiston itsehallinnon lakkauttamista. Yliopistojen sisäisessä työnjaossa Helsingin yliopisto pysyi pitkään merkittävimpänä. Työnjako ja hierarkia oli yliopiston piirissä selkeä. Yliopisto vastasi tieteellisestä opetuksesta, tietojen ja taitojen välittämisestä ja akateemisen maailman edustamisesta ulospäin yhteiskuntaan. Ylioppilasmaailma ja sen järjestöt huolehtivat akateemisen kasvatuksen muista osa-alueista, ennen kaikkea sivistystradition välittämisestä sukupolvelta toiselle. Pääkaupungin yliopistoyhteisölle oli vielä sodan jälkeen tunnusomaista tietoisuus omasta asemastaan yhteiskunnan sivistyneistönä, henkisenä etujoukkona. Tätä tuki yliopiston autonomia ja itsehallinto”.*⁶⁰⁶

Vertailuksi edelliseen esimerkiksi Heikki Wariksen lausuma, joka tavallaan kuvaa kiteyttävästi Yhteiskunnallisen Korkeakoulun kasvatuksellisia lähtökohtia ja jonka hengessä kasvatusta siellä mahdollisesti pyrittiin Korkeakoulun virallisen tahon suunnasta tekemään:

⁶⁰⁵ *Teisku* 1/1956, 5.

⁶⁰⁶ Kolbe, Laura, *Sivistyneistön rooli – Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunta 1944 - 1959*. Otava: Keuruu, 1993, 88.

*"Oppiminen tekee ihmisen nöyräksi. Sitten kun te olette niin paljon oppineet, että tunnette itsenne tietämättömiksi, ei oppi ole mennyt hukkaan".*⁶⁰⁷

Yhteiskunnallisen Korkeakoulun professori Antero Rinne sosiologiasta:

*"On tärkeää ymmärtää yhteiskuntaa, jossa yksilöt ja yhteisöt käyvät jatkuvaa taistelua ja pyrkii kehittämään sitä (yhteiskuntaa) parempaan suuntaan".*⁶⁰⁸

Professori Unto Kupiainen tullessaan Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun kirjallisuuden professoriksi:

*"Kun korkeakoulumme kasvattaa nimenomaan yhteiskunnan työntekijöitä, voitaneen – eräässä mielessä – lausua, että suomalaisen yhteiskunnan sielu hiljalleen muovautuu juuri täällä." Paavo Nurmi kirjassa: "Asettakaa ihanteenne korkealle, paljon korkeammalle kuin minä."*⁶⁰⁹

Laura Kolbe kuvaa Helsingin yliopiston opettajien ja opiskelijoiden suhdetta, sekä opiskelijamuodosteiden vastuulla ollutta kasvatustehtävää näin:

*"Helsingin Yliopistossa opettajien ja opiskelijoiden välinen suhde oli jyrkän hierarkkinen ja eriarvoinen. Opettajalla oli suvereeni auktoriteetti opiskelijaan Yliopiston henkisen perinnön siirtämisessä seuraavalle sukupolvelle. Asiaan saattoi liittyä myös aiheeton vallankäyttö ja nöyryyttäminen."*⁶¹⁰ *"Toisaalta varsinainen kasvatustyö ja kurinpito tapahtui yliopiston osakunnissa, joiden tavoitteena ja tarkoituksena oli edistää sivistystä, siveellisyyttä ja hyvää järjestystä ylioppilaiden keskuudessa, sekä hankkia jäsenilleen tilaisuuksia jalostamaan toverielämään ja keskinäiseen avustukseen (8. pykälä)."*⁶¹¹

Myös Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa vastaavasti, vaikkakin ehkä rennommassa hengessä ja henkisesti väljemmissä oloissa, opiskelijoiden kasvatustyö tapahtui varsinaisen opiskelun lisäksi opiskelijamuodosteissa. Opiskelijamuodosteiden kasvatustyötehtävän lisäksi niillä oli myös opiskelijoiden edunajamiseen ja opiskeluolosuhteiden parantamiseen ja kehittämiseen liittyviä käytännön tehtäviä. Korkeakoulun henkisen ilmapiirin ja kasvatuksen lähtökohtia kuvaa myös esimerkiksi Eino Isohannin aiemmin tässä esityksessä esiin tuotu kirjoitus *Teiskussa* siitä, miten nuorelta Korkeakoululta puuttui vuosisatojen patinoimat perinteet ja, että se oli suuri puute, mutta toisaalta myös mahdollisuus, sillä *"vanhoihin sukurintöihin liittyi aina myös romua, tunkkaista ilmaa ja pölyä. Tästä Yhteiskunnallisen Korkeakoulu ja sen henki oli vapaa. Se saattoi katsella avoimesti ympärilleen ja valita sen, mikä oli hyvää"*.⁶¹² Toisaalta Korkeakoulun ilmapiiriä ja

⁶⁰⁷ *Teisku* 6-7/1949, 29.

⁶⁰⁸ *Teisku* 1-2/1950, 8.

⁶⁰⁹ sama, 9.

⁶¹⁰ Kolbe, Laura, *Sivistysteistön rooli – Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunta 1944 - 1959*. Otava: Keuruu, 1993, 98.

⁶¹¹ sama, 110.

⁶¹² *Teisku* 1/1948, 7.

henkilösuhteita kuvaa niin ikään aiemmin tässä esityksessä mainitut kuvailut siitä, miten Ruutu oli ollut jo alkuaikoina helposti lähestyttävä, ja opettaja Kettunen puolestaan oli tarjonnut opiskelijoille autokyytiä sattuessaan ajamaan ohi. Tai, kun vaatteita tarvitseva Korkeakoulun alkuaikoina oli ne saanut, kuten kerrottu. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tavoitteena, jos asian kiteyttää, tuottaa Suomeen valtiota ja kansalaisyhteiskuntaa yhteisöllisyyden arvon sisäistänyttä, humanisti palvelevaa, kansaa ymmärtävää ja arvosatavaa, uhrautuvaa ja asialleen kutsumusta omaavaa virkamieskuntaa, opettajia, ohjaajia ja asiantuntijoita yhteiskunnan kehityksen kannalta keskeisille aloille. Oppilaskunnan inspektori Esko Rekola: Puhe YK:n oppilaskunnan vuosijuhlassa 25.11.1956:

”Työn tekeminen on tärkeää ja kaikki työ on tärkeää ja se, että yksilö tekee parhaansa koko kansan ja yhteiskunnan hyväksi. ”Nuorilla voi olla tulevaisuus vain silloin kun he tietävät, että heillä on oikeus vakaumuksensa mukaan toimien pyrkii eteenpäin kansansa ja yhteiskuntansa palveluksessa. Nuorilla ei ole tulevaisuutta eikä vanhoilla turvallisuutta siellä, missä kansalaisten vapauksia poljetaan, missä jokaisen ihmisen on ajateltava samalla tavoin ja missä hallinnollinen mielivalta astuu oikeudellisen tasa-arvoisuuden edelle.” Oman ja ryhmätujen ajaminen ei saa saada ylivaltaa, sillä silloin vapaus helposti muuttuu kaikkien sodaksi kaikkia vastaan. Viime vuosina on kuitenkin usein näyttänyt siltä, että kansalaisten ja eri eturyhmien erimielisyydet olisivat vain lisääntymistään lisääntyneet. Vihan kylvää syydetään monelta suunnalta kansalaisten keskuuteen. Murheellisena on esimerkiksi todettava, kuinka toisaalta maaseudun ja toisaalta kaupunkien väestön välille pyritään kaivamaan ylitsepääsemätöntä kuilua. Tässä etupiirien taistelussa näytävät yhteiskunnan todella suuret kysymykset usein jääneen unhoon. Mutta kun tällä hetkellä tavallista synkemmät pilvet jälleen purjehtivat ihmiskunnan taivaalla, täytyy tämän merkitä meidänkin kansamme heräämistä huomaamaan, että vapaus pienissä asioissa voidaan säilyttää vain, jos suurissa asioissa on vallalla yksimielisyys. Nuorison tulee aikanaan puolustaa yksimielisesti esiintyen kansakunnan tärkeimpiä perusarvoja: valtiollista itsenäisyyttä ja vapaata, kansanvaltaista yhteiskuntajärjestystä. Monet vanhemman polven edustajat väittävät, että nuorisolla ei ole aatteita. Näin ei ole, monet opiskelevat nuoret ovat kuitenkin jo varhain kypsyneet joutuessaan katsomaan vaikeita aikoja jo varhain. He eivät melua ja melskaa, vaan rauhallisesti se tahtoo palvella kansaansa ja on keskittynyt työhön.”⁶¹³

7. Johtopäätökset

Sinänsä *Teisku* oli Yhteiskunnallisen Korkeakoulun tiedotuslehti, mutta sellaisena koko Korkeakoulun piirissä tärkeä julkisuuden foorumi. Pääasiassa sen sivuilla julkaistiin itse Korkeakoulua koskevia uutisia koskien kyseisen oppilaitoksen kehittämistä ja sen aseman muotoutumista suomalaisessa yhteiskunnassa ja korkeakoulumaailmassa. Sen sivuilla julkaistiin

⁶¹³ *Teisku* 8/1956, 25-26.

kuitenkin eniten tiedotteita tapahtumista, opiskelukäytännöistä ja -vaatimuksista, opettajanimityksistä, harrastustoiminnasta, matkoista, parisuhdemuodostusilmoituksia, avoimna olleista työpaikoista yhteiskunnassa, ja työpaikkanimitysuutisia, valmistuneita ja eritasoisia artikkeleita koskien Korkeakoulua ja sen asemaa ja opiskelijamuodosteita ja niiden toimintaa, sekä opiskelijoiden opinto-, talous- ja opintososiaalisista olosuhteista.

Teiskuja tarkastellessa ilmenee, kuitenkin, miten kulloinenkin todellisuus pyrkii rakentumaan ja institutionalisoitumaan aina edellisten sukupolvien rakentamien hyväksyttävyyden saavuttaneen todellisuuden varaan, mutta Yhteiskunnallisen Korkeakoulun osalta tämä seikka ei ole aivan yksinkertainen.

Itse Korkeakoulu joutui etsimään ja raivaamaan uutta edustavana ja koulutuskenttää ja yhteiskuntaa muuttavana laitoksena paikkansa suomalaisessa yhteiskunnassa, ja *Teisku* ilmentää sitä, että se työ oli Korkeakoulun johdon ja sen merkittävien suhteiden ja kehitystyön varassa. Korkeakoulua, sen johtoa ja opettajia ja sen lähellä olleita muita keskeisiä toimijoita näytettiin arvostettavan hyvinkin paljon.

Teiskuista ilmenee myös Korkeakoulun yhteiskunnallisia aatteita ja ihanteita; oltiin rakentamassa hyvinvointiyhteiskuntaa laajan kansalaisyhteiskunnan pohjalle ja humanismille. Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa annettiin tilaa monenlaisille yhteiskunnallisille ajatuksille ja arvolähtökohdille sen virallisten tahojen puolesta ja esimerkiksi vasemmistolaisilla aatteilla oli merkittävää vapautta verrattuna 1950-luvun suomalaiseen vielä konservatiiviseen akateemiseen maailmaan. Yleisestihän vasemmistolaisuus nousi esiin ja radikalisoituikin seuraavalla vuosikymmenellä.

Kun ajatellaan Korkeakoulun opistotasoa ja päästötutkintoja *Teiskun* ilmentämänä, niin on todettava, että kyseisillä ammattialoilla oli muuttuvassa yhteiskunnassa ja laajojen poliittisten piirien yhteiskunnallisten tavoitteiden kannalta selkeä tarve ja valmistuneet saivat hyvinkin työtä erityisesti kunnallissektorilla. Yhteiskunnallisella Korkeakoululla oli edustamiensa koulutusalojen kannalta työntekijöiden kouluttajana merkittävää poliittista tukea ja yhteistyötä eri tahojen kanssa. Opistotasoisten opintojen (sosionomi) pääsyvaatimukset, kuten opiskelu itsessään oli lisäksi vaativaa. Tämä oli omiaan nostamaan merkittävästi kyseisten opiskelijoiden itsetuntoa ja johti vallinneiden yhteiskunnallisten hierarkioiden kyseenalaistamiseen, kuten ylioppilasinstituutio. Samalla he rakensivat voimakkaasti omista lähtökohdistaan ammatti- ja ryhmäidentiteettejään. Se, miten laaja, tai vähemmän laaja opiskelijoiden joukko todellisuudessa oli mukana aktiivisesti Korkeakoulun oppilasmuodosteiden ja seniorien toiminnassa ei ole keskeistä, sillä itse Korkeakoulun ja sitä lähellä olleiden aktiivien toiminnasta johtunut olosuhteiden muutos koulutus-

ja työmarkkinoilla johti kuitenkin uudenlaisten arvojen ja kulttuurin esiin työntymiseen suomalaisessa yhteiskunnassa hajottaen vanhoja ”luutuneita järjestelmiä” ja todellisuuden lähtökohtia muuttaen yhteiskuntaa sen eri tasoilla. Myös tieteessä, kun muuttuneet olosuhteet ja lähtökohdat avasivat uusia tutkimusalueita ja lähestymistapoja.

Korkeakoulun ylioppilaat sinänsä, vaikkakin uuden tieteenalan edustajina, pyrkivät selkeämmin nojaamaan vanhoihin, perinteisiin järjestelmiin, rakentaen identiteettiään siten konservatiivisemmista lähtökohdista. Toisaalta *Teiskuista* ei selviä se, miten laajasti loppujenlopuksi Ylioppilasyhdistyksen jäsenet olivat mukana toiminnassa ja erityisesti tekemässä eroa ei-ylioppilaisiin. Kyseinen yhdistys on saattanut olla aktiiviensa suhteen yleensä, mutta erityisesti jälkimmäisen kannalta suppeakin.

Yhteiskuntatieteiden opiskelu ja tutkiminen sinänsä oli uusi alue tieteiden joukossa, mutta sen piiriin ei välttämättä ajauduttu niiden arvojen vuoksi, joita Korkeakoulun opettajat toivat esiin, vaan mahdollisesti yksinkertaisesti siitä syystä, että esimerkiksi sosiaalitieteet olivat saavuttaneet jonkinlaisen muotitieteen aseman. ”Suurempien ihanteiden” vuoksi ei varmaankaan hakeuduttu opiskelemaan myöskään opintoasteelle, vaan itsensä toteutuksen, työllistymisnäkymien, sosiaalisen nousun ja paremman toimeentulon toivossa. Työllistymisnäkymäthän olivat kaiken kaikkiaan siis hyvät ja palkkaustakin kuvattiin kaiken kaikkiaan, jos ei aina hyväksi, niin kehittyväksi. *Teiskussa* nimenomaan opiskelijälähtöisissä kirjoituksissa käsiteltiin sitä ”mihin he yhteiskunnassa kelpasivat”, ei niinkään suuria aatteita koskien yhteiskuntaa. Niitäkin toki esiintyi, erityisesti poliittisten kerhojen, siis sosialistikerhon ja maaseutukerhon toiminnassa.

Teiskuista ilmenee, että tiedekuntaan ei ollut loppujen lopuksi ei-ylioppilaan helppo päästä, suurin osa tiedekuntaopiskelijoista oli kuitenkin käytännössä ylioppilastutkinnon suorittaneita, ja monissa opinto-osastoissa opistoasteellakin ylioppilailla oli sisäänpääsyssä erioikeuksia ja etusijaisuuksia verrattuna ei-ylioppilaisiin. Lisäksi myös ikävaatimuksin saatettiin opiskelijoita karsia, kuten myös esi- ja väliharjoittelujen aikana tapahtuneiden soveltuvuusarvioiden perusteella. Korkeakoulun opiskelijat olivat kuitenkin huomattavasti useammin taustaltaan alempia sosiaalikerroksia edustavia kuin Helsingin yliopiston opiskelijat.

Opistotasoisia tutkintoja suorittaneiden itsetuntoa oli omiaan nostamaan myös se, että he tulivat päättäjäsissä ja muissa tilanteissa usein huomioiduksi esimerkiksi niin Maalaiskuntien Liiton kuin valtiovallankin taholta jopa paremmin kuin tiedekunnassa opiskellet, ja lisäksi heille aukesi

mahdollisuus mm. ASLA- stipendiaattijärjestelmän,⁶¹⁴ kautta mahdollisuuksia kansainväliseen vaihtoon. Opetusjaostoilla oli myös merkittäviä yhteyksiä ulkomaisiin sisaroppilaitoksiin. Usein myös opetusjaostoissa jaetut opintopalkinnot näyttäisivät olleen markkamäärältään suurempia kuin tiedekunnassa jaetut.⁶¹⁵ Ylioppilaiden ja tiedekuntaopiskelijoiden itsetunto rakentui siis helpommin traditioiden ja omaan ja ryhmän yhteiskunnalliseen asemaan liittyvän tietoisuuden kautta. Vrt. ”ylioppilasstatus”.

Kun tarkastelee Yhteiskunnallista Korkeakoulua itseään instituutiona niin professori Rasilan teoksen kuin sittemmin *Teiskun* kautta käy ilmeiseksi se, miten innovatiivinen ja arvo- ja yhteiskunnallisen muutostavoitteinen se oli. Samanaikaisesti, kuten professori Kolbe kirjoittaa, ylioppilaat instituutiona olivat Helsingin yliopiston piirissä vielä 1950-luvulla hyvin tietoisia itsestään ja yhteiskunnallisesta asemastaan. Tämä tietoisuus ei varmaankaan saattanut olla näkymättä ja tuntumatta ympäröivässä yhteiskunnassa, mikä osin varmaankin heijastui ja näyttäytyi suhtautumisessa Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun ja sen opiskelijoihin. Ylioppilaiden itsetietoisuus näkyi lisäksi varmaankin erityisesti Helsingissä, jossa myös Yhteiskunnallinen Korkeakoulu sijaitsi. Tällä oli varmasti vaikutuksensa myös Korkeakoulussa opiskelleiden identiteettiin ja yhteisöllisen roolin muodostumiseen ryhminä ja yksilöinä niiden jäseninä.

Maailma konstruoituu eilisen varaan, eilisen arvoille ja todellisuudelle. Käsitukset ylioppilaiden roolista ja asemasta yhteiskunnassa, kuin ei-ylioppilaidenkaan, eivät muuttuneet hetkessä, vaikka moni seikka ympäröivässä yhteiskunnassa oli jo muuttunutkin ja itse Korkeakoulu pyrki ajamaan kasvatuksessaan tasa-arvoisuutta; opiskelijoiden arvomaailman ja maailmankuvan muutos oli hitaampi.

Tietyssä mielessä Yhteiskunnallinen Korkeakoulu vapautti uudentlaisesta, kansanomaisemmasta, arvopohjasta nousevan ammattilaisten ryhmän ja akateemisen kerrostuman yhteiskuntaan ja yhteiskunnan ylätasolle, jolla oli siis sinänsä yhteiskuntaa eri sen tasoilla ja akateemisia arvoja, tutkimusta sekä kulttuuria kokonaisuudessaan muuttava ja demokratisoiva vaikutus. Yhteiskunnallisen Korkeakoulun puitteissa kasvoi uudentlaiset oppineiden, ja toisaalta, yhteiskunnallisten alojen ammattilaisten heimot, joille Helsingin yliopiston kaltaiset instituutiot arvoineen ja traditioineen jäivät vieraisiksi ja kaukaisiksi samaistumisen kohteiksi.

⁶¹⁴Myös Yhteiskunnallisen Korkeakoulun opettajakunta teki runsaasti eripituisia opinto- ja tutkimusmatkoja ulkomaille, niin Skandinaviaan, Eurooppaan kuin Amerikkaankin. Jälkimmäiseen usein Rockefeller-säätiön varoin. *Teiskut* 1948 – 1960.

⁶¹⁵*Teisku* 3/1951, 18.

Toisaalta, *Teiskussa* vuonna 1954 otsikolla ”*Mitä on yhteiskunnallinen ajattelu?*” julkaistu artikkeli kuvaa ihmistä ja yhteiskunnallisia kehityskulkuja osaltaan, kirjoittajan aloittaessa toteamalla, miten tuohon aikaan ei ollut päivääkään, jolloin käsite ”*yhteiskunnallinen ajattelu*” ei olisi esiintynyt tiedotusvälineissä, niin sanomalehdistössä, radiossa kuin elokuvissakin ja, että nuoriso tuli kasvattaa yhteiskunnallisesti ajatteleviksi kansalaisiksi ja, että kansassa oli herätettävä yhteiskunnallinen ajattelutapa. Kirjoittajan mielestä koko ajatus oli kuitenkin vain sanahelinää ja yhteiskunnallinen ajattelu oli pelkkä paradoksi. Todellisuudessa jokainen yksilö ajoi kuitenkin omaa ja läheistensä etua, eikä diktatuurissakaan yhteiskunnallinen ajattelu toteutunut, vaan sellaisessa järjestelmässä keskiössä oli yhteiskunnan sijaan valtio. Ihmisen perusluonne oli ylitsepääsemätön este todellisen pyyteettömyyden ja yhteisen hyvän asettamisessa yksilön edun edelle yksilön toimintaa suuntaavana motiivina.⁶¹⁶

⁶¹⁶*Teisku* 3/1954, 19.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

I Painetut lähteet

1. Lehdistö

Teisku 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960.

II Tutkimuskirjallisuus

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas, *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*, Gaudeamus: Yliopistopaino, Helsinki, 2000.

Klinge, Matti, *Ylioppilaskunnan historia, neljäs osa 1918 - 1960*, WSOY: Porvoo, 1968.

Klinge, Matti, et. al., *Helsingin Yliopisto 1640 – 1990, kolmas osa*. Otava: Keuruu, 1990.

Kolbe, Laura, *Sivistyneistön rooli – Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunta 1944 - 1959*. Otava: Keuruu, 1993.

Kortti, Jukka, *Ylioppilaslehden vuosisata*. Gaudeamus Oy: Tallinna Raamatutrükikoda, 2013.

Rasila, Viljo, *Yhteiskunnallinen Korkeakoulu 1925-1966*, Werner Söderström Osakeyhtiön kirjapaino: Porvoo, 1973.

Salminen, Esko, *Sitoutumattomuuden ja laajenevan informaation aika 1950-1980*. Teoksessa Tommila, Päiviö (toim.), *Suomen lehdistön historia 3 – Sanomalehdistö sodan murroksesta 1980-luvulle*. Gummerus Oy Kirjapaino: Jyväskylä, 1988.

III Internet-lähteet

Teräväinen, Erkki, Artikkeleja historiasta ja lehdistöstä 1, [www.ango.fi/UserData/ango/dokumentit/lehdisto/lehdisto1pdf.pdf]. Luettu 23.10.2014.